T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

YÖNETİCİ HEMŞİRELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET GÖREN KADIN ÇALIŞANLARA YAKLAŞIMI

BURCU ALAÇAM

DANIŞMAN
PROF.DR.ÜLKÜ BAYKAL

HEMŞİRELİKTE YÖNETİM ANABİLİM DALI
HEMŞİRELİKTE YÖNETİM DOKTORA PROGRAMI

İSTANBUL-2020

Bu çalışma 14.02.2020 Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Hemşirelikte Yönetim Doktora ProgramıDoktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Prof. Dr.Ülkü BAYKAL
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

Prof. Dr.Aytolan YILDIRIM
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

Prof. Dr.Nevin ŞAHİN
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

Prof. Dr.Serap ALTUNTAŞ
Bandırma Onyedi EylülÜniversitesi
Sağlık BilimleriFakültesi

Dr.Öğr.ÜyesiLeman KUTLU
Haliç Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Yüksekokulu

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Burcu ALAÇAM

İTHAF

Sahip olduğum en değerlilerim olan babama ve anneme ithaf ediyorum...

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimim boyunca gerek bilimsel gerekse motivasyonel açıdan hiç bir zaman desteğini ve danışmanlığını esirgemeyen değerli hocam, **danışmanım Prof. Dr. Ülkü Baykal'**a,

Tez izlem jürimde yer alan hocam **Prof. Dr. Aytolan Yıldırım, Prof. Dr. Nevin Hotun Şahin**'e,

Her zaman yanımda olan **Kibriya Er Kara**, **Necmettin İşçi** ve **Ertuğ Gül'**e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI ..... İ
BEYAN ..... İİ
İTHAF ..... İİİ
TEŞEKKÜR ..... İV
İÇİNDEKİLER V
TABLOLAR LİSTESİ X
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... Xİ
SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ ..... Xİİİ
ÖZET XV
ABSTRACT ..... XVİ
1. GİRİŞ VE AMAÇ 1
2. GENEL BİLGİLER 3
2.1. Aile İçi Şiddet 3
2.1.1. Aile İçi Şiddet Tanımı ve Önemi 3
2.1.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Türleri 4
2.1.2.1. Fiziksel Şiddet 4
2.1.2.2. Ekonomik Şiddet 6
2.1.2.3. Cinsel Şiddet 7
2.1.2.4. Psikolojik Şiddet 7
2.1.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri 8
2.1.3.1. Şiddetin Biyolojik Nedenleri 9
2.1.3.2. Şiddetin Ekonomik Nedenleri 10
2.1.3.3. Şiddetin Psikolojik Nedenleri 11
2.1.3.4. Şiddetin Sosyal Nedenleri 11
2.1.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Etkileri 12
2.1.4.1. Şiddetin Beden ve Ruh Sağlığına Etkileri 13
2.1.4.2. Şiddetin Psiko-Sosyal Etkileri 15
2.1.4.3. Şiddetin Ekonomik Etkileri 15
2.1.4.4. Şiddetin Ailedeki Çocuklara Etkileri 16
2.2. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Yasal Düzenlemeler 17

2.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Yasal Düzenlemeler 17
2.2.2. Kadına Yönelik Şiddeti Önlemeye Yönelik Ulusal Yasal Düzenlemeler.....18
2.2.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.....19
2.2.2.2. Türk Medeni Kanunu 20
2.2.2.3. Türk Ceza Kanunu 20
2.2.2.4. Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Kanun) 21
2.3. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemeye Yönelik Sosyal Politikalar 21
2.3.1. Kadın Sığınma Evleri.....21
2.3.2. Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü Danışma Hattı 22
2.3.3. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) 23
2.3.4. Sosyal Hizmet Merkezi (SHM).....23
2.3.5. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) 24
2.4. Hemşirelik Mesleği ve Aile İçi Şiddet.....24
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....27
3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi 27
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 27
3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman 28
3.4. Veri Toplama Aracı 29
3.5. Verilerin Toplanması 29
3.6. Verilerin Analizi 30
3.7. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirliği 36
3.8. Araştırmanın Etik Yönü.....37
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....37
3.10. Görüşmeler Sırasında Yaşanılan Deneyimler ve Güçlükler 37
4. BULGULAR.....39
4.1. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Kavramı ve Nedenlerine İlişkin Görüşleri 42
4.1.1. Şiddetin Tanımı.....45
4.1.1.1. Fiziksel Şiddet.....45
4.1.1.2. Psikolojik Şiddet 46
4.1.1.3. Ekonomik Şiddet.....50
4.1.1.4. Cinsel Şiddet 52

4.1.2. Aile İçi Şiddetin Nedenleri 55
4.1.2.1. Biyolojik Nedenler 56
4.1.2.2. Psikolojik Nedenler 58
4.1.2.3. Sosyolojik Nedenler 67
4.1.2.4. Ekonomik Nedenler 76
4.1.2.5. Mesleki Nedenler 81
4.2. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Çalışanlarına İlişkin Görüşleri 86
4.2.1. Aile İçi Şiddet Gören Çalışanların Özellikleri 89
4.2.1.1. Baskın Kişilik 89
4.2.1.2. Aile Desteğinin Olmaması- Özgüveni Olmayan Kişilik 90
4.1.1.3. Sorunlu - Uyumsuz Kişilik 93
4.2.1.4. Uyarıları Dikkate Almayan Kişilik 94
4.2.2. Aile İçi Şiddetin Çalışanları Nasıl Etkilediği 95
4.2.2.1. Psikolojik Açıdan Etkilenme 96
4.2.2.2. Sosyolojik Açıdan Etkilenme 101
4.2.2.3. Fizilsel Açıdan Etkilenme 104
4.2.2.4. Ekonomik Açıdan Etkilenme 107
4.2.2.5. Çocukların Olumsuz Etkilenmesi 113
4.2.3. Çalışanların Aile İçi Şiddetle Mücadele Yaklaşımları 116
4.2.3.1. Ayrılamama 116
4.2.3.2. Olumlu Tutum Sergileme 125
4.2.3.3. Olumsuz Tutum Sergileme 133
4.3. Aile İçi Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları 148
4.3.1. Çalışanın Şiddet Gördüğünün Nasıl Fark Edildiği 150
4.3.1.1. Performans Düşüklüğü 151
4.3.1.2. Mecbur Kaldığında Kendisinin Söylemesi 151
4.3.1.3. Çalışma Arkadaşlarıyla Paylaşması 153
4.3.1.4. Yöneticinin Fark Etmesi 154
4.3.2. Aile İçi Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları 157
4.3.2.1. İşte Çalışamayacak Durumda Olma 158
4.3.2.2. Ekiple Uyumlu Çalışamama 162
4.3.2.3. Sorunlu Personel Davranışı Gösterme 163

4.3.2.4. Çalışma Saati ve Düzenine Uyamama....165
4.3.2.5. Hata Yapma ve Performans Düşüklüğü....167
4.3.3. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddete İlişkin Örgütsel Yaklaşımı....170
4.3.3.1. Diğer Çalışanlar Aile İçi Şiddet Görenlere Karşı Tutumunu Yönetme....171
4.3.3.2. Çalışma Şeklini Düzenleme....175
4.3.3.3. Ortamdan Uzaklaştırmaya Çalışma....183
4.3.3.4. Destek Sağlama....183
4.3.3.5. Güvenlik Önlemi Alma....188
4.4. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddetle İlişkin Tutumu....190
4.4.1. Kabullenme....192
4.4.2. Sorunların Nedenlerini Belirleyerek, Çözmeye Çalışma....192
4.4.3. Destek Alma....194
4.4.3.1. Aile Desteği Alma....195
4.4.3.2. Arkadaş Desteği Alma....197
4.4.3.3. Psikolojik Destek Alma....198
4.4.3.4. Hukuksal Destek Alma....199
4.4.3.5. Üst Yönetimden Destek İsteme....201
4.4.4.4. Boşanma....207
5. TARTIŞMA....210
5.1. Aile İçi Şiddet Kavramı ve Nedenleri....210
5.1.1. Aile İçi Şiddetin Tanımı....210
5.1.2. Aile İçi Şiddetin Nedenleri....213
5.2. Aile İçi Şiddet Gören Çalışanlara İlişkin Görüşler....216
5.2.1. Aile İçi Şiddet Gören Çalışanların Özellikleri....216
5.2.2. Aile İçi Şiddetin Çalışanları Nasıl Etkilediği....217
5.2.3. Çalışanların Aile İçi Şiddetle Nasıl Mücadele Ettiği....224
5.3. Aile İçi Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları....229
5.4. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddete İlişkin Tutumu....231
6. SONUÇ VE ÖNERİLER....233
KAYNAKLAR....236
FORMLAR....254
ETİK KURUL KARARI....262

İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI.....265
ÖZGEÇMİŞ.....266

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4-1: Yönetici hemşirelerin demografik özellikleri 39

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3- 1: Veri analiz sürecinin aşamaları 31
Şekil 4-1: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana temalar 43
Şekil 4-2: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana tema, alt tema ve kodlar 44
Şekil 4-3: Aile içi şiddetin tanımı ana teması altında oluşan alt temalar 45
Şekil 4-4: Aile içi şiddetin nedenleri ana teması altında oluşan alt temalar ve kodlar ... 56
Şekil 4-5: Biyolojik nedenler alt teması altında oluşan kodlar 57
Şekil 4-6: Psikolojik nedenler alt teması altında oluşan kodlar 59
Şekil 4-7: Sosyolojik nedenler alt teması altında oluşan kodlar 68
Şekil 4-8: Ekonomik nedenler alt teması altında oluşan kodlar 76
Şekil 4-9: Mesleki nedenler alt teması altında oluşan kodlar 81
Şekil 4-10: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana temalar 87
Şekil 4-11: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana temalar 88
alt tema ve kodlar 88
Şekil 4-12: Aile içi şiddet gören çalışanların özellikleri ana teması altında oluşan alt temalar 89
Şekil 4-13: Aile içi şiddetin çalışanları nasıl etkilediği ana teması altında oluşan alt temalar 96
Şekil 4-14: Psikolojik açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar 97
Şekil 4-15: Sosyolojik açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar 102
Şekil 4-16: Fiziksel açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar 104
Şekil 4-17: Ekonomik açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar 107
Şekil 4-18: Çalışanların aile içi şiddetle nasıl mücadele ettiği ana teması altında oluşan alt temalar 116
Şekil 4-19: Ayrılamama alt teması altında oluşan kodlar 117
Şekil 4-20: Olumlu tutum sergileme alt teması altında oluşan kodlar 126
Şekil 4-21: Olumsuz tutum sergileme alt teması altında oluşan kodlar 134
Şekil 4-22: İlişkiyi kurtarmaya çalışma alt temasına ilişkin kodlar 138

Şekil 4-23: Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları kategorisi altında oluşan ana temalar 148
Şekil 4-24: Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları kategorisi altında oluşan ana temalar, temalar ve kodlar 149
Şekil 4-25: Çalışanın şiddet gördüğünün nasıl fark edildiği ana temasına ilişkin alt temalar 150
Şekil 4-26: Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımalarına ilişkin ana temanın alt temaları 157
Şekil 4-27: İşte çalışamayacak durumda olma temasıyla ilgili kodlar 158
Şekil 4-28: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşımı ana temasının alt temaları 171
Şekil 4-29: Diğer çalışanların aile içi şiddet görenlere karşı tutumu alt teması altında oluşan kodlar 172
Şekil 4-30: Çalışma şeklini düzenleme alt teması altında oluşan kodlar 176
Şekil 4-31: Destek sağlama alt teması altında oluşan kodlar 184
Şekil4-32: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin tutumu kategorisi altında oluşan ana temalar 191
Şekil 4-33: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin tutumu kategorisinde oluşan ana temalar, bu ana temaların alt temaları ve kodlar 191
Şekil 4-34: Destek alma temasına ilişkin alt temalar ve kodlar 195
Şekil 4-35: Üst yönetimden destek isteme ana teması altında oluşan alt temalar ve kodlar 201
Şekil 4-36: Üst yönetimden destek istememe koduna ilişkin bulgular 204

SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AIDS: Acquired Immune Deficiency Syndrome (Kazanılmış Bağışıklık Yetmezliği Sendromu)

APA: American Psychological Association

ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

ATM: Automatic Teller Machine (Bankamatik)

AVM: Alışveriş Merkezi

BM: Birleşmiş Milletler

CEDAW: Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Aganist Women (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi)

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

HHM: Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü

HIV: Human Immunodeficiency Virus (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü)

İÜ: İstanbul Üniversitesi

ICN: International Council of Nurses **(**Uluslararası Hemşirelik Konseyi)

IVF: In Vitro Fertilizasyon (Tüp Bebek İşlemi)

KSGM: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

KYAİŞ: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

ÖH: Özel Hastane

SBH: Sağlık Bakanlığı Hastanesi

SHM: Sosyal Hizmet Merkezi

ŞÖNİM: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UAÖ: Uluslararası Af Örgütü

UNICEF: United Nations Children's Fund

ÜH: Üniversite Hastanesi

WHO: World Organization Health - Dünya Sağlık Örgütü

ÖZET

Alaçam, B.(2020). Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı. Doktora Tezi. İstanbul.

Bu araştırma; hastanelerde görevli yönetici hemşirelerin, aile içi şiddet gören kadın çalışanlarına yönelik yaklaşımlarını belirlemek amacıyla, nitel araştırma yöntemi kullanılarak tanımlayıcı tasarımda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini; olasılıksız örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemiyle, üç farklı hastane grubunda (üniversite, Sağlık Bakanlığı ve özel hastane), farklı yönetsel pozisyonlarda (Hemşirelik Hizmetleri Müdürleri ve Yardımcıları, Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürleri ve Yardımcıları, Anabilim Dalı Başhemşireleri ve Yardımcıları ile Sorumlu Hemşireler) görev alan, farklı deneyim ve eğitime sahip 52 yönetici hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, alan yazında yer alan çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formuyla, birebir derinlemesine görüşme yapılarak toplanmıştır. Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek, tema, alt tema ve kodlar oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular; "yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri", "yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri ", "aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları", "yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin tutumu" olarak dört kategori altında ana ve alt temalara ayrıştırılarak yapılandırılmıştır. Araştırma bulgularında yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri kategorisinde; şiddetin tanımı ve şiddetin nedenleri temaları, yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri kategorisinde; aile içi şiddet gören çalışanların özellikleri, aile içi şiddetin çalışanları nasıl etkilediği, çalışanların aile içi şiddetle mücadele yaklaşımları temaları yer almaktadır. Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları kategorisinde; çalışanın şiddet gördüğünün nasıl fark edildiği, aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları, yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşımı temaları yer alırken; yönetici hemşirelerin aile içi şiddetle ilişkin tutumu kategorisinde ise kabullenirdim, sorunların nedenlerini belirleyerek çözmeye çalışırdım, destek alırdım ve boşanırdım temaları oluşturulmuştur. Bu araştırma sonucunda; aile içi şiddetin sağlık kurumlarında performans düşüklüğü ve verimsizliğe yol açtığı dikkate alınarak, sağlık kurumlarında bu konuda personel politikalarının oluşturulması, tüm yöneticilere aile içi şiddete ilişkin eğitim verilmesi ve aile içi şiddetle mücadelede çocukların yetiştirmesinden ülkedeki sosyal politikaların uygulanmasına kadar geniş bir açıdan önleyici düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, Hemşirelikte Yönetim, Kadın çalışan, Nitel araştırma, Yönetici Hemşireler

ABSTRACT

Alaçam, B.(2020). The Approach of Nurse Managers to Female Employees Who are Subjected to Domestic Violence. Istanbul University-Cerrahpasa, Institute of Graduate Education, Department of Nursing Management. Doctoral Thesis. İstanbul.

This research was conducted in descriptive design by using the qualitative research method in order to determine the attitudes of nurse managers who work in administrative positions in hospitals towards female employees who are subjected to domestic violence. The sample of the research consists of 52 nurse managers who work in different managerial positions with different experience and training (Nursing Services Managers and Assistants, Health Care Services Managers and Assistants, Department Head Nurses, Assistants, and Supervisor Nurses) from three different hospital groups (university hospital (UH), Ministry of Health hospital (MHH) and private hospital (PH)) with the maximum variation method of improbable sampling methods. The data of the research were collected by one-to-one in-depth interviews with semi-structured interview form prepared by referring to the studies in the literature by using the oriented scales. The collected data were analyzed by content analysis method, and themes, sub-themes and codes were created. The findings obtained as a result of the research were structured by dividing into main and sub-themes under four categories as “the opinions of the nurse managers about the concept and causes of domestic violence”, “The opinions of the nurse managers about the employees who are subjected to domestic violence”, "reflections of domestic violence on the work life”, and “the attitude of nurse managers towards domestic violence”. In the research findings, definition of violence and causes of violence themes are in the category of the opinions of the nurse managers about the concept and causes of domestic violence; the characteristics of employees who are subjected to domestic violence, how domestic violence affects employees, and employees' approaches towards combating domestic violence themes are in the explanation on the employess of the managers nurses who are exposed to domestic violence category. How it is noticed that the employee is subjected to violence, the reflections of domestic violence on the work life, the organizational approach of nurse managers towards the domestic violence themes are in the category of reflections of domestic violence on the work life; I would accept, I would try to solve the problems by detecting the reasons, I would get support, and I would get divorced themes are in the category of the attitude of nurse managers towards domestic violence. In this context, considering that domestic violence leads to decrease in performance and inefficiency in health institutions, it can be stated that preventive regulations should be made in a wide range from establishing personnel policies in health institutions, training all managers, and raising children in combating domestic violence to implementing social policies in the country.

Keywords: Domestic violence, Management in nursing, Female employee, Qualitative research, Nurse Managers

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Kadına yönelik aile içi şiddet dünyada ve Türkiye'de yaygın olarak görülen bir sorun olup günümüzde giderek artış göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü (World Organization Health-WHO) şiddeti; "bedensel gücün bilinçli olarak bir tehdit veya eylem biçiminde kullanılmasının, birey ya da toplumda, fiziksel veya psikolojik yaralanmaya, gelişim bozukluğuna, yoksunluğa ya da ölüme neden olması ve yol açma olasılığının bulunma durumu" olarak tanımlamaktadır (WHO 2002). Birleşmiş Milletlerin (BM) 'Kadına Yönelik Şiddetin Engellenmesi Bildirgesi'nde (2008); kadına yönelik aile içi şiddet, kamusal ya da özel yaşamda meydana gelen, kadınlara fiziksel, ruhsal veya cinsel olarak acı veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylemin uygulanması veya bu tür eylemlerle korkutulması, zorlanması veya kişinin özgürlüğünün kasıtlı olarak kısıtlanması olarak belirtilmiştir. Uluslararası Hemşirelik Konseyi (International Council of Nurses-ICN) ise aile içi şiddeti, aile üyelerinden en az birisinin diğer bir aile üyesi veya üyelerine karşı bedensel veya cinsel güç kullanması sonucu, fiziksel ve psikolojik zararların ortaya çıktığı bir durum olarak tanımlamıştır (ICN 2001).

Kadınlar, yaş, eğitim durumu, mesleki statüsü, sosyal-ekonomik durumu ve yaşadığı toplumsal yapı fark etmeksizin aile içi şiddetin bir ya da birden fazla çeşidiyle (fiziksel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik, cinsel) karşılaşmaktadır (KSGM 2007).

Sağlık çalışanlarının aile içi şiddetten etkilenme durumunun değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, hemşirelerin %24,6'nın aile içi şiddet gördüğü ortaya konmuştur. Hemşirelerin %3,4 fiziksel şiddet, %23,7 sözel şiddet, %10,2 duygusal şiddet, %1,7 cinsel şiddet, %3,4'ekonomik şiddet türüyle karşı karşıya kaldığını belirtmişlerdir (Beliner 2006). Meksika'da yapılan bir çalışmada ise hemşirelerde fiziksel şiddet %8 ve duygusal şiddet %18 oranında bulunmuştur (Diaz Olavarrieta ve ark. 2001).

Katılımcıların çoğunluğunu lisans mezunu beyaz yakalı kadın çalışanların oluşturduğu diğer bir araştırmanın sonuçlarına göre; kadınların %75'i en az bir kez bir aile içi şiddetin herhangi bir türüne maruz kaldığını, %40'ı psikolojik şiddete, %35'i sosyal şiddete, %17'si ekonomik şiddete ve %8'i fiziksel şiddetle karşılaştığını belirtmişlerdir. Burada katılımcıların %91 şiddetin iş yaşamını oldukça veya tamamen etkilediğini belirtmiştir. Çalışanların yaklaşık dörtte biri şiddete uğradığını düşünürken;

iş arkadaşında dalgınlık, dikkatsizlik, güvensizlik, devamsızlık, işe geç kalma, sorumluktan kaçmak gibi motivasyonu düşürecek ve iş performansını doğrudan olumsuz etkileyecek psikolojik belirtiler gözlediklerini ve %3'ü de bu durumdan dolayı işini kaybettiğini belirtmiştir (Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu 2014).

Aile içi şiddete gören kadın çalışanlarda, işyerinden destek alma düşüncesi yaygın görülmektedir. Ayrıca şiddet görenlerde destek alınması önerilen kurumlar arasında kadın kuruluşları (%70) en önde gelmektedir. Şiddete uğrama durumunda en az başvurulan kişiler veya birimler arasında (%2,2) şirketlerin insan kaynakları birimi gelmektedir. Kadınların yaklaşık %45'i şiddete uğradığında durumu işyerindeki yöneticisiyle paylaşmaktan "utanç duyacağını" belirtirken; şiddete uğrayan kadınların yaklaşık %13'ünün yöneticileriyle bu durumu paylaştığı görülmüştür (Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu 2014).

Konu bu bağlamda ele alındığında; kadın çalışan sayısının yoğun olduğu sağlık sektöründe özellikle hemşirelere yönelik aile içi şiddet olgularında yönetsel olarak nasıl yaklaşıldığı, ne gibi düzenlemelerin yapıldığı, özellikle alt kademe yönetici hemşirelerin şiddeti fark etme ve tanıma aşamasında nasıl bir yaklaşım sergiledikleri, şiddet gören çalışanların nasıl desteklendiği ve kurumsal anlamda hangi stratejilerin geliştirildiği vb. belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Konunun insan kaynakları yönetimi açısından öneminin yanı sıra ulusal ve uluslararası düzeyde bu konuya ilişkin yeterli araştırma bulgusuna rastlanılmamış olması da bu çalışmanın bilimsel yazına katkısını önemli hale getirmektedir. Çalışma, farklı yönetsel pozisyonlarda görev yapan hemşire yöneticilerin, aile içi şiddet gören kadın çalışanlarına yaklaşımları, şiddet gören kadınların iş yaşamında yaşadıkları sorunlar ve bunun işe yansıma durumu ve bu sorunların çözümüne ilişkin görüşleri belirlemek amacıyla; tanımlayıcı ve fenomenoloji (olgu bilimi) tipinde niteliksel araştırma tasarımında gerçekleştirilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Aile İçi Şiddet

2.1.1. Aile İçi Şiddet Tanımı ve Önemi

Yaşamın her alanında karşımıza çıkan kadına yönelik şiddet kavramı, giderek büyüyen ve önüne geçilemeyen bir şekilde, kadınların yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen bir tehlike olarak varlığını sürdürmektedir. Arkeologlar tarafından yapılan araştırmalar, kadınların fiziksel şiddetten etkilenmelerinin 3000 yıl öncesine kadar dayandığını göstermektedir. Arkeolojik kalıntılarda kadın mumyalarının kemiklerinde %30-%50 oranında kırığa rastlanırken bu oran erkek mumya kemiklerinde sadece %9-%20 arasında bulunmuştur. Eski Roma yazıtlarında eşlerinin izni olmadan oyun, tiyatro vb. türü eğlencelere katılan veya zina yapan kadınlara boşanma ve ölüm gibi cezaların uygulanmasının yasal olduğu düşünüldüğünde, bu oranın oldukça normal olduğu belirtilmiştir (Tekin 2011 p.24).

Geçmişten günümüze kadına yönelik şiddetin bu kadar yaygın görülmesine karşın, şiddet kavramının bireylerin zihinlerinde net bir şekilde oluşmaması şiddetin yaşamın bir parçası olarak kabullenilmesini de beraberinde getirmektedir.

Amerika Psikoloji Derneği - American Psychological Association (APA) aile içi şiddet kavramını "bir insana yakını olan başka bir kişi tarafından, kontrol altına alınma ve otorite sağlanmak amacıyla fiziksel, psikolojik ve cinsel yönden kötü davranılması" olarak tanımlamıştır (APA 2002). 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu'nda (2012) aile içi şiddet, "aile üyelerinin birbirine fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden sağlıklarının zarar görmesine veya acı çekmesine neden olacak her türlü eylemleri ve buna yönelik tehdit veya zorlama, özgürlüğünün kasıtlı olarak engellenmesini de içeren, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, ruhsal, sözlü, sosyal, cinsel veya ekonomik her türlü tutum ve davranış" olarak tanımlanmıştır.

Birleşmiş Milletler (2012) verilerine göre; Danimarka'da %22, Almanya'da %25, Norveç'de %26,8 oranında kadın yaşamlarının bir bölümünde eşi veya sevgilisi tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete görmektedir (United Nations for Gender Equality and the Empowerment of Women 2012 p. 25.). Türkiye'de ise kadınların en az üçte

birinin fiziksel ve/veya cinsel şiddet gördüğü ve 2019 yılının ilk 11 ayında en az 305 kadının erkek şiddeti sonucu yaşamını yitirdiği belirtilmektedir (Bianet 2019).

Kadına yönelik aile içi şiddet, sadece kadını değil aile üyeleriyle birlikte dini, kültürel, coğrafi ve ekonomik düzeyi fark etmeksizin tüm toplumu etkileyen bir insan hakları ihlali olarak değerlendirilmektedir. Şiddet kadınları fiziksel, ruhsal, cinsel sağlıkları dışında sosyal, ekonomik, siyasal ve hukuksal yönden de olumsuz yönde etkilemektedir.

Toplumsal cinsiyet ve kadın algısını belirlemek amacıyla yapılan ve son 3 yılda 1200 üzerinde farklı katılımcıyla yürütülen algı çalışmasında kadınların en büyük sorununun "şiddet" olduğu; 2016 verilerinde %53 olarak belirlenirken bu oran 2018'de %62 olarak daha yüksek bulunmuştur (Kadir Has Üniversitesi Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması 2019).

2.1.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Türleri

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu - United Nations Children's Fund (UNICEF) 'un tanımına göre, kadına yönelik şiddet genel olarak fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel olmak üzere dört başlık altında incelemektedir (UNICEF 2012).

2.1.2.1. Fiziksel Şiddet

Kadına yönelik aile içi şiddetin birçok çeşidinin olmasına karşın şiddet denildiğinde kişilerin aklına ilk olarak fiziksel şiddet gelmektedir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), fiziksel şiddeti; "tokat atmak, hırpalamak, yumruklamak, tekmelemek, boğazını sıkmak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, işkence etmek, sakat bırakmak, vücudunda sigara söndürmek, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel zarar görmesine neden olacak vb. eylemler" şeklinde tanımlamıştır (KSGM 2009).

Erkeğin kadına kıyasla bedensel gücünün fazla olması, erkeğin kadına daha fazla fiziksel şiddet uygulamasına yol açabilmektedir. Fiziksel şiddettin diğer önemli bir nedeni ise özellikle geleneksel aile yapılarında şiddetin, bir cezalandırma yöntemi olarak uygulanmasıdır. Türkiye' de yapılan araştırmalara göre, tokat atmak, dövmek, dayak

atmak, vurmak vb. eylemler bir terbiye aracı olarak sıklıkla kullanılmaktadır (Şenol ve Yıldız 2013).

Aile içi şiddet gören kadınların durumunu belirlenmek amacıyla Türkiye genelinde gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre; kadınların %39'u fiziksel şiddete uğramaktadır. Diğer bir değişle, her 10 kadından dördü kocası ya da erkek arkadaşından fiziksel şiddet görmektedir (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü 2015).

Türkiye de kadına yönelik aile içi şiddetinin durumunu izlemek ve mücadele etmek amacıyla 2008 ve 2014 yıllarında yapılan kapsamlı araştırmanın verileri Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından da resmi istatiksel veriler olarak kabul edilmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre; yaşamlarının her hangi bir döneminde eşleri tarafından fiziksel şiddet gören kadınların oranı 2008 yılında %39 iken 2014 yılında %36 olarak belirlenmiştir. 2014 araştırmasında, en az bir kez fiziksel veya cinsel şiddet yaşayan kadınlardan eğitimi olmayanların oranı %43, lisans ve lisansüstü üzeri düzeyde eğitim alanların oranı ise %21 olarak saptanırken; 2008 araştırmasında eğitimi olmayan kadınların oranı %55,7'i bulunmuştur. 2014 araştırmasında yaşadıkları fiziksel şiddet sonucunda yaralanan kadınların oranı %26 iken 2008 araştırmasında bu oran %25 olarak belirlenmiştir (KSGM 2009; KSGM 2014). Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verilerine göre, 2017'de 409, 2018'de 440, 2019 yılında ise 474 kadın, erkekler tarafından ekonomik sıkıntı, boşanmak istemesi ya da barışma isteğini reddetmesi gibi nedenlerle öldürülmüştür (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Yıllık Raporu 2019).

Araştırma sonuçları, fiziksel şiddet göre kadınların oranının göz ardı edilemeyecek kadar fazla olmasına karşın, bu durumun sıklıkla gizli tutulan bir olgu olduğunu göstermektedir. Şiddettin gizli tutulmasının nedenleri arasında evin düzeninin bozulmaması, toplum baskısı, kadının utanması, eşinin evi terk etmesi korkusu gibi nedenler yer almaktadır. 2014 yılında yapılan araştırmada aile içi fiziksel şiddet gören kadınların %44'ünün yaşadığı şiddeti kimseyle paylaşmadığı ve şiddet olayını gizlediği belirtilmiştir (KSGM 2014).

2.1.2.2. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet; kadının statü ve ekonomik bağımsızlığını elde edebileceği bir işte çalışmasını engelleme, maaş kartının elinden alınması, ailenin giderlerini karşılamaya zorlanması, kredi çektirip borçlandırılması, çalışmaya zorlanması, kadının çalışmadığı durumlarda evin idaresi için gerekli yeterli paranın vermemesi, aile gelirini sigara, kumar, şans oyunları gibi alışkanlıklardan dolayı harcanması gibi eylemleri kapsamaktadır (Şenol ve Yıldız 2013 p.8-13).

Çalışan birçok kadının ekonomik şiddet gördüğü halde bu davranışı, şiddet olarak algılanmadığı belirtilmektedir. Ankara ilinde 902 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen bir araştırmada; kadınların %58,6'sının eşleri tarafından çalışmalarına izin verilmediği belirtilmekle birlikte, yalnızca %6'sı ekonomik şiddete uğradığını açıklamıştır. (Çayköylü ve ark. 2008).

Ekonomik şiddetin nedenleri arasında; sosyal izolasyon, yoksulluk, gelişmemiş kişilik yapısı, katı toplumsal norm ve değerler, dini inançlar, cinsiyet eşitsizliği, otokontrolü olmayan bireyler, toplumun sosyo-kültürel düzeyi gibi etmenler sıralanmaktadır (Gürkan ve Coşar 2009 p. 124-129).

Ekonomik şiddetin sadece kadını ya da ailesini değil aynı zamanda da ülkenin ekonomik yapısını olumsuz yönde etkileyen bir sorun olduğu belirtilmektedir. KSGM (2014) verilerine göre; Türkiye genelinde yaşamının herhangi bir döneminde ekonomik şiddet davranışlarına uğrayan kadınların oranı %30 iken, son bir yılda ekonomik şiddet gören kadınların oranı %15 olarak saptanmıştır. Burada katılımcılar, ekonomik şiddet içeren eylemler arasında en fazla "çalışmaya engel olunması" ve " işten ayrılmaya neden olunması" üzerinde durmuşlardır.

Erkek egemen toplumlarda, kadınların aile içindeki sorumluluklarının fazla oluşu, iş bölümünde yaşanan eşitsizlik, erkeğin kadının işte çalışmasını engellemesi gibi durumlar kadının çalışma yaşamına katılmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, toplumsal yapı içinde görülen güç ve iktidar ilişkileri kapsamında kadının, kendinden üstün konumda olan ve güç sahibi kocasına bağımlı hale gelmesine ve dolayısıyla kocasının onun üzerindeki gücünün bir göstergesi olarak şiddet göstermesine yol açmaktadır (Gödelek 2005 p.107).

Konuya ilişkin yapılan bir araştırmada; eşlerinden daha fazla maaş alan kadınların, diğer kadınlara kıyasla aile içi şiddete uğrama olasılığı iki kat daha fazla

bulunmuş ve bu durumdaki her üç kadından ikisinin fiziksel şiddet gördüğü belirlenmiştir (Altınay ve Arat 2007).

2.1.2.3. Cinsel Şiddet

Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) cinsel şiddeti; cinsel içerikli söylemlerde bulunma, kadını izni olmayan yer ve zamanlarda cinsel ilişkiye zorlama, çocuk doğurtmaya veya gebeliğini sonlandırmaya çalışma, cinsel organlarına zarar verme gibi eylemler olarak tanımlamıştır (UAÖ 2009).

Cinsel şiddetin temel nedenleri; ataerkil toplumlarda namus algısının sadece kadına özgü bir özellik olarak kabul edilmesi, erkeğin cinsel gereksinimleri olduğunda kadının izni aranmaksızın karşılama zorunluluğunun olduğuna ilişkin genel inanış, erkeğin her alanda olduğu gibi cinsel alanda da kadına üstünlük sağlaması olarak belirtilmiştir (Yılmaz 2010). Erkek egemenliğinin üstün olduğu İran da, 2400 evli kadın katılımıyla gerçekleştiren araştırmada, katılımcıların %42, 4'nün cinsel şiddet gördüğü saptanmıştır (Faramarzi ve ark. 2005).

Araştırmalar, kadınlarının yaşlarının ilerlemesinden, eğitim düzeylerinin düşük oluşu ve boşanmış/ayrı yaşama durumları gibi özelliklerin cinsel şiddete uğrama olasılığını artırdığını göstermektedir (Benight ve Bandura 2004).

DSÖ (2005) raporuna göre kadınların yaşam boyu cinsel şiddet görme sıklığı %6 ile %59 arasında değişmektedir. Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği'nin (2006) 1460 kadınla yaptığı çalışmada da kadınların %20'sinin cinsel şiddete uğradığı belirtilmektedir. Cinsel şiddet oranlarının diğer şiddet türlerine göre daha düşük olmasının nedeni; cinsel şiddet hakkında konuşmanın daha zor olması ve evlilik içinde yaşanan cinsel şiddetin mahrem konulara girdiği düşüncesi nedeniyle bildirilmemesi olarak açıklanmıştır. KSGM'nin (2014) raporuna göre cinsel şiddetin en fazla dile getirildiği bölge Türkiye'nin Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi olmaktadır.

2.1.2.4. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, fiziksel şiddet gibi dış görünüşte iz bırakmadığı için kişiler tarafından daha az algılanan bir şiddet türü olarak belirtilmektedir. Fiziksel şiddetin izleri zamanla geçebilmekle birlikte, psikolojik şiddetin kişide daha kalıcı ruhsal zarara ve

bireyin özgüvenin yok olmasına neden olabileceği üzerinde durulmaktadır. DSÖ tarafından yapılan bir araştırmada, kadınlar aile içi şiddetin en zararlı türünün psikolojik şiddet olduğunu belirtmektedir (WHO 2005).

Kadına yönelik aile içi psikolojik şiddet; azarlanma, aşağılanma, küçük görme, hakaret etme, küsme, iletişimi kesme, kıskançlık nedeniyle yakınlarıyla görüşmesine izin vermeme, sürekli baskı ve kontrol altında tutma gibi kadının kişiliğini zayıflatmaya ve yok etmeye yönelik tutum ve davranışları içermektedir (Çiftci 2011). Türkiye genelinde yapılan araştırma sonuçlarına göre yaşamlarının herhangi bir döneminde psikolojik şiddete uğrayanların oranı %44 olarak saptanmıştır (KSGM 2014).

Psikolojik şiddet uygulayan kişinin amacı; hedef aldığı kişinin ruhsal olarak kişiliğini zayıflayarak, onu kontrol altında tutmak, kendisine itaat etmesini sağlamak şeklinde açılanmaktadır (Geçikli ve Geçikli 2012).

Kadına yönelik fiziksel şiddetin etkilerinin izlenmesi kadar psikolojik şiddetin etkilerinin de izlenmesi büyük önem taşımaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, aile içi psikolojik şiddete uğrayan kadınlarda, çalışma yaşamını engelleyici migren, kekeleme, baş ağrısı, arterit gibi birçok sağlık sorununun daha sık yaşandığı belirtilmektedir (Mc Keown ve ark. 2000).

2.1.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Aile içi şiddet konusu, dünyada coğrafik sınırlar ekonomik gelişmişlik düzeyi, kültürel yapı, eğitim düzeyi fark etmeksizin son derece yaygın olarak görülen bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; kadının ev içi görevlerini yerine getirememesi, erkeğin bazı sağlık sorunları yaşaması, erkeğin hiçbir açıklama ya da nedene bağlı olmadan şiddet uygulaması, kadını kıskanması, erkeğin cinsel isteklerinin yerine getirilmemesi, kadının izinsiz bir yere gitmesi, kadının savunduğu düşünceler, vb. nedenler üzerinde durulmuştur (Kocacık 2009).

İstanbul'da bir sağlık ocağından yararlanan aile içi şiddet gören kadınlarla yapılan çalışmada; kadınların %42,5'i çocuklarının bakımlarını aksattıklarında en fazla şiddeti

gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %41,8 ise kocalarına karşılık verdiklerinde şiddet gördüklerini ve bunu da kendilerinin hak ettiğini düşündükleri saptanmıştır (Hıdıroğlu ve ark. 2006).

Eşlerinden şiddet gören kadınlarla yapılan diğer bir araştırmada; kadınlar çok para harcarlarsa, yemek yapmazlarsa, çocuklarına yeterli bakım vermezlerse, eşlerinin istediği zaman cinsel ilişkiye girmezlerse, eşlerinin kendilerine şiddet uygulamaya hakkı olduğunu belirtmişlerdir (Kandemirci ve Kağnıcı 2014).

Kadının, bedensel ve ruhsal olarak kendini en çok güvende hissetmesine ortam sağlanması gereken ailesi tarafından şiddete uğratılmasının nedenleri çok çeşitli birleşene bağlı olmaktadır. Konuya ilişkin bilimsel yazında genel anlamıyla kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri; biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik nedenler olmak üzere dört ana başlık altında toplanmaktadır (Harway ve Neil, 1999; UNICEF 2000; Walker 2000; APA 2002).

2.1.3.1. Şiddetin Biyolojik Nedenleri

Kadına yönelik aile içi şiddetin biyolojik nedenleri arasında, gerçeklik algısına ve sosyal ilişkilerde bozulmaya yol açan şizofreni, obsesif kompulsif bozukluk, bipolar bozukluk, gibi ruhsal hastalıklar, narsis kişilik, anti-sosyal kişilik, gibi kişilik bozuklukları gösterilmektedir (Öztürk 2014).

İnsanın dayanma gücünü zayıflatan ve bilinç kontrolünü azaltan, iradesini doğru kullanmasına engel olan, arzu ve isteklerinin gerçekleşmemesi durumunda bireyi saldırgan hale getiren alkol ve uyuşturucu gibi zararlı maddelerin kullanımında da şiddet içeren davranışların ortaya çıktığı belirtilmektedir. Alkol kullanımının özellikle çok sinirli, alıngan, kolay gücenen, her şeyden şüphe eden biri haline gelen, ciddi enerji azalması, depresif ruh hali ve öfke patlamaları gösteren, bilincini kontrol edemeyen kişilik yapısı oluşturduğu belirtilmektedir. Bu durumun, önceleri sadece alkol alındığı veya sarhoş olunduğu zaman dışa yansıyan şüphe ve saldırgan davranışlara yol açtığı, ancak zamanla süreklilik kazandığı ve giderek gerçek bir hezeyan halini aldığı vurgulanmaktadır. Bu duygu durumunun ilişkileri hızla sertleştirerek, şiddeti ortaya çıkardığı ve bunun evlilikte bir iletişim ve yaşam biçimi haline dönüştüğü üzerinde durulmaktadır (Kalyoncu 2009).

Araştırmalar; erkeklik hormonu testosteronun şiddete eğilimi artırdığını, kadınlık hormonu östrojenin de saldırganlığı bastırdığını göstermektedir. Buna bağlı olarak erkeklerde yaş ilerledikçe testosteron düzeyinin düşmesine bağlı olarak şiddet uygulama oranının da azaldığına değinilmektedir (Kavcar Sırmalı 2015).

Çalışmalarda geniş aile tipi, çok çocukluluk, işsizlik, istenmeyen gebelik, düşük eğitim düzeyi, kadının ruhsal hastalığının olması, kadının çalışamaması gibi durumların kadınların gebelik döneminde şiddet görme olasılığını artırdığını göstermektedir. Türkiye genelinde yapılan çalışmalarda gebelikte kadınların %4,8 ile %40,7 arasında değişen oranlarla şiddet gördükleri belirtilmiştir (Ayrancı ve ark. 2002; Karaoğlu ve ark. 2005; Taşpınar ve ark. 2008; Adana ve ark. 2011; Özkan ve ark. 2019).

Hamile olan 154 kadın katılımcıyla gerçekleştirilen diğer bir araştırmada, kadınların %71,4'nün gebelik sürecinde eşleri tarafından fiziksel, psikolojik, cinsel, şiddet türünün biri veya birkaçını bir arada yaşadığı saptanmıştır. Ayrıca çalışmada sırasıyla, psikolojik/sözel şiddet (%99), fiziksel şiddet (%36,4), ile cinsel şiddetin (%5.4) görüldüğü üzerinde durulmuştur (Ayrancı ve ark. 2002).

2.1.3.2. Şiddetin Ekonomik Nedenleri

Ataerkil toplumlarda evin giderlerinin karşılanmasında erkeğin sorumlu olarak görülmesinden dolayı, ailede ekonomik sıkıntılar yaşadığında erkeklerin kendilerini yetersiz hissettiği ve bu durumun tüketici konumunda gördükleri eşleri ve çocuklarına şiddet uygulamalarına ortam hazırladığı belirtilmektedir. Şiddet uygulayan erkeklerin kendilerini rahatlattığı ve aile içinde ekonomik olarak olmasa da fiziksel olarak halen güçlü olduğunu gösterdiği görüşü yaygın olarak kabul görmektedir (Şenol ve Yıldız 2013).

Günümüzde kredi kartı kullanımı nedeniyle insanların gereksinimlerinden fazla ve gereksiz harcama yapması, borçlanması, gelir ve gider dengesinin sağlanamaması, harcama önceliklerinin doğru şekilde planlanamaması sonucunda yaşanan ekonomik sorunlar ve beraberinde gelen çaresizlik durumunun da aile içi şiddete yol açtığı söylenebilir.

2.1.3.3. Şiddetin Psikolojik Nedenleri

Alan yazında, fiziksel şiddet uygulanan bir ortamda büyüyen çocuklarda zamanla şiddetin olumsuz etkilerinin ortaya çıkabildiği belirtilmektedir. Çocukların tanık olduğu şiddeti normalleştirmeye, içselleştirmeye ve ödüllendirilen bir davranış olarak algılamaya başladığı ayrıca şiddetin güç ve otorite mekanizması olarak görmeye başlandığına değinilmektedir. Araştırmalarda, çocukluk çağında aile içinde şiddet gören insanların, ileride kurduğu aile yaşamlarında şiddet gösterme olasılığının yüksek olduğu ortaya konmaktadır (Sexual Revictimization Research Brief 2011; Özgentürk ve ark. 2012; Duran ve Ünsal 2014; Özer 2014; Thoresen ve ark. 2015; Çatalkaya 2018).

Walker' a göre toplumda cinsiyet ayrımcılığından dolayı kadınlara uygulanan katı toplumsal ayrımcılığın, kadına çaresiz olmayı öğrettiği ve bu nedenle şiddete uğrayan kadınların şiddetle baş etme becerisinin yeterli gelişemediği belirtilmiş ve bu durumun erkeğin uyguladığı şiddetin zamanla artmasına da katkı sağladığına değinilmiştir (Walker 2000 p.21).

2.1.3.4. Şiddetin Sosyal Nedenleri

Kadına yönelik aile içi şiddetin oluşumunda yazılı ve görsel medyanın önemli etkisi olduğu belirtilmekte, özellikle toplumun büyük bir kesiminin izlediği televizyon ve gazetelerin yayınlarında aileyi olumsuz yönde etkileyecek içeriklere yer vermesinin şiddeti etkilediği vurgulanmaktadır. Türkiye'de sıklıkla televizyon dizilerinde yüksek ekonomik gelir düzeyine sahip kişilerin yaşam tarzlarının konu alınması, düşük ekonomik gelire sahip ailelerde özellikle de kadınlarda bu yaşama özenti duyulmasına ve kadınların alışık olduğu hayatının dışına çıkma isteğinin oluşmasına yol açmaktadır. Bu durumun, aile içi tartışmalara neden olduğu ve bu tartışmaların zamanla aile içi şiddete dönüştüğü belirtilmektedir. Ayrıca televizyon ve sosyal medyada kadına yönelik şiddetin yaygın ve bazen de normal olarak gösterilmesinin de şiddetin artmasına neden olduğu üzerinde durulmaktadır (Çiftçi 2011).

Aile içi şiddetin sosyal nedenleri arasında; bireylerin iletişim becerilerinin yeterince gelişmemiş olması, konuşma, dinleme, anlama ve empati kurma beceresinde yetersizlik, iletişim kanallarının açık olmaması, geleneksel namus algısı, bilinçsizce

yapılan suçlamalar, fakirlik, yaşamda başarılı olamama duygusu gibi birleşenler sıralanmaktadır (Çimen 2008).

Toplumun geleneksel yapısı, erkek çocuklarının baskın ve saldırgan olmasını desteklerken, kız çocuklarının daha pasif olmalarını ve itaat etmeleri beklenmektedir. Bu anlayış içinde büyüyen kız çocuklarının, evlendikten sonraki yaşamlarında yaşadıkları eş şiddetine karşı mücadele edemedikleri ve evliliğini şiddete karşın sürdürmek zorunda kaldıkları belirtilmektedir (Karınca 2010).

Ataerkil toplumlarda, "kızını dövmeyen dizini döver, kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin, dayak cennetten çıkma" gibi atasözlerinin kullanılması da kadını döven baba, koca ve erkek kardeşin itibar gördüğünü ve şiddetin normalleştirildiğini ve bu toplumsal baskının da şiddetin uygulanmasına ortam yarattığı söylenebilir (Sırmalı 2015).

Aileye, arkadaş çevresi, ebeveynler, akraba ya da komşu gibi dış müdahalelerin yapılmasıyla aile bireylerinin kışkırtılması ya da yanlış yönlendirilmesinin de şiddetin ortaya çıkmasına ortam hazırladığı belirtilmektedir. Aile içi işleyişe karışılması durumunun daha çok erkek eşlerin annelerinden kaynaklandığı görülmektedir. Özellikle geniş ailelerde daha belirgin olan bu durumun, gelinin evin tüm işlerini yapması ve aile bireylerine hizmet etmesi, annenin oğlunu başla bir kadınla paylaşmak istememesi ya da aile büyüklerinin ekonomik denetimi ellerinde bulundurmak istemeleri gibi geleneksel aile rol kalıplarından ve ataerkil aile denetimden kaynaklandığı belirtilmektedir (Kandiyoti 2013). Ancak günümüzde yaşanan ataerkil çözülme ve modern yaşamın etkisiyle aile dinamiklerinin daha özgürleşmesine karşın, bu değişimin Türkiye toplumunda farklı bir şiddet bileşeni olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

2.1.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Etkileri

KSGM şiddetin etkilerini; beden ve ruh sağlığına etkileri, psiko-sosyal etkileri, ailedeki çocuklara etkileri, ekonomik etkileri, şiddetin toplumsal etkileri şeklinde sınıflamaktadır (KSGM 2008).

2.1.4.1. Şiddetin Beden ve Ruh Sağlığına Etkileri

Kadınların şiddete görmeleri sonucunda; fiziksel yaralanmalar, incinmeler, diş kırıkları, burun-dudak yaralanmaları, göz morarmaları, yanıklar, kırıklar, bıçak izleri, iç organlarda yaralanmaları, beyin hasarı (odaklanma güçlüğü, bilinç kaybı, vb.), görme ve işitme kaybı, kronik ağrı, gibi beden ve ruh sağlığını etkileyen sorunlar ortaya çıkmaktadır. Çalışmalarda, şiddete gören kadınlarda şiddet görmeyen kadınlara oranla daha fazla alerji, solunum sorunları, ağrı, yorgunluk, bağırsak ve rahim hastalıkları (akıntı, rahim ağzı kanseri vb.), görme ve işitme sorunları, demir eksikliği, astım ve bronşit gibi hastalıkların görüldüğü ve aile içi şiddet görme ile bu hastalıklar arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Loxton ve ark. 2006; Yanıkkerem ve ark. 2007).

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (KYAİŞ) araştırması sonuçlarına göre eşinden fiziksel ve/veya cinsel şiddet gören kadınlarda şiddet sonucu fiziksel yaralanma oranı %24 olarak bulunmuştur (KSGM 2008).

Şiddet nedeniyle sağlık kuruluşuna başvuran kadınlarda, yaralanma bölgesinin sıklıkla baş, yüz, boyun, göğüs ve karın bölgesi olduğu belirtilmiştir. Şiddet sonucu sık görülen fiziksel yakınmalarını ise yorgunluk, baş ve göğüs ağrıları, sindirim sistemi bozuklukları, nefes darlığı, pelvik ağrılar, hematomlar, diş kırıkları, burun-dudak yaralanmaları, kesik ve sıyrıklar, enflamasyonlar, delici alet yaralanmaları, çıkıklar ve incinmeler olduğu üzerinde durulmaktadır (Pan Amerikan Sağlık Örgütü 2003).

WHO verilerine göre acil servise başvuran kadınların %30-40'ında başvuru nedeni, aile içi şiddetle ilişkilendirilmiştir (WHO 2002). Dünya genelinde yapılan bir başka çalışma da şiddet gören kadınların, şiddet görmeyen kadınlara oranla 13 kat daha fazla sağlık birimlerine başvurdukları ve önemli bir kısmının alkolizm ve psikiyatrik ilaç tedavisi gördüğü belirlenmiştir. Ancak kadınların şiddeti uygulayan eşten korkmaları, sağlık çalışanlarından çekinmeleri ve bu durumda oldukları için kendilerini suçlu hissetmeleri gibi nedenlerle şikayetlerini net bir şekilde belirtmedikleri görülmüştür (Perez ve Castano 2005; Perez ve ark. 2007).

Şiddetin gebelikten önce ya da gebelik sürecinde, kadınlara uygulanan şiddetin fiziksel travma, erken doğum, düşük, yetersiz doğum öncesi bakım, vajinal kanama, engelli bebek doğumu, aile planlaması hizmetleri kullanımının engellenmesi, idrar yolu

enfeksiyonları, cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı önlem alınmaması gibi önemli olumsuz etkileri üzerinde durulmaktadır (Yanıkerdem ve ark. 2006).

Şiddetin, kadının fiziksel sağlığı üzerinde birçok olumsuz etkileri olduğu gibi psikolojik sağlığı üzerinde de birçok olumsuz etkisi olduğu belirtilmektedir. Kadınların şiddet karşısında pasif olduğu ve olayları değiştirmek için bir şey yapamayacağına inanmasını sağlayan bir süreç yaşamasıyla birlikte çaresizliği öğrendiği vurgulanmaktadır. Şiddet yaşadığında kadınların, şiddeti olabildiğince geciktirmek için çevre ve insanları kontrol etmeye çalışarak, ortaya çıkacak olayları engellemeye çalıştığı belirtilmektedir. Kadınların bu şekilde her gün hayatta kalmaya yönelik stratejiler geliştirmeleri sonucunda, olaylara uzun vadeli ve geniş açıdan bakma yeteneğini yitirdikleri ve yoğun korku yaşadıkları saptanmıştır. Ayrıca şiddet yaşayan kadınlarda; çaresizlik, güvensizlik ve umutsuzluk duyguları içinde, yoğun endişe, panik, uyku düzensizliği, öfke patlamaları (çocuklara, hayvanlara, eşyalara), alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, insanlara güvensizlik, yakın ilişkilerde zorlanma, kendine zarar verme davranışı, endişe ve panik ataklar, toplum ve çevreden soyutlanma gibi birçok olumsuz durum görülmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği 2003).

Depresyon, aile içi şiddet olaylarında sık görülen bir sorun olup depresyonun nedenleri araştırıldığında, %50'den daha fazla oranla aile içi şiddet sonucu ortaya çıktığı saptanmıştır (Riggs 2000). Aile içi şiddet olgularının, en sık somatik belirtilerle sağlık birimlerine başvurdukları ve bunu gerilim, depresyon ve cinsel belirtilerin izlediği görülmektedir (Akyüz 2002).

Fiziksel şiddete uğramış kadınlarda, depresyonun klinik belirtileriyle birlikte intihar düşüncesi ve girişimi de sık görülmektedir. DSÖ (2005) tarafından yayınlanan araştırma sonuçlarına göre Dünya'da 15-44 yaş arasındaki kadınların ölüm nedenleri arasında şiddet %1,7 oranıyla onuncu sırada yer almaktadır. Ölüm nedenleri arasında; birinci sırada %19,2 oranıyla HIV/AIDS, ikinci sırada %14,6 oranıyla gebelik ve doğuma bağlı nedenler ve dördüncü sırada %4,7 oranıyla intiharın yer aldığı belirtilmiştir. Bu ölüm nedenlerinin gerçekleşmesinde şiddetin payı düşünüldüğünde, kadına yönelik aile içi şiddetin çok önemli bir ölüm nedeni olduğu söylenebilir (DSÖ 2005).

Hayatının herhangi bir döneminde eşinden ya da birlikte olduğu kişiden şiddet gören kadınların hayatlarına son vermeyi düşünme oranı %13,3 iken, şiddet görmemiş kadınlarda bu oranın %3,7 olduğu, kısaca üçte bir oranında artığı görülmektedir. Türkiye

genelinde şiddet görmüş kadınların intihar girişimi, şiddet görmeyen kadınlara oranla dört kat daha fazla olmaktadır. Kadın sığınma evlerine şiddet nedeniyle başvuran kadınlarında %39'nun intiharı girişiminde bulunduğu belirtilmektedir (Tezcan ve Tunç 2009).

2.1.4.2. Şiddetin Psiko-Sosyal Etkileri

Ataerkil toplumlarda, kadınlara hukuksal, siyasal ve ekonomik alanlarda cinsiyet ayrımcılığının uygulanması, kadına yönelik aile içi şiddetin oluşmasına ve artmasına ortam sağlamakta ve de çözümünü olanaksızlaştırmaktadır (Kurst-Swanger 2003).

Aile içi şiddet gören kadınların, şiddetten dolayı yaşadıkları suçluluk, utanma, korku, etiketlenme gibi nedenlerle kendilerini sosyal olarak yalıtılmış hissettikleri ve bu yalıtılmışlık durumunun daha fazla psikolojik soruna yol açtığı belirtilmektedir. Ayrıca şiddet nedeniyle, öz saygının düşmesi, kontrolü kaybetme ve kendini suçlama duygularının arttığı, zamanla eğitsel ve ekonomik güçte de zayıflama gibi durumların görüldüğü üzerinde durulmaktadır (Eryılmaz ve ark. 2012).

Kadına yönelik şiddetin sonuçları, bireylerin sağlığının ve mutluluğunun ötesinde tüm toplumun refahını etkileyecek şekilde derin bir içeriği oluşturmaktadır. Şiddet içeren bir ilişki içinde yaşamak zorunda kalan kadının, kendine güvenini ve dünyaya katılma yeteneğini kaybettiği belirtilmektedir. Çalışmalar, istismara uğrayan kadınların bilgi ve hizmetlere ulaşma, kamusal yaşama katılma ve arkadaşlarından ve akrabalarından duygusal destek alma konusunda genellikle kısıtlandıklarını, kendilerine ve çocuklarına bakma, iş ve kariyer hayatını sürdürme çabasında yetersiz kaldıklarını göstermektedir (WHO 2002).

2.1.4.3. Şiddetin Ekonomik Etkileri

Kadına yönelik aile içi şiddet; yasal süreçlere başvuruda, sağlık harcamalarında, işe devamsızlıkta, danışma ve sığınma hizmetlerinin finansmanında, iş yaşamından çekilmede, iş ilişkilerinde olumsuzlukta ve iş verimsizliğinde artış gibi çok boyutlu ekonomik sorunlara yol açtığı üzerinde durulmaktadır.

Bu bağlamda kadına yönelik aile içi şiddet, sadece kadını değil toplumun ekonomisini de olumsuz yönde etkileyen bir sorun olarak ele alınmaktadır. Şiddet gören kadının iş bulmakta zorlandığı veya sürekli iş değiştirmek zorunda kaldığı, uğradığı fiziksel ve ruhsal sorunlar nedeniyle iş performansı ve verimliliğinin düşük olduğu ve bu

sorunlar nedeniyle kadınların toplumdan uzaklaştığı, yasal, siyasal ve ekonomik haklarından yoksun kaldıkları belirtilmektedir (Bilican Gökkaya 2012).

Şiddet sonucu kadınların, genel sağlık durumlarının bozulduğu, yaşam kalitelerinin düştüğü, bundan dolayı sağlık hizmetlerine başvuru sıklığının ve sağlık harcamalarının arttığı üzerinde durulmaktadır (Campbell 2002). Bu durum, kadının işgücü kaybı ve artan işsizlik oranlarının yarattığı ekonomik yükün yanı sıra diğer bir ekonomik boyutu göstermesi açışından ayrı bir önem taşımaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde yapılan bir araştırmada, şiddete gören kadınların sağlık kuruluşlarına iki kat daha fazla başvurmaları nedeniyle sağlık harcamalarında 2,5 kat fazla olduğu bulunmuş (DSÖ 2005) olması da bunu desteklemektedir.

2.1.4.4. Şiddetin Ailedeki Çocuklara Etkileri

Kadınlara uygulanan aile içi şiddet, sadece kadınları değil şiddete tanık olan çocukları da şiddetin görünmeyen mağdurları haline getirmektedir. Şiddet içeren bir ailede büyüyen çocuklar, büyüdüklerinde doğrudan şiddet uygulayan ya da şiddete görmeye bağlı bir dizi ruhsal ve davranışsal sağlık sorunları yaşayabilmektedir. Diğer yandan, eşinden şiddet gören annelerin bir süre sonra çocuklarını da istismar etmesi söz konusu olabilmektedir (Peled 2011; İbiloğlu 2012).

Kadına yönelik aile içi şiddetin, çocukların fiziksel, psikolojik, sosyolojik ve okul başarısı üzerinde olumsuz yansımaları görülmektedir. En önemli fiziksel sorunlar; altını ıslatma, gelişim geriliği, uyku bozuklukları, baş ağrısı, enürezis, ülser, hipertansiyon, diyabet, yeme bozuklukları, hiperaktivite vb. şeklinde görülmektedir (Peled 2011; İbiloğlu 2012).

Aile içinde şiddete tanık olan veya şiddet gören çocuklarda psikolojik sorunlar olarak; düşük benlik algısı, kaygı, depresyon, terkedilme korkusu, pasiflik, çekilme, üzüntü, kendini suçlama, utangaçlık, öz kıyım eğilimi, travma sonrası stres bozukluğu belirtileri (gerilim, aşırı uyarılma, suçluluk, gece kabusları, duygulanımda küntleşme, uyku bozuklukları vb.), ayrılma anksiyetesi, öldürüleceği veya anne-babasının birbirini öldüreceği korkusu, şiddeti 'öğrenme' ve 'kabullenme' gibi sorunlar oluşabilmektedir (Açıkgöz 2014).

Sosyal davranış ve yeterlilikle ilgili sorunlar arasında; ilişkilerde şiddete yönelik yanlış olumsuz inanışlar, sosyal beceride aksamalar, düşük eş duyum yeteneği ve gücü, düşük sorun çözme becerisi yer almakta iken okul sorunları arasında; akademik performansta düşme, okul disiplinine uyumun düşük düzeyde olması ve okuldan kaçma gibi sorunlar görülebilmektedir (Açıkgöz 2014).

Konuya ilişkin bir çalışmada, çocukluğunda ailede şiddeti yaşamakla yetişkinlikte şiddet uygulama arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Özellikle çocukluğunda babasının annesine fiziksel şiddet uyguladığını gören kadınlarda, eşi tarafından fiziksel ve cinsel şiddete uğrama riskinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu kadınlarda, şiddet bir şekilde içselleştirilmekte ve kader-yazgı olarak değerlendirilmektedir (İzmirli 2013).

2.2. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Yasal Düzenlemeler

2.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Yasal Düzenlemeler

Kadına yönelik cinsiyet eşitsizliği ve şiddetin önlenmesine ilişkin uluslararası yasal düzenlemeler; Uluslararası Kadın Konferansları, Avrupa Konseyi Tavsiye Kararları ve Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi şeklinde sıralanmaktadır.

Birleşmiş Milletler (BM), 1971-1985 tarihleri arasını "Kadın On Yılı" olarak ilan etmiş ve bu tarihler arasında uluslararası düzeyde kadına yönelik şiddet konusunun norm ve standartlarını belirlemek amacıyla konuyla ilgili raporlar hazırlamıştır (KSGM 2003).

Meksika'da 1975 yılında gerçekleştirilen I. Dünya Kadın Konferansı'nda kadına yönelik şiddetin aile boyutu, 1980 yılında Kopenhag'da gerçekleştirilen II. Dünya Kadın Konferansı'nda şiddetin sağlık boyutu incelenmiştir. Nairobi'de 1985 yılında yapılan III. Kadın Konferansı'nda ise kadına yönelik şiddet geniş kapsamda ele alınmıştır. "Nairobi Geleceğe Yönelik Stratejiler" kapsamında; toplumun her kesiminde kadına yönelik şiddetin görülebileceği ve kadının aile içinde gördüğü şiddet, kadın ticareti, savaşlarda kadının durumu gibi kadına yönelik şiddetin farklı boyutları ele alınmıştır. Ayrıca, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mücadele edilmesi için toplumda farkındalık oluşturulmasına yönelik çağrıda da bulunulmuştur (KSGM 2003).

Türkiye'nin 1985 yılından başlayarak taraf olduğu Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi - Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Aganist Women (CEDAW), BM'lerin oluşturduğu altı temel insan hakları sözleşmesinden birini oluşturmaktadır. Bu sözleşme 168 ülkenin taraf olduğu ve "Uluslararası Kadın Hakları Bildirgesi" olarak da tanımlanmakla, hem yasal boyutta, hem de gerçek yaşamda kadınlara karşı yapılan her türlü cinsiyete dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını öngören ve kadınların insan haklarını korumayı amaçlayan çok kapsamlı bir bildirge olarak kabul edilmektedir (Bozkurt Şener 2011).

BM genel kurulunun Viyana'da 1993 yılında gerçekleştirdiği, Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda "Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi" kabul edilmiştir. Bu bildirgeyle, cinsiyet eşitsizliğinin, kadına yönelik şiddete ve kadınların sosyo-ekonomik alanda ilerlemesinin engellenmesine neden olduğu belirtilmiştir. Bildirge, devletlerin kadına yönelik şiddetle mücadele için yapması gereken düzenlemeleri açıklamaktadır. Viyana Konferansı'nın önemli sonuçlarından biri de "Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Sonuçlarını" derinlemesine inceleyecek mekanizmaların kurulmasının gerektiğinin belirtilmesidir (Bozkurt Şener 2011).

2.2.2. Kadına Yönelik Şiddeti Önlemeye Yönelik Ulusal Yasal Düzenlemeler

Günümüzde tüm Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de kadına yönelik şiddet konusunda birçok gelişme yaşanmakla birlikte sorunun hala gündemde olduğu görülmektedir. Kadına yönelik şiddete ilişkin ilk toplumsal tepki, 1987 yılında eşinden fiziksel şiddet gören gebe bir kadının, açtığı boşanma davasını reddeden Çankırı'daki bir hakime, kadınların açtığı manevi tazminat davası ve 17 Mayıs 1987'de gerçekleştirilen "Dayağa Hayır" yürüyüşü olmuştur (Altınay ve Arat 2007).

İkinci önemli kampanya ise Türk Ceza Kanunu'nun fahişelere tecavüzde ceza indirimi getiren 438. maddesine yönelik gerçekleştirilmiştir. Tecavüze uğrayan bir hayat kadının açtığı davada hakimin ceza indirimine gitmesi üzerine, dava Anayasa Mahkemesine taşınmış ve mahkemeden bu maddenin anayasadaki eşitlik ilkesini ihlal etmediğine yönelik karar çıkmasıyla, kadınlar İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'da kararı protesto eden gösteriler yapmışlardır (Altınay ve Arat 2007). Tüm gelişmelere ve gösterilen mücadeleler doğrultusunda, Türkiye'de kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadının korunması ve şiddeti uygulayanlara yönelik yaptırımları içeren çeşitli yasal

düzenlemeler, politikalar ve birimler oluşturulmaya çalışılmaktadır (Sarı 2010; Gedik 2016). Ancak günümüzde kadın hakları ve cinsiyet ayrımcılığı açısından istenen düzeye ulaşıldığı söylenememektedir.

2.2.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Ayrımcılığın reddi ve eşitliğin sağlanması aynı zamanda aile içinde kadına yönelik şiddeti ortaya çıkaran etmenlerin de kaldırılması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, TC Anayasasının 5,10,12,17,19 ve 41. maddeleri her türlü ayrımcılığı reddeden ve eşitliği düzenleyen maddeler olarak belirtilebilir.

Anayasanın 5. maddesine göre "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır". Anayasanın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" ifadesiyle cinsiyet eşitliğine ve devletin de bu eşitliği sağlamakla sorumlu olduğu belirtilmektedir. Anayasanın 12. maddesinde "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyete sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder." denilmektedir. Anayasanın 17. maddesinde ise "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" söylemiyle hak ve hürriyetlerin sınırlandırılamayacağına ve kötüye kullanılamayacağına vurgu yapılmaktadır. Anayasanın 19. maddesinde "Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir" denilerek kadının bağımsızlığını koruma altına alındığı belirtilirken; Anayasanın 41. Maddesinde de "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır" şeklinde kadınların aile içinde korunmasına yönelik önlemlerin alınması gerektiğine değinmektedir (T.C. Anayasası 1982).

2.2.2.2. Türk Medeni Kanunu

Medeni Kanun'un 1926 yılında kabulünden sonra Türk kadınının toplumsal ve yasal konumunu tümüyle değişerek çağdaşlaşma yolunda izlenen politikalar doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasal düzenlemelerle kadınlara, yasal düzeyde birey kimliği kazandırılmıştır. Bu bağlamda, haklar ve yükümlülükler bakımından kadın erkeğe eşit kabul edilmiştir. Medeni kanunda 2002 yılında yapılan değişiklikle, kadının ekonomik özgürlüğünün önünde kocadan izin alma koşulu kaldırılmıştır (T.C. Medeni Kanunu 2002).

Medeni kanunda ayrıca aile içi şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması için düzenlemelere de yer verilmiştir. Medeni kanunda, kadına aile içerisinde şiddet gösteriliyorsa, bu boşanma nedeni olarak belirtilmiştir. Kadına evleneceği kişiyi seçme hakkı tanınmış, eşlerin meslek seçiminde birbirlerinden izin almak zorunda olmadığı ve eşin aile huzurunu ciddi biçimde tehlikeye düşürdüğü durumda kadına ayrı yaşama hakkı tanındığı belirtilmiştir (KSGM 2014).

Medeni Kanun'da kadının eşi dışında kendi soyadını da kullanma olanağı sağlayan değişiklik yapılmış, yan sıra nüfus cüzdanlarında yer alan evli, bekar, dul, boşanmış gibi tanımlamalar kaldırılarak dul ve yetim tanıtım kartları, sağlık karneleri, kimlik kartı, diploma gibi belgelerde gerekli düzenlemeler yapılmıştır (T.C. Medeni Kanun 2002).

2.2.2.3. Türk Ceza Kanunu

Yeni Türk Ceza Kanunu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olup yeni ceza yasasının Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ndeki görüşmeleri sırasında, kadın sivil toplum örgütleri kadına karşı ayrımcılığı destekleyen hükümlerin kaldırılması ve eşitsizliğe engel olacak hükümlerin yasada yer almasını sağlamışlardır. Bu yeni ceza kanununda kadının insan hakları ihlalini gösteren tecavüz, bekâret kontrollü, namus cinayetleri gibi suçlarında cezasızlık veya ceza indirimi öngören maddeler yer almamıştır (Karınca 2010).

Yeni Türk Ceza Kanunuyla, ile töre nedeniyle kasten adam öldürmeye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmesi sağlanmış ve işyerinde yaşanacak cinsel tacize üç yıla kadar hapis cezası verilmesi öngörülürken, evlilik içi tecavüze de ceza getirilmiştir. Ayrıca kadına eşinin ya da diğer aile bireylerinin psikolojik, fiziksel ya da cinsel şiddet uygulaması suç kabul edilmiş, kasten veya dikkatsizlik nedeniyle yaralama,

eziyet etme, çocuk düşürtme, izinsiz kısırlaştırma, zorla alıkoyma, çalışma özgürlüğünü engelleme ve birden fazla evlilik yapma suç olarak tanımlanmıştır (KSGM 2013).

2.2.2.4. Ailenin Korunmasına ve Kadına Karşı şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284 Sayılı Kanun)

Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda kadınla ilgili maddeler büyük ölçüde yeniden düzenlenmeye çalışılmış ve aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin olarak 4320 sayılı yasa yürürlüğe koyulmuştur. Bu yasa, aile içi şiddetin tanımına tam olarak yer verilmemiş olması, şiddetin yalnızca fiziksel şiddet olarak algılanması ve diğer şiddet biçimlerinin göz ardı edilmesi riskini içermesi nedeniyle eleştirilmektedir (Karınca 2010).

Aile içi şiddetle ile ilgili olarak önemli bir yasa olarak kabul edilen bu düzenlemenin gereksinimi tam olarak karşılayamaması ve bazı sorunlara yol açması nedeniyle çalışmalara başlanmıştır. Bu doğrultuda, şiddetin her türüne karşı kapsamlı bir koruma sağlanması ve bunun devletin yükümlülüğünde olması, şiddetin sadece fiziksel şiddet olarak değil, psikolojik, cinsel, sosyal, sözel ve ekonomik açıdan kadına yönelik tüm şiddeti içerecek şekilde tanımlanmasına olanak sağlayacak ve tüm gereksinimlere tam olarak yanıt verecek, yeni yasal düzenlemenin yapılması amacıyla 6284 sayılı kanun yürürlüğe sokulmuştur (Doğan 2003).

6284 sayılı kanun, gerek şiddet mağdurlarının kapsamı açısından, gerekse şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi, kurumlar arası uyumun sağlanması ve mağdura geçici maddi yardım desteği sağlanması kapsamında gerekli düzenlemeleri içermektedir (Moroğlu 2012).

2.3. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemeye Yönelik Sosyal Politikalar

2.3.1. Kadın Sığınma Evleri

Kadın sığınma evleri şiddete uğrayan ve şiddet görme riski altındaki kadınlara, varsa çocukları ile birlikte şiddetten uzakta güvenli bir ortamda; psikolojik destek, danışmanlık, iş ve meslek edindirme, bilinç yükseltme, barınma ve kadınları yeni yaşamlarına hazırlama hizmeti sunmaktadır (Öztürk 2008). Sığınma evlerinin kurulması ve hizmet sunmaya başlaması 1970'lerde kadın hareketleri kapsamında yürütülen çalışmalar kapsamında gündeme gelmiş ve yaygınlaşmıştır (Karataş ve ark. 2008).

Dünyada kadınlar için ilk sığınma evi 1972'de Londra'da açılmıştır. İngiltere'den sonra ikinci sığınma evi ABD'de açılmış ve zaman içerisinde Kuzey Amerika'da sığınma evleri yaygınlaşmıştır. Türkiye'de ise ilk olarak 1993 yılında Ankara'da "Kadın Dayanışma Vakfı" tarafından açılmıştır. İstanbul'da ilk kadın sığınma evi ise "Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı" tarafından 1995 yılında kurulmuştur (Paksoy Erbaydar 2012). Türkiye'de sığınma evleri, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, valilikler, belediyeler ve kadın kuruluşları işbirliği ile işletilmektedir (Karataş ve ark. 2008).

Sığınma evleri, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri ve kadın sivil toplum kurumlarının yanı sıra 5993 sayılı Belediyeler Kanunu'nda nüfusu 50 bini geçen belediyelerin kadın sığınma evleri açmasını öngören düzenleme kapsamında açılmaktadır (Sargın 2012).

Türkiye'de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı çalışan kadın sığınma evleri de dâhil olmak üzere toplam 143 kadın sığınma evleri 3.444 kapasite ile hizmet vermektedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020).

Kadın sığınma evlerinde gizlilik ve güvenlik önemli olduğundan bu birimlerde kalan kadınlarla ilgili hiçbir bilgi üçüncü şahıslara verilmemektedir. Kuruluşların adres ve telefon bilgileri gizli tutulmakta ve konuk olan kadınlarla ilgili hiçbir bilgi ve belge açıklanmaktadır. Her kadın kendi hayatıyla ilgili kararları kendisi vermekte, kadınlar altı aya kadar misafir edilebilmekte ve gerektiğinde bu süre uzatılabilmektedir. Ayrıca, 0-12 yaş arası kız ve erkek çocuklarının anneleri ile birlikte buralarda barınmalarına olanak sağlanabilmektedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020).

2.3.2. Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü Danışma Hattı

183 Aile, Kadın, Çocuk ve Özürlü danışma hattı; özürlü, istismara uğrayan veya uğrama riski bulunan, sosyal hayatında desteğe gereksinimi olan kadınlara ve çocuklara yönelik psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bir hattır. Bu hat aynı zamanda kadınlara yararlanabilecekleri kuruluşlar konusunda da bilgi vermekte ve bu anlamda gereksinim duydukları hizmetlere ulaşabilmelerini sağlayan, kadınların maruz kaldıkları şiddetin önlenmesi adına

kadınların yararını gözeten ücretsiz bir hizmet sunmaktadır (Sallan Gül ve Alican 2012; Erbay 2013).

Söz konusu danışma hattı sadece mağdur kadınlara danışmanlık sağlamamakta aynı zamanda ailenin, kadının ya da çocuğun psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerini tehdit eden durumlara karşı koruma ve önleme çalışmaları da yürütmektedir. Bu konuya ilişkin gelen istek, öneri ve şikâyetleri dinleyerek, konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nün ilgili birimi ile iletişime geçilmektedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020).

2.3.3. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

KSGM 1990 yılında ilk olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü adıyla kurulmuş olup daha sonra Başbakanlığa bağlanmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde adı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü olmuş ve 2011 yılında kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ana hizmet birimlerinden biri olarak yeniden yapılandırılmıştır. KSGM, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarının yapılması, toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlendirilmesi amacıyla, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ve eşitsizliğin önlenmesine yönelik politikaları geliştirmek, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve tüm bu birimler arasında eşgüdümü sağlamakla görevlendirilmiştir (KSGM 2014).

2.3.4. Sosyal Hizmet Merkezi (SHM)

Sosyal hizmet merkezleri, hizmet verilen bölgede koruyucu, önleyici ya da destekleyici danışmanlık hizmetine gereksinim duyan aileleri, kadın, çocuk ve yaşlıları belirleyerek, sosyal hizmet gereksinimini karşılayan ve izleyen merkezlerdendir. Bu merkezlerin amacı; gereksinimi bulunan kişilerin gereksinim duydukları tüm hizmetlere bir arada ve kolayca ulaşabilmelerini sağlamak ve gönüllü kurum, kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle beraber çalışarak, hizmet sunmaktır. Diğer bir deyişle Aile ve Sosyal Hizmetler Politikalar Bakanlığı'na ait uygulamaları aktaran, koruyucu ve önleyici çalışmaları yapan, gereksinim yönündeki başvuruları ve ihbarları değerlendiren bir birim olarak görev yapmaktadır. Türkiye genelinde sosyal hizmet merkezlerin sayısı, 2013'te 120 iken 2018'de 321'e ulaşmıştır. 2019 yılın da ise 45 SHM daha hizmet vermeye başlamıştır (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020).

2.3.5. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)

Şiddetin önlenmesi ve bireyin şiddetten korunması amacıyla gerekli önlemlerin etkin bir biçimde alınmasını amaçlayan merkezlerdir. Bu merkezler, şiddet gören ya da şiddete maruz kalma riski bulunan kişilerin başvurabileceği, danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleriyle, gereksinim duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetleri veren ve izleme çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat yürüten merkezlerdir (KSGM 2014).

6284 sayılı kanun ile iki yıl içinde pilot illerde 'Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'nin kurulması öngörülmüş ve 6 Aralık 2012 tarihinde yapılan toplu açılış sonrasında 2013 yılında 49 ilde hizmet verilmeye başlanmışken ŞÖNİM'ler 2019 yılında ülke genelinde 81 ilde hizmet vermektedir (KSGM 2014; T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2020).).

2.4. Hemşirelik Mesleği ve Aile İçi Şiddet

Hemşirelik mesleğinin, toplumun sağlığının sürdürülmesi ve korunmasında önemli bir yeri olduğu kabul edilmektedir. Hemşirelik sağlıklı veya hasta bireyi fiziksel, psikolojik ve sosyolojik boyutlarıyla bir bütün olarak ele alan sağlık disiplinidir. Hemşireler, insanın döllenme aşamasından ölümüne kadar yaşamının tüm evresinde sağlık ve esenliğini sağlamak için önemli rol ve sorumluluk üstlenmektedir. Bu özelliklerinin yanı sıra hemşirelik mesleği kadınların baskın olduğu mesleklerden biridir. Bu bağlamda hemşirelere, toplumsal olarak yüklenen bazı rol ve değerler onların mesleki kimliklerini, mesleki rol ve imajlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Hemşirelik, kadının şefkatli, şifa verici rolü ve doğasında bulunan fedakarlık ile özdeşleşmiştir (Kaya ve ark. 2011).

Çalışma yaşamında cinsiyet temelli eşitsizlikleri önlemeye yönelik politikalar geliştirilse de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınlıların çalışma koşullarını olumsuz etkilemeye devam ettiği belirtilmektedir. Kadın mesleği olarak algılanan işlerde çalışan kadınların, mavi ve beyaz yakalı işçilerden farklı olarak Howe (2014) belirttiği "pembe yakalı işçiler" olarak algılandığı üzerinde durulmaktadır. Bu isimlendirmenin diğer işçilerden farklı olarak cinsiyete dayalı bir toplumsal baskının kadınlara yapılmasından kaynaklandığı belirtilmektedir (De Gennaro ve ark. 2004). Bu işlerin bir kısmının biçimsel/resmi sektörlerde ve yarı-profesyonel statüde olduğuna ve kadın yoğun

meslekler olarak bilinmeleri nedeniyle genellikle toplumsal imajlarının olumsuz algılandığına değinilmektedir. Çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın en önemli araçlarından biri olan eşit işe eşit ücret kuralının genellikle işlemediği ve düşük pozisyonlarda, daha düşük ücretle ve daha kısıtlı terfi olanaklarıyla çalışıldığı görülmektedir (Gönç 2016).

Ataerkil toplumlarda, kadının emek gücü değersiz ve ucuz insan gücü olarak kabul edilmektedir. Araştırmalar, hemşireliğin kadın mesleği olarak algılanmasının toplumsal imajını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Oysa hemşirelerin görevleri yapmamaları sonucunda, sağlık/hastalık göstergelerinin kötüye gittiğini gösteren araştırmalar vardır. Bu göstergelerden aile planlaması hizmetlerinin iyi yürütülmemesi ile ilişkili nüfus patlaması, tıbbi ve cerrahi asepsi ilkelerine dikkat edilmeden verilen bakım sonucu gelişen hastane enfeksiyonları, anne bebek ölümlerinin artması vs. gibi göstergeler sosyal ve ekonomik sıkıntılara da yol açmaktadır (Emiroğlu 2000; Karadağ 2002; Sis Çelik ve ark. 2013).

Hemşireler, yoğun iş yükü, stres, duygusal destek verme zorunluluğu, ağır ve ölümcül hastalara bakım verme, tutulan nöbet sayısının fazla olması, uyku düzeninin bozulması, tanı ve tedavisi zor hastalara bakım verme, yetersiz hastane kaynakları, hasta yakınları ile uğraşma, vb. birçok durumda stres ve gerginlik yaşamaktadırlar. Hemşireler bu olumsuz çalışma koşulları yanı sıra ekonomik kaygılarla başa çıkmaya çalışırken kendisine ve özel yaşamına yeterince zaman ayıramamaktadırlar (Altayal ve ark. 2010). Bu bağlamda özellikle kadın hemşirelerin, ev ve iş yaşamını dengelemede sorun yaşadıkları, bununda aile içi şiddet görülme olasılığını artırdığı belirtilebilir.

Cinsiyet faktörüne bağlı olarak gelişen eşitsizlikler kadınların sadece iş yaşamlarında değil aile yaşamlarında da görülmektedir. Cinsiyetçi iş bölümünün değişmemesi ve ev işleri ile çocuk bakımının daha çok kadına yüklenmesi, kadının bu iki alandaki farklı rolleri üstlenmesi sonucunu doğurmaktadır. Ev işlerine yeterli zaman ayıramadığı, iyi bir eş ve anne olamadığı için kadınların eşleri, diğer aile üyeleri, çevreleri hatta çoğu zaman kendileri tarafından suçlandıkları görülmektedir. Bu doğrultuda kadınların, iş ortamında yeterince çalışkan ve özverili olmadıkları için kariyer ilerlemesinde ikincil konumda değerlendirildikleri, her iki alanda yaşanan gerilim nedeniyle hem işte hem ev yaşamından alınan doyumun azaldığı, birçok fiziksel ve ruhsal bunalımla ve çatışmayla karşılaştıkları belirtilmektedir (Carlson 2000).

Aile içinde yaşanan şiddet olaylarının, bireyin yaşamındaki stres ve gerilime karşı verdiği olumsuz tepki şeklinde geliştiğine değinilmektedir (Akalın 2010). Sağlık personelin aile içi şiddetle karşılaşmasının değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, hemşirelerin %24,6'ın aile içi şiddete maruz kaldığı ortaya konmuştur. Burada hemşirelerin %3,4 fiziksel şiddet, %23,7 sözel şiddet, %10,2 duygusal şiddet, %1,7 cinsel şiddet, %3,4'ekonomik şiddet türüne maruz kaldığı belirlenmiştir (Beliner 2006). Bu çalışma sonuçları doğrultusunda, Türkiye'de hemşirelerin çalışma koşulları dikkate alındığında daha olumsuz bir durumun olabileceği söylenebilir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırma, yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören kadın çalışanlarına yönelik yaklaşımlarını belirlemek amacıyla, tanımlayıcı ve fenomenoloji tasarımda, niteliksel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Fenomenolojik analizde, katılımcıların şiddet gibi algıya dayalı bir olguya ilişkin yaşantıları, deneyimleri elde edilmeye çalışılmaktadır. Bir başka deyişle araştırmacı, katılımcıların farklı zaman, yer ve geçmişleriyle olan ilişkileri temelinde gelişen deneyimlerini ve yaşantılarını konuya ilişkin derin anlamları araştırmaktadır. Bu da araştırmacıyı ayrıntılı, duyarlı ve sorgulayıcı bir araştırma sürecine sokmaktadır (Baş ve Akturan 2017).

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- Yönetici hemşirelerin, kadına yönelik aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri nasıldır?
- Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları nelerdir?
- Yönetici hemşireler, aile içi şiddet gören çalışanlarına nasıl destek olmaya çalışmaktadır?
- Yönetici hemşireler, aile içi şiddet görmeleri durumunda nasıl bir tutum sergilemektedir?

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde yer alan bir üniversitesi hastanesi, bir Sağlık Bakanlığı hastanesi ve iki özel hastanede, farklı yönetsel pozisyonlarda görev yapan yönetici hemşireler oluşturmaktadır.

Nitel araştırmalarda örneklem belirlenirken, nicel araştırmalardaki gibi temsil edici bir örnekleme yöntemine gidilmesi yerine, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlayan yöntemlerin belirlenmesine çalışılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2016). Bu bağlamda araştırmada, nitel araştırmalarda yaygın kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır.

Maksimum çeşitlilik yönteminde, çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre sorunun farklı boyutlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2016). Bu nedenle üç hastane grubundan (Üniversite Hastanesi (ÜH), Sağlık Bakanlığı Hastanesi (SBH) ve Özel Hastane (ÖH)), farklı yönetsel pozisyonlarda (Hemşirelik Hizmetleri Müdürleri ve Yardımcıları, Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürleri ve Yardımcıları, Anabilim Dalı Başhemşireleri ve Yardımcıları ile Sorumlu Hemşireler) görev alan, farklı deneyim ve eğitime sahip yönetici hemşireler örnekleme alınmıştır.

Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü için belirlenmiş bir kuralın olmadığı örneklemin araştırma amacı ve sorular doğrultusunda belirlenebileceği belirtilmektedir. Glaser ve Strauss'un (1967) ortaya attıkları kuramsal örnekleme yöntemine göre araştırma sorusunun yanıtı olabilecek kavramların ve süreçlerin tekrar etmeye başladığı aşamaya kadar (kısaca veri dolgunluğuna ulaşana kadar) veri toplamaya devam edilmesi gerekmektedir (Glaser ve Strauss 1967). Bu çalışmada, üç hastane grubunun (ÜH, SBH, ÖH) her birinden yaklaşık 20 kişi olmak üzere toplamda 60 yönetici hemşire ile görüşme yapılması planlanmış olmakla birlikte veri doyumuna ulaşıldığı düşünülen 52 görüşme (26 ÜH, 11 ÖH ve 15 SBH) sonunda çalışma sonlandırılmıştır. Bu görüşmelerden dört katılımcının görüşme verileri nitelikli içeriğe sahip olmadığı için çalışma kapsamına alınmamıştır.

3.3. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Çalışma İstanbul ilinde bulunan bir üniversite hastanesi, bir Sağlık Bakanlığı hastanesi ve iki özel hastanede gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri Ocak-Haziran 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Kamu üniversite hastanesi bölgenin en eski ve en büyük hastanelerden biri olup 999 yatak kapasitesine sahip ve 818 hemşiresi bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı'na bağlı eğitim ve araştırma hastanesi 820 yatak kapasiteli 795 hemşireyle hizmet verirken diğer özel hastaneler 207 yatak kapasiteli 282 hemşiresi ve 173 yatak kapasiteli 250 hemşiresi bulunmaktadır. Örneklemdeki hastaneler, tüm uzmanlık alanlarında hizmet veren, tam donanımlı ve sağlık çalışanlarının sayıları açısından örneklem seçimine uygun hastaneler olarak araştırma kapsamına alınmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun başında ısınma sorularına yer verilmiştir. Bu sorular katılımcıların yaş, eğitim durumu, çalıştığı birim, meslekte toplam çalışma süresi, kurumda toplam çalışma süresi, yönetici pozisyonunda çalışma süresi gibi bilgileri içermektedir. Görüşme formunun devamında, kadına yönelik aile içi şiddet ve çalışma yaşamına ilişkin bilimsel yazın ve uzman görüşleri dikkate alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulara yer verilmiştir. Görüşme formunda; aile içi şiddet kavramının tanımı, nedenleri, etkileri, iş yaşamına yansımaları, kurum tarafından yürütülen kadına yönelik şiddete ilişkin politikalar ve yöneticilerin tutumları gibi 11 soru yer almaktadır. Araştırmacı ayrıca her bir görüşme sorusu üzerinden daha derinlemesine veri elde edebilmek amacıyla, sonda soruları (ne demek istiyorsunuz, biraz daha açıklayabilir misiniz, daha başka ne söyleyebilirsiniz gibi) yönetmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Veri toplanma aşamasına geçmeden önce ön çalışma kapsamında, çalışmanın örneklemini oluşturan yönetici hemşire gurubunda yer alan üç kişi ile farklı günlerde görüşmeler yapılarak görüşme soruları ve akışı kontrol edilmiştir. Çalışmada bu görüşmeler örneklem dışında tutulmuştur.

Bu ön çalışma sonucunda; görüşme soruları anlaşılırlık, açıklık ve soruların sorulma sırası gibi bileşenler açısından yeniden düzenlenmiştir.

Nitel araştırmalarda görüşme ortamının uygunluğu açısından, katılımcılarla iş ortamından uzakta, konforlu, gizlilik sağlayan ve ortaklaşa karar verilen bir yerde görüşmenin yapılması gerektiği belirtilmektedir (Kitzinger 1995). Çalışmada görüşmeler, katılımcıların iş yoğunluğundan dolayı istekleri doğrultusunda iş ortamına yakın yönetici odası, toplantı odası ya da hemşire odası gibi daha az rahatsız edileceklerini düşündükleri ortamlarda yapılmıştır.

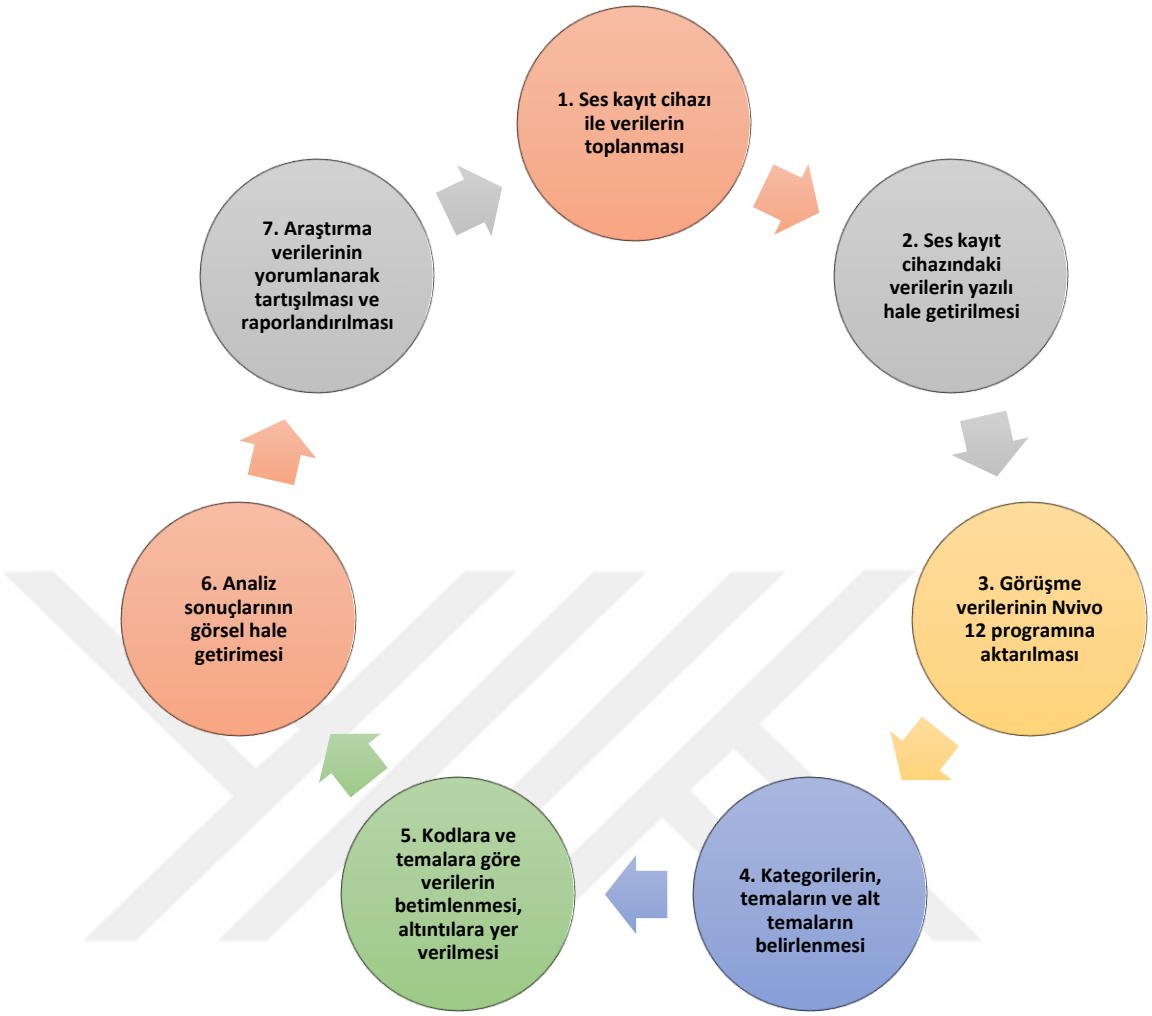
Görüşmelerde verilerin eksiksiz toplanması açışından katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler, araştırmacı açısından veri güvenliğini sağlamada kolaylık gerektirmektedir. Bu şekilde araştırmacı, soru sorma ve dinleme işlevlerini daha etkili bir biçimde yerine getirebilmektedir. Kayıt cihazının olmadığı durumlarda, araştırmacının soru sorma, dinleme, görüşülen bireyi yönlendirme ve not alma işlemlerinin tümünü bir arada yapması zorunluluğu nedeniyle,

görüşmenin kesintiye uğraması, görüşme akışının ve atmosferin bozulması, alınan notların/verilerin eksik olması ve görüşme süresinin uzaması gibi olumsuzluklar yaşanabilmektedir. Ayrıca, not alma işleminin zaman kaybına neden olacağı katılımcıya önceden belirtilmelidir (Yıldırım ve Şimşek 2016). Bu çalışmada, 55 görüşmeden üç katılımcının ses kaydına izin vermemesi nedeniyle görüşmeler not tutularak tamamlanmıştır. Ayrıca görüşmenin hemen arkasından alınan notların üzerinden geçirilerek eksik bırakılan yerler tamamlanmaya çalışılmıştır.

Derinlemesine bireysel görüşmelerin süresinin genellikle 45-90 dakika arasında olması gerektiği belirtilmektedir. Özellikle 45 dakikayı geçen görüşmelerde bir mola verilmesinin yararı olacağı üzerinde durulmaktadır (Baş ve Akturan 2017). Çalışmada görüşmelerin en kısası 36 dakika, en uzunu 1 saat 34 dakika sürmüş ve katılımcıların isteğine göre görüşmelerde kısa aralar verilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinde önerilen içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır (Graneheim and Lundman 2004; Turan 2013). Nitel araştırmalarda içerik analizi, konu veya sözün gelişine odaklanarak ve kategori, tema ya da kodların içindeki benzerliklere ve farklılıklara vurgu yaparak, görüşme metninin içindeki hem açık ve belirgin hem de gizli içeriği ortaya çıkarmaya dayanmaktadır. Veri analizinin, verilerin toplanmasıyla eş zamanlı olarak yürütülmesi gerektiğinden (Bogdan ve Biklen 2007); görüşmeler yapılırken aynı zamanda verilerin yazıya döküm işlemleri de gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte toplam 470 sayfalık görüşme raporu elde edilmiştir. Görüşme raporları araştırmacı tarafından, genel bir bakış açışı elde etmek amacıyla, birkaç kez okunarak, anlam birimleri ve başlangıç kodları belirlenmiş ve tez danışmanı tarafından bunlar ikinci kez okunarak kontrol edilmiştir. Ayrıca, benzer kodlar alt temalara daha sonra ana temalar şeklinde bir araya getirilmiştir Elde edilen veriler, araştırmacı tarafından kodlanmış, alt tema, tema ve kategoriler şeklinde gruplandırılmıştır (Şekil 3- 1). Verilerin analizinde ayrıca Nvivo 2012 (qualitative) yazılımı kullanılmıştır. Veri analiz süreci aşağıda gösterildiği şekilde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3- 1: Veri toplama ve analiz sürecinin aşamaları

Kategori A. YÖNETİCİ HEMŞİRELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET KAVRAMI VE NEDENLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

A.1. Şiddetin Tanımı

A.1.1. Fiziksel şiddet

A.1.2. Psikolojik şiddet

A.1.3. Ekonomik şiddet

A.1.4. Cinsel Şiddet

A.2. Aile İçi Şiddetin Nedenleri

A.2.1. Biyolojik nedenler

- Çoklu rol üstlenmeye bağlı yorgunluk
- Çocuğunun olamaması (infertilite)

A.2.2. Psikolojik nedenler

- Şiddet davranışının öğrenilmiş olması
- Psikolojik rahatsızlığının olması
- Bağımlılık (alkol ve kumar)
- Aldatma
- Kıskançlık
- Erkeğin kendine olan güvensizliği

A.2.3. Sosyolojik nedenler

- Büyük şehir yaşamına uyum güçlüğü
- Eğitim ve mesleki statü farkı
- Aile büyüklerinin etkisinde kalması
- Kültürel farklılık
- Ataerkil yapı

A.2.4. Ekonomik nedenler

- Ailenin ekonomik durumunun bozulması
- Eşin (Erkeğin) çalışmaması-garanti bir işinin olmaması
- Erkeğin kadının maaşını kullanması

A.2.5. Mesleki nedenler

- Sağlık meslek liseleri eğitiminin olumsuz etkileri
- Hemşirelik eğitiminin kazandırdığı (hümanizm, empati kurma becerisi, özverili kişilik) özellikler
- Çalışma koşulları

KATEGORİ B. YÖNETİCİ HEMŞİRELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET GÖREN ÇALIŞANLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

B.1. Aile İçi Şiddet Gören Çalışanların Özellikleri

B.1.1.Baskın kişilik

B.1.2. Aile desteğinin olmaması- özgüveni olmayan kişilik

B.1.3. Sorunlu - uyumsuz kişilik

B.1.4. Uyarıları dikkate almayan kişilik

B.2. Aile İçi Şiddet Çalışanları Nasıl Etkilemekte

B.2.1. Psikolojik açıdan etkilenmek

- Dikkat dağınıklığı- azalması-unutkanlık
- İletişim kurmama ve depresif davranış gösterme-kendine güven kaybı
- Yeme bozukluğu-uyku sorunu gibi psikosomatik rahatsızlık
- İntihar girişimi

B.2.2. Sosyolojik açıdan etkilenmek

- Sosyalleşmesinin engellenmesi
- Giyim ve benzeri konularda kararlarına karışılması

B.2.3. Fiziksel açıdan etkilenmek

- Fiziksel travma görmek
- Düşük tehlikesi

B.2.4. Ekonomik açıdan etkilenmek

- Borçlandırması
- Maşının elinden alınması
- İşten ayrılmaya zorlanması

B.2.5. Çocukların olumsuz etkilenmesi

B.3. Çalışanların Aile İçi Şiddetle Mücadele Yaklaşımları

B.3.1. Ayrılamama

- Çocuklarının olması - maddi sıkıntılar
- Tehdit edilmek
- Aile desteğinin olmaması
- Özgüveninin olmaması
- Toplum baskısı –statü kaybı

B.3.2. Olumlu tutum sergilemek

- Boşanma
- Arkadaş desteği alma
- Hukuksal destek alma
- Aile desteği alma
- Kızgınlık öfke gösterme- iletişimi kesme-küsme
- Danışmana başvurma

B.3.3. Olumsuz tutum sergileme

- Kabullenme
- İlişkiyi kurtarmaya çalışma
- Çocuk doğurma
- Aşırı sevgi gösterme
- Suçu kendinde arama
- Şiddeti normalleştirmeye çalışma
- Gizlemeye çalışma

KATEGORİ C. AİLE İÇİ ŞİDDETİN İŞ YAŞAMINA YANSIMALARI

C.1. Çalışanın Şiddet Gördüğünün Nasıl Fark Edildiği

C.1.1. Performans düşüklüğü

C.1.2. Mecbur kaldığında kendisinin söylemesi

C.1.3. Çalışma arkadaşlarıyla paylaşması

C.1.4. Yöneticinin fark etmesi

C.2. Aile İçi Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları

C.2.1. İşte çalışamayacak durumda olma

- Dikkatinin azalması
- Darp nedeniyle işe gelememe
- İşe gelmesinin engellenmesi
- Güvenlik endişesi/korkusu

C.2.2. Ekiple uyumlu çalışamama

C.2.3. Sorunlu personel davranışı gösterme

C.2.4. Çalışma saati ve düzenine uyamama

C.2.5. Hata yapma ve performans düşüklüğü

C.3. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddete İlişkin Örgütsel Yaklaşımı

C.3.1. Diğer çalışanların aile içi şiddet görenlere karşı tutumunu yönetme

- Rahatsızlık yaşamaları- sorunlu kişilik olarak görmeleri- ekiple sorun yasaması
- Destek olma

C.3.2. Çalışma şeklini düzenleme

- İzin veya rapor verme-nöbetlerini ayarlama
- Birimini değiştirme
- Nakil verme/tayin aldırma
- Ek iş yapabilecek şekilde çalıştırma
- Pasif görevlerde çalıştırma

C.3.3. Ortamdan uzaklaştırmaya çalışma- kongre, eğitim vb.

C.3.4. Destek sağlama

- Psikolojik-sosyolojik destek sağlama
- Barınma desteği sağlama- lojmanı kullandırma
- Hukuksal destek sağlama

C.3.5. Güvenlik önlemi alma

KATEGORİ D. YÖNETİCİ HEMŞİRELERİN AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMU

D.1. Kabullenme

D.2. Sorunların Nedenlerini Belirleyerek, Çözmeye Çalışma

D.3. Destek Alma

D.3.1. Aile desteği alma

D.3.2. Arkadaş desteği alma

D.3.3. Psikolojik destek alma

D.3.4. Hukuksal destek alma

D.3.5. Üst yönetimden destek isteme

- Üst yönetimden destek isteme
- Üst yönetimden destek istememe
  - Kendisinin çözmeye çalışması
  - Aleyhine kullanılacağını düşünme
  - Statüsünü korumaya çalışma

D.4. Boşanma

3.7. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlilik güvenirlik kavramı yerine doğruluk (trustworthiness) terimi kullanmaktadır (Lincoln ve Guba 1985; Patton 1987; Polit ve Hungler 2004). Lincoln ve Guba (1985) doğruluk terimini, inandırıcılık, aktarılabilirlik, bağlanabilirlik, doğrulanabilirlik ölçütleri ile ele almaktadır. Araştırmanın inandırılıcığı için her görüşmenin yazılı hale getirilmiş hali hem araştırmacı hemde danışman tarafından okunarak doğrulugu sağlanmış ve her görüşme aynı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Farklı kurum,birim ve pozisyonlarda çalışan yönetici hemşirelerin katılımı ile çeşitlilik sağlanmış, tüm görüşmeler hemşirelik alanında uzmanlığa sahip üç akademisyenden görüş alınarak oluşturulan aynı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi ile uygun örneklemde görüşmeler yapılarak aktarılabilirlik, görüşmelerin kayda alınıp tutulması ile de dayanıklığı sağlanmıştır. Son

olarak araştırmadan elde edilen veriler, bir sosyal bilimci tarafından incelenerek doğrulanabilirlik sağlanmıştır.

3.8. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın gerçekleşebilmesi için İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 59491012/604.01.02 sayılı etik kurul izni ve katılımcıların görev yapmakta oldukları kurumlardan da gerekli resmi yazılı izinler alınmıştır. Görüşmelere başlanmadan önce her katılımcıya araştırmanın amacı, gerekçesi, yapılışı ve yapılış yöntemi, kendisinden elde edilen bilgilerin sadece bu çalışma için kullanılacağına, istedikleri zaman çalışmadan geri çekilebileceklerine ilişkin bilgilendirilme yapıldıktan sonra bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığına ilişkin " Gönüllü Bilgilendirilmiş Olur Formu " imzalatılmıştır. Ses kaydı yapma öncesinde katılımcıların ses kaydına izin verdikleri de kayıt altına alınmıştır.

Katılımcıların adları gizli tutulup ve bulgular kısmında yer verilen görüşme alıntılılarına yaş, deneyim yılı, numara gibi kimliği doğrudan ortaya çıkarmayan tanımlayıcılar kullanılmıştır.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Elde edilen niteliksel veriler, katılımcıların bireysel bakış açılarını yansıtması nedeniyle genellemez.
- Katılımcıların bazıları kişisel bilgilerin gizli kalacağı sözünün verilmesine karşın, kendi çalışma arkadaşlarının yaşadıklarını anlatırken çekince yaşadıkları ve ifadelerinde kendilerini sınırladıkları gözlenmiştir.

3.10. Görüşmeler Sırasında Yaşanılan Deneyimler ve Güçlükler

- Görüşmede yapılan ortamların sessiz, sakin yerler seçilmeye çalışılmasına karşın çevresel etkenler nedeniyle görüşmeler yapılırken aksaklıklar ve sorunlar yaşanmıştır.
- Araştırma konusunun hassas bir konu olmasından dolayı kurum izinlerinin alınmasında ve katılımcıların belirlenmesinde güçlük yaşanmıştır.
- Araştırmaya katılacak kişilerden randevu alma ve görüşmeye başlama sürecinde güçlükler yaşanmıştır. Araştırmacı tarafından kişilerden görüşme için randevu alınmasına karşın görüşme günü çeşitli nedenlerden dolayı görüşme ertelenmiştir.

- Görüşme sırada katılımcılardan birinin geçmişte kendisinin de ailesinden şiddet gördüğünün anlatılması ve ağlama krizine girmesi nedeniyle çalışmaya ara vermek zorunda kalınmıştır.
- Katılımcılardan birinin eşinden şiddet nedeniyle boşandığı ve kendisinin durumumu bilindiğinden dolayı görüşmenin yayıldığını düşünerek tepki göstermiştir.
- Katılımcılardan iki tanesi görüşmenin ertesi günü pişman olup, arayıp görüşme verilerinin silmesini istemişlerdir.

4. BULGULAR

Araştırma bulguları, araştırma soruları doğrultusunda aşağıda belirtildiği şekilde dört başlıkta ele alınmıştır.

- Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri
- Aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri
- Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları
- Yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin tutumu

Tablo 4-1: Yönetici hemşirelerin demografik özellikleri

Görüşme No	Çalıştığı kurum	Pozisyon	Mesleki Deneyimi	Yöneticilik Deneyimi	Eğitimi	MEDENİ DURUM	YAŞ
1	ÜH	Hemşirelik Hizmetleri Müdürü	25	18	Doktora	Evli	49
2	ÜH	Hemşirelik Hizmetleri Müdür Yardımcısı	16	4	Doktora	Evli	38
3	ÜH	Hemşirelik Hizmetleri Müdür Yardımcısı	19	15	Doktora	Bekar	41
4	ÜH	Sorumlu Hemşire	12	2	Yüksek Lisans	Bekar	38
5	ÜH	Sorumlu Hemşire	16	7	Yüksek Lisans	Bekar	37
6	ÜH	Anabilim dalı Başhemşiresi	17	13	Doktora	Bekar	40
7	ÜH	Anabilimdalı Başhemşire Yardımcısı	30	19	Yüksek Lisans	Evli	49
8	ÜH	Anabilim dalı Başhemşiresi	32	22	Yüksek Lisans	Evli	50
9	ÜH	Sorumlu Hemşire	31	17	Doktora	Bekar	48
10	ÜH	Sorumlu Hemşire	36	10	Lisans	Evli	55
11	ÜH	Sorumlu Hemşire	20	13	Lisans	Evli	40

Tablo 4-1: Yönetici hemşirelerin demografik özellikleri (devamı)							
12	ÜH	Sorumlu Hemşire	22	15	Doktora	Evli	41
13	ÜH	Sorumlu Hemşire	11	7	Doktora	Bekâr	32
14	ÜH	Hemşirelik Hizmetleri Müdür Yardımcısı	21	3	Yüksek Lisans	Evli	44
15	ÜH	Sorumlu Hemşire	31	16	Doktora	Evli	53
16	ÜH	Sorumlu Hemşire	31	18	Lisans	Evli	54
17	ÜH	Anabilim dalı Başhemşiresi	17	11	Yüksek Lisans	Bekâr	35
18	ÜH	Sorumlu Hemşire	23	6	Yüksek Lisans	Bekâr	46
19	ÜH	Anabilim dalı Başhemşiresi	18	14	Yüksek Lisans	Evli	51
20	ÜH	Sorumlu Hemşire	19	7	Yüksek Lisans	Evli	37
21	ÜH	Sorumlu Hemşire	23	3	Lisans	Evli	39
22	ÜH	Sorumlu Hemşire	25	15	Yüksek Lisans	Evli	52
23	ÜH	Sorumlu Hemşire	21	11	Doktora	Evli	44
24	ÜH	Sorumlu Hemşire	28	16	Yüksek Lisans	Evli	47
25	ÜH	Sorumlu Hemşire	19	3	Lisans	Bekar	39
26	SBH	Sorumlu Hemşire	27	2	Lisans	Bekar	46
27	SBH	Sorumlu Hemşire	24	6	Lisans	Evli	43
28	SBH	Sorumlu Hemşire	30	22	Lisans	Evli	50

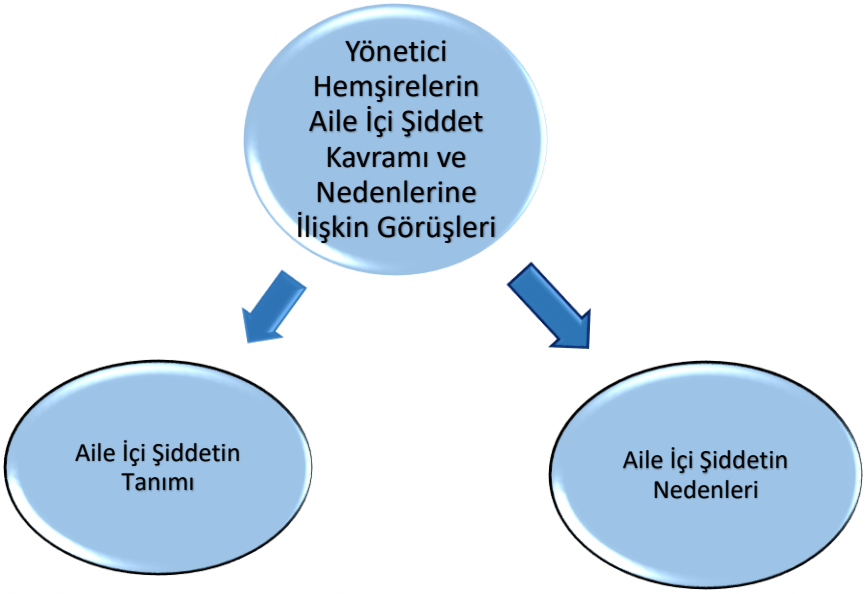
Tablo 4-1: Yönetici hemşirelerin demografik özellikleri (devamı)							
29	SBH	Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü	28	19	Yüksek Lisans	Evli	48
30	SBH	Sorumlu Hemşire	12	2	Önlisans	Evli	39
31	SBH	Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü	24	4	Yüksek Lisans	Evli	44
32	SBH	Sorumlu Hemşire	30	10	Önlisans	Evli	49
33	SBH	Sorumlu Hemşire	30	26	Lise	Evli	51
34	SBH	Sorumlu Hemşire	13	7	Lisans	Evli	38
35	SBH	Sorumlu Hemşire	33	20	Yüksek Lisans	Evli	52
36	SBH	Sorumlu Hemşire	30	16	Önlisans	Evli	49
37	SBH	Sorumlu Hemşire	25	15	Önlisans	Evli	44
38	SBH	Sorumlu Hemşire	11	5	Lisans	Evli	36
39	ÖH	Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü	18	10	Yüksek Lisans	Evli	39
40	ÖH	Sorumlu Hemşire	23	8	Lisans	Evli	45
41	SBH	Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü Yardımcısı	10	3	Lisans	Evli	30
42	SBH	Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü Yardımcısı	21	9	Yüksek Lisans	Bekâr	41
43	ÜH	Sorumlu Hemşire	9	1	Doktora	Bekâr	31
44	ÖH	Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürü Yardımcısı	20	3	Lise	Evli	40

Tablo 4-1: Yönetici hemşirelerin demografik özellikleri (devamı)							
45	ÖH	Sorumlu Hemşire	10	4	Lisans	Evli	35
46	ÖH	Sorumlu Hemşire	35	10	Lisans	Bekar	59
47	ÖH	Sorumlu Hemşire	26	14	Yüksek Lisans	Bekar	46
48	ÖH	Sorumlu Hemşire	10	3	Yüksek Lisans	Evli	33
49	ÖH	Sorumlu Hemşire	20	2	Yüksek Lisans	Evli	38
50	ÖH	Sorumlu Hemşire	17	13	Yüksek Lisans	Evli	44
51	ÖH	Sorumlu Hemşire	20	13	Önlisans	Evli	46
52	ÖH	Sorumlu Hemşire	14	8	Lisans	Evli	37

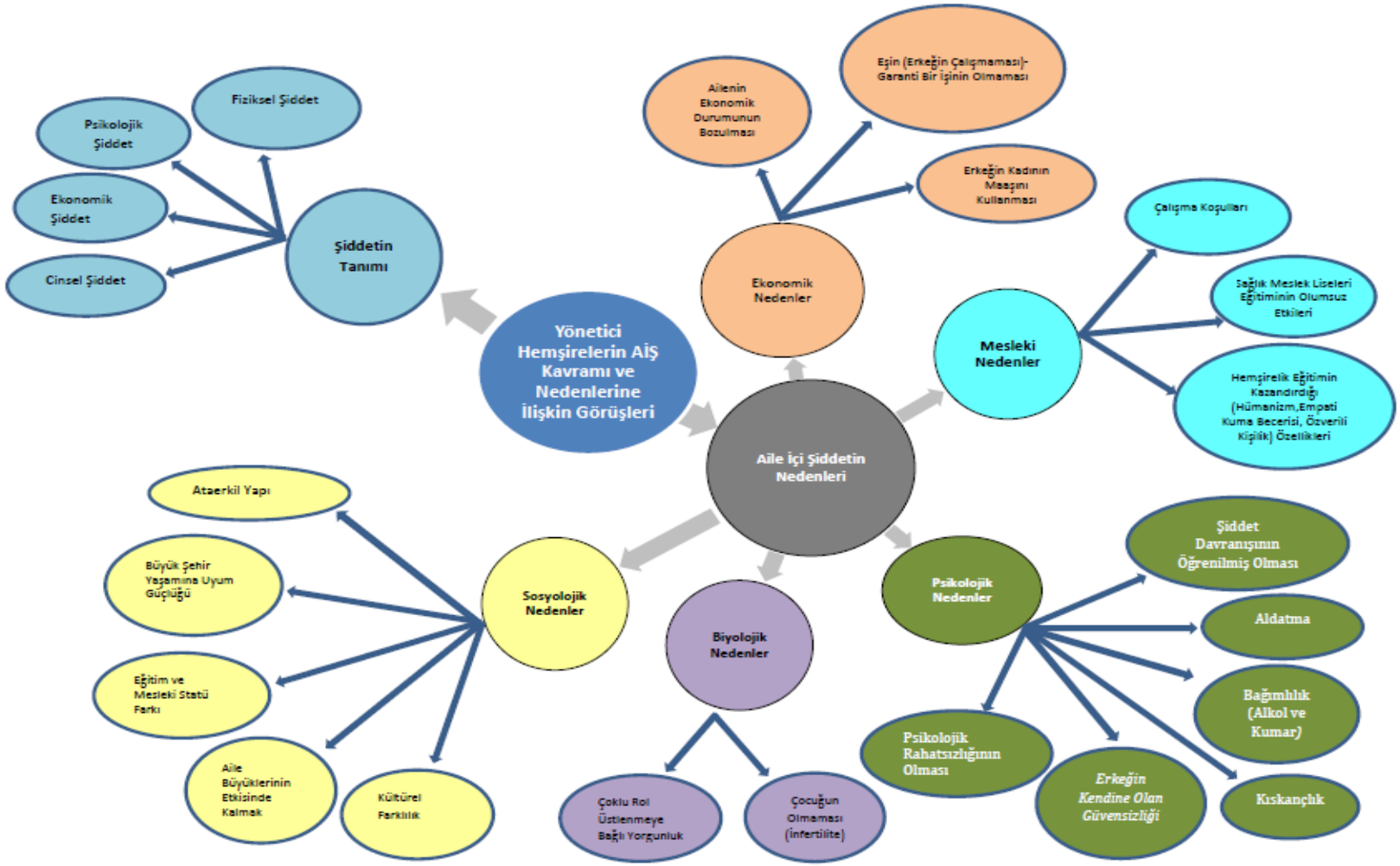
Tablo 4-1'de görüldüğü gibi; 26 ÜH, 11 ÖH ve 15 SBH çalışan toplam 52 yöneticiyle yapılan görüşmede; yönetici hemşirelerin mesleki deneyimlerinin 9 ile 36 yıl (ort.(ortalama)=22.5), yöneticilik deneyimlerinin 1 yıl ile 26 yıl (ort.=13.5) arasında değiştiği; eğitim durumlarının 2 kişi SML (Sağlık Meslek Lisesi), 5 kişi önlisans, 15 lisans, 20 yüksek lisans, 10 doktora şeklinde dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

4.1. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Kavramı ve Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine yönelik görüşleri, araştırma soruları doğrultusunda "aile içi şiddetin tanımı" ve "aile içi şiddetin nedenleri" olarak iki ana tema (Şekil 4-1) ve bu ana temaların alt temaları şeklinde incelenmiştir. Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri kategorisinde oluşan ana temalar, bu ana temaların alt temaları ve kodları ise ayrıntılı şekilde Şekil 4-2'de gösterilmiştir.

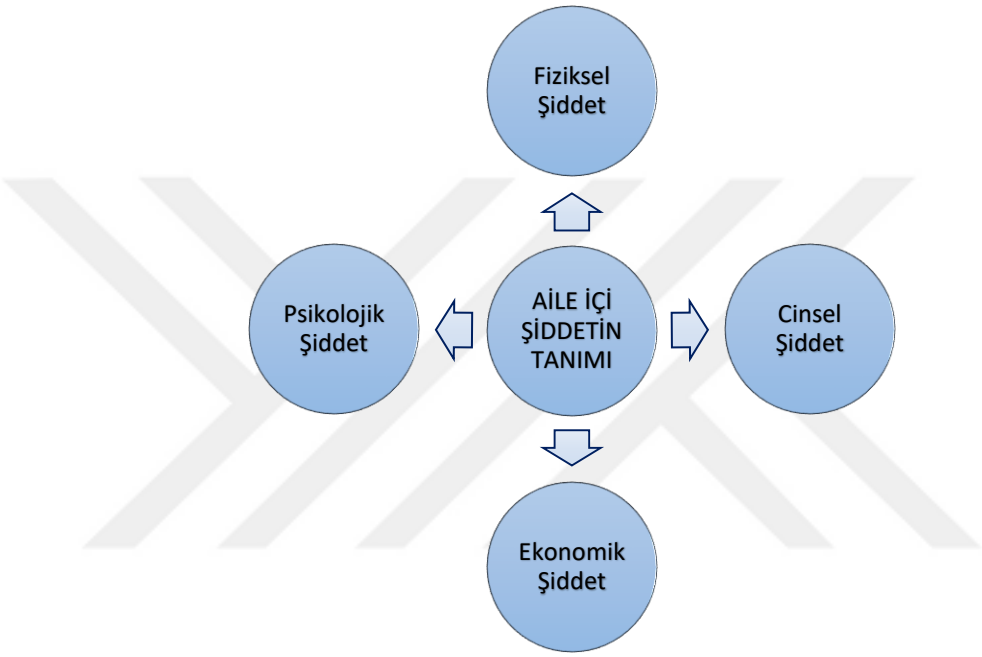
Şekil 4-1: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana temalar

Şekil 4-2: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana tema, alt tema ve kodlar

4.1.1. Şiddetin Tanımı

Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmelerde, ‘aile içi şiddetin tanımı’ ana temasında elde edilen bulgular Şekil 4-3’de görüldüğü gibi “fiziksel şiddet, “psikolojik şiddet”, “ekonomik şiddet” ve “cinsel şiddet” ve “sosyal şiddet” alt temaları şeklinde ele alınmıştır.

Şekil 4-3: Aile içi şiddetin tanımı ana teması altında oluşan alt temalar

4.1.1.1. Fiziksel Şiddet

Araştırmada görüşülen yönetici hemşireler, aile içi fiziksel şiddetin birçok tanımın olduğunu belirtirken, fiziksel şiddet denildiğinde akıllarına ilk olarak eşine yumruk atma, dövme, tartaklama ve magandalık yaparak bedensel zarar görmesine neden olacak eylemlerin geldiği aşağıdaki söylemlerde görülmüştür.

“*... AVM’de, parkta, çocuklarını tartaklayanları görüyorum veya eşini tartaklayanlarını görüyorum maalesef çok şahit oluyorum yani..*” *(ÜH-Bekar-40).*

"....benim aklıma gelen tek şey savunmasız kadın özellikle de ekonomik açıdan savunmasız kadın maganda bir koca aklıma geliyor...Ama sadece koca tarafından değil tabi bunlar anne baba erkek arkadaş özellikle erkek kardeş olarak da algılıyorum...."(ÜH-Evli-49).

"Aile içi şiddet kadınlara yönelik şiddet olarak aklıma geliyor. Eşlerin işte daha çok kocaların diyelim hani (düşündü) hani karılarını dövmeleri tabi bu sadece fiziksel şiddet değil sözel şiddette olabilir, yani ... aile içi şiddet bence çocuklara yönelik de olabilir..."(ÜH-Bekar-40).

"Aile iç şiddet denildiğinde ebeveynler arasında olan, tek ebeveynler de değil, geniş ailede olan ... daha çok fiziksel geliyor aklıma..." (ÜH-Evli-55).

"Aile içi şiddet kavramı eşinden ya da babasından annesinden hani dayak yiyen sözel ve davranışsal olarak herhangi bir zarar görmesi..." (ÜH-Evli-38).

4.1.1.2. Psikolojik Şiddet

Araştırmada, "psikolojik şiddet" alt temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; kadınların eşleri tarafından azarlanma, aşağılanma, küçük görme, hakaret etme, başarısız gösterilme, anneliklerini eleştirme, küsme, iletişimi kesme, kıskançlık vb. nedenlerle kadının yakınlarıyla görüşmesine izin vermeme, sürekli baskı ve kontrol altında tutma gibi kadının kişiliğini zayıflatmaya, yok etmeye, değersizleştirmeye ve korkutmaya yönelik tutum ve davranışlar görmesi psikolojik şiddet olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, kadının ailesi, arkadaşları ve çevreyle sosyal ilişkisini engelleme, yaşam tarzına ve giyimine karışma, gibi durumlar yönetici hemşireler tarafından psikolojik veya sosyal şiddet olarak ele alınmıştır. Yanı sıra toplumda ev içi rollerin yerine getirmesinde asıl sorumlu olarak kadının görülmesi ve erkeğin ise sadece istediği zamanlar yardımcı olmasına yönelik bir algının varlığı da psikolojik şiddet olarak belirtilmiştir. Yönetici hemşirelerin aile içi psikolojik şiddete ilişkin görüşleri, aşağıdaki alıntılarda açıkça görülebilmektedir.

"…Benim babam annemi döverdi, dövdüğü zamanda vardı, bağırdığı zamanda. Annemde öyle bir şey oluştu ki annem artık cama çıkamıyor yani öyle baskı, çünkü acayip kıskandı babam annemi. Hastalık düzeyinde kafanı kaldırdın sen, kimlere baktın dediği için annem şu an 65 yaşında ama halen babamın nefesini hissediyor, öyle kalıcı bir travma oldu. Annemi dövdüğü yerleri iyileşti ama bu huyunu atamıyor, adam öldü gitti, toprağa girdiğini gözüyle gördü ama "baban köşede beni bekliyor gibi geliyor "diyor. Yani bana göre şiddet bu…" (ÜH-Evli-44).

"….düşünüyorum çünkü ben çocukluğumda da babadan psikolojik şiddet görmüş insanım …….ne kadar çok karışıyordu babam, bunu yapmayın, oraya gitmeyin, onu giymeyin diye filan şeyler. Zaten erken yaşta da evlendim. Bunları size anlatırken bile zorlanıyorum, insanın itiraf etmesi kolay olmuyor…" (ÜH-Evli-47).

"... Adam onu dövmedi belki ama daha ağır sözler sarf ediyordu…" (SBH-Evli-52).

"... Sonra sürekli hemşireye hakaret ediyordu…" (SBH-Evli-50).

"….sözel şiddette uyguladı… "senin geçmişin ne ki" gibi falan saçma sapan aşağılayıcı şeyler…" (ÜH-Evli-49).

"Başka sözel şiddet gören çalışanım vardı. Kocasının sürekli onu aşağıladığını "işte sen bensiz bir şey yapamazsın", kocası her fırsatta "sen bir şey değilsin, sen bir şey bilmezsin, sen kimsin senin kim olduğun belli" sürekli hatta birkaç ay küs kaldılar kocasıyla "en son senin ailen belli sen bellisin "falan tarzında yaklaşmış"… (ÖH-Evli-44).

"Psikolojik şiddet görenleri de yadırgıyorum. Böyle bir ilişkim oldu benim. Eee o zamanlar 26-27 yaşlarındaydım. Bir ilişki yaşadığım kişi psikolojik olarak sürekli ımm sizin olumsuz yönlerinizi söyleyen ve sizi beğenmeyen bir üsluplar böyle bir şey yaşadım. Yaklaşık bir altı ay kadar sonra bundan ayrılmak istediğim zaman, bana bu sefer ayrılmamam için elinden geleni yaptı. En son tehditlerde oldu ve baya uzun sürdü ondan ayrılma sürecim…" (ÜH-Bekar-41).

"Yani sözlerle karşısındakinin kafasını karıştırmak, onu değersiz hissettirmek başarısız göstermek çirkin göstermek her türlü söz olabilir bu. Her türlü söz davranış mesaj görseller her neyse…" (ÖH-Evli-39.)

"Sözel şiddet aslında karsısındakini küçük görme, onu hor görmek, onu küçümsemek, ezmek onun kendisini değişmesine engel olacak her türlü sözlü baskı, her türlü hareketlerine, kısıtlayıcı kurallar getirmek olarak görüyorum…" (SBH-Bekar-41).

"…İnsan size seni seviyorum derken bile öyle bir derki o bile bazen şiddet olabilir yani imalı bir şekilde der. Nefret ediyorum demek istiyor olabilir aslında, söylediği şey seni seviyorum da olabilir yani bu bile şiddet olabilir…karsındaki insanın seni değersizleştirmesi de şiddettir …" (ÜH-Bekar-39).

"Ben eşimden boşandım belki fiziksel şiddet görmedim ama eşim bana karşı psikolojik şiddet uyguluyordu. Beni değersizleştirme çalışıyordu, bana karşı çok ilgisizdi… ev hayatının içerisinde tartışılabilir oldukça, sesini yükseltmeye çalışıyor kendini haklı çıkarmak için, ben öyle bir insan değilim. Ondan sonrada küsüyordu. Mesela küsmekte bir şiddet bence bir ilişkide, küsmek ne demektir yani niye küsersin ki konuşamayacak yaşta mıyız neyiz … çok rahatsız oluyorum bu durumdan, sonra tekrar ben birkaç gün sonra konuşalım nedir yani dediğimde de bu seferde kendini haklı sanıyor " bak ben haklıyım bak benimle konuşmaya geldi gibi" görüyor, bu tarz şeyler yani bu da aslında bir baktığınızda şiddettir… "Senin kazandığın para ne ki ben onla ne yaparım " demesi bile bir şiddettir. Ben birebir kendim yaşadım bunu yani beni bir değersizleştirmeye " senin yaptığın iş ne ki senin aldığın para ne ki" şeyler duyuyordum. Ben bunları yaşadım. Diyorum ya bunları birçok kadın yaşıyor aslında, ama bu tarz şeyler konuşulmuyor…"(ÜH-Bekar-39).

"Psikolojik şiddet denildiği zaman kadına baskı yapıyordur, düşünüyorum doğru kelime şu an aklıma gelmiyor… bu konu hakkında örnek verebilirim, köyde bir hanım vardı (çalışma arkadaşı hemşireyi kastediyor) eşi öğretmendi, adam ve kadının her şeyine karışıyordu. Psikolojik olarak çok baskı yapıyordu, kılık kıyafetine, kendi ailesine gitse sorun çıkarıyor, ailesinden falan hiç kimseyle görüşmesine izin vermiyor. O zaman sorun çıkarıyor bu erkek egemen toplumun farklı bir şeyi orada o köyde gördüm… Öz annesi-

babası ile görüşmesine izin vermiyordu adam, kız kardeşi ile görüştürmüyor yani düşünebiliyor musunuz… Kadın kendi çocukları hakkında söz sahibi olamıyordu, adamın kendi annesi ne derse o olur, adam sadece anne olarak kendi annesini görüyordu. Kadının bir anne olduğunu bile kabullenemiyordu, kendi çocukları kadına saygı bile duymuyordu…'' (SBH-Evli-43).

"Fiziksel var, psikolojik şiddet var, sözel saldırılarında şiddete girdiğini düşünüyorum. Ciddi anlamda sözlü üzerine gitme, baskı kurmaya çalışma, sürekli işte her türlü davranışın kontrol altında tutmaya çalışma, bunların da şiddete girdiğini düşünüyorum…" (SBH-Evli-48).

"…sadece fiziksel değil bağırması ses tonu yükseltmesi bile şiddettir. Şuna inanıyorum "eğer beynini dillendirirsen, dilini konuşturmazsan dellenirsin bir gün, ama dilini dillendirirsen beynini susturursun" o yüzden dellenmemek için sorunlarını anlatmalısınız paylaşmalısınız, mutlaka sana yardım edecek birisi olur. Küfürlü bir şekilde sesini yükseltiyor, ağzından kötü sözler çıkıyor ama sonra durduğu anda özür dilerim diyorsa, o yaptıkları sorun değil bence. O şiddette girmiyor, sinir anında böyle şeyler olabilir bence, normal ama bu ikinci kez tekrarladığında ya da bana hakaret ediyorsa …"(SBH-Evli-49).

"…Bence herkes fiziksel şiddetin şiddet olarak algılayıp bunun farkına varmaları daha kolay oluyor belki ama psikolojik şiddette, şu an hiç kimse bir şey yapmıyor. En azından benim çevremde eğitimli olup güçlü gördüğüm kadınlarda, psikolojik şiddete düşebiliyor. Kendi evlerindeki iş bölümleri olsun, eşlerinin onlara yaklaşımı olsun, bence psikolojik şiddete dur diyemiyorlar. Çünkü fark etmiyor da olabilirler, psikolojik şiddet kavramından bir haber de olabilirler Psikolojik şiddet denince aklıma erkeğin kadını manipüle etmesi geliyor, bir kere her şeyden önce kadının kararlarına saygı duymaması ve üstüne bunu sınırlılıklarının erkeğin belirlediği ortam geliyor … düşünün erkek ev işlerinde bana yardım ediyor şeklinde bir algı var, bunu çok güzel bir şeymiş gibi anlatıyorlar ama erkeğin ev işlerine yardım etmesi aslında çok saçma bir tabir. Erkek niye yardım etsin, erkek de o evde yaşıyor, bu durumda bu algı nasıl böyle yanlış yerleşmiş ya bana ev işlerine çok yardım ediyor sağ olsun gibi …" (ÜH-Bekar-31).

"...Psikolojik şiddet diye bir şey var, insanın sürekli olarak yanındaki ve çevresindeki insanlar tarafından aşağılanması hor görülmesi, küçük düşürülmeye çalışılması, böyle onurunu zedeleneceği laflar edilmesi de bir psikolojik şiddettir ..." (ÜH-Bekar-37).

"...bir kere kişisel olarak bir insanın bir sosyal alanda mahrem alan dediğimiz bir alanı var ve kişilik özelliklerine karşı yapılan her türlü sözlü davranış benim için şiddettir başladığı yerdir. Bir insanın fiziksel özelliklerini kişilik özellikleriyle alay etmekten başlayıp ona herhangi bir laf söylemesine kadar işte. Sen ne yalancısın örnek veriyorum işte, sen ne kadar çirkinsin, bunlar şiddetin kırıntılarının başladığı yerdir..." (ÖH-Bekar-46).

".....aile bireyleri tarafından özelliklede eşleri tarafından sınırlandırılıyorlar bu da bir şiddet türü bana göre, o yüzden aile içi şiddet fiziksel ruhsal ve bir bütün halinde kişinin özgürlüğünün sınırlamak olarak alıyorum..." (SBH-Evli-30).

"...Özgürlüğünü kısıtlaması aslında hem bedenen, hem kıyafet olarak her türlüsü ya da zorla başını kapattırmak gibi. Kadınlar, maalesef fizikseli şiddet olarak algılıyor diğer şiddet türlerini normal olarak algılayabiliyorlar..."(ÖH-Evli-39).

"...Arkadaşımla (hemşire bir arkadaşını kastederek) son görüşmem de boşanmayı düşündüğünü söylemişti, çok uzun yıllardır devam eden bir sosyal şiddete maruz kalıyor iki tane de çocuğu var ..." (ÜH-Evli-37).

"...Sonra sürekli hemşireye hakaret ediyordu, ailesiyle görüştürmüyordu hatta bizlerle bile görüştürmemeye çalışıyordu..." (SBH-Evli-50).

4.1.1.3. Ekonomik Şiddet

Araştırmada "ekonomik şiddet" alt temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; yönetici hemşirelerin, kadınların istediklerini alamamasını, ekonomi ve yaptırım kararlarına eşlerinin karar vermesini ve kendilerinin bunu kabullenmesini, erkeklerin ailenin ekonomik sorumluluğunu almayı istememesini ekonomik şiddet olarak algıladıkları belirlenirken, bunu desteklemeye ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"….maddi şiddet var… kadın zengin bir adamla evli ama kadın sefalet içerisinde yaşıyor. Adamın o bütçeden hanımına ayırdığı hiç bir şey yok, her şeye erkek karar veriyor, kadın köle gibi yemek yapıyor, çocuk büyütüyor, temizlik yapıyor, başka bir gideyim kendime elbise alayım ya da bir hediye alayım gibi bir lüksü olmuyor. Ya da kadın çalışıyor ama maaş kartını eşine veriyor. Bu durum, kadını üzen, kadını aşağılayan bir durum olduğu için bence bu da bir şiddet…Bu durum hemşirelerde çok yaygın ve şiddet olduğunun farkında değiller, bu durum kanıksanmış. Bence o biraz sorumluluğu atma gibi… Hemşire hanımın maaş kartı eşinde, eşi buna harçlık veriyor, ekstra bir ihtiyacı olduğunda öyle kalakalıyor, kadın buna onay veriyor. Erkek evlendiği ilk aydan bunu almaya başlıyor, kadın ondan sonra zaten bir şey diyemiyor. Normal erkek bunu yapmaz zaten, benim annem çalışmadığı halde babam maaşı alınca maaşı bölüp ona "bak bu da senin maaşın" deyip, ona para verirdi ki benim annem 65 yasında düşünün annem hep o benim maaşım der mesela bana düşen para demez…"(ÜH, Bekar,46).

"Ekonomik şiddet mesela çalışıyorsundur ama sen aldığın parayı eşine veriyorsundur senin hiçbir tasarrufun yoktur… yani maaş kartın elinde olabilir ama bunun kullanım hakkı, nereye verileceğini falan sende biliyorsan sıkıntı yok, hani beraber karar veriyorsanız sorun yok, ama buna birlikte karar veremiyorsanız. Atıyorum sen kazanıyorsun ama eşin bunu başka bir şekilde kullanıyor ve sen yine her şekilde maddi sıkıntı yaşıyorsan ya da en ufak bir şey alırken bile eşinden izin almak zorunda oluyorsan, bence bir kadın için hele çalışan bir kadın için tamamen şiddete giriyor…" (ÜH-Evli - 48).

"Ekonomik şiddeti de düşünürsek, ekonomik özgürlüğün yoksa çeşitli kısıtlamalara maruz kalmaları, şiddet kavramının içine girdiğini düşünüyorum. Mesela hemşirelerdeki en önemli ekonomik şiddetlerden biri, maaş kartlarının kocaların elinde olması ve bu durum çok yaygın çevremde, çok sık görüyorum sürekli uyarıyorum. Neden sen çalıştığın paranın hakimiyetinde değilsin, tamam hani gene evine ailene götüreceksin hepimiz ailemize götürüyoruz ama sonuçta maaş kartın sende dursun, istediğin kadarını oraya katmalısın artı kendi özel ihtiyaçların olan miktarı kendim belirleyebilmelisin… Gerçekten bu tarz ilişkilerde var, hakikatten sırf rahatlığı için bunu kullanan kişiler

(kadınları kastederek) var, yani hiçbir şeye karışmıyor yani her şeyi kiramı, faturamı her şeyi eşine yürütüyor. O sadece harçlığını alıyor, ne kadar istiyorsa alıyor. Gerçekten bunu böyle isteyerek yaşayan kesim de var. Kendi parasından daha çok harcayan da olabilir ama bu az bir kesimdir, bir kısmı da eşi diyor ki parayı ben yönetiyorum…" (SBH-Evli-48).

"…sonra birde ekonomik şiddet var. Burada yine erkeğin kendini üstün görüp, kadının çalışmasını engelliyor ve engelliyorsa da kendisi de bakmıyor ya da maaş kartını alıyor. Ben anlamıyorum, ben niye maaş kartımı kocama vereyim. Zaten evliysen geliri ailene harcıyorsun, ben işten çıktından sonra birde eve gidip çalışıyorum, ben hep çalışma arkadaşlarıma da eve giderken ikinci mesaiye gidiyorum diyorum…" (SBH-Evli-49).

"…kazandığı parayı harcamada ortak bir noktada buluşuyorlar, kadın daha fazla verici oluyor erkek daha fazla karar mekanizmasında yer alıyor... Kadın ve erkek ortak karar veremiyorsa, kesinlikle erkeğin dediği oluyor…" (ÜH-Evli-30).

"… Ekonomik şiddet deyince aklıma şey geliyor mesela ev hanımı eşi çalışıyor, sonuçta o evin geçimini erkek sağlıyor, ona para vermemesi yani onu parasız bırakması bence ekonomik bir şiddettir…" (ÜH-Bekar-40).

"… Senin kazanıp onun çarçur etmesi bile bence ekonomik şiddettir ve hemşirelerde bu durum çok fazla…" (ÖH-Evli-45).

4.1.1.4. Cinsel Şiddet

Araştırmada "cinsel şiddet " temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde yönetici hemşireler cinsel şiddeti; cinsel içerikli ifadelerde bulunmak, kadını rızası olmayan yer ve zamanlarda cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel yönden değersizleştirmek,

cinselliği kadının görevi olarak görülmek, cinsel yolla bulaşan hastalığını eşine bulaştırmak şeklinde ele alırken, konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"… Benim bir keresinde bir arkadaşım akıntım var diye muayene olmuştu ve doktor kulağıma eğildi ne dedi biliyor musun "Bunun kocası kesin aldatıyor. Çünkü bu cinsel yolla bulaşan bir virüs" dedi. Ben o kadar üzüldüm ki onu arkadaşıma söyleyemedim…" (SBH-Evli-49).

"…Şimdi şu an bizim serviste yatan hastalar B24 diye tanımladığımız virüsü ile enfekte olmuş hastaların eşleri, HIV virüsü ile enfekte olmuş hastaların eşleri var. Bunlar pozitif oluyorlar haberleri yok, çocukları pozitif haberleri yok. Bu da bir şiddet, eşi pozitif olmuş kendi karısına bulaştırmış, adam hastaneye yaptığında kadın bunu öğreniyor …"(ÜH-Evli-54).

"….O arkadaş (hemşire arkadaşını kastederek) aynı zamanda cinsel şiddette görüyor. Hiç bana dokunsun istemiyorum derdi, mesela hiç şey yapmak istemez ya deriz o da bir ihtiyaç sonuçta o da kocan, ben der hiçbir zaman istemiyorum. Onun dokunması bile beni irrite ediyor istediğinde …" (ÖH-Evli-44).

"…Kavga ettiğimiz zaman cinsel tacizleri daha çok yapıyor demişti …" (ÖH-Evli-40).

"… Kadının istemediği halde kocasıyla ya da enses olarak aile üyelerinden biriyle cinsel ilişkiye zorlanması en kötülerinden biri herhalde. Benim okuduğum staj yaptığım şehirde bu durum çok yaygındı, ben doğuda (ilin adını belirterek) okudum. Orada çok yaygındı enses ilişki. Şöyle biz aile sağlığı stajına çıkarken bebeğini getiren kadının bebeğinin babasının kimin olduğunu bilmediğine kadar gördük. Bazı aile kültüründe şöyle bir şey olabiliyor, adam için babası abisi kendisi olması fark etmiyor, atıyorum uzakta bir mesleğe gidiyorsa şehir dışına bir yere karısı döndüğünde hamile olabiliyor. Mesela babası tarafından karısı tecavüze uğramış ya da abisi, kardeşi tarafından uğramış olabiliyor. Bunu adam normal olarak algılayabiliyor, çünkü onların orada kadın bir mal ve bu ortak kullanıma açılabilecek düzeyde. Biz halk sağlığı stajında gebe bebek takibi yaparken, hasta hikayesini alırken öğrenmiştim. 27 yaslarında genç bir kadındı, eşi tır

şöförüymüş, işte baba doğumunu görememiş falan filan demiştik, o da şey demişti "…Bebeğimin babasının zaten o olduğundan da emin değilim ben. Kayınpederimden de kayınımdan da olabilir, bilmiyorum hangisi olduğunu" demişti, ama bunu kimseye söylemeyin dedi bundan da korkuyordu..." (SBH-Evli-30).

"…Eşinin zoruyla birlikte oluyor hatta olmadığı takdirde de daha çok cinsel şiddete meyilli olduğunu söylemişti, bir defa aslında bana yani birlikte olmak isteyip de arkadaşımın itiraz etmesi durumunda bağırma çağırma gerekirse bir tokat vurma şeklinde olabiliyormuş…"(ÜH-Evli-49).

"…kadınlar cinsel şiddet görse de bunun farkına varmaz… kadınlar bunu görevi olarak gördüğü için şiddet olduğunun farkında değil, evet kocamdır yapar görevi olarak adlandırıyor …" (SBH-Evli-49).

"… kadın cinsel şiddet görüyor ki söyleyemiyor bile, ya bunu normalleştiriyor şiddet olarak görmüyor onu anlamlandıramıyorum. Acaba cinsel şiddet denildiği zaman sadece erkeğin tecavüz etmesi mi hani aile içinde ya da atıyorum kadına istemediği şekilde film izletmek olabilir, grup sex daveti olabilir, hani bunların hepsine zorlamak tabi ki cinsel şiddet olur. Kadın eğer bunu istemiyorsa …" (SBH-Evli-30).

"…çok anlayışlı, istemediğim zaman yaşamıyorum cinselliği yani böyle bir algıları var. Kadın onu bir görevi gibi görüyor ve yapmazsam "Ben problem miyim gibi düşünüyor, sağ olsun çok anlayışlı" diyebiliyor. Bu çok yanlış bir şey, "Eşim beni boşayacak vallahi" diyor hani cinsellik üzerine kurulmuş evlilik olabilir ya da erkeğin psikolojik baskısı işte başka kadınlara bakacağım gibi bir şey … Onu boşayabileceğini düşünüyor yanlış bir algı tabii ki kadının ki "(ÜH-Bekar-31)

"Bence çoğu kadınlarda yaygın tahmin ediyorum yüzde 80'ni belki de 90'nın da vardır. Kendileri istemediği halde sırf eşleri istediği için o an birlikte oluyorlar, yani başka bir şey yok. Erkek yapıyor bunu tamam mı eğer yapmazsanız eğer suratını asıyor, kavga ediyor yani bu bile fiziksel şiddet haline dönüşebiliyor. Belki atıyor, harçlık vermiyor, suratını asıyor …" (ÜH-Evli-50)

"Zorla cinsel ilişkiye zorlanma ya da cinsellikle ilgili aşağılanma, küçümsenme de sürekli… mutlu edemediğinin söylenmesi karşısındaki insana bir cinsel şiddettir diye tahmin ediyorum. Cinsel şiddette bu boyutu ile yaşanıyor, zorla bir cinsel ilişkiye girme, zorlanma da yani illaki tecavüz uğraması gerekmiyor tabi ki ama onun dışında küçümsenme aşağılanma, mutsuz edildiğini devamlı söylenmesi ve tekrarlanması o da bir şiddet boyutu …" (ÜH-Bekar-37).

"…Mesela kadınlarda cinsel yaşama baktığınızda cinsel mutluluğu tarif et deseler, bizim kadınlarımız bunu tasvir edemez. Çünkü ilişkide mutlu olan sadece erkektir. Erkek canı ister kadınla beraber olur. Ondan sonra da kendi mutlu olduğunda olay biter… Bazıları ise kocasının isteklerini yerine getirirse, o evde mutlu olabileceğini düşünüp bunu yapıyor. Temelde hep bir baskı var, korunma baskısıyla…" (SBH-Evli-52).

4.1.2. Aile İçi Şiddetin Nedenleri

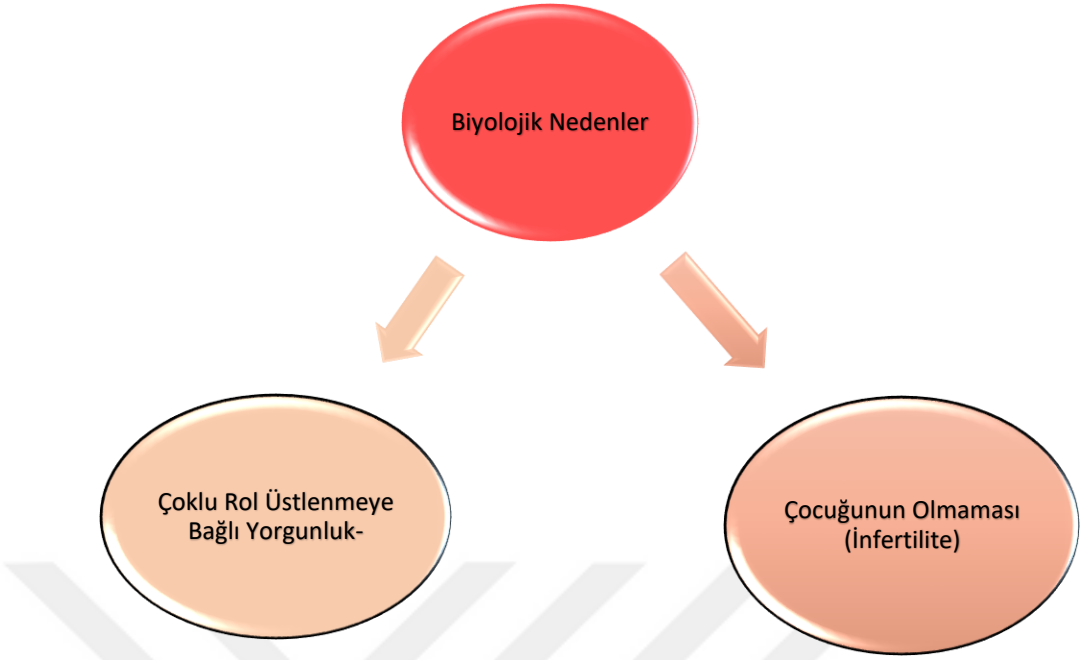
Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmeler sonunda, aile içi şiddetin nedenleri başlığında elde edilen bulgular incelendiğinde; şiddetin ekonomik sorunlar, çalışma yaşamındaki stres, eşin ruhsal sorunları, madde bağımlığı, çocuk sahibi olamama (infertilite), çocukluk döneminde şiddet görme ve şiddete tanık olma gibi çeşitli nedenlerden kaynaklanabildiği belirtilmiştir. Kadınlar aynı zamanda erkeğin ailesindeki bireylerin (kayınvalide, kayınpeder) tutumlarının erkeğin şiddet uygulamasında önemli bir etken olduğuna da değinmişlerdir. Aile içi şiddetin nedenleri Şekil 4.4 de görüldüğü gibi "biyolojik nedenler", "psikolojik nedenler", "sosyolojik nedenler", "ekonomik nedenler" ve "mesleki nedenler", alt temalarıyla ele alınmıştır.

Şekil 4-4: Aile içi şiddetin nedenleri ana teması altında oluşan alt temalar ve kodlar

4.1.2.1. Biyolojik Nedenler

Araştırmada, "biyolojik nedenler" temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-5); çiftlerin çocuğunun olmaması ve kadının hem iş hem de evlilikte çoklu rol üstlenmesine bağlı olarak oluşan yorgunluğun aile şiddete neden olduğu vurgulanmıştır.

Şekil 4-5: Biyolojik nedenler alt teması altında oluşan kodlar

- **Çoklu rol üstlenmeye bağlı yorgunluk**

Ataerkil toplumlarda cinsiyet eşitsizliğinin sadece işyerinde değil, aile yaşamında da görülmekte olduğu belirtilmektedir. Yönetici hemşireler, kadının ev dışında çalışsa da cinsiyetçi iş bölümünün değişmemesinden dolayı, ev işleri ve çocuk bakımı gibi birçok sorumluluk üslendiğini ve evdeki tüm işlerin görevi olarak görüldüğünü belirtmişlerdir. Hemşirelerin kadın olarak her iki alanda da yoğun rol üstlenmeleri sonucu dinlenemedikleri, ayrıca mesai- nöbet gibi çalışma koşullarından dolayı ev işlerine yeterli zaman ayıramadıkları, iyi bir eş ve anne olamadıkları için, aile üyeleri ve çevredeki insanlar tarafından, çoğu zaman da kendilerini suçladıklarına vurgu yapılmıştır. Bu durumun bir süre sonra aile içi sorunların ve çatışmaların yaşanmasına neden olduğu ortaya konmuştur. Yönetici hemşirelerin aşağıdaki aktarımlarında bu görüşler belirtilmektedir.

"..... mesela kadının çalışması da problem haline dönüşüyor, çünkü kadın eve gittiği zaman kadında işten çıkmış oluyor, erkekte işten çıkmış oluyor, ama kadının iş hayatı evde de devam ediyor, yani ikinci bir iş olarak devam ediyor erkek önüne yemeğin getirilmesini bekliyor, işte ihtiyaçlarının karşılanmasını bekliyor, yatıp oturuyor,

televizyon seyrediyor, cep telefonuyla oynuyor. Ama kadının bunları yapmaya vakti yok, kadın için iş gece 24.00'dan sonra bitiyor diyeceğim o bile bitmiyor bu sefer erkeğin cinsel hayatı ile ilgili ihtiyaçlarına cevap vermek zorunda kalıyor. Çok çabuk yoruluyor ve söylenmeye başlıyor yani bir noktadan sonra o da tıkanıyor ve duygularını ifade etmeye başlayınca da bu sefer sen ne konuşuyorsun ne ediyorsun, bilmem ne, tartışmalar… kadında cevap verdiği zaman ileri düzeyde, bu sefer fiziksel travma haline dönüşüyor yani bu seferde şiddetle sonuçlanıyor…" (ÜH-Evli-50).

- **Çocuğunun olamaması (infertilite)**

Çocuk sahibi olamayan çiftlerde; kısırlık tedavisinin (In Vitro Fertilizasyon - IVF tedavisi) maliyetlerinin fazla olması, tedavinin başarısız olması ve tekrar denenmesi, toplumsal damgalanma, sosyal baskı gibi nedenlerin, kadını ve eşini hem maddi, hem manevi olarak stres altında bıraktığı belirtilmiştir. Bu durumun daha sonra eşlerde tükenmişliği ve umutsuzluğu artırarak, eşler arasındaki ilişki de sorunların ortaya çıkmasına yol açtığına değinilmiştir. Yönetici hemşirelerin buna ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"… Kızın ilk çocuğu da tüp bebek zaten, işte onu da sorun yapıyordu çocuğun olmuyor falan diye. …İkinci tüp bebeği falan gitmeye başladılar, yaptırdı, tedavi başladı tutmadı, daha çok huzursuzlukları oldu. Onu da sözel olarak ifade ediyormuş bir doğramıyorsun diye bir tane var zaten …" (SBH-Evli-38)

"….yani bir bebek sorunları vardı, tedavi sürecine de başlamışlardı birkaç aydan sonra eşinin aldatma hikayesi duyuldu…" (ÜH-Evli-40)

4.1.2.2. Psikolojik Nedenler

Araştırmada, "psikolojik nedenler" alt temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil: 4-6); şiddet uygulayan erkeklerin, çocukluk çağında aile içi şiddet gördükleri ya da tanık oldukları, şiddeti normalleştirerek eşlerini cezalandırma veya yaptırım aracı olarak kullandıkları vurgulanmıştır. Şiddet uygulayan bazı erkeklerin; şizofreni, bipolar, obsesif kompülsif bozukluk, madde alkol kullanımı gibi psikolojik

sorunlarının olduğuna ve tedavi görmeyi reddettiklerine değinilirken; erkeklerin tüm bunlara bağlık gelişen kendine güvensizlikleri nedeniyle eşlerini kıskandıkları ve kadınların sosyal hayatlarını kısıtladıkları belirtilmiştir. Yönetici hemşirelerin psikolojik nedenlere ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

Şekil 4-6: Psikolojik nedenler alt teması altında oluşan kodlar

- **Şiddet davranışının öğrenilmiş olması**

Yönetici hemşireler ailesinde, çevresinde bir şekilde şiddet görmüş, şiddeti deneyimlemiş insanların, şiddeti normalleştirdiğini, şiddet olaylarını kanıksadığını ve özellikle çocuklukta bu yaşanmışsa büyüdüklerinde çevresindeki insanlara şiddet uygulama eğilimi gösterdiklerini belirtmişlerdir.

"...yani şiddet gören bir erkeğin, şiddet uygulaması gibi aslında. Bu biraz yaşanmışlarla da alakalı olabilir, başka sosyo-kültürel nedenler, ekonomik nedenler..."(ÜH-Bekar-35).
"...öğrenilmiş bir şey bence anne çocuğuna uyguluyor, baba anneye uyguluyor, o çocuk evin içinde onları görerek büyüyor ve kanıksıyor yani. Normal bir şeymiş gibi geliyor, yani birinin cezalandırılması ya da birine bir şey yaptırmanın yolu şiddetmiş gibi düşünmeye başlıyor ve bunu uyguluyor..." (SBH-Bekar-46).

"…bir kere TV'den duyduğumuz, gazeteden de okuduğumuz kadarıyla şiddet gören şiddet uyguluyor. Yani hayatında, ailesinde, çevresinde bunu bir şekilde görmüş, tecrübe etmiş insanlar, büyüdükleri ya da bunu çocukluğunda yaşamış insanlar büyüdüklerinde çevresindeki insanlara bunu uyguluyor…" (ÜH-Bekar-38).

"…öyle de olabilir ya da çocukluğunda yaşadığı travmalar vardır, annesine babası öyle bir şey yapıyordur, o da onu örnek alıyordur…" (ÜH-Bekar-40).

"..kişiler o şekilde görmüştür, aile yapısında o şekilde görmüştür, ne bileyim annesinde babasında o şekilde görmüştür. İşte küfür etmek, belki vurmak, baskı altına almak belki onda doğal bir şeydir. Bunu kendi evliliğinde de devam ettirebiliyordur. Bu onun için doğal bir şeydir, ailesinden de öyle gördü, var olanı devam ettiriyor belki böyle bir şeydir …" (ÜH-Bekar-38).

- **Psikolojik rahatsızlığının olması**

Yönetici hemşireler, şiddet uygulayan veya gören kişilerin şizofreni gibi psikolojik sağlık sorunlarının olduğunu, birçoğunun tedavi görmeyi kabul etmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca birçok hemşirenin evlendikten sonra eşinin hastalığını öğrendiğini, hastalığın akut dönemlerinde şiddetin dozunun artığını ve hemşirelerin çoğunlukla bu durumu kabullenip uyum sağlamaya çalıştıklarını vurgulanmışlardır. Araştırmadan elde edilen görüşler, aşağıda aktarılmıştır.

"… ama o arkadaşımız tabi ki üçüncü eşiydi, daha önce iki kere daha evlilik geçirmişti. Bu çok ciddi psikolojik desteğe ihtiyacı olan … halen daha psikolojik şeyi çok fazla sıkıntıları çok fazla…"(ÜH-Evli-38).

"…evlendikten birkaç ay sonra şiddet görmeye başladı. Eşinin psikiyatrik problemleri olduğunu öğrendi, daha önce bilmiyordu. Şizofreni ilaçlarını buldu, hatta onları kullanmadığını falan gördü …"(ÜH-Evli-37).

"..evet oldu hatta çok korktuk eşi onu öldürmek istedi, eşinin psikiyatrik hastalığı varmış bahsettiğim hemşirenin.."(ÜH-Evli-49)

".. Ben şimdi size anlatayım bir tane hemşire arkadaş abisinden görüyordu. Bıçak çekip boğazına dayamış kardeşinin, bir çeşit psikiyatrik problemi var abisinin tıbbi tanısı konulmuş, raporlu ve abi aşçılık okulu mezunu. Bana bıçak çektiğini şikayet edeceğim dediğinde, ben aşçıyım cebimde bıçak taşırım tabi ki derim, diyor yani böyle bir kişilik bozukluğu da var…" (ÜH-Evli-40).

"…bir tane ameliyathanede çalışan hemşire arkadaşımız var, eşine şizofreni tanısı konmuş …arkadaşımız eşine anlayışla yaklaşmaya çalışıyor ve yardımcı olmaya çalışıyor ona, ama hiçbir yasal yola başvurmadı bana şiddet uyguluyor diye ama biz dahil bunu biliyoruz…" (ÖH-Evli-39).

"…önce çalıştığım kurumda da yine bir hemşiremin eşi polisti yıllarca şiddet gördü. Adamın psikolojik problemleri varmış, ciddi anlamda mesela ona izin verdiğimde, sen bana yalan atıyorsun çalışıyorum demiştin niye evdesin diye problemler çıkarırmış…" (ÖH-Evli-39).

"…psikolojik sebeplerde olabilir hani düzgün bir insandı. Obsesif kompülsif aşırı derecede yani kapıdan içeriye girerken dahi ayakkabısını çıkartıp hatta direk banyoya gidip yıkatan arkadaşlarım var benim…" (ÜH-Evli-46).

"…ama her ikisinde (karı-koca) de benim gözlemlediğim yani tabi babalarını bilemem ama bizim arkadaşlarda da bir takım sıkıntılar vardı. Yani onlarında kendi çocukluğun da yaşadığı sorunlar vardı. Mesela ailesinde şizofreni vardı…" (ÜH-Evli-46).

"… Onun şiddet nedeni adamın şey yani psikolojik ruh hali onda da kişilik bozukluğu vardı. Adam psikiyatriye gidiyordu, ilaç kullanıyordu ama sonra o ilaçlar onu çok aptallaştırdı. Donuk bir adamı haline dönüştürdü. Bu yüzden ilacı bıraktı, adam aşırı derecede kıskançlık, yani sen işten çıkıp eve geldiğinde neden banyo yapıyorsun, bir şey mi yaptın, bir adamla mı beraberdin diyecek şekilde şizofrenik bir yapıya sahipti adam, adamı ben de tanıyorum. Ondan sonra mesela Facebook'a girmesi yasaktı kadının, sosyal medya kullanması yasaktı. Mesela adam bir kere bizi yoldan çevirip şey demişti, 'Benim karımın resimlerini feysinizden (Facebook'u kastederek) silin' dedi. Niye ki falan dedik

*işte siz biliyor musunuz o sosyal medyada resimlerini p**** içerikli bir sürü şeyler de kullanıldığını, istemiyorum dedi tamam dedik sildik mesela resimlerini falan herhangi bir paylaşımda koymuyoruz…" (ÜH-Evli-40).*

"…zaten adamın ikinci eşiydi, adamda daha önceden de psikolojik sıkıntılar varmış yalnız tanısının konulmasını ya da bununla ilgili bir tedavi alınmasını kabul etmeyen birisiydi… En başından beri varmış şiddet. Onun bunu yönetebildiği dönemler olmuş. O yüzden şiddetin şekli değişmiş ama hep şiddet varmış. Aslında adamın eski eşiyle de problemleri olmuş. Dediğim gibi arkadaşımın becerisiyse ilk çocuk doğana kadar bu ilişkiyi sürdürmüş, ama ilk çocuk doğduktan sonra ve adamım işlerinin kötü gidişi adamın psikolojik soruyla birleşince, şiddette başlamış. Kadın kendi için belki bunlara katlanırdı, ama çocuğu zarar görmeye başlayınca tepki vermeye başlamış ve tartışmalar artmış…" (ÜH-Evli-41).

- **Bağımlılık (alkol ve kumar)**

Yönetici hemşireler, eşlerin alkol kullanımına bağlı olarak muhakeme gücünün bozulduğunu ve sosyal olarak istenmeyen, gergin davranışlar gösterdiklerini belirterek; özellikle kişilerinin alkol kullandıktan sonra şiddete daha eğilimli oldukları üzerinde durmuşlardır. Ayrıca kumar ve alkol bağımlılığının, bir süre sonra ekonomik sorunlara yol açması nedeniyle de şiddet olaylarının arttığını vurgulamışlardır. Katılımcılar konuya ilişkin aşağıdaki görüşleri belirtmişlerdir.

"…alkol bağımlısıydı ve alkol aldığı sıralarda kadına şiddet uyguluyordu…"(ÖH-Bekar-59).

"…ya şiddetin belli bir nedeni yok da açıkçası sebepsizdi. Kocasının alkol problemi vardı galiba o sıra adam dozunu kaçırdı…" (SBH-Evli-49).

"…Bir yıl kadar sürdü şiddet olayı, eşinin gene durumları bozuldu, eşi meğerse kumar oynamaya başlamış, kadının haberi yokmuş. Birkaç kere yapmayacağına dair sözler vermiş, sonra sözel şiddette dönüştü, en sonun da darp oldu…" (ÜH-Evli-50).

"...içki içip dövüyormuş karısını..." (ÜH-Evli-53).

"... Bir tane personel vardı. Onu biliyorum hasta bakıcı idi onunda eşi dövüyordu, eşinin alkol problemi vardı ...."(ÜH-Evli-40).

- **Aldatma**

Aile içi şiddetin psikolojik nedenleri arasında aldatma önemli bir yer tutmaktadır. Yönetici hemşireler, aldatan eşlerin bu durumu sakladıklarını, zamanla kadınların mesaj, fotoğraf, söylenti vb. yollarla durumu öğrendiklerini belirtilmiştir. Kadınların eşlerini başka kadınlarla yakaladıklarında, erkeklerin bu durumu inkar etmek yerine kadınları suçlu gösterip şiddet uygulandıkları, erkeklerin genellikle ilişkilerini sürdürdükleri ve kadının da zamanla bu durumu kabullendiği ortaya konmuştur. Ayrıca aldatan erkeklerin kendilerine olan güven duyguları zedelendiğinden, eşlerinin de onu aldatacağı kuşku ve korkusu yaşadıkları ve kadının sosyal hayatını kısıtlamaya çalıştıkları, hemşirelerin nöbet-vardiyalı çalışma yönteminin de erkeğin aldatmasını kolaylaştıracağı düşüncesine inanıldığı üzerinde durulmuştur. Konuya ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

*"...kadının mesajlarını adam görüyor, adam kadını öyle bir dövmüştü. Kadın kocasını aldatıyormuş, adam bunu yakalamış, kadın baya eli yüzü mosmor geldi…..**.** Adamın daha önce hiç dayak filan attığı yoktu. Muhtemelen adam bunu duyduğu zaman şiddet uyguladı. Kuzu gibi adam, kadın şey nasıl diyeyim evi kadın yönetiyor, kocasını nasıl çileden çıkarmış bilmiyorum, kadını suçlamak istemiyorum. Şimdi şiddet olayı deyince sadece kadın diyoruz, ama erkeklerde şiddet, belki erkeklerde belki psikolojik şiddeti tahammül edemedi kaldıramadı filan .... kocası kuzu gibi adam, o adam nasıl delirdi ben halen anlamıyorum. Kocası çok sessiz bir adam ağzına bakar, ne dese yapar ve ben o adam nasıl delirdi, ben halen şey yapamadım gerçekten ..."(SBH-Evli-43).*

"...evet birkaç tane arkadaşım olmuştu. Benim arkadaşımdı bu kişi, o üçüncü bir şahıs girdi araya, bunu fark ettim kendisine ifade etmeye kalktım. İfade edince bu sefer darp

araya girdi ve ben ayırmaya kalktım. Ben birebir şahit oldum, adamın hayatında başka bir kadın vardı, arkadaşım onu fark edince sorun çıkardı. Konuşmak istedi eşi bunla, intihar etti kabul etmek istemedi, karşılıklı ağız münakaşası başladı…" (SBH-Evli-50).

"..yok işleri bozulduğu için değil, karakteri öyle olduğu için uyguluyordu. Zaten arkadaşım çalışıyordu adamın başka bir sevgilisi vardı, adamın kendi evinde kalıyorlardı…" (ÜH-Evli-41).

"…Nedenini bilmiyorum bence o da bilmiyor, bunlar yıllar önce bir köyde tanışıp evleniyor. O zaman bu çalışmıyormuş, vekil olarak çalışıyormuş, adam da köyde imamlık yapıyormuş. Sonra adam polis olmuş. Adam sonra polis olarak görev başladıktan sonra kadını aldatmaya başlıyor, başka kadınları görünce karısını beğenmemeye başlamış…" (SBH-Evli-43).

"..aldatma şiddet her şey vardı yani…" (SBH-Evli-50).

"…benim nişanlıyken şiddet gören arkadaşım vardı ya nöbete kalacak sabah evden çıkarken eşi biraz rahatsız gibi. Sorumlu hemşire arkadaşa demiş ki eşim çok rahatsız ben nöbete de kalacağım bir gidip göreyim, nasıl yani bir şeye ihtiyacı var mı diye. Gidip bakıyor ki evde kadın var, adamı basıyor, adamı yakalıyor…"(SBH-Evli-50).

".....adam aynı zamanda karısını aldatıyormuş zaten. Sadece bu değil ki ben aldatılan, şiddet gören doktor da gördüm. Bu o kadar iyi anlaşan bir çift olarak görünüyordu. Kadın da erkek de hekimdi burada, erkekler boşanmaya çalıştığı zaman şiddetli geçimsizlikten değil muhakkak başka kadın vardır. Kadın şiddetli geçimsizlikten ayrılıyordur adam değil. Kocası da ayrılmaya çalışınca, başka birinin olduğunu duyunca önce kadın saldırmış anlatmasına göre, ondan sonra adamım beden gücü daha iyi olduğu için o da onu dövmüş, ayrıldılar. Kadın olaydan sonra mahkemeye başvurdu…" (ÖH-Evli-45).

"….burnu kırılmadan beş gün önce bir kız aradı bunu, çalışma esnasında kocan benimle beraber bırak peşini diye. Ondan beş gün sonra da şiddete uğradı ama öncesinde de adam hep dövüyormuş zaten…" (ÖH-Evli-45).

"… hekim hemşireyi aldatıyor, fotoğraf buluyor cebinde işte. Beraber yaşadığı evi buluyor orayı basıyor. Adam orada da onu dövüyor, yüzü gözü morarıyor, adam önceden de dövüyormuş. Hatta aldatma olayında daha da çok dövüyor, sonra ayrıldılar. Çocukları küçüktü o zaman, şuan üniversiteye gidiyor çocukları. Ayrıldıklarında yine altı yedi senelik evlilerdi…"(ÜH-Evli-40).

- **Kıskançlık**

Yönetici hemşireler, kadınların bakımlı, güzel ve ilgisiz oluşları, yaş farkı vb. nedenlerin erkeklerin kıskançlık düzeylerini artırdığını vurgulanmışlardır. Kıskançlığa bağlı olarak, kadınların kılık kıyafetine, dışarıya çıkması, aile yakınlarıyla dahil arkadaşlarıyla görüşmesine engel olunduğu ve bu durumun kadının nöbete gitmesinin bile sorun oluşturduğu bir hale dönüştüğü ortaya konmuştur. Konuya ilişkin katılımcıların görüşü aşağıda belirtilmiştir.

"Benim babam annemi döverdi. Dövdüğü zamanda vardı bağırdı zamanda. Annemde öyle birşey oluştu ki annem artık cama çıkamıyor yani öyle baskı çünkü acayip kıskandı babam annemi. Hastalık düzeyinde, kafanı kaldırdın sen kimlere baktın dediği için, annem şuan 65 yasında ama halen babamın nefesini hissediyor …" (ÜH-Evli-40).

"10 yıllık filan evliler ufak tefek problemleri vardı. Ama bu kadar şiddetli değilmiş, belki kadında ufak tefek şeyleri çok tepki göstermiyordu sonradan tepki göstermeye başladı kadın kendi öz güvenini kazanınca. Nedeni kıskançlıktı, adam psikopatca kıskançtı. Evliliği boyunca zaten kadını oraya gitme, bununla konuşma diye her şeyden engelliyordu. En son ailesinde yarattığı bir kıskançlık, kadın bir cenazeye mi ne gitmiş. Kadının amcalarımı, amcaoğulları mı ne falan gelmiş cenazeye, işte sen amcanın oğluyla nasıl bu kadar yakın olursun, niye bu kadar sık görüşüyorsun, niye sana bu kadar yardımcı oluyor deyip. İdare edemeyecek duruma geldi…"(SBH-Evli-38).

- **Erkeğin kendine olan güvensizliği**

Çalışmada, erkeğin kendini kişisel olarak yetersiz görmesi, özgüven eksikliği, aşağılık kompleksi, ekonomik olarak yetersiz oluşu, kadının erkeğe göre daha yüksek statülü ve

ücretli bir işte çalışıyor olması vb. nedenlerin şiddete yol açtığı ortaya konmuştur. Ayrıca ataerkil ailede büyüyen erkeklerin, ekonomik ve sosyal yönden kendini yeterli hissetmediğinde, bedensel gücünün üstünlüğünü kullanarak, kadın üzerinde üstünlük sağlamaya çalıştığı vurgulanmıştır. Yönetici hemşirelerin konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"....aslında erkeklerin kadınların bir yere gelmesini var yani hiçbir erkek ya da hiçbir erkek demeyim de bu hareketi yapabilecek bir erkek eşinin toplumda bir yerlere gelmiş olmasını, saygı görmesini kıskanıyor, bunun arkasından da çok kolay şiddet uygulayabiliyor..." (ÜH-Evli-49).

"...kendindeki eksiklikten dolayı uyguladığını düşünüyorum yani. Kendindeki eksiklikten dolayı karşısındakinden bunu çıkarmaya çalışıyor diye düşünüyorum yani. Kişisel yetersizlikler, kendine özgüvenle alakalı olduğunu düşünüyorum. Kesinlikle hani kendine özgüveni olan bir insan yapmaz diye düşünüyorum, hayatta kendiyle derdi olmalı insanın, başkasıyla derdi olmamalı insanın..." (ÜH-Bekar-40).

"Aile içi şiddetin nedenlerini düşündüğümde, işte kadın kademe olarak statü olarak adamdan daha üstündür, daha fazla maaş alıyordur hani belki onu da kaldıramıyor. Erkeklerde aşağılık kompleksi falan oluştuğu için bu da özgüven eksikliğinin verdiği bir şey erkeklerde. Özgüven eksikliği olmasa belki de bu kadar sorun yaşanmayacak, ...kendine güvenen bir insan o ilişkiyi sürdürür, ...yetiştirme tarzından da kaynaklanıyor olabilir eşine saygı duymuyordur, kendi annesine de belki saygı duymuyordur ya da duymamıştır. Kız kardeşine filan öyle bir ortamda büyümüştür, o da kendini geliştirilmemiştir. Bu zihniyet devam ediyordur diye düşünüyorum..." (SBH-Evli-43).

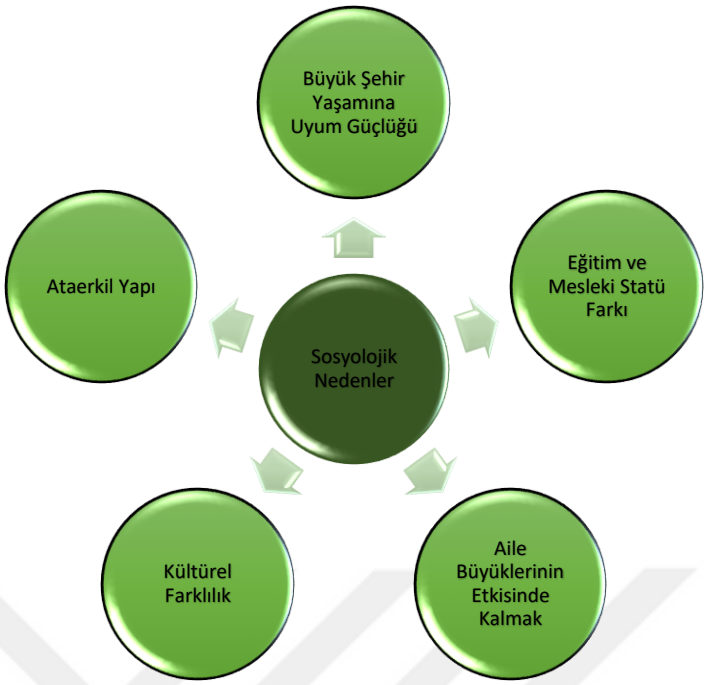
"Tamamen kendine güvensizlikten kaynaklanıyor, ben öyle görüyorum. Tabii ki eğitimsizlik etken ama çok eğitimli insanlarda yani bunu basında da görüyoruz rektörlerde, proflar, mühendisler ve mimarlarda çok çok üst düzey eğitim alan insanlarda şiddet uygulayabiliyor. Bence bu kişinin özgüven yoksunluğundan kaynaklanan bir eylem diye düşünüyorum. Yetersiz eksik olduğu anlar var gücünü karşı tarafa vererek zarar vererek ispatlıyor..." (ÜH-Evli-40).

"…yani bireyin kendi doyumsuzluğu, tatminsizliği, kendine aslında hiçbir açıdan yeterli görmemesi ve bu şekilde ispatlamaya çalışması, büyük ihtimal buna sebep oluyordur. Erkeklerde özellikler ya da ekonomik anlamda kendini yeterli görmeyip, kendini bu şekilde ispatlamaya çalışmasıdır herhalde diye düşünüyorum…" (ÖH-Bekar-59).

"…Erkeğin kişilik yapısı ile ilgili. Normal erkekler olduğunu düşünmüyorum bu şiddeti yapanların. Eğer normal bildiğimiz düzeyde biri olsa, böyle şiddete maruz kalmayacaklarını düşünüyorum. Bu erkeklerin özgüvenlerinin daha düşük olduğunu, kişilik probleminin olduğunu, daha kendileri aslında kadından daha alt düzeyde de olabilir. Bu erkekler yani eğitim olarak, iş anlamında da daha alt düzeyde olabilir, bunu kendilerini göstermek için, kültür anlamında ya da ailesi anlamında kadının ailesi belki maddi anlamda daha iyidir, erkek daha düşük maddi olarak ya da ailesinin kökeni daha farklılıklar gösterebilir. Bunları baskılamak anlamında da şiddet görebilirler ya da görüyorlardır. Normal olduklarını düşünmüyorum kesinlikle. Özgüvenleri yetersiz, yeterli değil, başkalarına sürekli ben sana güveniyorum başkalarına güvenmiyorum (demek istiyor), öyle bir şey yok sen ona güvenmiyorsun…" (ÜH-Bekar-40).

4.1.2.3. Sosyolojik Nedenler

Araştırmada, "sosyolojik nedenler" alt temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil: 4-7); İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşamanın beraberinde getirdiği yaşam güçlüğünün, trafik, hayat pahalılığı, rahatlamak için gerekli yeşil alanların yetersizliği gibi birçok etmenin insanlarda strese neden olduğu belirtilmiştir. Hemşireler için hastanelerdeki yoğunluk, çalışma koşulları, maaşlardaki yetersizlik, tatil için zaman yetersizliği ve maddi kısıtlılıklar da diğer stres kaynağı olarak ortaya konurken, çiftlerin yaşadığı bu gerginliğin bir süre sonra çatışma ve şiddete yol açtığı üzerinde durulmuştur. Yönetici hemşirelerin sosyolojik nedenler alt temasına ilişkin görüşleri, altı kod altında aşağıda ele alınmıştır.

Şekil 4-7: Sosyolojik nedenler alt teması altında oluşan kodlar

- **Büyük şehir yaşamına uyum güçlüğü**

Çalışmada, İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşamanın beraberinde getirdiği yaşam güçlüğü, trafik, hayat pahalılığı, yeşil alanların yetersizliği, vb. nedenlerin insanlarda strese yol açtığı belirtilmiştir. Ayrıca, büyük şehirde yaşamanın hemşirelerin mesleklerinin getirdiği yoğunluk, olumsuz çalışma koşulları, maaşlardaki yetersizlik, tatil için zaman ayıramama ve maddi kısıtlılıklar yaşama gibi stres kaynaklarından etkilenme durumlarını daha da artırdığı vurgulanmıştır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"Ben şu an evliyim, çocuğum var ama çocuğumla ilgilenemiyorum, yol, iş. İstanbul'un yaşam şartları, kalabalık bir hastanede çalışıyorsun, yoğun bir hastanede iş güç sürekli. Eve gidiyorum halim, vaktim kalmıyor yani buradan çıkıyorsun altı da (akşam) evde oluyorsun mesela … ee öyle olduğu için zaten hayat şartları dediğim gibi eşinin senden beklentileri oluyor, çocuğunun senden beklentileri oluyor, yerine getiremediğin sürece sen gergin oluyorsun ee gergin olunca bu her tarafa yansıyor…"(SBH-Evli-36).

"…Genel olarak hayat zor, yani yaşam şartları zorlaşıyor ekonomik zorluklar çok fazla, alım gücü çok düşük, yani sürekli çalışmak zorundayız ve sosyal hayatımıza hiç zaman ayıramıyoruz. Artık kazandığımız parayı harcayacak zamanımızda yok. Çünkü daha fazla kazanmak zorundayız devamlı, o da insanı gevşetmiyor ki hep stresli ve gergin bir hayatınız var. Yazın belki en fazla beş on günlük bir tatil, adam akıllı yani biz orta halli insanlar olarak … Yani kafanı boşaltacağın, deşarj olacağın, keyfini çıkaracağın işleri yapmaya zamanın ve ekonomik gücün yok. O da zorlaştırıyor hayatı, insanlar hırslarını birbirlerinden çıkarmaya başlayacaktır, başladı da zaten, herkes birbirlerini saldırıyor, işte evine iyi para getiremeyen adam karısından o stresi çıkarmayı başlıyor…" (ÜH-Bekar-38).

"…insanların kendi içerisinde yaşadığı psikolojik sıkıntılarından kaynaklı olabilir şuan ben ülkemizde çoğu insanın çalışma koşullarının çok kötü, eğitim düzeyleri çok kötü, yani okumuş olsalar dahil belli bir eğitime sahip değiller. Bence çevrenin getirmiş olduğu stresler, insanın deşarj olabileceği bir doğa ya da bir güneşe maruz kalma, insanı rahatlatabilen şeyler yok ve kalabalıklar, beton yığınları içerisinde insanlar tamamen negatif enerji yüklü bireyler haline geliyor. Böyle sataşacak enerjini boşaltacak yer arıyorlar, bazen ben bile kendimi tanıyamıyorum. Yani en ufak şeye sinirleniyorum, önümde birisi yavaş yürüse çok sinirleniyorum mesela, neden yavaş yürüyor diyorum hızlı gitsin ya da ATM'den para çekmeye gidiyorum, bozuk olunca içimden ona vurmak geliyor. Normalde sakin birisiyim ama yani koşturmaca, kaos içerisinde hep bir yere yetişme telaşı daha çok etkiliyor aile içi şiddeti bence…" (ÜH-Bekar-32).

- **Eğitim ve mesleki statü farkı**

Yönetici hemşireler, erkeğin kadına göre eğitim düzeyinin düşük oluşu, düzenli bir işinin olmayışı, iş bulamaması, ekonomik yönden yetersizliği, çiftler arasında kültürel farklılıkların olması, kadının ekonomik ve mesleki yönden statüsünün daha yüksek olması gibi etmenlerin erkeğin kendisini yetersiz hissetmesine neden olabileceğine değinerek, konuya ilişkin görüşlerini aşağıda belirtmişlerdir.

"…Bir tane bayan hemşire çalışanım, eşi tarafından şiddete maruz kalıyordu ve bu bir kere iki kere değildi, çok fazla olmuştu. Bu şiddet nedeni de yine kültürel farklılıklardı, işte benim çalışanım üniversite mezunu, eşi ilkokul mezunu, mesleği olmayan bazen çalışan birisiydi, belki bundan kaynaklanıyordu bilmiyorum…" (ÖH-Evli-40)

"…Bir tanesi çalışma arkadaşımızdı mesela evliydi. Eşinden fiziksel şiddet görüyordu, ….Erkek daha düşük bir eğitimde ama kadın lisansüstü eğitimli, belki eğitim farklılıkları, ekonomik yetersizlikler erkeğin sürekli bir işi yok, özel bir işi var dönem dönem ekonomik sıkıntılar çekiyor, çocuklar var arada…"(ÜH-Bekar-35)

"… farklı nedenleri vardı, onlarında maddi problemleri vardı mesela öğretmen olarak mezun olmuştu ama atanamıyordu, iş bulamıyordu. Mesela erkeğin böyle sıkıntıları da vardı. Markette kasiyerlik olarak iş bulmuştu, asgari ücretle çalışıyordu mesela…Kadının geliri de yüksekti …"(ÜH-Evli-37).

"…bazen eğitim buna katkı sağlıyor, kadınların eğitilmiş olmaları erkeklerin üzerinde baskı kurmaya çalışmak veya ben bilirim ben yaparım gibi sözlerin çoğalması gibi erkekleri kızdıracak şeyler. Toplumuza uygun şeyler değil gibi düşünüyorum, bu eşitlik tartışmaları da buna sebep oluyor olabilir. Ya da bazen insanların egoları falan kadının üstün olduğunu gördüğü anda da şiddet uygulayabiliyor da…eğitim faktörü azsa erkekte, zaten o farklı bir sorun kadına şiddet uygulamayı kendine hak olarak görüyor da olabilir…"(ÜH-Evli-46).

"…Başka bir hemşirede gördüm, adam başka bir şehirden geliyor eğitim problemi çıkıyor orada. Hemşire arkadaş belirli bir yerde, bir mesleği var, eline bir miktarda para geçiyor ama öbür tarafta baktığın zaman, adam lise mezunu ve uzak bir yerden çıkıp geldi, iş bulamadı burada kadın çalıştı sonra bir sürü problemler yasadılar…" (SBH-Evli-50).

"… Adamın eğitim durumu yoktu kadın üniversite mezunuydu. Bu da sorun oluyordu. İnsanın en tehlikesi eğitimsizidir çünkü onlar her şeyi bildiğini zanneder, cahil cesareti vardır. Onlar çok daha tehlikelidir. Eğitimli insanın en azından bir şeyleri okumuşluğu görmüşlüğü vardır diye düşünüyorum. Bunlar tamamen toplum kurallarıyla yetişmiş, mahalle arasında kabadayı egolarıyla yetişmiş çocuklar, bunları anneleri pöfpöflemiş aslan oğlum diyerek..." (SBH-Evli-52).

"Benim bir tane hemşire arkadaşım var boşandı, o sözel çok şiddet gördü, aşağılanma, hakaret, filan eşi böyle daha az kazanıyor, ona göre daha düşük statüde, kız çok umursamıyordu ama adam bunu umursuyordu…" (SBH-Evli-39).

"…Adam ortaöğretim mezunuydu, kadın dışarıdan üniversiteyi tamamlamış. Adam çok kıskançtı. Onun giyimine dışarıya çıkmasına her şeyine karışırdı…"(SBH-Evli-36)

- **Aile büyüklerinin etkisinde kalma**

Yönetici hemşireler, kadının erkeğin ailesi tarafından gelin olarak kabul görmemesi, gelin kaynana veya iki aile arasındaki çatışma yaşanması, gelinin anneliğinin yetersiz görülüp müdahale edilmesi, erkeğin ailesinin etkisinde kalarak onların söylediklerini dikkate alması, onların sözünü dinlemesi gibi nedenlerin şiddete yol açtığını belirtmişlerdir. Ayrıca, aile etkisi sonucu başlarda sözlü şiddet görülürken, bunun daha sonraları fiziksel şiddet ve boşanmalara kadar gidebileceği üzerinde durmuşlardır. Konuya ilişkin söylemler aşağıda ele alınmıştır.

"…Ama onların bunlara zemin hazırlayan kayınvalide kayınpeder faktörleri var. Birlikte yaşıyorlar ve bizim bu hemşire arkadaşımız kayınvalidesiyle hiç anlaşamayan birisi ve bunlar artık onlarla da sözlü olarak sürekli birbirleriyle şiddet uyguluyorlar yani böyle hani seviyesiz bir ortam var evde, yansıttığı ve söylediği bu…" (ÜH-Evli-38).

"...genelde aile içi şiddet işte, ekonomik problemler, çocukların bakımı bakım problemi, ailelerin araya girmesi. Mesela bir arkadaş daha var, iki ailenin anlaşamamasından işin içine iki tarafın anne babaların girmesi, bunların hepsi sorun oluyor..." (ÜH-Evli-44).

"...hemşire arkadaşım eşinin ailesinin tarafı istenmiyor ama bir tane çocuğu var, boşanma olayı oldu..." (ÜH-Evli-46).

"...şiddetin nedeni, kadına şunu yapma diyor yapıyor ya da ailesi, aile gücü çok etken. Erkeğin ailesi kadınla ilgili dolduruyor, şöyleydi de böyleydi de senin eşin şöyle senin eşin böyle, ipini çekmiyorsun, onunda yularını çekmiyorsun tabi. Bu yani bir hayvan, erkek de onu güden bir çoban yani yularını çekmiyorsun ona izin veriyorsun. Neden çalıştırıyorsun, çalışması bile olaydı, uzun bir zaman çalışmasını da atlatamadılar sonra yavaş yavaş burada çalışması kabullenildi..."(SBH-Evli-52).

"Kayınvalide baskı uyguluyor yani işte daha çok psikolojik şiddet yani. Ama muhtemelen kayınvalide de aileden o şekilde görüyor, kendisi şiddet görmüş o gördüğü şiddeti ayni şekilde ee gelinine uyguluyor. Aslında benim mantığım şu "ben çektim başkası çekmesin" diye düşünmesi gerekir insanların, ama nedense insanlarda "ben çektim o da çeksin diye bir zihniyet var"... kadın toplumda ikinci sınıf vatandaş muamelesi gördüğü için erkek onu zaten insan yerine bile koymuyor..."(SBH-Bekar-46).

- **Kültürel farklılık**

Yönetici hemşirelere göre çiftler arası kültürel farklılıklar; evliliğin ilerleyen zamanlarında yemek kültürü, sosyal ilişkilerdeki yakınlaşma düzeyi, evlilik nedeniyle değiştirilmek zorunda kalınan şehre adaptasyon, siyasi görüş ayrılığı gibi birçok konuda görülebilmekte ve bu durum eşler arasında uyumsuzluklara ve çatışmalara yol açabilmektedir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"....farklı kültürlerdeki evliliklerde yemek problem oluyor, davranışlar problem oluyor. Mesela bizler ben Bingöl'lüyüm bizler cana yakınız böyle daha samimiyiz, art niyet

gütmeyiz, amca çocukları filan çok yakınızdır ama yeğenimim kocası doğulu ve onlar kendi şeyleri olmadıkça yakınlaşmazlar, el uzatmazlar, konuşmazlar, daha mesafeliler, daha şeyler. Biz daha cana yakınız, biz kardeş gibi büyüyoruz, sarılmalar öpüşmeler bize normal geliyor, onlara öyle gelmiyor sonra orada çatışma çıkıyor…" (SBH-Evli-50).

"Şiddetin birçok sebebi olabilir. Farklı yöreler olabilir mesela İstanbul da yaşayan biri ile Anadolu'da yaşayan birinin evlendiği ya da İstanbul'a gidip Anadolu'da yaşadığı bunlar sebep olabilir…" (ÜH-Evli-46).

"Olabilir tabii ki birine normal olan bir şey, diğerine göre anormal sayıla biliyor yani. Sen nasıl bunu yaparsın, bu niye böyle o niye öyle benim çevremde mesela farklı kültürlerden insanlar, göçmenlerle doğulu bir insanla evlendiği zaman çok anlaşamıyorlar. Çünkü onların kültürleri işte ne bileyim aile etrafını çok uygun görmediği şeyler. Biz de gayet normal …yani biz rahat beraber her şeyi yaparız, biz de kötü olmaz, onlar da öyle değil sürekli bir kontrol ve denetim mekanizması var. Mesela hani o biraz bence insanları zorluyor onu anlamakta zorluyor …"(ÜH-Evli-41).

"….Onların tek sorunu statü farkı da değildi siyasi olarak da farklılardı çok tartışıyorlardı. Sonra kültürel farlılık vardı, kız Bursalıydı adam Batmanlı, kız biraz daha rahat erkek daha tutucu…(SBH-Evli-39).

- **Ataerkil yapı**

Yönetici hemşireler, ataerkil aile yapısında yetişmiş erkeklerin kendini kadından daha üstün gördüğünü, kadını değersizleştirerek egemenlik sağlamaya çalıştıklarını, erkeklerin eş olarak bir birey olmayı başaramadıklarını ve aile içi sorunlarda eşiyle birlikte alması gereken kararları genellikle ailesinin görüşü doğrultusunda aldıklarını belirtmişlerdir. Görüşmelerde dikkat çeken bir diğer konuda, kayınvalidelerin kendi yaşamlarında aile içi şiddet görmeleri ve bunu gelininde de yaşamaya çalışmaları olup bunun için erkeği kadına karşı olumsuz yönlendirerek şiddet ortamını hazırlamalarıdır.

Ayrıca, ataerkil toplumlarda erkeklerin çocukluk dönemlerinde "paşam, aslanım" gibi sıfatlarla yüceltilirken; kız çocuklarının "sus sen kızsın, dışarı çıkma, söyle yapma böyle yapma, o erkektir" şeklinde bastırılarak yetiştirilmeleri üzerinde durulmuştur. Yanı sıra erkeğe maddi durumu iyiyse istediği kadınla evlenme hakkı verilirken, kadına eş seçme hakkının tanınmadığı ve kadının evlenip çocuk doğurması, ev işi işlerini yapması, kocasına itaat ve hizmet etmesi gibi daha edilgen görevleri yerine getirmesinin beklendiği vurgulanmıştır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktırılmaktadır.

"…özelikle bizim toplumuzda kadının yetişme şekline baktığınız zaman, bizim kadınımız birçok şeyi tanımadan evleniyor, ona verilmiş bazı veriler var, küçüklükten beri sen kızsın aaa o erkek. Kızlar şöyle yapmaz kızlar böyle yapmaz, kızlarda hep bir kısıtlılık ama erkeğin egomanyasına aldığı ya da erkek tarafından yönetilmesi gerektiği bir varlık olarak yetiştiriliyor kız çocuğu. Bizim toplumuzda haa kız sevmeden bir erkeğe verilebiliyor, duygularının hiçbir önemi yok o sevmese de olabilir yani aile istiyorsa ya da ekonomik anlam da güçlüyse kızın eveti hayırı alınmadan evlendiriliyor. Haa evlendikten sonra kadın evliliği, bir görev olarak görüyor aslında onun için bir görev atfediliyor. Evlilik, çocuk doğurması gerektiğini, istediği zaman eşinin onunla birlikte olması gerektiğini, eee kadının hiç mutlu olup olmadığı da önemli değil" (SBH-Evli-52).

"…şiddetin bir diğer nedeni ise ailede yetişme, işte benim paşam aslan oğlum asker oğlum söyle oğlum böyle oğlum. Erkekler marstan kadınlar venüsten diye bir kitap okumuştum yıllar önce. Biz hep bayanlar, biz kendi cinsimize kendimiz yapıyoruz bunu, erkeklerin bizi ta doğduğundan ölene kadar oğlum oğlum derken, onu pofpoflayarak büyütüyoruz. Kızlarımıza sen sus, sen kızsın dışarı çıkma, söyle yapma böyle yapma, o erkektir elinin kiridir, bu şekilde yetiştiriliyor. Sonra çocuk ailede ne görürse onu yapıyor…" (SBH-Evli-50)

"…bir diğer etkende aile yapısı, mesela aile yapısında erkeğin kadına hakaret dolu sözleri doğal karşılanıyorsa, onun algısında o doğal bir şey olarak algılayabilir, …böyle bir şey kadını değersizleştiriyor zaten. Böyle bir toplumun içerisinde de şiddet artıyor. Neden Avrupalı ülkelerde erkekler kadınlara daha farklı bakıyor. Bizim erkeklerimiz daha farklı bakıyor, biz sadece yasalar önünde eşit gibi görünüyoruz. Kadın okumuşta

olsa çalışıyor da olsa, evde yine ev hanımı gibi ev işlerini yapıyor, yine roller aynı getir götür. Erkekler sadece dışarıda işini yapıp eve gelip kumandayı eline alıp TV nin karsısına geçiyor…" (ÜH-Bekar-40).

"...Farklı alanlarda yasadığı sıkıntıları da evine getirebiliyor, işinde ya da diğer aile fertleri ile yaşadığı sıkıntıyı da eve getiriyor, işte aile fertleri ile eşinin geçimsizliğinin getirdiği şeyler var. Sonuçta sözü annesine geçmiyorsa, karısına geçiyor. Çünkü o ondan güçsüz, annesine kızamıyor karısına kızıyor, patronuna kızamıyor karısına kızıyor, yaşadığı bütün sorunları işte ekonomik sıkıntı yaşıyor işte buradan şiddete gidebiliyor, bütün sıkıntılarını sonuçta aile ortamında patlıyor. Orada oluyor, bunlar yaşanıyor, bir de tabii af edildikçe farklı bir yere doğru gidiyor, alışkanlığa doğru, af edilmedikçe şiddeti artırabiliyor…"(SBH-Evli-48).

"...şiddete uğrayanlar genelde kadınlar olduğu için Türk toplumunda erkeğe verilen öğretilerle alakalı bir şey. Doğduğundan itibaren" sen adamsın sen büyüksün", yani kadının aşağılanması erkeğin ise aile içinde yüceltilmesi söz konusudur. Yani erkek çocuk olmadığı zaman kadınlar suçlanırmış ya erkeğe verilen bir değer var. Burada erkeğe değer verilirken, kız çocukları her zaman aşağılanmıştır yani. ...erkekler kendilerini çok ifade edemediklerinden, ifade etmek için mücadele etmediklerinden dolayı tek çözüm, yetemedikleri noktada şiddete başvuruyorlar yani sadece fiziksel olmasına gerek yok ki aşağılayarak kadını sözlü şiddetlerde söz konusu yani…" (ÜH-Evli-50).

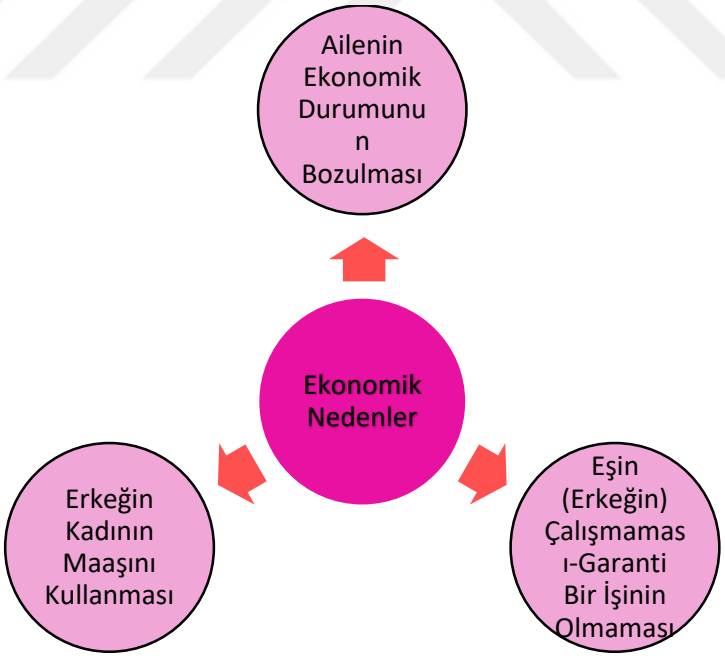
"...Ben de çok merak ediyorum açıkçası(güldü). Bence biz çok erkek egemen bir toplumuz bunu da doğumdan itibaren hissediyoruz, erkeklerin egemen olduğunu ve sahiplenme çok fazla sahipleniyorlar kadını. O sahiplenme duygusu da kıskançlığı doğuruyor sonra işte sosyal şiddet başlıyor sonra fiziksel şiddete kadar devam ediyor bu olay. Çünkü kadın bunu istemiyor adamsa ya benimsin ya kara toprağın …"(ÜH-Evli-44).

"...Bu toplumun yapısına bağlı siyasete politikalara bağlı bence. Topumdaki politikalar kanunlar iktidar sahibi olanlara güç veriyor, gücü elinde tutan insanlar kendinden daha zayıf durumda olan, pozisyonda olan kişilere şiddet uyguluyor. Kadınlarda maalesef

bizim toplumumuz için böyle zayıf durumdalar, kadınlar çocuklar şuan da gittikçe toplum yapısında daha ataerkil hale geliyor o nedenle şiddet uygulanıyor diye düşünüyorum…"(ÜH-Evli-53).

4.1.2.4. Ekonomik Nedenler

Araştırmada, "ekonomik nedenler" alt temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil: 4-8); erkeğin işlerinin bozulması, düzenli bir işinin olmayışı, giderlerin gelirlerden fazla olması gibi nedenlerle ailenin ekonomik sıkıntılar yaşadığı üzerinde durulmuştur. Evliliğin başlarında aile ilişkilerinde sorun yaşamayanların, daha sonra görülen ekonomik sıkıntılarından dolayı stres yaşadıkları ve bunun da aile içi çatışma ve şiddete yol açtığı, ayrıca erkeğin çalıştığı ortamdaki gerginlikleri, eşine yansıtmasının da şiddet ortamı yarattığı belirtilmiştir. Yönetici hemşirelerin konuya ilişkin görüşleri aşağıda ele alınmıştır.

Şekil 4-8: Ekonomik nedenler alt teması altında oluşan kodlar

- **Ailenin ekonomik durumunun bozulması**

Yönetici hemşireler, ailelerin ekonomik durumunun bozulmasının veya gereksinimi karşılayacak düzeyin altında gelire sahip olunmasının, aile içi barışı bozduğunu huzursuzluk ve şiddetin doğduğunu, ayrıca evliliğin ilerleyen yıllarında bu durumun daha önemli bir sorun haline geldiğine değinmişlerdir.

"... Şiddet hemen başlamamış tabi ki hatta hep şöyle söylerdi ben nasıl tanıyamamışım nasıl görememişim bunları. Evliliğinin ilk birkaç yılı iyi gidiyor, işte erkeğin tüm işleri bozuluyor. ...muhtemelen yani onların ki tamamen işlerle ve maddiyatla alakalıydı bizde hep inanamazdık çünkü çok sakin bir adamdı..." (ÜH-Evli-37).

"...artıyor aşırı derecede artıyor bence, insanların ekonomik durumlarına bakıyor bu. Nerede insanların parasal ve ekonomik sorunu varsa orada çıkıyor, tamamen maddiyat şeyine bakıyor yani..."(SBH-Evli-50).

"...Bence aile içi şiddete nedenin büyük çoğunlukla geçim sıkıntısı, ...bir aile bireyi, bir baba atıyorum işsiz ya da aldığı maaş yetmiyor yetemiyor, bir şekilde bunun hıncını birinden çıkarıyor, bence bu da eşler oluyor. Kadınlarda biraz konuşmayı sevdiği için çok şey yapıyorsa, üsteliyorsa bunu daha da tetikliyordur..."(ÜH-Bekar-40).

- **Eşin (erkeğin) çalışmaması-garanti bir işinin olmaması**

Katılımcılar, erkeklerin evlilik için şehir değiştirdiğinde eskisi gibi iyi bir iş bulamaması, asgari ücret gibi düşük ücretlerde çalışıyor olmaları, İstanbul'da hayatın pahalı olmasıyla birlikte yaşanan ekonomik yetersizlikler, eşlerin işsiz olmaları veya çalışamaması gibi durumların aile içi sorunlara yol açtığını belirtmişlerdir. Ayrıca ekonomik nedenlerden dolayı çocukların bakımında aile büyüklerinden destek alınması zorunluluğunun ortaya çıktığını ve bu durumda aile büyüklerinin aile içi ilişkilere karışmaları ve alınan kararlarda etkili olmalarının şiddetin oluşmasına ortam hazırladığına da değinmişlerdir.

"…Zaman zaman ekiple sorun yaşıyor ben anlıyorum o da stresli iki tane çocukları var çocuklarına da kayınvalidesi bakıyor. Kayınvalidesiyle yasamak zorunda mecbur çünkü maddi geliri az olduğu için çocuklarını kreşe veremiyor. Adam çalışıyor ama eşi iyi maaş almıyor ve ikisi de tutan değil baktığın zaman Eve altı bin tl giriyor asgari ücretli geçinen insanlar var ama eşi çok tutumsuz olduğu için…" (ÖH-Evli-40)

"…içinde biraz şiddet eğilimi vardı ama sanırım bunlarda sıkıntı ekonomik nedenler … Adam çalışmıyordu, adamın işsizlik sorunları vardı. Hemşire hanım burada çalışıyordu, durumu iyiydi işte adam iş bulamıyordu. Aslında, bu durum hemşirelerin çoğunda var biliyor musun. … Şimdi bizim işimiz garanti bir ortalama da olsa bir ücret alıyoruz daha güçlüyüz ayaklarınızın üzerinde durabiliyoruz. Bizim mesleki eğitimimiz yüzden olsa gerek. Biz hem burada hem de aile hayatına dimdik ayakta duran insanlarız, sorumluluk alabilen insanlarız, çok zor şartlarda çalışabilen direnen insanlarız. O yüzden hemşireler güçlü olduğu için erkekler bunu kaldıramıyor bunu hazmedemiyor olabilirler…" (ÜH-Evli-40)

"…mesela burada bakım teknisyenleri var asgari ücret alıyor Eşi çalışmıyor genelde eğitim seviyeleri de düşük olduğu için eğitim düzeyi düşük insanlarla evleniyorlar çalışmıyor. Kendine ait ekonomik bağımsızlığı yok. …o para ile geçirmek durumunda kalıyor, …her şeyi her şeyi kısıtlı İstanbul gibi bir yerde … bu da sebep olabiliyor…"(ÖH-Evli-33).

"…ilişkilerinde bir takım sıkıntılar yaşıyorlardı, ekonomik sıkıntılar adam çalışmıyor, iş sorunları vardı…" (SBH-Bekar-46).

"…Ekonomik olarak erkeğin ekonomik gücünün zayıf oluşu, kadının çalışmıyor oluşu, günümüzdeki bu yaşam standartlarını yakalayamamaları, yetememe duygusu birde üstüne bu aile içi problemler çıktığında… Zaten kendini sosyal olarak ifade edemeyen erkek bu sefer kendisini ispatlamak için karısına şiddet uyguluyor…. Onun dışında eşi ondan daha yüksek maaş alıyorsa ve bunu adam kaldıramıyorsa bu sefer aşağılık kompleksinden dolayı şiddet uyguluyor …"(SBH-Evli-30).

"…bir arkadaşımın eşinin işleri mesela iyi gitmiyordu, sürekli eve stresli geldiği için aile içi yaşantılarında sürekli tartışmalar yaşıyorlardı. Halen de o arkadaşımla da görüşürüm mesela çok bariz bir örnektir hatta o arkadaşımla son görüşmem de boşanmayı düşündüğünü söylemişti. Çok uzun yıllardır devam eden bir sosyal şiddete maruz kalıyor iki tane de çocuğu var…"(ÜH-Evli-37).

- **Erkeğin kadının maaşını kullanması**

Yönetici hemşireler; erkeğin çalışmaması, kadının maaş kartının eşinde oluşu, kadına sadece günlük giderlerini karşılaması için harçlık alması, kadının maaşını bile bilmemesi, erkeğin maaşını kumar ve şans oyunlarında harcayıp evin tüm giderlerini kadının karşılamak zorunda olması ve kadının evin giderlerini karşılamak için ikinci bir işte çalışmak durumunda kalması gibi etmenlerin ekonomik şiddet olarak ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu durumların, birçok kadın tarafından ekonomik şiddet olarak görülmediğini, kadınların genellikle böyle bir ortamda yetiştirilmeleri ve ailelerinde bunun normal karşılanması nedeniyle kabullenme davranışı gösterdikleri üzerinde de durulmuştur. Katılımcıların görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…daha önce çalıştığım kliniklerde bu durumu yaşayan hemşireler biliyorum mesela, maaş kartını eşine vermiş ya daha doğrusu eşi almış sadece o kadının o gün ihtiyacı neyse yol parası adam onun dışında para vermiyordu kadına. Başka bir örnek, adam ben asla karımın parasını almam diyor ama karısına diyor ki parayı sen şu sehpanın üzerine koy. Ben senin elinden para almam sen oraya koy ben oradan alacağım deyip kadın vermek istemiyor adam zorla kadından alıyorum parayı. Eskiden bankamatik yoktu biliyorsunuz. Parayı gidip kendimiz çekiyorduk çekince de para bizde kalıyordu ATM'ler yok o zaman. …kadın vermek istemiyor ve adam zorla istiyordu, getireceksin parayı diyordu yani zihniyet anlayabiliyor musunuz …"(SBH-Evli-50).

"….."İyi abla bir sıkıntı yok" dedi. Sonra bankamatiğin eşinde olduğunu söyledi. "Ne diyorsun ya" dedim. "Evet ama ben hiçbir şeye karışmıyorum" dedi, bundan mutlu, "Sen nasıl yapıyorsun, sana harçlık mı veriyor" dedim, evet dedi, evin harçlığını veriyor dedi. Buradan giderken hiç ihtiyacın olmayan, ama günün birinde almak istediğin bir şeyi çok ucuz fiyata gördün ve almak istedin, üstünde de o kadar paran yok dedim, "ertesi gün

isterim alırım "diyor. Sonra, bu arkadaş evliliğinden bir ay sonra hamile olduğunu öğrendim, ondan bir ay sonrada buradan istifa etti, çalışmadı şimdi bir devlet hastanesine atama bekliyor…" (ÜH-Evli-49).

"…Maaş kartını eşinde tutan, ona veren ya da arada hiç duygusal bir bağımlılık olmadığı halde, biliyorum ki hemşire çok iyi para alıyor diye onunla ilişkilerini devam ettirip, onunla evlenen insanlar olduğunu düşünüyorum.." (ÜH-Evli-40).

"…arkadaşlarım arasında biri var işte bizim hemşire arkadaş eşi ile de sürekli tartışıyor ama adamla parasıyla geçinip gidiyorlar…(kadının parasıyla ikisinin geçinip gittiğini ima etti) …" (ÜH-Bekar-38).

"…adam bundan daha düşük ücretle çalışıyordu, sonrada adam emekli oldu. Şimdi evde oturuyor, çocuklara o bakıyor. Kadın çalışıyor..".(ÜH-Evli-37).

"…bir tane arkadaşım vardı mesela, o daha sonra ayrıldı bizden. Mesela o ne kadar maaş aldığını bilmezdi, eşi bilirdi bankamatiği eşindeydi, nedenini bilmiyorum. Sadece "ben ailemden böyle gördüm, böyle olacak" derdi, kendi rızasıyla verirdi hatta ben hiçbir şeye karışmam maaşımı eşim alır, bütün her şeyi de eşim öder şeklindeydi, … "(ÜH-Evli-49).

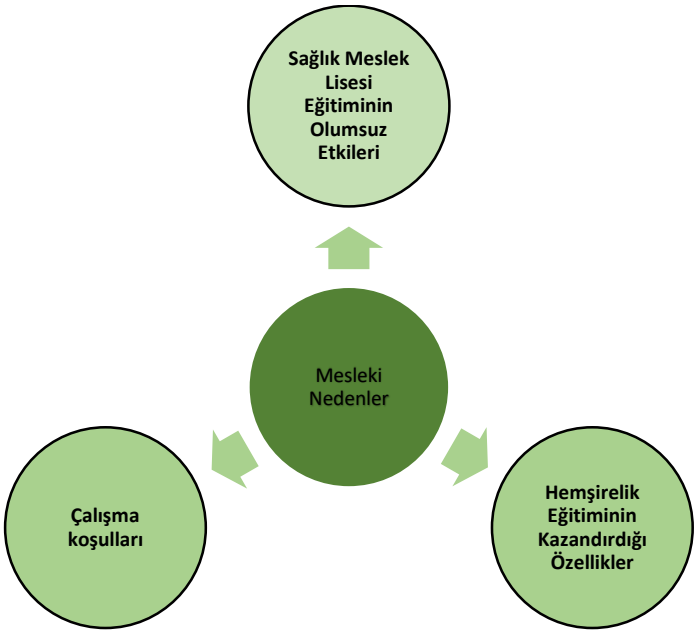
"…Şimdi onlarda da şöyle kadın eve geç gitmiş aslında kadın ek iş yapmaya başlamıştı, ekstradan kadın bir de hasta bakıyordu. O gün eve geç gitmiş ama onu da eşine söylemek istememiş, ondan gizli para biriktirmek istiyormuş. Çünkü adam kadının maaşına da müdahale ediyormuş. O yüzden ekonomik nedenlerden dolayı kavga etmişler ama daha önce de bir kaç kere kadın sözel şiddete maruz kalmış sonra olay işte fiziksele dönmüş…" (ÜH-Evli-38).

"…onaylamadığı bir evlilik, erkeğin statüsü kadınlar çok daha düşük. Kadının maaş kartı erkekte, sonra erkek ona yetişmeye çalışıyor. Adam çalışmıyor sürekli bir şeyler okuyordu zaten farklı şeyler okuyor olmadı. …" (ÜH-Bekar-40).

"…tabii mesela benim ablam tamamen ekonomik şiddete hep maruz kaldı. Çünkü ablam öğretmen eşi mühendisti, ama onun şu maç idda şeyi bağımlılığı vardı. Çok ciddi paralar milyarlar diyeceğim 100 milyardan daha fazla hep kumar oynadı. Mesela kumar mı neyse ismi ee şimdi adam kendi maaşını bitiriyor ee ne diyor o benim param tamam. Ama evde kalıyorsun, evin kirası var, faturalar var, bir sürü gider var onun yerine ablam ödüyor mecbur destek oluyor kurtulsun bir daha yapmayacak diye yıllardır. Böyle ekonomik şiddette maruz kaldı sonradan ne oldu ayrıldılar, ama ablamın elinde şuan hiçbir şeyi kalmadı sıfırdan bir göreve başlayan insan gibi. Ben eğer öyle ekonomik şiddette maruz kalsam biz mesela onu ablamda da diyorum, bir tazminat davası açmak gerekiyordu. Bence mesela düğün takılarının tamamı gitti, neden gitsin ki gider ama hani bir ihtiyacı olur bir hastalanır verirsin, eşindir ama o keyfi için kumar oynamış…"(ÜH-Bekar-32).

4.1.2.5. Mesleki Nedenler

Araştırmada "mesleki nedenler" alt temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil: 4-9); sağlık meslek lisesinden alınan eğitiminin olumsuz etkileri ile hemşirelik eğitiminin kazandırdığı (hümanizm, empati kurma becerisi, özverili kişilik) özelliklerin ve hemşirelerin çalışma koşullarının şiddetin ortaya çıkmasında etkili olduğuna değinilmiştir. Yönetici hemşirelerin konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

Şekil 4-9: Mesleki nedenler alt teması altında oluşan kodlar

- **Sağlık meslek lisesi eğitiminin olumsuz etkileri**

Yönetici hemşireler, sağlık meslek lisesinde eğitim almış hemşirelerin çok küçük yaşlarda ailelerinden ayrılıp yatılı okullarda okudukları ve bu okullarda erkek öğrencilerin olmaması nedeniyle, erkekleri yeterince tanıyamadıklarını ve erkeklere ilişkin önyargılarının olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, lise mezunlarının okullarını bitirdikten sonra ülkenin çeşitli yerlerine görevlendirildiklerini ve gittikleri şehirlerde yalnız kaldıklarını, buna bağlı olarak küçük yaşlarda zorunlu olarak yanlış evlilikler yaptıklarını, genellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük insanlarla evlendiklerini ve erkekler tarafından maddi olarak kullanıldıklarını vurgulamışlardır.

"...şimdi yeni gençler biraz akıllandılar. Bizim dönemimizdeki lise çıkışlı çok mesela, hem 18 yaşındaki gibi bir dönemde para kazanmaya başlıyorsunuz ve işin kötüsü mecburi hizmet o zaman yatılı okunduğu için mecburi hizmet vardı. Doğuya gidiyorduk bir de yatılı okul hep kız okulu. Bunlarda yanlış evliliğe neden oluyordu. Bir ikincisi o dönem hep yatılı okul okundu hepsi kız öğrenci dışarıda bir erkekle nasıl olur, nasıl yapılır, nasıl konuşulur, nasıl davranılır. Çünkü ortaokuldan beri hep bayanlarlasın hep kadın kadınasın. Sen yanlış anlaşıldığın için ya da onları sana bakış açısı öyle olduğu için daha çok sorunlu evlilikler yapıldı. İşte aman kurtulayım şeyi ile başımda biri olsun veya aileler hani çocuğum orada kendi başına kalmasın deyip evliliklerine onay verdiler. Daha sonra gidip kendisinden daha düşük statü ile birisiyle evlenebiliyor, evlilikte öyle erkek önce tamam diyor kabul ediyor daha doğrusu kabul ettiğini zannediyor. Ama daha sonra yaşayınca toplumda bir bakıyorsun kadının altında kalmak erkeği ağır geliyor..." (SBH-Evli -49).

"...hemşire çok anaç, çok verici, çok sevgi dolu istisnalar tabi ki hiçbir zaman kaideyi bozmaz tabi ki. Bunların içinde aksi olanlarda vardır ama hemşirelere zaten mesleği neden seçtiğine baktığınız zaman da kişiliğinde bunlar var ki o hemşireliği yapabiliyor... bu herkesin yapabileceği bir meslek değil. ... Küçücük yaşlarda bizler ortaokuldan çıkıp, sağlık meslek liselerine gittik ve kızların hakim olduğu yatılı okullarda okuduk. Erkek ya da erkek yapısını dış dünyayı çok sonra tanıyorsun, erkek arkadaş zaten yasak, o okulda onu kuramazsın zaten öyle bir şey yok o tüh kaka gibi öğretiliyor. Sonra okulu bitirip biranda meslek sahibi oluyorsun çok hızlı bir şekilde para kazanmaya başlıyorsun. Aaa

diyorsun ben çok büyüdüm paralar kazanıyorum bak şu erkekte benden haşlanıyor. Daha hayatın kendini tanımadan, bir duygusal ilişkiye girmeyi, bir şey zannediyoruz, bir büyüme zannediyoruz onun için hatalı evlilikler var hemşirelikte. Çünkü hiç erkeğin elini tutmamış, erkekleri tanımamış ihaneti tanımamış. Bir erkek karsısına çıkınca o an onu sorgulamıyor hoşlandı oluyor. O sevgi duygusu hoşuna gidiyor ve onu direk evliliğe götürüyor sonra evlenince anlıyor o insanın yanlış insan olduğunu. …"(SBH-Evli-52).

"…artık hemşirelik mesleği de farklılaştı eskisi gibi lise düzeyinde değil ve artık sadece kadın mesleği de değil. Erkeklerde bu işin içine girdi ama çok büyük bir grupta meslek liselerinde okumuş ve sadece kadınların olduğu bir okulda okuyarak meslek hayatına atılmış, halen iş hayatımızda büyük bir grup bu gruptan oluşuyor. …sadece kızların olduğu kadınların olduğu bir okulda okumak, kadın erkek ilişkisini anlamaya yetmiyor hele bunu lise düzeyinde yaşıyorsa ki ben de sağlık meslek lisesi de okudum, yüksek lisans da okudum, üniversitede okudum hepsini yaptım tek tek. Gerçekten sağlık meslek lisesinde… özellikle iletişim konusunda karşı cinsle iletişim konusunda çok ciddi bir sorun yaşıyorsun, …sana yakınlık gösteren bir insana büyük şeyler bağlıyorsun. Herhalde bir taraftan iş size ekonomik özgürlükte veriyor para kazanmaya başlamışsın, kendine bir güvenin gelmiş ama ergenlik hayatın boyunca hiçbir erkek arkadaşın olmamış, sosyal arkadaşın olmamış yani birliktelik anlamda demiyorum, normal arkadaş anlamında söylüyorum o olmamış. Sevgili zaten olmamış onu görmemişken birden meslek hayatına atılıyorsun, çevrende bir sürü kişiler var ve sana ilgi gösteriyorsa sen ona karsı yakınlık gösterebiliyorsun. Bunun hemşireler arasında yaygın olduğunu düşünüyorum. …o yüzden çok hızlı evleniyorlar, çok hızlı boşanıyorlar, her şeyi çok hızlı yaşıyorlar, hızlı tüketiyorlar. Sömürüldüklerinin çok geç farkına varıyorlar, hem parasal hem duygusal anlamda…" (ÜH-Bekar-37).

- **Hemşirelik eğitiminin kazandırdığı özellikler**

Yönetici hemşireler, hemşirelik eğitiminde mesleğinin doğası gereği insan odaklı olma, empati kurma ve hastalar için fedakarlık yapma gibi davranışların öğretildiğini ve bunun çalışma yaşamında olumsuz etkilerinin olduğu üzerinde durmuşlardır. Konuya ilişkin görüşler aşağıda aktarılmıştır.

"...bilmiyorum galiba biz fazla sabırlıyız onu söyleyeyim size, benim etrafımda gördüğüm şey bu ... benim yaşıtlarım ve benden öncekiler böyle, biraz daha iyi niyetli, karşımızdaki insanları sonuna kadar bilmiyoruz yani. Galiba hemşirelerin genel yapısında bunlar var, empati çok yapıyoruz. Belki de hep bize okullarda empati yapmak öğretildi..." (ÜH-Evli-37).

"...bir kendilerine güvenleri yok ya da destek yani aile en azından ailede çok önemli bir bayan için arkasında sahiplenme yani yetiştirme tarzı ve ekonomik özgürlüğün olmaması. Adamın birine sormuşlar "Ne mesleği yapıyorsun" diye hemşire kocasıyım demiş. Meslek olarak hemşireler niye bu kadar fedakar biz sadece kocalara değil, böyle herkese karşı fedakar, yetiştirme tarzı, yatılı okullarda büyüdük. Bir de mesleğimize fedakarlık böyle, hissiyatlı bir meslek, duygusal bir meslek, hemşire demek kız kardeş demek bir de küçük yaşta kısa yoldan da bir meslek sahibi olduk ..."(SBH-Evli-50).

"...Bence meslek hayatımızda verdiğimiz öz veriyi dışarıda da vermeye çalışıyoruz bencil olamıyoruz. ...çünkü bizim mesleğimiz öz veri gerektiren sürekli senden bir şeyler vereceksin...bu mesleki özverinin özel hayata da yansıdığını düşünüyorum..."(ÜH-Bekar-40).

- **Çalışma koşulları**

Yönetici hemşireler, hemşirelerin yoğun iş temposu, uzun mesai saatleri, kapalı ortamda çalışma, hasta bireylere bakım verme, düşük maaş alma, nöbet usulü ve vardiyalı çalışma gibi olumsuz çalışma koşullarının, uyku düzenlerinde bozulmalara, sosyal hayatta kısıtlamalara, psikolojik sorunlara, yorgunluğa ve bitkinliğe yol açtığını belirtmişlerdir. Eve yorgun gelen hemşirelerin, ev ortamındaki işlerde ve eş-anne rolünü gerçekleştirmede yetersiz kalabildiğini ve bununda iş-aile çatışması sorununa yol açtığını vurgulamışlardır. Ayrıca toplum tarafından hemşireliğin kadın mesleği olarak algılanması nedeniyle, erkek hekimlerle gece nöbet tutulma durumunun hemşire eşleri tarafından kıskançlığa neden olduğu ve bunların aile içinde çatışmalara ve şiddete yol açtığı üzerinde durmuşlardır.

"...şöyle bir durum var, meslek icabı da hep karşımdaki hastalar haklı, özverili davrandığımız için bunu özel hayatına da yansıtıyoruz. Aynen özel hayatında da hep karşındakine hep vericiyiz ve bu yüzden hemşirelerin birçoğu çok mutsuz, çünkü sürekli baskılanan bir meslek grubuyuz. Çünkü ticari amaçla kurulmuş bir meslek %100 haklı da olsa işyeri sana haklısın demiyor. 25 yıldır özelde çalışıyorum bunu birebir yaşıyorum…" (ÖH-Evli-45).

"...merhamet duygusu çok yüksek olan bir meslek, aileye önem veren bir meslek, ...sürekli baskılanmak, bir şeyleri kabul etmek. Kendi mesleğimizden kaynaklı olabilir, ...açıkçası bizler hizmetkârlar ruhlu insanlarız…" (SBH-Bekar-46).

"...ama sebep hep kıskançlıktı işte ...sen gece çıkıp gidiyorsun, erkeklerle çalışıyorsun bunlar eşi için büyük sebeplerdi ve hani sadece bu sebeplerle de değil eve geldiğimde, sen yemeğimi hazırlamıyorsun, nöbetten gelmiş oluyorsun çünkü. İşte çalışma ortamındasın işte, akşam işe gideceksin, birlikte yemek yiyemiyoruz, kahvaltı hazırlamıyorsun bu sebeplerle..."(ÖH-Evli-40).

".... Nöbetli çalışırken o kafa düzgün çalışmıyor yani çünkü uyku düzeniniz bozuluyor. Uyku düzeniniz bozulunca da insanın sinirleri geriliyor, değişik değişik vücutta bir sürü şeysi var yani uyku düzeni çok etkiliyor insanın psikolojisini. ...biz meslek olarak kendimize zaman ayıramıyoruz…"(ÜH-Bekar-40).

" ...hemşireler grubuna baktığın zaman genellikle mesleğini sevmeyen insanlar ortada, Benim için en uygun meslek nedir, bir yerde nasıl para kazanırım, kendimi nasıl idame ettirebilirim diyor. Ailesi tarafından yönlendirilmiş hemşire grubu var, onlarda bu mesleği sevmiyor. Hemşirelik mesleğini sevmiyorlar, ön yargılı davranıyorlar bir kere insanları sevmiyorlar, ...hemşire yetersizliğinden dolayı iki kişini yapması gereken bir işi, tek kişi yapıyorlar. Gece nöbetlerde mesela 24 saat çekilmiyor, çok uzun bir zaman, bazı servisler 24 saat bazı servisler 16 saat çalışıyor. Ondan sonra sürekli etrafında hasta kişiler var, bu bile insanları demolarilize ediyor. Sen 24 saat boyunca gelip, bu küçücük

serviste kapalı alanda kalıyorsun, doğal olarak hemşireyi olumsuz anlamda etkiliyor. Çoluk çocuğu oluyor nöbetten dolayı onlardan uzak oluyor, bütün bunlar hemşireyi etkiliyor tabi ki de hepsi şiddeti tetikliyor…" (SBH-Evli-50).

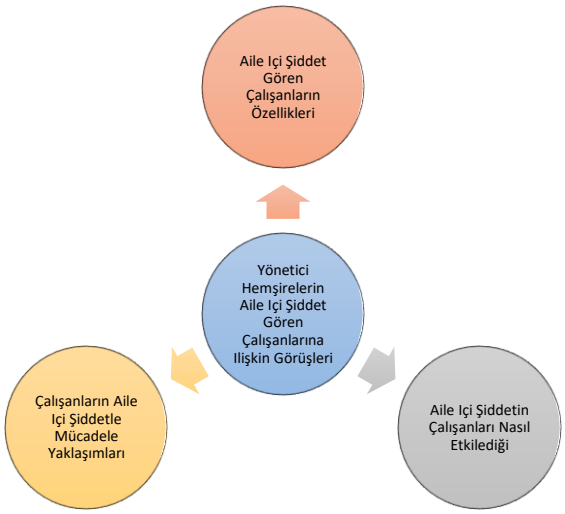
"…olabilir çünkü yoğun çalışılan bir meslek, nöbet usulü çalışılan bir sektör, sosyal hayat namına bir şey yok. Eşin şuraya buraya gidelim diyor, gidemem diyorsun, nöbet var, yok nöbet çıkısıyım, şu bu diyorsun. Sonra biri gelecek, yok ben müsait değilim işim var, hep bu şekilde hayat. Hep bir ertelemedesin, nöbet olmasa bile yoğun çalışılan bir mesleğiz…"(SBH-Evli-36).

"…yüksek, sözel şiddet çok yaygın, kıskançlığa bağlı, çünkü biz yani birde toplumda hemşire doktor ilişkisi şeklinde saçma sapan bir değer yargısı var maalesef. Halen de yıkamadık onu, o yüzdende biraz kıskançlık vesilesiyle şiddet görüyoruz. Bir de hemşireler daha çok özgüvenli, insanlar oluyor, özgüvenli, dışa açık iletişim içinde insanlar oluyor, e haliyle şiddetin nedenlerinden biri de erkeklerin kendine güveni olan ayakta durabilen insanlara çok tahammülü olmadığını söylersek…"(ÜH-Evli-49).

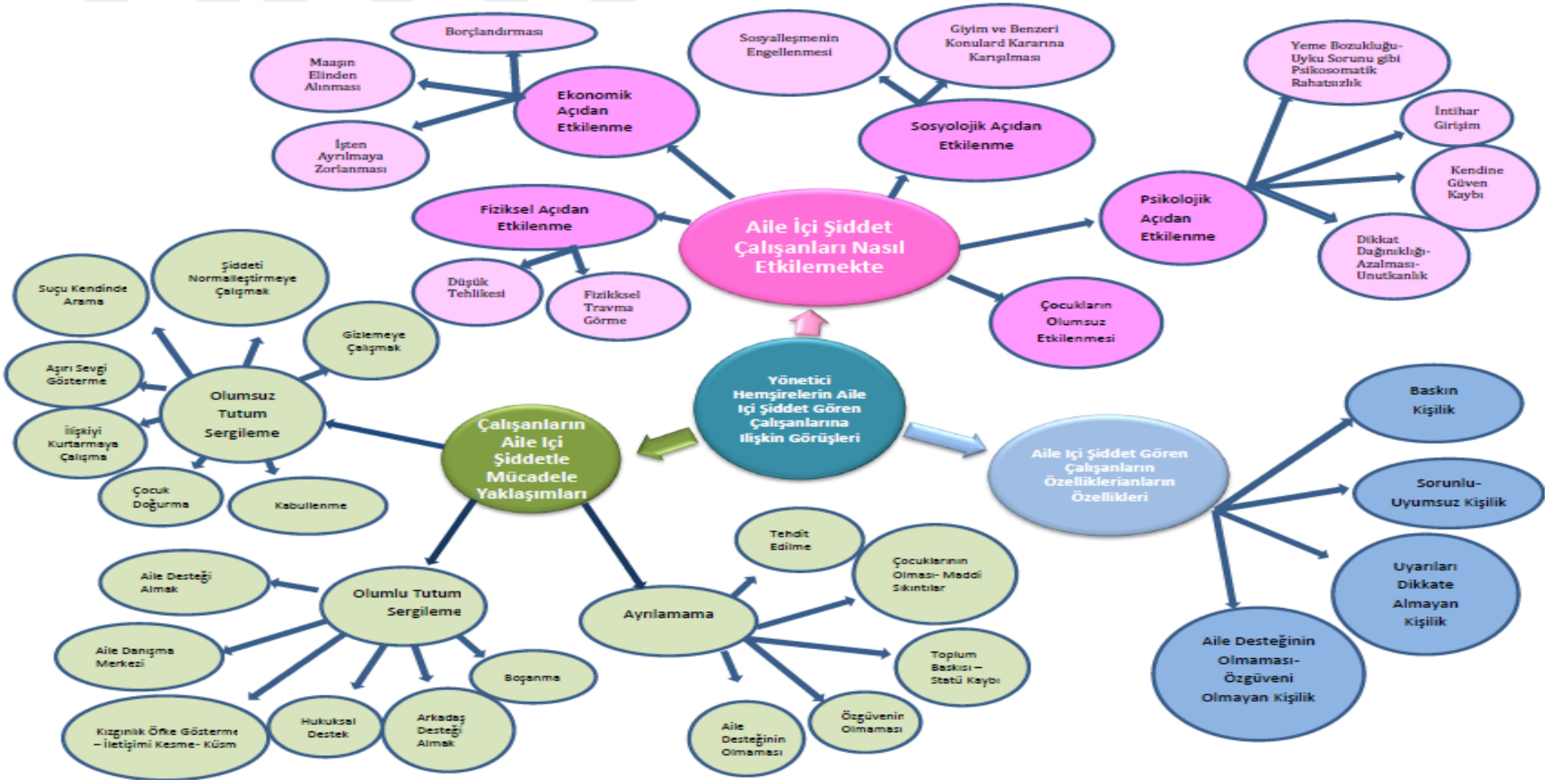
"…adamın kişisel yapısı diye düşünüyorum. Bir de polislerin de böyle çok çalışma koşulları var, nöbette o nerede çalışıyor, öbürü nöbeti çalışıyor böyle… çocuğu kreşe bırakmak, okula getirip götürmek, aile içi sorumlulukları ile alakalı olabilir…" (SBH-Bekar-41).

4.2. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Çalışanlarına İlişkin Görüşleri

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri; "aile içi şiddet gören çalışanların özellikleri","aile içi şiddetin çalışanları nasıl etkilediği" ve "çalışanların aile içi şiddetle mücadele yaklaşımları" olmak üzere üç ana temada (Şekil 4-10) ve bu ana temaların alt temaları şeklinde incelenmiştir. Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kategorisinde oluşan ana temalar, bu ana temaların alt temaları ve kodları ise ayrıntılı şekilde Şekil 4-11'de gösterilmiştir.

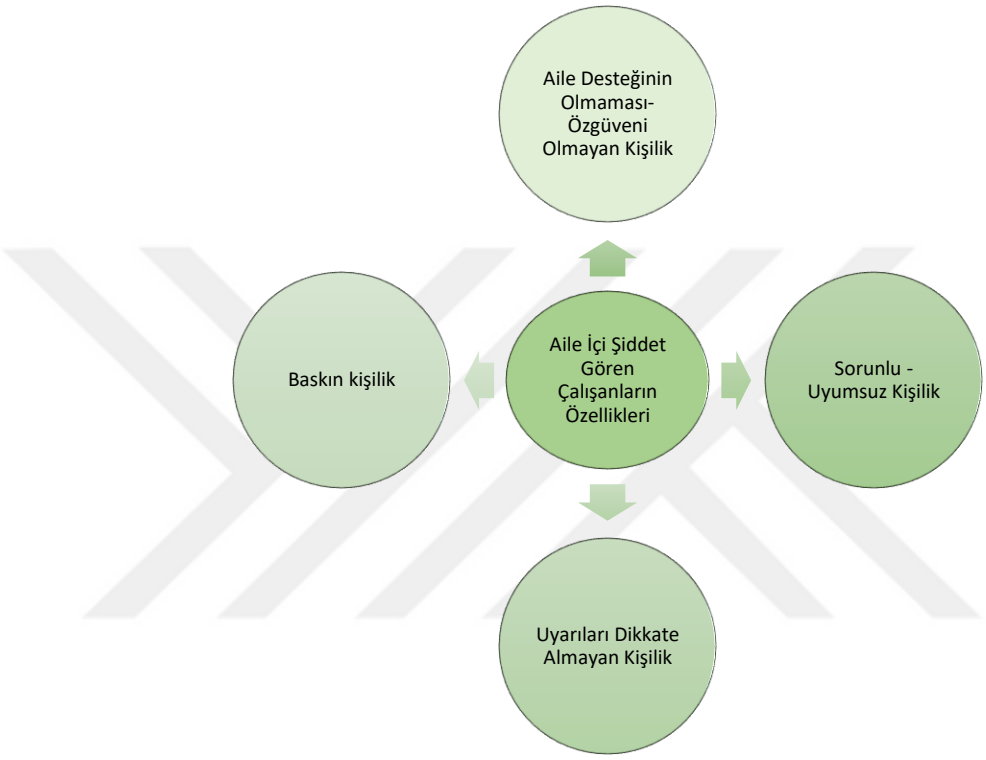
Şekil 4-10: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana temalar

Şekil 4-11: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri kategorisi altında oluşan ana temalar alt tema ve kodlar

4.2.1. Aile İçi Şiddet Gören Çalışanların Özellikleri

Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmelerde, "aile içi şiddet gören çalışanların özellikleri" ana temasında elde edilen bulgular Şekil 4-12'de görüldüğü gibi "baskın kişilik", "aile desteğinin olmaması- özgüveni olmayan kişilik", "sorunlu - uyumsuz kişilik" ve "uyarıları dikkate almayan kişilik" alt temaları şeklinde ele alınmıştır.

Şekil 4-12: Aile içi şiddet gören çalışanların özellikleri ana teması altında oluşan alt temalar

4.2.1.1. Baskın Kişilik

Araştırmada görüşülen yönetici hemşireler, aile içi şiddet gören çalışanların özelliklerini belirtirken, bağımlı kişilik yapısına sahip kadınların eğitimli ve ekonomik özgürlükleri olsa dâhil kendileri güvenmeyen kişiler olduğu ifade edilmiştir. Çocukken şiddet gören kadınların evliliği bir kurtuluş, kaçış olarak gördükleri ve bu yüzden eşlerinden şiddet gördüklerinde durumla mücadele etmedikleri de aşağıdaki söylemlerde görülmüştür.

"...Normal algılamıyor aslında yani mecbur kalıyorlar kabullenmek zorunda kalıyorlar. Mesela babadan onu gören bir kurtuluş olarak kocayı seçiyor yani o bir kaçış olduğu için aslında ve doğru tercih yapamıyor aynı şeyleri koca da yaşamaya başlıyor bağımlı kişilikleri oluyor işte..." (SBH-Bekar -46).

"...Bence bağımlı kişilik bozukları var bu kişilerin genelde ne olursa olsun, ister eğitimli olsun ister eğitimsiz olsun, demin anlattığım örnekte ki gibi ekonomik özgürlüğüm var, kendi ayaklarımın üzerinde durabiliyorum, kendi evimi kendim geçindiriyorum, yetmedi onun borçlarını ödüyorsam, ben kendi ayaklarımın üzerinde durabilirim deyip bir dakika bile arkama bakmadan bırakırım bu adamı. Bunu yapmıyorsa bağımlı kişilik bozuklarıdır..." (ÜH-Evli-49).

"...Birde şöyle o arkadaş bekar arkadaş adam tam anladığım kadarıyla kadın bağımlı hale gelmiş o kişiye sadece..." (ÜH-Evli-49).

4.2.1.2. Aile Desteğinin Olmaması- Özgüveni Olmayan Kişilik

Akraba evliliği yapan kadınlar eşleriyle sorun yasadığında haklı da olsa her iki tarafın aile büyükleri erkeği haklı gördüğü ve kadına sahip çıkmadıkları belirlenmiştir. Ailesinin istemediği kişilerle evlilik yapan kadınlar boşanmak istediklerinde ailesinin üzüleceğini ve desteği göremeyeceğini düşünmektedir. Evlendikten sonra kadının evden çıktığı ve bundan sonra kocası ne yaparsa yapsın boşanıp aile evine geri dönemeyeceği algısının yaygın olduğu ortaya konmuştur. Evlatlık olarak büyümüş kişiler akraba evliliği yaptığında şiddet görse de yetiştiren aileye karşı kendini mahcup hissettiği için boşanmayıp katlandıkları vurgulanmıştır. Ebeveynleri şiddet uygulayan ya da alkol kullanan kişiler ilerde evlendiklerinde şiddet görse de durumu kabullenip yine de aile evine geri dönmek istemedikleri belirtilmiştir. Aile üyeleri sağken boşanmayan insanların anne babası vefat ettiğinde bu desteği kaybettikleri için pişman oldukları vurgulanmıştır.

"....o kız hiç kimseye kötü davranamazdı ki kendi ezilirdi ama kimseye bir şey söyleyemezdi ona biri bağırdığında ağlayarak yanıma gelirdi gidip de niye bana bağırdın bile diyemezdi ben onu savunurdum çok dikkatli birisiydi..."(ÖH-Evli -45).

"….hiçbir sucu yok kızın çünkü iyi bir anne iyi bir insan çok sevgi dolu bir kalbi var ama masum ama bunlara hayır diyebilecek güce sahip değil o gücü bulamıyor çünkü bunlar birincisi akraba evliliği. Her bir olayda iki tarafta kızı suçlu buluyor. Kızın ailesi de damadı haklı görüyor. Görümcesi oradan birşey fişekliyor kızı dövüyor, kayınvalidesi oradan bir şey diyor kızı dövüyor ama her şeyi yapan da kız, oradan oraya ağır işçi gibi oradan oraya sürüklüyor…"(SBH-Evli -52).

"…Adam ortaokul terkti yaşı da büyüktü hemşire arkadaştan yası 10-15 yas büyüktü, babası yasında bir şeydi. Birde ailesinin istemediği bir evlilik yapmıştı, onun için de ailesine karşı herhalde o kişiden ayrılmıyordu … çünkü zaten bu şiddetler bu şeylerin arkasında genelde benim gördüğüm destek görmeyenler. Aileden destek görmeyen kişiler daha çok eziliyor gibi geliyor bana. Ailem boşansam bana destek çıkmazdı ben ortada kalırdım dedi. Çünkü babası posta koymuş onunla evlenirsen bizi unut demiş…" (ÖH-Evli -44).

"…Asında dışardan baktığın zaman aklı başında hatta çalışırken şey nasıl diyeyim kendi iradesini koyabilen bir insan. Ama kocasının karşısında koyamıyor yani yapmıyordu. Neden yapmadığını belki o anlamda abisinden destek görmüyordu hani çünkü yalnız kalma korkusu tek başına yapamam korkusu falan vardı. Aile de bunu normal gördüğü için kendi ailesi. Tabii tabii bu duruma ailesiyle paylaşmış. Ailesi biliyor kocandır yeridir ne yapsa yeridir gibi baktığı için, muhtemelen o yüzden devam ediyor. Hiç mücadele etmiyor duruma artık benimsemiş normalleştirilmiş…"(SBH-Bekar -46).

"…destek çıkmadı, çünkü onlar da korkuyordu orada öyle bir gelenek vardı hani evlendikten sonra ailen o, bizden çıktı gitti diyordu…" (SBH-Evli -43).

"…Şimdi söyle bu arkadaşımın duruma çok karışıktı zaten evlat edinilmişti. Dolayısıyla kendisini aileye karşı borçlu hissediyordu. Hani ayrıldı dediğim sürece de zaten annesi babası ölmüştü zaten borçlu hissediyor…kendi annesi babası olmadığı için onu bakıp büyütüp onlar evlendirdiği için herhalde böyle, eşini kırsa bırakırsa onları üzeceği için çünkü eşi de anne baba dediği insanların akrabasıydı. O yüzden sabrediyordu…(SBH-Evli -49).

"…Yani görebilirdi diye düşünüyorum ama daha sonra anne baba vefat etti, anne baba vefat ettikten sonra kardeşlerinden pek destek görmedi. Ama vefattan önce sorsaydın görür derdim. Ama şimdi baba öldükten ve miras olayı gündeme geldiği için biraz kardeşlerinden çok beklemediği hareketler gördü. Dolayısıyla acaba o zaman da aynı endişeyi taşıyor muydu diye düşünüyorum … "(ÜH-Evli-49).

"…Annesi babası ayrıymış ve ölmüşler zaten sahipsiz de bir çocuktu hemşire hanım, o zaman 22-23 yaşlarında ancak…" (ÖH-Evli -45).

"…O göçmendi, ailesi filan Türkiye de değildi. Bence aile yönünden yalnızdı o zaman… (ÜH-Bekar-32).

"…Olmak zorunda kalıyor bence bir tane çocukları var adam çok psikopat birisiydi. Bilmiyorum kadına bir şekilde yapışıyordu bunu bırakmıyordu aldatıyordu da rahatta vermiyordu. Ama kadını tehdit ediyordu kadında korktuğu için boşanamıyordu geri geliyordu. Kadına ailede destek çıkmıyordu destek çıksa zaten bunları yasamazdı kadın hiç destek görmüyordu hiç ailesinden bahsetmiyordu…"(SBH-Evli -43).

"…Bir sürü şey var etrafımda gördüğüm boşanırsam annem babam çok üzülür diyen var mesela okumuş insanlar tanıyorum. Hani annem babam yıkılır şeyine çok rastladım. Mesela anne babanın onayı olmadan yapılan evlilikler de, hemşireler ve doktorlar da gördüm ben bunu. Ailem onu istememişti ama ben şimdi boşanacağım dersem biz sana dememiş miydik der korkusu var. Hani bunları çok eğitimli insanlarda rastlanan bir şey ben doktor olup da şiddete maruz kalanı da biliyorum ama bir statü var aile var. Burada bir tane kadın doktor arkadaş, fiziksel şiddet ne kadar görüyor bilmiyorum ama sözel psikolojik maddi şiddet görüyor. Ama ailesinin normalde onaylamadığı bir evlilik ……aile bu evliliğe başta karşı çıkıyor kız tarafının kız da hani bu kadar tepkiye rağmen evlendiğinden dolayı dışarıya söyleyemiyor Hani aileye karşı…"(ÜH-Bekar -46).

".....O kadar şanssız bir çocuktu ki ona sahip çıktık ailesinin yanına gönderdik ama bu sefer de babası sarhoştu. Bu sefer de babasının tacizine uğradı yani sözel… süreçte ayrıldılar kız babasının evine gitti, babası ayrı bir şiddet uyguladı, istemediği için kız baba evinde de çalışıyordu ama sürekli babası taciz ediyordu. Sözel olarak, sarhoş

annesiyle kız kardeşi zaten evlere temizliğe giderek birilerini yardımlarıyla okutmuş kızı annesi bundan da titrek… (ÖH-Evli -45).

4.1.1.3. Sorunlu - Uyumsuz Kişilik

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet gören kadın çalışanların ekip arkadaşlarıyla iletişime kapalı, tutarlı davranış göstermeyen, ani çıkışları olan, sosyal olmayan insanlar olduğu ifade etmişlerdir.

"…… dengesiz dengesiz hareketleri var ……kadının böyle böyle dengesiz davranışları vardı. Atıyorum bugün sana çok iyi davranıyor yarın tuhaf davranabilir sen onun orasını niye böyle yaptığını anlamazsın……Kadının kişiliği farklıydı hep kendini ispatlamak kendini üste taşımak niyetinde olduğu için çok çalışırdı, hiç durmazdı, atıyorum kendine bir hedef görürdü. Mesela sana bugün çok iyi çalıştı derlerse seni geçmeye çalışırdı anlatabiliyor muyum öyle bir yapısı vardı…"(SBH-Evli -43).

"…ama çok aynı alanda olmadığımız için daha sonrasında da oldu mu bilmiyorum Çünkü gece nöbetleri de oluyordu O kadarını bilemiyorum ki olmuştur muhtemelen iletişime kapalı bir insandı…" (SBH-Bekar -41).

"…Çok iyi bilmiyorum ama bence çokta uyumlu bir insan olduğunu düşünmüyorum açıkçası çünkü ani çıkışları olan böyle nasıl diyeyim çok da uyumlu değil bence…" (ÜH-Bekar-40).

"…Pasif bir kişilik yapısına sahip değil açıkçası ama çok aktif girişken bir insan da değil açıkçası biraz içine kapanık olaylar yaşadığında da genellikle bizimle paylaşmayan bir insandır. Bence kendi içerisinde çözmeye çalışıyor problemleri…" (ÜH-Evli -44).

"…Kadın geçimsizdi görünüşte güçlü görünüyordu pasif değil böyle pısırık tarzda değil görsen vurduğunu şey yapacak kaba cabbar bir tipti. Ama demek ki aile ortamında daha farklı oluyorlar. İş ortamında mesela yakın arkadaşı da olmazdı, huzursuz çalışırdı yani tek başına yapardı, başkasının yaptığını da zaten beğenmezdi yani şikâyet ederdi o öyle yapmıyor bu böyle yapmıyor şöyle yapıyor diye. Ben de diyordum sende koşturma "ben beş hastayla ilgilenirken o bir hastayla ancak ilgileniyor "derdi. İşe çok sarıyordu.

Kendini işe verirdi deli gibi çalışırdı, maşallah derdim yorulmuyormuşsun derdim…"(ÜH-Evli -37).

"…Ben şiddet gören kadıların daha şey olduğunu düşünüyorum belki çok güzel bir ifade değil ama ezik olduklarını düşünüyorum, özgüvenleri düşük. Mesleği, evi, işi dışında özel hayatı dışında ek uğraşısı, özel zevki, kendisi ile yapmaktan zevk aldığı başka bir uğraşası olmayan tipler olduğunu düşünüyorum. İnsanı açıdan çokta iyi niyetli insanlar olduğunu düşünüyorum. Bunun sömürülmelerine neden olduğunu düşünüyorum. Kavgacı ve cazgır insanlar değil de daha çok içine kapanık insanlar olduğunu düşünüyorum…" (ÜH-Bekar-37).

"…Şöyle bizim bir temizlik personelimiz eşinden şiddet görmüş ancak ben bu olayla kadına da biraz suç buluyorum kadınlar kaynaklandığını da düşünüyorum temizlik personeli kadındı. Kadın da böyle tembellik yapıyor çalışmıyor bazı yalanlarını ben de şahit oldum yalan söylüyor şiddet görmesinin nedeni ondan da kaynaklanıyor olabilir diye düşünüyorum" (ÜH-Evli-38).

"…Aaa bir vaka daha geldi aklıma şimdi bu daha ilginç hatta bundan 5-6 yıl önce eski çalıştığım bölümde vardiyalı çalışan bir hemşire arkadaşım. Evliliğinden altı ay sonrasında şiddet görmeye başladı. Evlenmeden önce çok sık ayrılıp barışan bir çifti ama pat diye birden evlenmeye karar verdi ve biz kendisini uyardık emin olup olmadığı konusunda yok eminim dedi evlenmek istiyorum dedi…" (ÜH-Evli -37).

4.2.1.4. Uyarıları Dikkate Almayan Kişilik

Araştırmada, yönetici hemşireler aile içi şiddet gören çalışanların özelliklerini tanımlarken; ekip arkadaşlarının uyarıları ve önerilerini hiç bir şekilde dikkate almayan sadece kendi bildiklerini yapan, zarar gördükten sonra hata yaptığının farkına varan kişiler olduğu belirtmiştir.

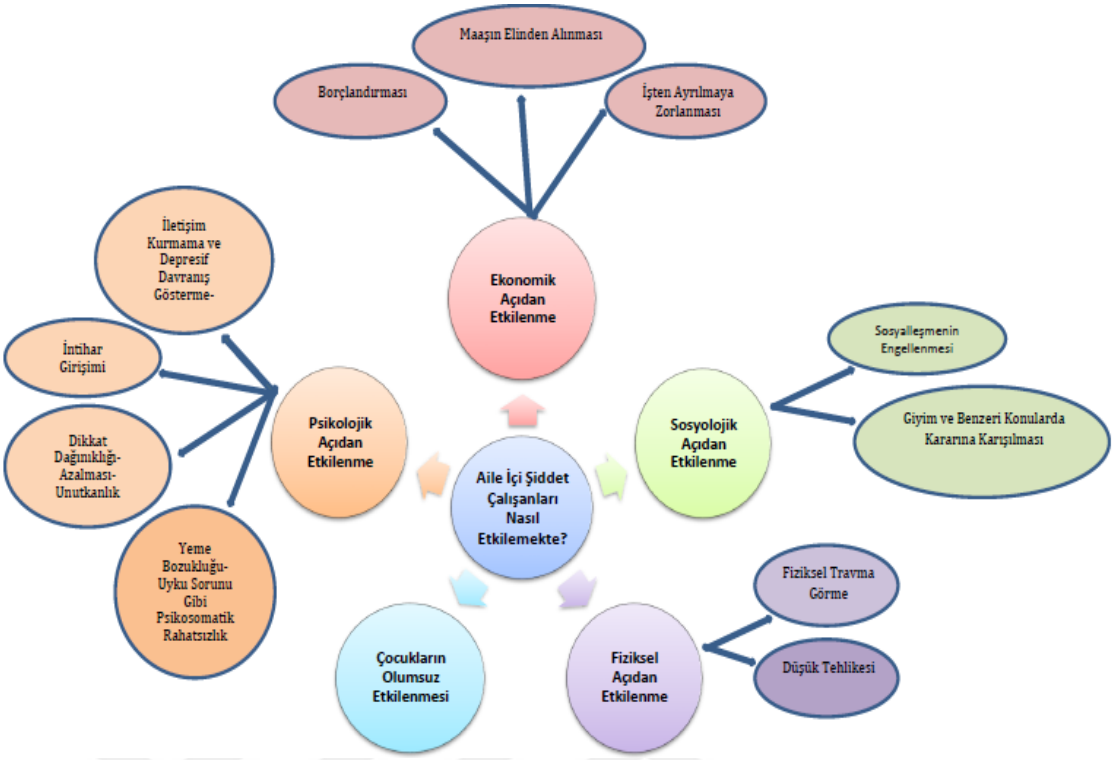
"…Niye bu şekilde davranıyor diye tepkiler oluyordu çünkü çok kafasının dikine gidiyordu kendi bildiğini yapıyordu ekip çalışmasına yatkın değildi. Psikolojisi bozuk olduğu için hep böyle sorunlar yaşatıyordu bize..." (ÖH-Evli -38).

"…Devam etseydi düzenli bir işi vardı ama şey ayran gönüllü yani bugün ona biri gaz veriyor gider şirket kurmaya kalkar sonra o işi batırır falan böyle bir adamdı evlenmeden önce nişanlıyken arkadaşımı uyarmaya çalıştım ama kabul etmedi yani kabul etmedi derken çok iyi tanıdığını söyledi. Bize de kabullenmek düştü evlendiler bundan sonra benim tanık olduğum boyutu, çünkü ,ben evlenmeden öncede kendisini çok uyardığım için bir süre bana söylemedi. Hemşire genel olarak ta zarar görüyor ondan sonra kafası başına geliyor ondan sonra da tabi ki belli şeylere bulaşmış oluyor, sonra kendisini oradan çekebilmesi biraz zor oluyor…" (ÜH-Evli-49).

"Genellikle benim burada gördüğüm kadarıyla çok özgür yetişmiş çok özgür ya da large diyebileceğimiz hareketlerde bulunan kadınlar, çok daha şiddet görüyor bana göre. Benim gördüklerim en azından böyleydi, Hani son derece modern giyimi kıyafeti iyi ama bir bakmışın kocası dövmüş şeklinde mesela bir tanesi öyleydi. Sanırım banka müdürü müydü, öyle bir şeydi bayan ondan sonra aralarında kıyafet problemi oluşmuş. (kadın hastanede çalışmıyor dışardan gelen bir vaka) İşe giderken giydiği kıyafet konusunda, orada biraz kocasına da hak vermiştim, şöyle hak vermiştim sen bu kişiyle evlenmişsin ortak bir şeyleri paylaşıyorsun hani, senin kıyafetine çok aşırı olmayacak şekilde müdahale eder. Bu da senin eşin yani, mümkün olduğunca hassas olmaya çalışması gerekir bana göre. Bir kadının keza erkekten de ben onu bekleyebilirim. Kadın eşinin ısrarlarına rağmen mini etek giyiyormuş, o gün ki giydiği de epey bir miniymiş anlattıklarına göre bize. Velhasıl işte sözlü tartışma sonucunda kadına bir tokat vurmuş, kadın da nörotik sinir kriziyle buraya gelmişti. İşte sakinleştirici verdik rahatlattık. O zaman mesela kadın kendi başına gitmişti, eşi falan yoktu yanında. Getirdi bıraktı ve gitti adam, Bu tiplerde genellikle şey oluyor biz anlıyoruz, bu bayan da olduğu gibi birkaç defa yapmış oluyor, bunu adam artık biliyor tamam bu ilacını içti, geçti numara yapıyor, intihar etti, intihar numarası yaptı, getiriyor acile bırakıyor. Ondan sonra ortadan kaybolup gidiyor, sonra kadın toparlayıp kendisi gidiyor… (ÜH-Evli-49).

4.2.2. Aile İçi Şiddetin Çalışanları Nasıl Etkilediği

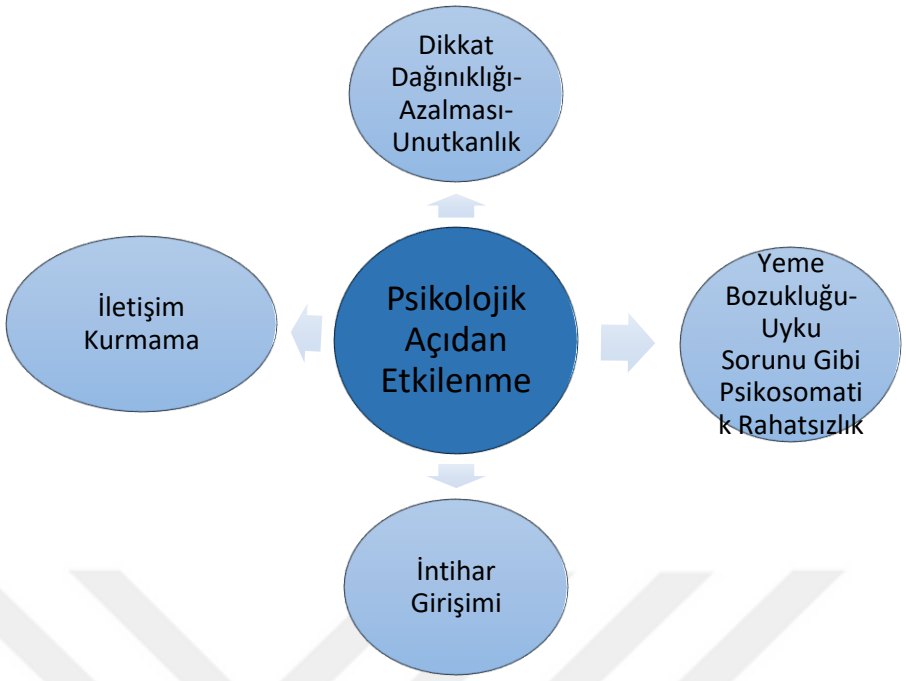
Aile içi şiddet çalışanlar üzerine etkileri Şekil 4.13 de görüldüğü gibi "psikolojik açıdan etkileme ", "sosyolojik açıdan etkilenme", "fiziksel açıdan etkilenme", "ekonomik açıdan etkilenme" ve "çocukların olumsuz etkilenmesi", alt temalarıyla ele alınmıştır.

Şekil 4-13: Aile içi şiddetin çalışanları nasıl etkilediği ana teması altında oluşan alt temalar

4.2.2.1. Psikolojik Açıdan Etkilenme

Araştırmada, " psikolojik açıdan etkilenme" temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-14);aile içi şiddetin dikkat dağınıklığı unutkanlık, iletişim kurmama, depresif davranış gösterme, kendine güven kaybı, yeme bozukluğu ve uyku sorunu gibi psikosomatik rahatsızlıklar, intihar girişimine neden olabileceği vurgulanmıştır.

Şekil 4-14: Psikolojik açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar

- **Dikkat dağınıklığı- azalması-unutkanlık**

Aile ortamında huzurlu olmayan kadın çalışanların zihni sürekli evle meşgul olduğu için işine yeteri kadar odaklanamadığı, dikkatini toplayamadığı, bakışlarının donuklaştığı ve ekipten koptuğu gözlenmiştir. Bir süre motivasyonunun düştüğü, beklenen performansı gösteremediği belirlenmiştir.

"...Birincisi orada değilmiş gibi davranıyor yani aklı hep aile içerisinde olduğu için eşinde olduğu için yaşadığı sorunlarda olduğu için onlarla sürekli karmaşa halinde olduğu için motivasyonu bozuluyor o kişinin. Kendisini işe çok fazla veremiyor yani hastalardan kopuyor, işinden kopuyor, performansı düşüyor. Yani söylediğinizi bile bazen algılamıyor. Yani tamamen motivasyonu düşüyor, performansı düşüyor..." (ÜH-Evli -37).

"...Bana direk "abla şiddet görüyorum" diye gelen olmadı ama zaman zaman ekibin içinden kişilerin akılları kopuyor yani burada olmuyor. Size fulü bakıyor, size bakıyor ama sizi görmüyor, sadece fiziksel olarak bakıyor. O kadar donuk bakıyor ki, size bakıyor gözünde ışık yok, mat sadece böyle hani size bön bön ama sizin ne dediğiniz umurunda

değil. Sadece dinliyormuş gibi yapıyor ya da siz soru sorduğunuz da size cevap vermesi böyle 15 sn. sonrası oluyor, geç geliyor hani. Bunları görünce diyorsun ki "yine bu kızda bir şey mi var, ne oldu niye böyle, bir hayat enerjisi vardı" , yanından geçiyorsun merhaba diyorsun duymuyor, sonra işe geç kalmalar oluyor. Buradan ayrılan bir arkadaşın öyle sorunları vardı, ama onlar ayrılma sürecindelerdi zaten…" (ÜH-Evli-41).

- **İletişim kurmama ve depresif davranış gösterme-kendine güven kaybı**

Yönetici hemşireler aile içi şiddet gören kadınlarda şiddetin sürekliliğine bağlı olarak enerji ve motivasyonunda düşüklük, mutsuzluk, içine kapanıklık, iletişimi kesme, dalgınlık, hüzünlü haller, asosyal kişilik yapısı ve güvensizlik gibi depresif davranışlar gösterebildiğini ifade etmişlerdir.

"…Motivasyonu olmuyor etrafındaki insanlara da negatif enerji veriyor. Yani biz fark ediyoruz zaten. Yakınlaşmaya çalışıyoruz derdine ortak olmaya çalışıyoruz, en azından konuşalım diyoruz, içine kapanıklık oluyor mesela anlattığım hemşirede şöyle bir durum vardı. İçine kapanmıştı kimse ile iletişim halinde değildi, ekip arkadaşlarıyla iyi çalışmıyordu… (SBH-Evli -51).

"Şiddet gördüğü zaman mutsuz oluyorlar bakışları düşüyor, dalgın oluyorlar. Ben zaten gelen elemanlardan anlıyorum, ne oldu neyin var diyorum, mesela anlatmak istemiyor. Bir şeyim yok diyor ama, belli ki evde bir şey olmuş. O şekilde fiziki şeylerine yansıyor işle ilgili bir şey olmadığını bildiğim için mesela anlıyorum ki evde eşiyle bir şey olmuş…."(ÖH-Evli -44).

"…Mesela biri daha vardı o iki üç gün hiç kendisinde değildi, en son bize söyledi biz eşimle küsüz falan diye. O kadar bariz yansıyordu ki o dönem konuşmuyor yorum yapmıyor önceki enerjisi sohbeti yok, sessiz sakin kalıyor, yüz durgun konuşmuyor karışmıyor…"(ÖH-Evli -44).

"…Çalışan gelip kendi anlatmasa da beden dilini çok iyi okuyabiliyorsanız duygusal olarak o gözündeki yaşı, hüzün görme şeyiniz varsa görüyorsunuz zaten. Bunu nasıl

baktığınızla alakalı. O gelip anlatmadı ben daha çok neden hüzünlüsün neden durgunsun senin gözlerin ışıldamıyor mesela. Zaten onu tanıdık vasıtasıyla ihtiyacı var diyerekten ben işe almıştım. Onu zaten sahiplenmiştim…" (SBH-Evli -52).

"…Hemşire o sırada mutsuzdu yüzü hiç gülmüyordu… "(SBH-Evli -49).

"…Mesela bu kız ilaç kullanmaya filan başladı. Tabi iş olarak işini yaptı ama zorlandı her türlü ağlama krizleri falan… "(SBH-Evli -39).

"…Yani şey hissettim eziklik hissettim, onların ezildiğin gördüm… böyle içine kapanmış, mutsuz gözler hep sulu öyle bir hal gördüm ezilmişlerdi…"(ÜH-Evli -53.)

"…Şimdi çalışmıyor, ama evden dışarı çıktığı yok, buraya bile gelmiyor psikolojisi kötü halde…" (ÖH-Evli -45).

"…İster istemez insanın morali bozulur ama sonuçta işini yapıyorsun hiç kimse iş hayatına şey yansıtamaz. Evet morali bozulur evet canı yemek yemez istemez mesela ama bunlar olacak illa ki ya kendi içinde yasıyordu. Ya yemeğe gitmez, morali bozuktur o sıra bu tarz şeyler. İçine kapanıyor... "(SBH-Evli -36).

"…Kişi şiddet gördükten sonra bence depresyona girer ondan sonra çalışma hayatı üzerinde bozukluklar olur. İş kalitesi düşer sessiz olur kimseyle konuşmaz asosyal kişiliğe bürünür öyle düşünüyorum… Güven sorunları yaşamaya başladı, iletişim sorunları yaşamaya başladı, depresyonda vardı…" (ÜH-Evli-38).

"...Sonrasında benim o arkadaşım psikolojik hasta oldu… Sonrasında kadın panik atak falan oldu. Kadının özgüveni yok, bittik çökmüş bir avuç ilaçla yasıyor. Yaşama tutunmaya gücü mecali yok…"(SBH-Evli -52).

"…Öz güveni kırılıyor içine kapanıyor savunması azalıyor. Zaten dayak yiyen kadın belli oluyor. Daha bir tedirgin oluyor, ürkek acaba söylesem mi, söylemesem mi, gitsem mi gitmesem mi diye düşünüyor. Onu hissediyorsunuz…"(ÜH-Bekar -46).

"...Kendine güveni gider önce sonra toplum içindeki yerinde insanların ona bakış açısı değişebilir. Kişi kendine saygısını kaybeder..." (SBH-Evli -43).

"...Psikolojisi çok bozulmuştu ve çok korkutmuş adam bunu o kadar korkutmuştu ki olayların gerçeğini göremiyordu. O nereye giderse gitsin o adamın elinin onu ulaşacağını düşünüyordu ulaşamayacağı öyle bir yer yokmuş gibi o psikolojiye sokmuştu onun hiçbir şey yapamayacağını kaçamayacağını düşünüyordu..." (ÖH-Evli -45).
"...O da mesela işinde çok başarılı kendi işinde. Ondada şunu gördüm bu tarz insanlarda hep kendini övme şeyi oluyor çünkü oradaki yetersizliğini ben bunu şöyle mükemmel yapıyorum, işte bir şey oluyor biz böyle miyiz ben şöyle yapıyoruz, o öyle mi yapıyor ve çok basit bir şeyde bile mesela ... böyle övmeler, desem bir şey çıkarma pozisyonunda kendini hep üste çıkarmaya çalışıyor, ... (ÖH-Evli -44).

"...Valla ben psikolojik yönden çok da olumlu olduğunu düşünmüyorum yani düşünsenize siz dayak yediğinizde kendinizi, insanı rencide eden bir şey..." (ÜH-Bekar-40).

"...Benim daha önce birkaç tane elemanım gördüğü için biliyorum kendini aşağılanmış hissediyorlar. Ben hep bu senin ayıbın değil karşındakinin ayıbı diyordum. Sen burada ayıp bir şey yapmamışsın üzülme diyordum O kendi ayıbına üzülsün Bunu onlara öğretmeye çalışıyordum, onların ayıbını bu kadar üzülmemesinin gerektiğini ama ilk tokatta da sinmemesi gerektiğini ama yarın ilk tokatta sinerse devamı da gelir duruş çok önemli evlilikte.." (ÖH-Evli -45)

- **Yeme bozukluğu-uyku sorunu gibi psikosomatik rahatsızlık**

Aile içi şiddet görmeye başlayan kadınlarda iştahının azalması, kilo kaybı, uykuya geçişte zorluk, erken uyanma, dinlenememe, migren gibi kronik baş ağrıları oluştuğu görülmüştür.

"...mesela vefat eden arkadaşla da yeme bozukluğu vardı zaten çok zayıftı daha da çok zayıfladı yemek yemiyordu, yiyemiyorum abla diyordu falan. Biz de çok yoruldun, ondandır diyorduk. Çok koşturdun ondandır falan diyorduk... (yeni evli aldatılan ve intihar eden çalışanı kastediyor)" (ÜH-Evli-40).

"...Kadına uyguladığı fiziksel şiddete bırakmış olabilir ama bir bakış bir söz yeter. Adam sözel şiddete halen devam ediyor. Kadın bir şey yapmadı sonra kadın işte kronik bir rahatsızlığa yakalandı, üzerine bir tane daha ek hastalığı oldu şimdi kadın takipleri ile uğraşıyor…" (ÜH-Evli -54).

"…Antideprasan kullanımı, sigara artışı, psikosomatik rahatsızlıklar migren çok yaygın o çok sıklaşıyor, bunları ben birebir yaşadım arkadaşımda…" (ÜH-Evli -37).

"…Kadının özgüveni yok, bittik, çökmüş bir avuç ilaçla yasıyor…" (SBH-Evli -52).

"…Çok uzun süre sonra fiziksel rahatsızlıklarından dolayı kendi isteğiyle kurumdan ayrılmadı ama halen evli…" (ÖH-Evli-37).

"…O anlattığım arkadaş uyku uyumazdı mesela "ben böyle zorla uyuyorum ve çok erken kalkıyorum" derdi. Sabah 05.00 da filan uyanırmış. Ama şiddete mi bağlı yoksa genel anlamda mı öyle bilmiyorum. Sigara kullanıyordu... (ÜH-Bekar-32).

"…uyku bozuklukları falan da başlamıştı …" (SBH-Evli -49).

- **İntihar girişimi**

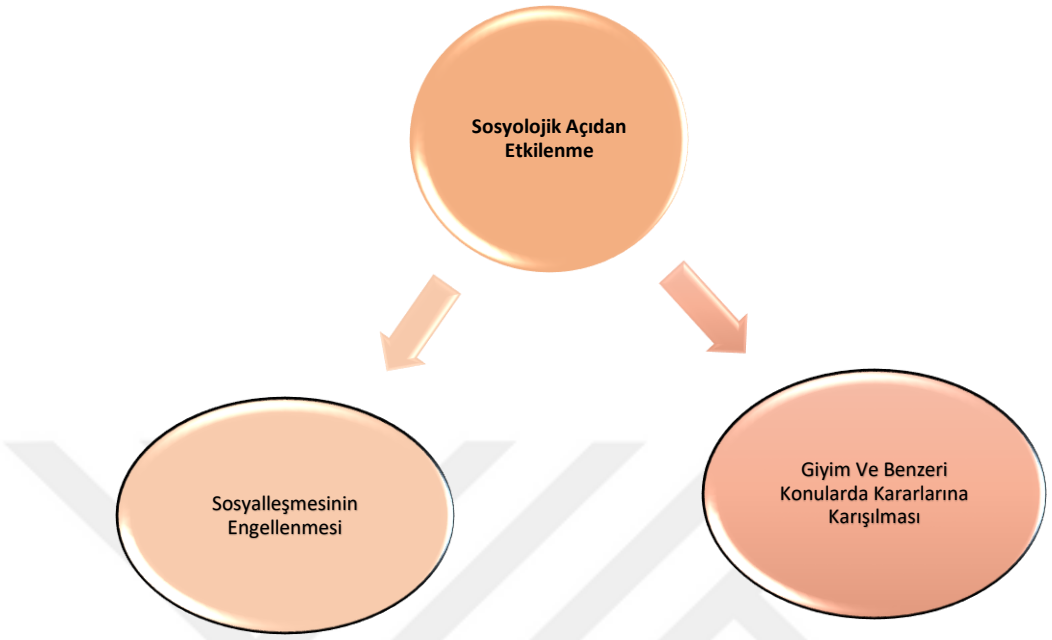
Aile içi şiddete uğramış kadınlarda depresyonun klinik belirtileriyle birlikte intihar düşüncesi ve girişimi de görüldüğü vurgulanmıştır.

"…Bir tane hemşire arkadaşımız var o geçen sene intihar etti …. yeni evliydi iletişimleri bozulmuş yani bir bebek sorunları vardı tedavi sürecine de başlamışlardı birkaç aydan sonra eşinin aldatma hikayesini duyuyor mesajlarını görüyor falan yıkıldı. Çok tatlı hanım biriydi ,o da bunu gururuna yediremiyor, ondan sonra kendini yüksekten atıyor. Vefat etti bir sene oldu ama …… Şiddetli tartışmaları olduğunu duydum işte kamera görüntüleri eve giriyorlar sonra kız sinirle evden çıkıyor eski evlerine gidiyor oradan 13. kattan atıyor kendini, böyle üzücü bir hikaye…"(ÜH-Evli-40).

4.2.2.2. Sosyolojik Açıdan Etkilenme

Araştırmada, "sosyolojik açıdan etkilenme" temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-15);aile içi şiddetin kadınların aile ve arkadaş çevresiyle

görüşmesinin engellenmesine, giyim ve konulara müdahale edilmesine neden olabileceği vurgulanmıştır.

Şekil 4-15: Sosyolojik açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar

- **Sosyalleşmesinin engellenmesi**

Aile içi şiddet gören hemşirelerin eşi tarafından kadının anne baba kardeş gibi birinci dereceden aile yakınlarıyla dâhil görüşmesinin engellendiği vurgulanmıştır. Sadece işe gitmelerine izin verildiği onun dışında onun dışında kapının üzerinden kilitlendiği ve evden dışarıya çıkılmasına izin verilmediği ifade edilmiştir.

"...Sonra sürekli hemşireye hakaret ediyordu ailesiyle görüştürmüyordu hatta bizlerle bile görüştürmemeye çalışıyordu..." (SBH-Evli -50).
"...Annemde öyle bir şey oluştu ki annem artık cama çıkamıyor yani öyle baskı çünkü... Hastalık düzeyinde kafanı kaldırdın sen kimlere baktın dediği için ..." (ÜH-Evli -44).

"...Mesela atıyorum diyor ki annesi babası halası bunlarla görüşmeyeceksin diyor... Annesini görmek istediğinde filan gizli gizli görüşüyorlardı bence bu çok büyük bir

tramvay yani annenizi göremiyorsun düşünsenize kendi annen de gizli gizli görüşmek kadar büyük bitir ama yok bence düşünsene ben ilk kez orada gördüm orada yaşadım bu duruma bir de düşünün…onu gördüğü zaman kız ne yapacağını şaşırıyor da panikliyor heyecanlanıyor da kendi akrabalarını görünce öz annesi babası ile görüşmesine izin vermiyor da adam kız kardeşi ile görüştürmüyor yani düşünebiliyor musunuz ….Kadın kendi çocukların hakkı ile söz sahibi olamıyordu adamın kendi annesine derse olur adam sadece anne olarak kendi annesini görüyordu. Kadının bir anne olduğunu bile kabullenemiyordu kendi çocuklarını kadına saygı bile duymuyordu okuduğu okuldan tutda gideceği yere kadar adam karar veriyordu çocuklarının annenin hiçbir şekilde söz sahibi değildi…"(SBH-Evli -43).

"…Madem senin hayatın başka birisi var (ekonomik şiddet yok) kadının sadece işe gitmesine izin veriyor onun dışında kadın hep evde kadının üzerine kapı kilitleniyor sürekli…" (SBH-Evli -43).

"…Sonra sürekli hemşireye hakaret ediyordu ailesiyle görüştürmüyordu hatta bizlerle bile görüştürmemeye çalışıyordu…" (SBH-Evli -50).

"…mesela bir yere giderken falan kapıyı kitleyip gidiyormuş diyordu kapıları falan kilitliyor üzerime mesela biz onu arardık ulaşamadık merak ederdik evine birisini gönderirdik hani git bir bak öldü mü ne oldu diye bize de açmazdı utandığından. Ama daha sonra paylaştığımızda anlatıyordu kapıyı üzerine kilitleyip gidiyormuş…" (SBH-Evli -43).

"…Valla ben şuna bağlıyorum onun eşi ondan on beş yaş büyüktü hani kadın daha gençti ve bence kıskanıyordu kuaföre bile bırakmıyordu kuaföre bile eşi ile birlikte gidiyordu o dereceydi yani…" (ÜH-Bekar-40).

- **Giyim ve benzeri konularda kararlarına karışılması**

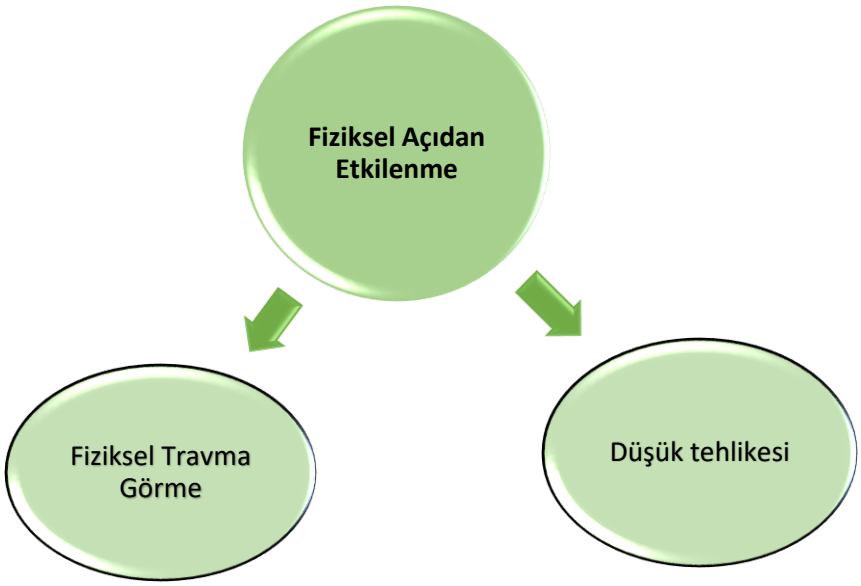
Aile içi şiddet gören hemşirelerin eşi tarafından, rujun rengi, giyeceği kıyafetin renginden tek basına tatile gidip gidemeyeceğine kadar her konuda müdahale edildiği vurgulanmıştır. Kadının kırmızı ruj sürmesi renkli kıyafetler giymesinin erkeklere karsı davetkâr olarak algılandığı ifade edilmiştir.

"…Onun giyimine dışarıya çıkmasına her şeyine karışırdı…" (SBH-Evli -36).

"…hem de kadının tek başına tatile çıkması yasak kadın sadece kocası ile birlikte tatile gidebilir ama adam. İster tek başına tatile gidebiliyor kadın ….kendi doğrusu kendisine işte, dar ya da çok renkli giyinmesi, makyaj yapması, kırmızı ruj sürmesi, davetkar bulunuyor…" (ÜH-BEKAR-31).

4.2.2.3. Fizilsel Açıdan Etkilenmek

Araştırmada, "fiziksel açıdan etkilenme" temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-16);aile içi şiddetin kadınlarda fiziksel travmalara ve düşüklere neden olabileceği vurgulanmıştır.

Şekil 4-16: Fiziksel açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar

- **Fiziksel travma görme**

Kadınların aile içi şiddeti sadece eşlerinden değil kayınpeder gibi diğer aile üyelerinden de gördüğünde belirtilmiştir. Aile içi şiddet gören hemşirelerde şiddete bağlı olarak yüzünde, kolunda, bacağında morarmalar, kolunun da ve burnunda kırık, kulağında işitme kaybı gibi fiziksel belirtiler gözlenmiştir. Hemşirelerin gebelikte ve sonrasında da fiziksel şiddet görmeye devam ettiği belirlenmiştir.

"*…Kadın doğum teknisyenimdi bu hastanede., eşinden ve kayınpederinden şiddet gördü burnu kırıldı merdivenlerden yuvarlandı…" (ÖH-Evli -38).*

"….Gözü morarmış geldi. Hatta bir defasında işte aynı olaydı gözünün morardığı olayda birkaç gün kulağının duymadığından bahsetti bize sabahleyin…" (ÜH-Evli-49).

"…önceleri sözlüydü sonra fiziksel şiddet oldu o gün geldiğinde gözü morarmıştı…"(ÜH-Evli -54).

"A bir tane şey vardı Bir tane hemşirenin kocası hemşire hanımın kolunu kırmıştı… (ÜH-Evli -44).

"…Burnu kırık gelmişti… daha sonra hastanede çalışan birisi olduunu söyledi)… (ÖH-Bekar-46).

"…Diğer hemşirem de hamileydi hamilelikten önce de şiddet görüyormuş hamilelikte de işte ilk çocuğuydu….. ama o dönemde de karnına falan tekme yemiş şiddet görmüş ama bunu hiç kimseye anlatmamış… doğumdan sonra yine tekrar şiddet görmüş... (ÖH-Evli -38).

"…Acilde çalıştığım bir arkadaşımın, eşi polisti galiba bir ara yüzünde gözünde morluklar vardı… Çok zaman sonrasında onun aslında eşinden şiddet gördüğünü duydum… (SBH-Bekar -41).

"...Evet vardı burada hemşirem çalışıyordu ....dayak yemişti yüzünde morluk vardı..." (ÖH-Evli-37).

"..sonra fiziksel şiddet oldu o gün geldiğinde gözü morarmıştı..." (ÜH-Evli -54).

"...ama kolu bacağı her yerinde morluklar varmış...." (SBH-Bekar -46).

"...kadın baya eli yüzü mosmor geldi..." (SBH-Evli -43).

"...Evet oldu, bir hemşire eşinden fiziksel şiddet görüyordu, aynı odanın içerisinde giyinip soyunuyorsun ya orada bir sıkıntı yaşıyordu. Şey orada rahat değildi ondan sonra kötü oluyordu, çünkü vücudundaki darp izleri belli oluyordu. Taa nişanlılık döneminden itibaren beri varmış..." (SBH-Evli -50).

"...İşte sonra bir gün aradı dedi ki "eşimle çok ciddi kavga ettik beni dövdü evden kovdu filan dedi. O sürede yüzü gözü mor olduğu için bir hafta işe gelmedi izin verdi..." (ÖH-Evli -44).

"...adam orada da onu dövüyor falan yüzü gözü morarıyor..." (ÜH-Evli-40).

"...hatta bir gözü şeydi mor şekilde gelmişti. Onlar bir görüşmeye geldiğinde eşi ile birlikte geldiler eşi nerdeyse beni de dövecekti.." (ÜH-Evli-49).

"...Gözü morarmış geldi hatta bir defasında işte aynı olaydı gözünün morardığı olayda birkaç gün kulağının duymadığından bahsetti bize sabahleyin geldi genellikle ağlamış oluyor gözler şiş ..." (ÜH-Evli-49).

"...Yüzünde morarmalar gördüm, kızarma falan ne oluyor dedim. Sordum yani bilemedim tahmin etmediğim bir şeydi, ummadığım bir şeydi, eşinden şiddet gördüğünü söyledi..." (ÜH-Evli -53).

"...Aile içi şiddet denildiği zaman aklıma bir olay geliyor bana sonra lojmanda kalıyorum. Temizlik şirketinde çalışan bir bayan personel var ve şimdiki gibi temizlik

şirketi değil normal hastanede çalışan personel kadın ve arkasında eşi elinde bir kalorifer borusu kadının merdivenlerden döverek yukarıya çıktı ve kadın can havliyle lojmana sığındı ve ben o sırada odada kalıyorum seslere çıktığımda baktım ki adam kalorifer borusu ile kadını vuruyor ……ve biz durdurmuştuk ilk tanık olduğum şey oydu kadın o kırıkları…" (ÜH ,Evli, 54).

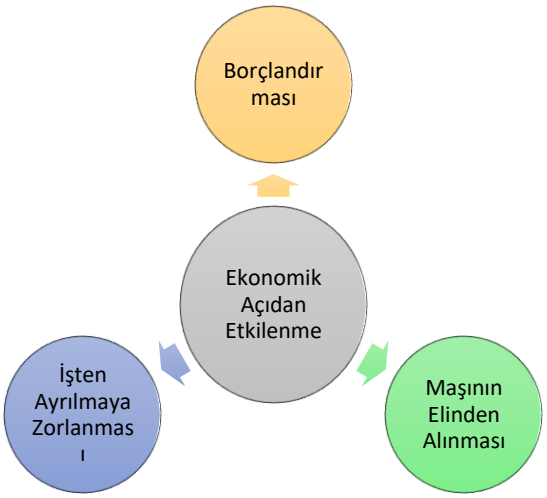
- **Düşük tehlikesi**

Hemşirenin gebelik sürecinde fiziksel şiddet görmesine bağlı olarak düşük yaptığı ve daha sonrasında gebe kalamadığı belirlenmiştir.

"…Rastlamadım ama daha önce çalıştığım hastanede vardı bir tane hemşire vardı Bayağı bir sıkıntı yaşamış evlendikten sonra mesela hamileymiş bir kere kocası çok sinirlenmiş buna dayak atarak çocuğunun düşmesine sebep olmuş ve kadının kolay kolay çocuğu olmuyordu, kadının bir tane çocuğu var, bir kızı var. İşte başka da çocuğu olmadı, çocuğun düşmesine sebep olacak şekilde dayak atmış kadına…" (SBH-Evli -43).

4.2.2.4. Ekonomik Açıdan Etkilenmek

Araştırmada, "ekonomik açıdan etkilenme " temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-17); kadınların eşleri tarafından kredi çektirildiği, borçlandırıldığı, maaşının elinden alındığı ve işini bırakmaya zorlandığı belirlenmiştir.

Şekil 4-17: Ekonomik açıdan etkilenme alt teması altında oluşan kodlar

- **Borçlandırma**

Şiddet uygulayan erkeklerin çoğunlukla düzenli çalışmadıkları evin giderlerinin hemşirenin maaşıyla karşılandığını, erkeklerin yeni iş kurma, sevgilisininim ihtiyaçlarını karşılama, motosiklet alma gibi kendi özel zevklerine parayı harcadıkları ifade edilmiştir. Hemşirelerin sürekli kredi borcu ödediği veya kredi çekmeye razı gelmediklerinde tehdit edildiklerini zorlandıkları belirtilmiştir. Kadınların gebelik gibi zorunlu nedenlerle nöbet tutamadığında maaşının düşmesinin eşi tarafından tepki gösterildiği ve borçlardan dolayı zorla ekstra ikinci işte çalıştırıldıkları da belirtilmiştir. Ayrıca hemşirenin adını kullanarak ekip arkadaşlarından da borç alınmaya teşebbüs ettikleri de ortaya konulmuştur.

"...Başka bir hemşire vardı sürekli hamile kalıp düşük yapardı. Araştırmaya (üniversite hastanesini kastediyor) gitti çok gençti, üç yıllık hemşire filandı. Sonra bir hastalığı çıktı ortaya. Başhemşire hanım onu aldı, başka bir yere daha rahatlatıcı bir servise ağır bir servisten daha rahat bir servise geçirdi. Sonra böbrek yetmezliği ortaya çıktı. Eşi de polisti evi sattırmış. Tapu hemşire arkadaşın üzerindeydi. Hani daha iyi bir yere geçelim, daha iyi bir araba alalım filan gibilerden ufak ufak. Sonra hemşire arkadaşa şey yapmış işlemiş, sonra her şey bittikten sonra kızcağızı kapının önüne koydu. Adam başka birisiyle beraber, seninle nasıl bir hayat kuracağım, ben senin ölümünü ne zamana kadar bekleyeceğim işte ne zaman yuva kuracağım diye sonra kızı gecenin yarısı sokağın ortasına bırakmış..." (SBH-Evli -50).

"...onun adına kredi çektirdi, kendi adına iş kuracağım diye işi de batırdı o krediyi de arkadaşıma ödetti ..." (ÜH-Evli-49).

"....Yeni hamile kaldığında eşinin istemediğini ne yapacağını bilemiyordu sonra ben de yönetimle konuştum çok ihtiyacı var dedim. Hamileliğini yanımda geçirdi ücretsiz burada doğum yaptı en az 4 ay sigortadan parasını aldı 20 bin lira gibi bir borcu vardı oradan o parayı alınca kocası motosiklet alacağım dedi kızın o kadar kredisi var ki artık kız hapse atacaklar, o noktaya gelmişti, sürekli kredi çektiriyor ve o parayı bana verdi ben gidip kredisini kapattım, kocasına da söyledi..." (ÖH-Evli -45).

"...arkadaşım çalışıyordu, adamın başka bir sevgilisi vardı. Adamın kendi evinde kalıyorlardı ama arkadaşım kendi maaşıyla her şeye yetmeye çalışıyordu, zaten ekonomik olarak ona bağımlı değildi. Hatta onun borcunu ödüyordu. Kadın hem evi geçindiriyor hem borcunu karşılıyordu, hatta parasını vermesi için kadını zorlama da vardı..." (ÜH-Evli -39).

"...onu bir işçisi olarak görüyormuş. Çalıştığı parayı getirsin, evde her türlü ihtiyacını gidersin, her türlü cinsel ihtiyacımı da gidersin, kredisi bitince onun maaşın üzerine bir daha kredi çekiyormuş ..." (ÖH-Evli -45).

"...İkisi de lise mezunuydu, adam dengesiz birisiydi sonra hemşireyi maddi olarak kullanmaya başladı. Hemşireyle kalmadı etrafındaki bizleri de kullanmaya başladı. Yani onun ismini kullanarak bizleri de sömürmeye başladı mesela arkadaş senelik izinde ve borcu var paraya ihtiyacı var, işte bu kadar para istiyor deyip bizden gelip para istediği bile oldu. Yani sonra biz arayıp hayrola bir şey mi oldu dediğimizde, yok öyle bir şey sakın sakın bir şey yapmayın, vermeyin dediği olmuştur..."(SBH-Evli -50).

"...hem de abisinin sürekli ondan para istediğini söylüyor. Bu kızın hiç borcu harcı bitmiyor hep sürekli para veriyor abisine. Sürekli tehdit ediyor abisi para vereceksin para vereceksin diye. Baba da yok artık, ondan sonra babasından kalan arsa var sattırtıyor, onun parasını yiyor. En son bunun annesiyle birlikte beraber gidip anneannenin evine gidiyorlar ve evi de abiye bırakıyorlar..." (ÜH-Evli -44).

"...hamileyken de son haftaya kadar çalıştı o dönemde de problem vardı eşi issizdi iş bulamadı kocaman 38-39 haftaya kadar kız burada...Kız üniversite mezunu maaş olan bir hemşire hanımdı. Eşi de issizdi şimdi işini toparlamış diye duydum. Eşi üniversite mezunu falan değil dedi parasını elinden alıyordu, ona borç yaptırıyordu, adam işsizdi bütün her şeyi kız ödüyordu, en son bizden borç almaya başladı bu... (ÖH-Evli -38).

"...Yani normal algılamıyor ama itirazda etmiyor, gönüllükten değil tabi ki kim ister kazandığı parayı bir başkasına vermeyi., Mesela o ona harçlık veriyor bana çok saçma geliyor, bu işte sen parayı çok harcarsın deyip alıyor kartı elinden, kendisi yatırım yapıyor, ona harçlık veriyor. Belli bir miktar... kendi kazandığınız parayı harçlık şeklinde

alıyorsunuz. Ya da onun üzerinden kredi çekip ona ödetiyor, bu da bence ekonomik şeydir… (ÜH-Bekar-40).

"…Ekonomik şiddette vardı. Eşinin kredi borçlarını filan da ödüyordu, maddi olarak da sıkıntılıydı yani…" (ÜH-Bekar-40).

- **Maşının elinden alınması**

Yönetici hemşireler aile içi şiddet gören hemşirelerinin birçoğunun maaş kartının eşinde olduğu, sadece günlük ihtiyaçları için eşlerinden harçlık aldıkları, eşlerinin düzenli işlerinin olmadığı için evin giderlerini tek karşıladıkları, gebelikten dolayı nöbet tutamamaya bağlı maaşları düştüğünde eşlerinden tepki gördükleri ifade edilmiştir.

"Hemşire hanımın maaş kartı eşinde, eşi buna harçlık veriyor, ekstra bir ihtiyacı olduğunda öyle kalakalıyor…" (ÜH-Bekar -46).

"Yeni hamile kaldığında eşinin istemediğini ne yapacağını bilemiyordu sonra ben de birisi yönetimle konuştum çok ihtiyacı var dedim hamileliğini yanımda geçirdi ücretsiz burada doğum yaptı en az 4 ay sigortadan parasını aldı 20 bin lira gibi bir borcu vardı oradan o parayı alınca kocası motosiklet alacağım dedi kızın o kadar kredisi var ki artık kız hapse atacaklar da o noktaya gelmişti sürekli kredi çektiriyor ve o parayı bana verdi ben gidip kredisini kapattım kocasına da söyledi (ÖH-Evli -45).

"… Dayak başından beri varmış da ben evliliklerin beşinci yılında tanıştım tensel ya da bedensel şiddet değil de tamamen maddi anlamda şiddet uyguluyormuş… tamamen kadının parası üzerine kurulu hayatı, adam çalışmıyor, keyfinde. O evi geçindirme sorumluluğunu kendisinde değil de kadında olduğunu düşünüyor. Kız sürekli benim çok çalışmam gerekiyor diyordu. O kadar kafasına şey yapmış ki ısrarla extra nöbetler istiyordu, benim çok para kazanmam lazım diyordu, çalışmam lazım diyordu… (ÖH-Evli -45).

"...mesela burada çalışacağım klinik de böyle bir durum duymadım ama daha önce çalışayım kliniklerde bu durumu yaşayan hemşireler biliyorum. Mesela maaş kartını eşine vermiş ya daha doğrusu eşi almış, sadece o kadının o gün ihtiyacı neyse yol parası adam onun dışında para vermiyordu, kadına. Başka bir örnek, adam ben asla karımın parasını almam diyor ama karısına diyor ki parayı sen şu sehpanın üzerine koy. Ben senin elinden para almam, sen oraya koy, ben oradan alacağım deyip kadın vermek istemiyor, adam zorla kadından alıyorum parayı. Eskiden bankamatik yoktu biliyorsunuz. Parayı gidip kendimiz çekiyorduk çekince de para bizde kalıyordu. ATM'ler yok da o zaman o dönemlerde kadın televizyonun yanına parayı koyuyor adam oradan alıyor ..kadın vermek istemiyor ve adam zorla istiyordu, getireceksin parayı diyordu. Yani zihniyet anlayabiliyor musunuz sapkın mı desem ne desem bir şey bulamıyorum kadın huzurun bozulmasın diye adama katlanıyor..." (SBH-Evli -43).

"...Adamın yıllar yıllı işi yok ben bildim bileli. Hiç çalışmadı hep evi kadın geçirirdi sadece kadının maaşı yani..." (SBH-Evli -52).

"...evet benimle beraber çalışan arkadaşım en yakın arkadaşım buna en iyi tanıktır. Evinde çok iyi değil ve bunun iş hayatına yansıdığının farkındayım. Bazı şeyleri mecbur bırakıyor. Örneğin ailenin bütün yükünü üstüne almamak, yani bir banka ödemesinin bile kadının sorumluluğunda, evin bütün yükü kadının üzerinde bu çok kötü. Elindeki parayı düzensiz kullanmak bile şiddet bence, çünkü o ayın sonunu getiremiyorsun. Düşünsene bir erkekle berabersin, evlisin. Erkek kazanıyor ama umurunda değil yiyor içiyor, eee sen evin kirasını düşünmek zorundasın, ondan sonra faturaları düşünmek zorundasın, ay sonu yeri geliyor, saçını boyatacak zaman bulamıyorsun ama sende çalışıyorsun bu da bence bir şiddet. Beni isterse el üstünde tutsun, ama her şeye ortak olması gerekiyor. Yani bir söz sahibi olması gerekiyor beni hiçbir yerde ezmeyecek ona göre bende ona saygı göstereyim ama benim arkadaşta bu durum var. Hem ekonomik olarak kadına yükleniyor hem de hiçbir sorumluluk almıyor.." (ÖH-Evli -40).

"...kadın daha çok kazanıyor, erkek çalışmıyor, evin bütün yükünü kadın çekiyor ...adam çalışmak istemediği zaman işi bırakıyor, evde oturuyor. Arada tatiline gidiyor sıkıldığını söylüyor ve kadın masrafları karşılıyor..." (ÜH-Bekar-31).

"...Kadının eğitim seviyesi daha yüksek, artı geliri de daha yüksek... arkadaşım iki üç işte birden çalışıyor, daha fazla kazanıyor, iki tanede çocuğu var, onların masrafları filan var. Erkek kadının kartını alıyor onun gelirinden faydalanıyor..."(ÜH-Evli -37).

"...yani onun dışında ne diyebilirim ekonomik şiddet var o da hemşirelerde çok yaygın çevremde duyduğum birebir görmedim ama kendi eline maaş kartı geçmeyen evlenmeden önce babası evlendikten sonra kocası şeklinde devam eden vakalar var öyle duyduğum gördüğüm..."(ÜH-Bekar -39).

"...Kadın başta maaş kartını kocasına kaptırmış Bir daha da alamıyor adam kartı elinde olunca kendini daha iyi hissediyor daha güçlü hissediyor mesela kadının bir şeye ihtiyacı oluyor kocasına diyor ki "bana bir tane ayakkabı alabilir misin", "Bunu çok beğendim alabilme durumumuz nedir" diyor kocasına..."(ÜH-Bekar -46).

"...Valla ekonomik görülüyor olabilir çünkü bazıları kartlarını eşlerine veriyorlar ve paralarını eşleri yönlendiriyor ve ben hatta kızıyorum. Senin paran tamam ortaksa birlikteyse zaten tamam atıyorum bin lira o verir bin lira sen verirsin madem öyle bir şeyse niye veriyorsun diyorum istiyor diyor kartını veriyor bence bu da bir ekonomik şiddet..." (ÜH-Bekar-40).

"...Kızın parasını da kullanıyordu. Kız çoğu parasını çocuğa harcıyordu ama adam kızın elinden çocuğun parasını da elinden alıyordu bu yüzden de çok kavga çıktı zaten ekonomik anlamda..." (SBH-Evli -39).

"...Benim bildiğim kadarıyla onda ekonomik şiddet de vardı. Mesela maaşını eşine veriyormuş öyle duydum..." (ÜH-Evli -44).

- **İşten ayrılmaya zorlanması**

Hemşirelerin huzursuzluk çıkıp yuvası dağılmasın diye eşinin istediği şehre gitmek zorunda olması, boşandıktan sonra çocuklarının bakımında destek olması için kendi ailesinin yaşadığı şehre taşınması, şiddetin nedeninin hemşirelik mesleğinin

gösterilmesi şiddete bağlı yaşadığı fiziksel rahatsızlıklar nedeniyle işte çalışmada güçlük çekmesi gibi nedenlerle ücretsiz izne ayrıldığı yada işi bıraktıkları belirtilmiştir.

"…Çok uzun süre sonra fiziksel rahatsızlıklarından dolayı kendi isteğiyle kurumdan ayrılma …"(ÖH-Evli-37).

"…Problemi çözmek için izin istiyor. Çünkü erkekler söyle bir şey yapıyor, çocuğuna da bakmam, sana da bakmam diyor. Kız ve çocuk ortada kaldığı için o da çözüm olarak ben ne yapabilirim deyip. Kayınvalidesi bakıyor çocuğa genelde de ikisinde de aynı durum vardı, kreşe filan vermiyorlardı. Doğal olarak ne yapıyor ücretsiz izni alıyor ama zor şartlarda alıyor. Çünkü başka parası da yok. Ben çocuğumu annemin yanına götürürüm orada bakarım diyor…" (ÜH-Evli-49).

"…Benim burada da çok sevdiğim bir asistanım vardı harika biriydi. Üniversite mezunu bakımlı gösterişli bir kadındı. Evlendi adam başlarda kılık kıyafetine karışıyordu sonrada ona işi bıraktırdı. Kadın uzun süre evde oturdu…" (SBH-Evli -52)
"…hemşire de bir süre çalışmama kararı aldı…" (ÖH-Evli -45).

4.2.2.5. Çocukların Olumsuz Etkilenmesi

Araştırmada, " çocukların olumsuz etkilenmesi" temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; aile ortamında şiddete tanık olan çocuklarda panik atak, terkedilme korkusu, dikkat dağınıklığı, kişilik bozukluğu gibi psikolojik sorunlar yaşandığı görülmektedir. Şiddet gören çocuklarda okul başarısında düşüklük ve okulu bırakma eylemlerinin görüldüğü belirtilmiştir. Huzursuz aile ortamından kurtuluş olarak erken yaşta yanlış kişilerle evlendikleri de ifade edilmiştir. Çocuk yaşlarda tanık olduğu şiddeti normalleştirip kabullenip şiddet uygulamaya eğilimli olduğu gibi, ilerde eşinden şiddet gördüğünde itiraz etmedikleri ortaya konmuştur.

"…annemle babam kavga ettiğinde etkileniyordum. Çok üzülüyordum, elim ayağım titriyordu. Halen üst kattaki komşum karısına bağırır, şey yapar arada bir koşturma duyuyorum o zaman bile taşikardim oluyor kötü oluyorum. (ÜH-Evli -44).

"Çocuklara şiddet uyguladığını söylemedi, ama sürekli kendisini takip ettiği için böyle sürekli kıskançlık krizine girdiği için, evde sürekli söylendiği işte söylüyordu sonra çocuklarda dikkat dağınıklığını olduğunu… (ÜH-Evli-41).

"…Bence çocuklarına yapmıyordu ama ev huzursuz bir ortamdı. Kızı küçük kızı, bilinçsiz bir evlilik yaptı böyle uygun olmayan birisiyle küçük yaşta evlilik yaptı…" (ÜH-Evli-41).

"… boşanmadı, adam tekrar eve geldi. Ama tabi kadıncağızda demek ki iki tane çocuğu var, ergenlik döneminde çocuklarının da sıkıntıları oldu. İşte farklı kilo problemi var, davranışları anormal ikisi okulu bıraktı mesela çocuklar bence kadın çok mücadele edemedi…" (ÜH-Bekar-32).

"…Hayır değil çünkü o çocuklarının da psikolojisi bozuktu. Sürekli evde kavga olan hani sürekli anne babanın kavga ettiği annenin şiddet gördüğü bir evde bence hiç birleşmesinler daha iyi ne derece sağlıklı olabilirler ki, mesela erkek çocuğu şiddette meyilliydi.." (ÜH-Bekar-40).

"…annemin kesinlikle boşanmasını isterdim. Çünkü babam yeri geliyor da anneme niye ayakkabılarını boyamadı diye dövdüğünü, bağırdığını hatırlıyorum. Bu durumlarda da annem onu gitmekle tehdit ederdi, ama annem onu tehdit ederken biz de tehdit ederdi. Bu durumda ben çocuktum hatırlıyorum ve geceler boyu annemin gittiğine bizim babamla kaldığımızı bu korkunç geliyordu bana. Çünkü annemsiz olmazdı diye düşünürdüm hep ve ben çocuklarıma bunu böyle yaşatmam….(SBH-Evli -44).

"…Hemşire kocasını tedavi ettirdi eşi psikiyatrik tedaviyi kabul etti. O süreçte çalışmaya başladı, biz öyle zannettik daha doğrusu o da öyle ümit etti işte her şey düzeldi her şey güllük gülistanlık diye düşündük. Bir şey yok farz ederek habire büyütüyoruz ya o da ödenen her şeyin bittiğini düşündü. Ama şu an üniversite çağında üniversiteye hazırlanan bir kızı var, evladı var,bir de psikiyatrik tedaviye başladılar. Evladı o dönem babasının annesine uyguladığı şiddet çocuğu travmatik olarak etkilenmiş çocuk o dönemde kalmış… Demek ki o dönem bu problemler bitmemiş sadece göz ardı edilmiş yok sayılmış o dönem

sadece babaya adama odaklanılmış çocuk es geçilmiş çocuk unutulmuş…" (ÜH-Evli -54).

"…çocuğu aldı kaçırdı, adam kaçırdı çocuğu alıp kendi memleketine gitmiş, kadının haberi yok kadın çocuğu bir almaya gidiyor çocuk yok…(SBH-Evli -38).

"…çocukları çoluk çocuğu varsa okulları etkileniyor arkadaşlıkları etkileniyor evlilikleri etkileniyor …"(ÜH-Evli -54).

"Aile içindeki herkes etkilenir, çocuk çok etkilenir diye düşünüyorum. Ne yazık ki öyle bir ailede yaşayan çocukta aynı şeyleri ilerde yapacaktır ya da oda özgüveni ezik bir çocuk olarak yetişecektir… O çocuğunda eğitim hayatı ve sosyal hayatı iş ilişkileri ve her şeyi etkilenecektir ve o da belki bir süre sonra beraber olduğu sevgilisinden kız arkadaşından ya da erkek arkadaşından bunu görmenin normal olduğunu zannedecek ya da bunu yapmanın normal olduğunu zannedecek…" (ÜH-Bekar-37).

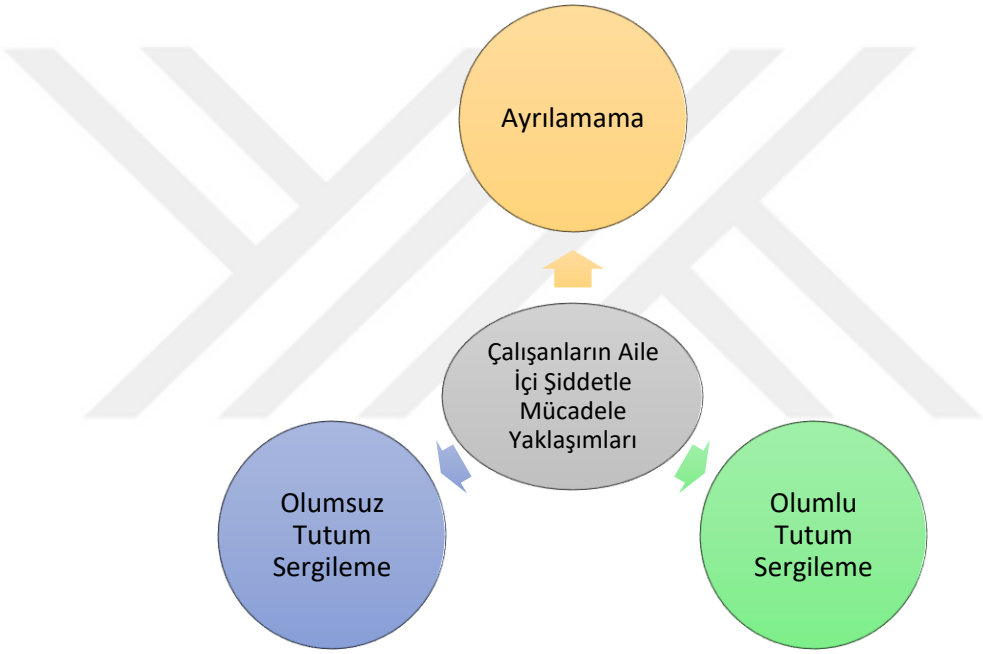
"…Bir kadın çocukları için evliliğine devam ettiği zaman, onun çocukları ne öğreniyor biliyor musun. Bir babanın anneyi dövmesi ya da bir erkeğin kadını dövmesi gayet normal ve kadında susmalı ve yoluna devam etmeli, yaşantısına devam etmeli. Eğer oğlu varsa bunu öğrendi. Eğer kızı varsa kadın dayak yiyebilir, öğrendi yazık çok kötü örnek oluyorlar…" (SBH-Evli -49).

"…Benim annem küçükken öldü, ben üvey anneyle büyüdüm ve ben evde soğan doğramazsam, çamaşır yıkamazsam, kesinlikle döverdi ama babam bu durumdan haberdar değildi. Babam askerdi ve gece nöbeti tutardı, babamın geleceği saatlerde bize iyi davranırdı, babamın olmadığı saatlerde ben hep iş yapmak zorundaydım. Mesela ben Kavaklıdere'de okuyorum Bahçelievler'de oturuyorduk beni okula göndermezdi. Çünkü evde iş yapmam gerekiyordu, okula gitmediğimde, öğretmenim eve arkadaşlarımı gönderirdi, bakın arkadaşınıza ödevini götürün falan bir iki üç sonra ama o zamanlarda beni şeye saklardı, karyolanın altına sokardı, babası doktora götürdü falan derdi, sonralarda orası benim sığınağım olmuştu ben de ona cevap verip kızdırdığım zaman oraya saklanırdım, sonra ben babama söylersem babamı öldüreceğini söylerdi, bende inanıyordum ona benim babam onu çok severdi. Mesela sonra babam bir şeyler hissetti ki sonra ben kolumu merdaneliye kaptırmıştım, kolum şişmişti baban ne oldu kızım dedi ahh Numan'cım beni dinlemedi, bir yer vardı ben hep oradan atlardım oradan atladı düştü dedi. Sonra ben elimi

keserdim çocuğum soğan doğramazsam yemek yapamayacaktım demek ki babam görüyordu ki babam küçük kardeşimi sıkıştırıp onu konuşturdu, sonra biz bir gün kalktığımızda kadın evde yoktu. Babam ondan ayrıldı ama sonra kadının şizofreni hastası olduğu ortaya çıktı. Bende bir şey olmadı ama küçük kardeşimde çok büyük travma yarattı… (ÜH-Evli-55).

4.2.3. Çalışanların Aile İçi Şiddetle Mücadele Yaklaşımları

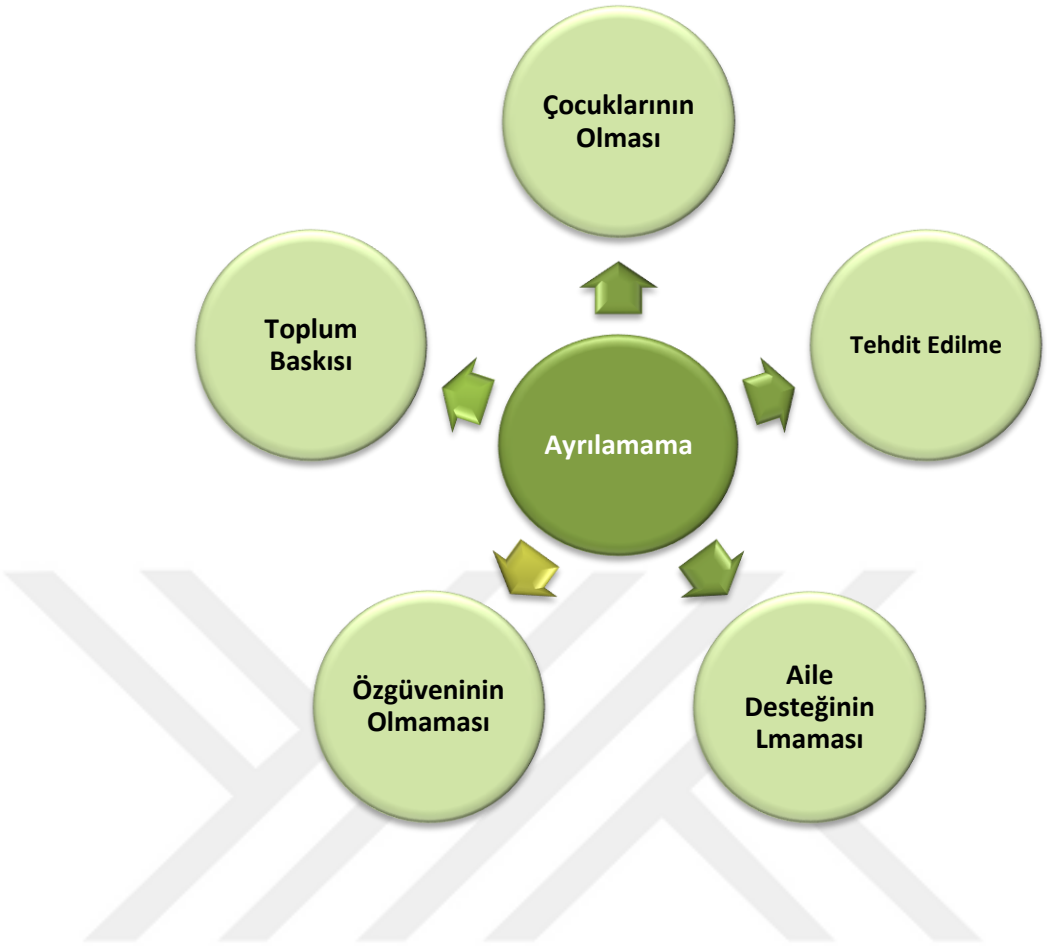
Çalışanların aile içi şiddetle nasıl mücadele ettiği Şekil 4.18 de görüldüğü gibi "ayrılamama", "olumlu tutum sergileme" ve "olumsuz tutum sergileme" alt temalarıyla ele alınmıştır.

Şekil 4-18: Çalışanların aile içi şiddetle nasıl mücadele ettiği ana teması altında oluşan alt temalar

4.2.3.1.Ayrılamama

Araştırmada, " ayrılamama " temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-19); aile içi şiddet gören kadınların çocuğunun olması, tehdit edilmesi, özgüveninin olmaması, ailesinin destek olmaması ve toplum baskısı gibi nedenlerden dolayı ayrılamadığı belirtilmiştir.

Şekil 4-19: Ayrılamama alt teması altında oluşan kodlar

- **Çocuklarının olması**

Boşandıklarında çocuklarını göremeyeceklerinden korktukları ve çocuklarının parçalanmış bir ailede büyümesini istemedikleri için şiddeti kabullenip ayrılamadıkları görülmüştür. Ayrıca boşandıklarında çocuklarının velayetini alsalar dâhil babanın hiçbir ekonomik destek olmayacağını ve tek bir hemşirelik maaşıyla bakımlarını sağlamayacaklarını düşünmektedirler. Çocukların küçük veya engelli oluşu da boşanmayı ertelemelerinde neden olmaktadır.

"...Kadında ona uyguluyordu. Simdi ayrılma aşamasına gibi bir şeye geldik dedi. Ayrılmak istiyorum falan dedi ama şimdi kadının da aynı şekil de biraz kaygıları var tabi ki. İki tane çocuk var, şimdi biri bu eşinden biri önceki eşinden eee tabi ekonomik

kaygıları var ama eşi şuan da o şekilde şiddet uyguluyor. İşte ben sana hiçbir konu da destek olmayacağım, evden de çıkacaksın, evde benim olacak, çocuklarını alıp çıkarsın gibisinden. Eşi öğretmen orta derecede biri ama İstanbul gibi bir yerde insanın garantisel bir evinin olması önemli bir şey …" (ÜH-Evli -51).

"…Bence çocukları var, çocukların yine annesiz babasız genelde büyümesin her şeye rağmen ben bu sıkıntıları göze alıyorum…" (ÜH-Evli -44).

"…kızda çocuğu için tabi hiç bir şey diyemiyor. Sinirlense de diyemiyor, olay boşanmaya gider diye, çocuğu olduğu için katlanıyor bir nebze. Çocuk aile ortamında büyüsün istiyor zaten çoğu kişi çocuk olduğu için katlanıyor. Çocuk kavgalı bir ortamda büyüyeceğine ayrı büyüsün daha .iyi…"(SBH-Evli -39).

"…Yani aldığımız maaş malum, maaşımız üç bin küsur lira. Kiramı versin, iki çocukla mı baş etsin, birde o çocuklara kim bakacak, muhtemelen tüm bunları düşünmüştür. Bu nedenle tekrar bence mecbur kaldı…" (ÜH-Bekar-40).

"…hemşire hanımında da 3 tane kızı vardı. Bu yüzden eşimden ayrılmayı göze alamıyordu…" (ÜH-Evli -44).

"…Şiddet olayından sonra hamile olduğunu biliyorum. Şimdi de çocukları için ayrılmak istemiyor, zaten şuan iletişimleri her ne kadar kopmuş olsa da…" (ÜH-Evli-40).

"….. resmen onun kaç kere boşanma girişimi oldu ama çocuğa kıyamadı çocuk çok ufaktı Ondan sonra hani genelde çocuğu kıyıp bırakıp bırakamadı işte. Ailesinin yanına gitti geldi gitti geldi üçdört kere gitti geldi ama yine yine boşanamadı. Ama en sonunda üç sene önce boşandı. Çünkü olan üniversiteye girdi, kendi de emekli oldu. Ondan sonra boşandı…" (ÜH-Evli-40).

"… ailesi ona destek çıktı, ailesi çocuğuna baktı orada çok mutlu oldu. Çocuğunu iki yaşına kadar büyüttü mutluydu orada, 2 yaşına kadar. Sonra onun yanına gitmeye başladı. Birlikte olalım çocuğumuz var demeye başladı. Herhalde çocuğunu yalnız gitmek istemedi, çocuğunun babası ile büyümesini istedi bilemiyorum yani …" (ÖH-Evli -38).

"...Gelecek kaygısı olabilir yani çocuğu var iki tane..."(ÜH-Evli-49).

"...Eee (düşündü, durakladı) Yani çocuğu olduğu için mesela çalışma arkadaşımı örnek gösterirsem gayet güçlü bir karakter olmasına rağmen ekonomik özgürlüğü var. Fakat çocukları olduğu için belki duygusal da bir bağlılığı da olduğu için kişiye yine dönüp dolaşıp barışıyor mesela. Bir dönem şiddet görüyor, bir dönem sözel şiddet görüyor, hakaretlere uğruyor. Ama yine affediyor yine barışıyor tekrar aynı süreci yaşıyor. Bu bir kısır döngü gibi en son hangi nokta da kopar bilmiyorum, dayana bildiği kadar..." (ÜH-Bekar -35).

"Mecbur kalıyor bence uzun süreler aile içi yaşantısını bozmamak için böyle bir şeye katlandı. .Çocukları da çok küçüktü çocukları vardı ve baya bakım zorluğu çekti. Kendi ailesinden dolayı da sosyal destek göremedi, ailesi dağılmasın yuvası dağılmasın diye çok şeye katlandı ama son görüşmemizde boşanmaya karar verdi..."(ÜH-Evli -37).

"Çocuğu vardır boşanmak istemiyordu. Ayrılmak istemiyordu. Hani belki çocuklar için mecbur duruyordur, görüyordur kendisini..." (SBH-Evli -43).

"...Şimdi o kadının bir tane engelli çocuğu var. Onu kaybetti işte diğer çocuklar küçüktü biraz daha büyüsünler istedi. Hani babasız bırakmayım falan diye düşündü. Hâlbuki sağlıksız bir ortamda büyümektense... (SBH-Bekar -46).

- **Tehdit edilme**

Aile içi şiddetten dolayı eşinden boşanmaya karar veren hemşire işini bırakıp şehir değiştirmeye bile kalkışsa eşinden kurtulamadığı, sürekli ölümle tehdit edildiği ifade edilmiştir. Tehdit eden kişi sadece eş değil, eşinin yakın arkadaş çevresi ve kayınpederde olduğu ifade edilmiştir. Hemşire tehditlerden dolayı korktuğu ve nereye giderse gitsin eşinde kaçamayacağı düşünüp durumu kabullenmeye başlanmaktadır. Ayrıca medyada gösterilen kadın cinayetlerinde boşanmak isteyip tehdit edilen kadınların korkularını artırdığını vurgulanmıştır.

"…birde şu var, kadın kaç defa boşanma davası açmış, kadın hani boşanmayan biri insan değil, kadın boşanmak için çok uğraşmış ama kadını boşanmaktan vazgeçirmek için uğraştı… kadın boşanma davası açtığında, adamın polis arkadaşları hastaneye geliyordu, kadın tedirgin oluyordu onları gördükçe. Adamlar kadınla konuşmaya, vazgeçirmeye çalışıyorlardı.. Sonra kadın tayini yaptırıyor, boşanma davası acıyor ama bu sefer kadının tayinini yaptırdığı yere adam da tayinini yaptırıyor kadını boşanmaktan vazgeçirip geri getiriyor…. ikna olmak zorunda kalıyor bence bir tane çocukları var adam çok psikopat birisiydi. Bilmiyorum kadına bir şekilde yapışıyordu bunu bırakmıyordu aldatıyordu da rahatta vermiyordu, ama kadını tehdit ediyordu kadında korktuğu için boşanamıyordu geri geliyordu …"(SBH-Evli -43).

"Psikolojisi çok bozulmuştu ve çok korkutmuş adam bunu o kadar korkutmuştu ki olayların gerçeğini göremiyordu. O nereye giderse gitsin, o adamın elinin onu ulaşacağını düşünüyordu. Ulaşamayacağı öyle bir yer yokmuş gibi o psikolojiye sokmuştu. Onun hiçbir şey yapamayacağını, kaçamayacağını düşünüyordu…" (ÖH-Evli -45).

"…hani seni şöyle yaparım böyle yaparım seni buradan sürdürürüm falan gibi adam tehdit ediyor kadını adam. Dediğim gibi adam baskı yapıyordu, seni buradan sürdürüm çocukları sana göstermem, kadında çocuklarını göremem diye korkuyordu. Zaten çocuk bir kadının en büyük zaafı, onun üzerine yapılan tehditlerden bir de bence kadına şiddet uygulanmış oluyor ki çocuğunu göstermem demek. Eskiden kadınlar bu kadar güçlü değildi biliyorsunuz, şimdi kadınların biraz daha farkındalık seviyeleri yükseldi, eskiden bu kadar çok kadın korunmuyordu. Çocuğunu göstermem dediğin zaman bir insana onun eli ayağı bağlanıyor zaten. İnsan çocuğuna bakınca zaten dünyası değişiyor yani onlar onun için çok önemli bir kadın için özellikle çok önemli en büyük zaafı erkek için nasıldır bilmiyorum ama…" (SBH-Evli -43).

"… zaten yıllardan beri bununla yaşadığı için çok iyi hazmetmiş ve çocukların da büyütmüş, bir kadıncağız da. Çocuklarını büyütmüş derken, ortaokula liseye gidiyordu. İşte sadece çocuklarım için buna katlanıyorum diye söylemişti ama çok korkuyordu adamdan. Sonuçta adam polis, elinde silahı var. Sonuçta televizyonlarda bir sürü şey

görüyoruz, çekip vursa o sinir anında, kadının ailesi de hiç destek çıkmıyor da aynı zamanda fiziksel şiddet de uyguluyormuş kadına… (ÖH-Evli -38).

- **Aile desteğinin olmaması**

Aile içi şiddet gören kadınların boşandıklarında ailesinden destek göremeyeceklerini, destek olsalar dahil çocuklarının istenmeyeceklerini belirtilmiştir. Ailesinin istemediği kişiyle evlenen, evlatlık olan, akraba evliliği yapan kişilerin diğerlerine göre daha az aile destek gördükleri vurgulanmıştır. Eşinin boşanmak istediğinde kadının ailesinden destek göremeyeceğini bilen erkeklerin, kadınlara daha fazla şiddet uyguladığı ortaya konmuştur.

"…bir anne, iyi bir insan, çok sevgi dolu bir kalbi var, ama masum ama bunlara hayır diyebilecek güce sahip değil. O gücü bulamıyor çünkü bunlar birincisi akraba evliliği. Her bir olayda iki tarafta kızı suçlu buluyor. Kızın ailesi de damadı haklı görüyor…"(SBH-Evli -52).

"….geçenlerde yine şiddete uğradığını duydum eşinin dövdüğü duydum. Herhalde ayrılır diye düşündüm, ama duydum ki eşiyle tekrar birleşmişler. Yani tekrar barışmış, ne zihniyetle yapmış. Ama şu da olabilir o arkadaşın ailesi biraz sıkıntılı, kadın ailesinden destek göremeyecek çünkü zaten ailesinin istemediği bir evlilikti. Yani istemediği bir evlilik olduğu için iki çocukla babasının evine dönmek birde aile desteğini görmeyecek.." (ÜH-Bekar-40).

"Kadın boşanamazdı. Çünkü kadın öksüz ve yetim büyümüş, kadını amcası filan büyütmüş. Kadının hiçbir öz kardeşi falan yok, arkası da yoktu. Kadının açıkçası gidecek bir yeri yoktu. Eşi de sürekli "sen bana muhtaçsın, sen bana mecbursun boşanamazsın" diye şey yapıyor .Kadında işte ben giderim boşanırım diye bir şey demiyor işte sadece sineye çekiyor… (ÜH-Evli-38).

"Toplum baskısından çekinerek bunu devam ettirenler, söyleyenler var. Özellikle bayanın kendi ailesi tarafından, işte ben kocamdan ayrılırsam, babama gideceğim çocuklarımı

istemeyecekler, çocuklarını bırak gel diyecekler. Sonuçta öylede bir endişe var, ailesinden destek görmeyeceğini düşünüyor…"(ÜH-Evli-49).

"…kadına ailede destek çıkmıyordu. Destek çıksa zaten, bunları yaşamazdı. Kadın hiç destek görmüyordu, hiç ailesinden bahsetmiyordu…"(SBH-Evli -43).

***"**…arkadaşımın birisi anlatmıştı eşi darp ediyormuş falan filan fiziksel de sözel de. Sözeli saymıyoruz artık dedim neden ayrılmayı düşünmüyorsun … sen ayaklarının üzerinde duran bir insansın, sonuçta bir mesleğin var, ailen var seni destekleyebilecek insanlar var. Ailesinden destek göremeyeceğini düşünüyor…" (SBH-Evli -36).*

"…aileden baskı gördü aile bizde boşanma olmaz dedi eşinin ailesine de boşanma olayı yokmuş arkadaşım o kadar boşanmak istediğini söylediğinde Eşinden de tepki gördü bizde boşanma olayı yoktur Kızın ailesi destek çıkmadı…" (SBH-Evli -51).

"…sonra bu adam da kızı kaybetmek istemedi çünkü ondan daha iyisini bulamayacaktı kocası. Bundan daha iyisi olamazdı bırakmadı hiç peşini adam, sürekli geldi hep çocuğunu gördü, bitirmedi onunla ilişkisini. Hemşirede kar zarar hesabı yaptı baktı babasından kocası daha iyi evine döndü. Şimdi birlikteler, işe girmiş artık çalışıyor. Artık kadına şiddet uygulamaya bırakmış, hemşire de bir süre çalışmama kararı aldı. eni istediysen eğer beni geçirebileceksen şartıyla döndü…" (ÖH-Evli -45).

"Dediğim gibi çok özgür, ailesine gerçekten güvenen, destek olacağına inanan, emin olan insanlar, belki bu olayları çok rahat atlatabilir. Bir kerede hiç izin vermeden bir şiddete bile boşanabilir… ama aile yapısı daha farklı, böyle işte daha baskıcı aileden gelen insanlar, daha fazla katlanıyorlar. Ailem ne der, çevrem ne der, işte ben şunu nasıl yapıcam, bunu nasıl yapıcam gibi düşüncesi olan insanlar herhalde bunu daha çok yürütmeye çalışıyor …"(SBH-Bekar -46).

- **Özgüveninin olmaması**

Özgüveni olmayan kadın çalışanın şiddet gördüğünde kendine ve çocuğa tek başına yetemeyeceğini düşündüğü için ayrılmadığı belirtilmiştir.

"…Sonrasında kadın panik atak falan oldu yani cesaret edemedi. Kadının ailesi destek çıkıyor, boşanması için ama kadının o cesareti yok. Kadının özgüveni yok, bittik, çökmüş bir avuç ilaçla yasıyor. Yaşama tutunmaya gücü mecali yok. Öyle sürdürüyor hayatını…(SBH-Evli -52).

"…eşinden de ayrılmak istemiyor ama ona maruz da kalıyor. Benim o zaman ki yaklaşımım evini terk etmek istiyordu falan, oturun düzgünce konuşun çünkü ayrılmak istemiyor, diyor ki çalıştığı halde, meslek sahibi olduğu halde, ben ne yaparım te başıma diyor, çocuğumla diyor ciddi de böyle kendine güvensizliği vardı…" (ÖH-Evli -44).

- **Toplum baskısı –statü kaybı**

Kadın eşinden şiddet gördüğünde toplum tarafından suçlu olarak erkeklerin değil kadınları görüldükleri belirtilmiştir. Boşanmış kadına toplum tarafından dul damgası yapıştırıldığı, ötelendiği ve ailesi çevresi tarafından da istenmediği vurgulanmıştır. Kadınların bu durumdan korktuğu için ayrılmayı ertelediği ortaya konmuştur.

"…..baskılar ekonomik baskılar diye düşünüyorlar yani şimdi insanlar söyle düşünüyor bunca yıl hepsi belli bir yaşın üzerinde gelmiş insanlar, 45 50 yaş arası bir şeydi kadının yaşı sonuç olarak ben bunu yıllardır çektim, topluma karşı eşinden boşanmış pozisyonda düşmeyeceğim diyor…Sonuçta ben kurulu düzenimi ya da topluma karşı dul olmak, boşanmış pozisyonunda olmak düşmemek için var olan çekiyorlar…" (ÖH-Bekar -59).

"...ayrılmak istemiyor çocuklar etkilenecek ya da kadının sosyal statüsü düşecek yani Kadın eşinden ayrıldığı zaman etraf, aferin bak boşamış kocasının ne güzel, dayak yemiş kendini kurtarmış demiyor, o onun gözü dışarıda adam ne yapıyor ki iki tane de vursun ne var ki ama hepimiz yeri geliyor şiddet görüyoruz. Ne var ki en ufak şeyde de bırakıp gidilmez ki bırakmak oluyor mu öyle onun gözü dışarıdadır Başka erkekler vardır başka erkeklerle fink atmak için ayrılmıştır deniliyor, işine geliyor böyle konuşmak insanların. İşte yakın çevresindeki kadınlar kocasını bıraktığı, koca arıyor işte, benim kocama göz koyacak, kocamı elimden alacak diye gerçekten ama gerçekten benim babam geçen yıl vefat etti, benim annem 60 küsür yaşında evin….ee eksik bir kadınım bundan sonra kafamı kaldıramam dışarıya çıksam dedikodumu yaparlar, işte kime selam versem eski dostu akrabası demezler bilmez insanlar ben onlara selam vermem konuşmam şimdi 65

yaşındaki kadın beş tane çocuğu olan kadın bunu düşünüyorsa, hissediyorsa, düşünün toplum bakışın. Bence eşinden şiddet görüp de boşanmayan bu nedenle duruyordur ayrılmıyordur ve sessiz kalıyordur. (ÜH-Evli -44).

"Aslında bunu kendi hatası gibi düşünüyor. Nasıl diyeyim hani toplumda birazda sen bir şey yapmışsındır da adam boşuna onu yapmamıştır algısı var. Bilemiyorum, suçluluk duygusuyla mı yapıyor ya da utandığı için insanlara bunu anlatmak istemiyor, yani toplumdaki imajını düşünüyor. Şu hekim kadın düşünsenize onun toplumda bir statüsü var. Bir doktor burada sözü geçen bakıyorsun güçlü bir kadın görüyorsun. Ama insanların bakış açısı değişecek. Yani belki bizim de değişir hani şey yapmıyorum o insanları söylemeleri gerektiğini düşünüyorum. Buna rağmen ben bile belki acıyarak bakacağım, insanlarda böyle bir şey yapabilir yani. Aslında belki paylaşım konusu olabilmeli böyle konular, sorunları, nedenlerini de tartışmak gerekir. Genellikle saklamayı tercih ediyorlar… "(SBH-Bekar -46).

"…Yani kişilik yapıları biraz daha değişik, değişime dirençli insanlar oluyor herhalde. Bundan utanç duyduklarını düşünüyorum, mutlaka utanç duyuyorlardır. Ortaya dökülmesini istemiyorlar. Bunun sonucunda yaşanacak şeylerden korkuyorlar belki de aileler devreye girecek, işte sosyal hayatındaki kişiler öğrenecek, işyerindekiler öğrenecek, O çok korkunç bir şey işyerindekilerin benim şiddet gördüğümü ve bu yüzden ayrıldığımı ya da bu nedenle bu işe son verdiğimi öğrenmeleri hiç hoş değil gibi düşünüyorlar. Büyük ihtimalle ya da o psikolojik baskıyı yaşadıkları için o özgüvenle silkelenmeyi bir yaşayamıyorlar. Herhalde o nedenle de buna razı gelip devam ediyorlar…" (ÜH-Bekar-37).

"Ben ailemin yanına dönmek zoruna kalsam küçük ilçede yaşıyorlar. Belki ailem öyle düşünmeyecek ama diğer insanların bakış açısı farklı olacak ister istemez. Bu da kadınların hareket etme alanlarını daraltıyor. Bir kısır döndüğünün içine tekrar dönüyor…" (ÜH-Bekar -35).

"…Çok iyi konumunda olmasına rağmen, ekonomik olarak da hiçbir sıkıntı yaşamasına rağmen dul kadın demesinler bana diye. İşte dul kadına herkes sarkar diye boşanmıyor. Evet yani ne diyorlar mahalle baskısı gibi ona maruz kalmaması için çok dayandı, çok

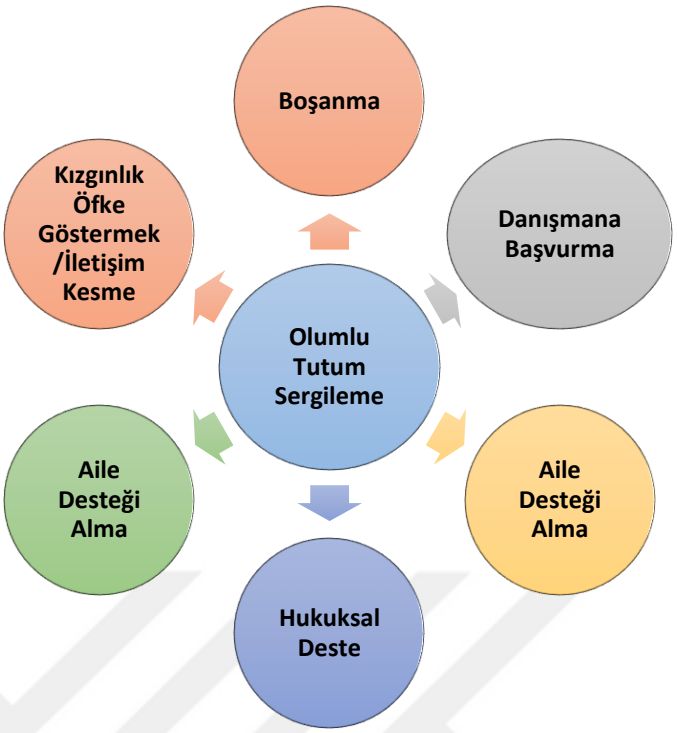
kaç kere şiddet gördü, o kadar durumunun iyi olmasına rağmen gidemedi. O arada erkeklerde biraz kendilerini acındırıyorlar, özür dilerim bir daha yapmayacağım, bir daha yapmayacağım, bir daha olmayacak diye kanıyor…"(ÜH-Evli-50).

"Sonra işte dul kalmış, toplum baskısı olduğu için ayrılmak istemiyor, eşinden. Eğer bir de çocukları varsa çocuklarını babasız ya da parçalanmış ailede yetiştirmek istemedikleri için ondan yani boşanmıyorlar…" (ÜH-Evli-38).

"Bir kere ailelerine söylüyorlar, ailelerde boşanmış bir kadın istemiyorlar. Çünkü boşanmış kadın, dul kadın toplumumuzda…(kötü kadın anlamında bir terim söyleyerek) ilk adımını atacak kadın olarak görülüyor. Ne yazık ki bu böyle, ister olsun ister olmasın kadın evde fazlalık olarak görülüyor. Ailesi tarafından da hemen evliliğine o zaman tamam boşanırsan kocan sana bunu bunu versin, maddi durumu iyi ise veremiyorsan çocukları için nafakayı versin ya da kocan baksın kocanın ailesi baksın. Ama sen mutlaka evlen diye karşılanıyor kadın, yalnız başına yaşayamazmış gibi…"(SBH-Evli -49).

4.2.3.2. Olumlu Tutum Sergileme

Araştırmada, "olumlu tutum sergileme" temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-20); kadın çalışan eşinden şiddet gördüğünde boşanma, arkadaşından destek alma, hukuksal destek alma, danışmana başvurma gibi olumlu tutum sergilediği belirtilmiştir.

Şekil 4-20: Olumlu tutum sergileme alt teması altında oluşan kodlar

- **Boşanma**

Aile içi şiddet gören kadınların ilk başlarda durumu kabullenseler de şiddettin devam etmesine bağlı olarak boşandıkları belirtilmiştir.

"Benim burada da çok sevdiğim bir asistanım vardı harika biriydi. ..Evlendi adam ...ona işi bıraktırdı. Kadın uzun süre evde oturdu. Bir tane çocuğu oldu. Sonra adam fiziksel şiddet olayları başladı. Sonra kadın boşandı. Bankaya işe girdi. Şuan kendi çocuğunu tek basına büyütüyor. Ekonomik özgürlüğü, sosyal özgürlüğü ve o şuan bu toplumda çok güçlü bir kadın karakteri, ayakları üzerinde duruyor. Evliliği üç yıl filan sürdü "(SBH-Evli -52).

"...ama sonrasında bunun böyle olmadığını öğrendik bir hemşirem aynı şekilde eşinden ayrıldı boşandı hamileyken yine aynı aile içi şiddet gördü sonrasında da ayrıldığı halde gördü" (ÖH-Evli -38).

"Evet oldu, bir hemşire eşinden fiziksel şiddet görüyordu, nişanlılık döneminden itibaren beri varmış. ...30 yaşlarında filandı. Çocukları vardı aile içindeki problemler şiddet filan hep devam etti sonra boşandı şimdi daha mutlu emekli…" (SBH-Evli -50).

"... hemşire ayrılmadı da ne oldu söyleyeyim sana evliliğinin 25 yılında yine ayrıldı. Ç ünkü şiddet devam etti herhalde kadın o yıllar içerisinde kendini daha güçlü hissetti çocukları büyüyünce artık yeter diyor…" (SBH-Evli -49).

"...bir diğer arkadaşım ayrıldı. O direkt boşadı çocuğu beş aylık olmasına rağmen daha güçlüydü o direkt şiddet gördüğünde ayrıldı…" (SBH-Evli -49).

"...darp olduktan sonra zaten ailesini çağırdı yanına biz bile barıştırmaya çalıştık çalışmadık değil yani (gülümsedi) aile bozulmasın diye şey yapıyorsunuz ama zaten fiziksel şiddet en son oldu onda en sonunda da ayrıldılar. Ağır bir şiddet görmüştü ailesi filan geldi yanına, işte çocuklara filan annesi filan bakmaya başladı, derken ayrıldılar boşandılar yani haa ama halen görüşüyorlar…" (ÜH-Evli-50).

"...ama artık sonunda boşandı birde çocuğu vardı o boşanma noktasına çok zor geldi. Birde şiddet gördüğü halde sevgi vardı, ayrıca çok eski bir birliktelikleri vardı, bekarken öyle bir durum yoktu. Ama evlenince biraz değişiklik oldu çocukta. Fiziksel şiddette vardı bir buçuk yıl ayrılalı ve kadın şuan çok mutlu keşke daha önce ayrılsaydım diyor…" (SBH-Evli -39).

- **Arkadaş desteği alma**

Eşi tarafından öldürülmekle tehdit edilen kadınların can güvenliği sağlamak konusunda arkadaşlarından destek aldığı vurgulanmıştır.

"...Evet oldu hatta çok korktuk eşi onu öldürmek istedi. Eşinin psikiyatrik hastalığı varmış bahsettiğim bayan evine gidemedi. İşte bize götürmek istedim, ama ben size gelirsem hemşire hanım sizin de yeriniz yurdunuzu öğrenir bu sefer benim yüzümden sizde mağdur olursunuz ben size de gelmeyim dedi. Sonra eşi psikiyatriye yatırılana

kadar çalışan bayan arkadaşında kaldı ve sürekli yer değiştirdi bu çok zor bir durumdu…".(ÜH-Evli -54)

- **Hukuksal destek alma**

Aile içi şiddet gören kadınların boşanmaya karar verdiklerinde boşanma davası açma, şiddeti belgelendirme, koruma kararı aldırma, görev yeri değişikliği gibi konularda hukuksal destek aldıkları ifade edilmiştir.

"…bunu uygulayan da doktor eşi de doktormuş. Yani eğitim seviyesinin hiçbir önemi yok o yüzden darp raporu almaya gelmişti…" (SBH-Evli -44).

"şiddet görmeye başladıktan sonra…annesi babası geldi onu götürdüler memlekete sonra aile mahkemesine başvurdular. Hem şuan ne olduğunu bilmiyorum devletten koruma aldı, muhtemelen boşanmıştır şimdi. Çünkü ben en son görüştüğümde boşanma süreci vardı. Hatta bu tarz iş ve bağlantılar atama işleri gizli yapılıyormuş, eşinin onu araştırdığı, nerede olduğunu araştırdığını duymuştum ben. Ama şuan ailesinin yanında buradan geçici görevlendirme yapıldı, altı ayda bir geçici görevlendirmesi yapılıyordu. En son ataması çıktı tabi ki şuan ailesinin yanında, devletten destek aldı koruma istedi yani koruma verdiler ona…" (ÜH-Evli -37).

"…hem cinsim olarak bir kere kadına şiddete maruz kalması bir kere çok rahatsız etti. Bu konuda ne yapabiliriz diye konuşup savcılığa şuç duyurunda bulunduk, darp raporu filan alındı, bayağı ciddi uğraştık. Yasalar dediğim gibi kadını korumuyor yani herhangi bir şey yapılmadı, erkek karakola bile davet edilmedi. Kadın darp raporu aldı şiddet uygulandığına dair ama şuan da evlilikleri halen devam ediyor, anlattığım kişinin ama halen şiddete maruz kalıyor…(ÖH-EVLİ-46).

".....Sonrasında işte boşanma davası açtı, eşine uzaklaştırma aldırdı, en sonunda boşandı…"(SBH-Evli -43) .

"Şimdi kendisi anlatmadığı için bilmiyorum tam olarak fakat birkaç gün önce bir olay oldu. Buraya adli tıp biriminde tanıdığım bir doktor geldi. Yani o da böyle güçlü bir kadın olarak bilinir yani emekliliği geçmiş artık 50 li yaşlarda bir kadın hekim öyle biri. Aslında yıllardır biliyorum kocasıyla sorunları olduğunu, kadın kendini dine vermiş, kocasıyla ile hiçbir şey paylaşmadığını sürekli namaz kıldığını artık evliliklerin o anlamda bittiğini falan söylüyordu. Ama çocuklar için bir süre daha idare edeyim diye düşünüyordu. Geçen gün böyle dayak yemiş olarak geldi, ben görmedim adli tıp yan odamda ismini gördüm şaşırdım görünce ne oldu falan diye boşanma davası açtığı için darp raporu almaya gelmiş…" (ÜH-Evli -39).

"…Burada çay servisi yapan bir personel vardı onda duyduk gördük o şiddet görüyormuş onda da yasal süreç işledi …"(ÖH-Evli -39).

"…Sadece boşanma davası açtı ve darp raporu söz konusuydu galiba darp gördüğünü belgelemişti …darp raporunu mahkemede sunacağını söylemişti. Şuanda her şey daha iyi, şimdi daha mutlu, boşanmayı bekliyor…"(ÜH-Evli -47).

"…önce bir hekimde rastladım. Karı koca hekimlerdi, eşi hastaneye part time olarak geliyordu, ama kadın bu kurumda çalışıyordu… O da sadece kaydım olsun, raporum olsun diye geldi. Odada görüşüp rapor tutulup gitti, olay gizli kapaklı oldu. Hastane binmeden sadece acilin doktoru ve raporu tuttu. Hatta onun adının yazılı olduğu sayfayı nasıl yok etsek diye, nasıl böyle arkaları alsak diye bir kendince atraksiyonuda yaptılar, saklamaya çalıştılar olayı. Hiçbir müdahale yapılması mi istemedi vs. sadece raporumu yazın dedi, sadece rapor tutturmak için gelmişti. Fiziksel olarak muayene bile etmedik, yani kurumda çalışmaya devam etti, yönetimle hiç bir şey paylaşmadı… bunu sakaldık, başka kişilerle paylaşmadık, kayıt defterini bile sakladık…" (ÖH-Bekar-46).

"…ne yapabiliriz diye konuşup, savcılığa şuç duyurunda bulunduk. Darp raporu filan alındı. Bayağı ciddi uğraştık, yasalar dediğim gibi kadını korumuyor. Yani herhangi bir şey yapılmadı, erkek karakola bile davet edilmedi, kadın darp raporu aldı şiddet uygulandığına dair. Ama şuan da evlilikleri halen devam ediyor anlattığım kişinin ama halen şiddete maruz kalıyor…" (ÖH-Evli-46).

- **Aile desteği alma**

Ailesinden şiddet gören kadın çalışanlar boşanmak istediklerinde ailesinden maddi konularda, çocuk bakımında, barınma, güvenlik konusunda ailesinden destek aldıkları belirtilmiştir.

"...şiddet olayından sonra arkadaşım bir süre ailesinin yanına gitti. İşte bir iki hafta falan düşünmek istediğini falan söyledi, biraz yalnız kalmak istediğini söyledi, biraz uzaklaşmak istediğini söyledi. Böyle bir arada oldukça daha çok ağlama krizlerine falan giriyordu..."(SBH-Evli -48).

"...şiddet görmeye başladıktan sonra, şey yaptı evi terk etti. Daha doğrusu şöyle oldu kendi ailesinden destek aldı. Ailesi şehir dışındaydı annesi babası geldi onu götürdüler, memlekete sonra aile mahkemesine başvurdular..." (ÜH-Evli -37).

"... bir iki kere şiddet gördükten sonra arkadaş ailesinden destek aldı. Çok iyi de bir aile yapısı vardı. Ama ilk şiddette bir şey yapmadı ona geçer diye düşündü, ama bir iki kere olduktan sonra ailesi apar topar geldi. Annesi de babası da öğretmendi. Yani ailesinden korkan bir kız da değildi gayet modern yetişmiş birisiydi, kendisine güvenen birisiydi. Annesi babası aldı ve götürdüler..." (ÜH-Evli -37).

"...hemşire hanım katlanmak istemedi, çocukları ile kayınvalidesi kayınpederi ile yaşadı ama yine de katlandı. İlişkisini bitirmedi, halen devam ediyor, sonra tayin alıp çıktı gitti zaten. Şu an ne durumda bilmiyorum... (SBH-Evli -51).

"...eee zaten aileden destek göremezse boşanamıyorlar. Aile desteklerse eğer kızım işte dese ki kızım bende sana yardımcı olurum, anne baba kalkıp yanına kalkıp gelenler oluyor. Mesela bir arkadaşımda, ailesi kalkıp geldi yanında durdular, eşini evden çıkardılar. İşte onda bir baya ciddi şeyler vardı boşandılar..." (ÜH-Evli-50).

"...en sonunda da ayrıldılar. Ağır bir şiddet görmüştü, ailesi filan geldi yanına. İşte çocuklara filan annesi bakmaya başladı, derken ayrıldılar boşandılar ..." (ÜH-Evli-50).

"...Hemşire arkadaşlarımın şiddet görmese de en azından engel olunuyordur (ailesini kastediyor) diye düşünüyorum. Çünkü boşanan insanlar var benim çevrem de hemşire olup boşanan insanlar var kocalarından. Hani anneleri babaları hani belki maddi olarak destek veremeseler de çocuk bakımında çok destek oluyorlar. Benim en çok gördüğüm yine borç öderken filan, ufak tefek destek olanlar var, ama tekrardan kimse babasının evine dönmek istemiyor..." (ÜH-Evli -44).

- **Kızgınlık öfke gösterme, iletişimi kesme**

Kadınlar eşinden şiddet gördüğünde küsme, iletişimi kesme, araya mesafe koyma, erkeğin isteklerini yerine getirmeme gibi tepkiler verdileri ve daha sonra tekrar barışıp ilişkilerine devam ettikleri ifade edilmiştir.

"...mesela şiddet gördüğü zaman bize anlatıyordu benim evime gelip kaldığı zamanlar oldu. Mesela bir iki hafta eşimden uzak durmaya çalışıyordu, ara veriyordu ilişkisine. Biraz özleyip daha katlanır hale getiriyordu, kendini ..." (ÜH-Bekar -46).

"Ben bazen sözel şiddete maruz kaldığını düşünüyorum, açıkçası evliliğim de yaşıyorum. O yüzden ne yapardım susardım, susuyorum. Genelde mesafemi koyarım, eşim de olsa çocuğum da olsa, arkadaşım da olsa, hemen mesafe koyarım. Bu benim kişisel savunma mekanizmam galiba, mesafe koyuyorum karşımdaki bunu anlıyor..." (SBH-Evli -44).

"...Kendisi mücadele ediyor, nasıl mücadele ediyor. Evde küsme tarzında mı yapıyor ya da ona verdiği bazı şeyleri blokaj koyma tarzında mi yapıyor. Çünkü eminim büyük tarzda onun ödemelerini de bu yapıyor, atıyorum para vermiyor..." (ÜH-Evli-49).

"...Konuşmuyor, kavga ediyor filan ama ayrılamıyor. Çocuk var diyor, o yüzden kalıyorum diyor. İşte eşi yapıyor, ediyor bir ay filan küs kalıyor. Sonra gelip özür diliyor ondan, o da özür diledi diyor, o da affediyor..." (ÖH-Evli -44).

"...Yakın bir hemşire arkadaşım hatta nasıl diyeyim ilk şiddet de değil ikinci üçüncü şiddeti oldu ... ne boşandı ne şikâyetçi oldu. Bu olay küslük bazında kaldı, sonra barışıldı ve halende devam ediyor ..."(ÜH-Evli-49).

- **Danışmana başvurma**

Kadınların aile içi şiddetle baş etmek için psikiyatrist/psikoloğa gittiği, antideprasan kullandığı ve klinikte yattığı ifade edilmiştir. Ayrıca diğer önemli bir husus kişilerin çalıştığı hastanedeki olanaklarından yararlanmak yerine, başka hastanelerdeki psikologlara gittiği, bunun nedeninin de durumuna ilişkin bilgilerinin kurumuyla paylaşılma korkusu olduğu vurgulanmıştır.

"...profesyonel bir destek alması gerekiyordu. O desteği aldı bir altı aya kadar hastanede tedavi gördü, daha sonrasında tekrar çalışmaya başladı. Yatarak tedavi gördüğü için o süreçte çalışmadı…. ama o arkadaşımız tabi ki üçüncü eşiydi daha önce iki kere daha evlilik geçirmişti. Bu çok ciddi psikolojik desteğe ihtiyacı olan zaten şey olarak da destek aldı. Yani alkolizm tedavisi filan gördü… halen daha psikolojik şeyi çok fazla sıkıntıları çok fazla. Bunu zaten iş ortamına da yansıtıyor, çok mutlu değil, aile içerisinde sürekli fiziksel olmasa da sözlü şiddet yaşanıyor yani bunları bizimle paylaşıyor sürekli…" (ÜH-Evli -51).

"...tabi tabi görüyordu kendisi gitmişti kurum dışından bir yere gidiyordu antideprasan kullanıyordu…"(ÜH-Evli -44).

"... kendisi psikiyatriste gitti bu dönemde kuruma yansımadan kendi imkanları ile gitti bu süreçte…" (SBH-Evli -49).

"...Hemşire Hanım gitti (psikoloğa gittiğini kastediyor), eşi de polisti, eşinin şartlarından dolayı mı gittiler bu durumdan rahatsız olduğu için mi gitti o kısmını bilmiyorum. Ama boşanmadılar, iki tane çocuğu vardı 10 yıllık evliler …"(SBH-Bekar -41).

"Psikiyatriye gidip ilaç alıyor hepsi, hemen hemen hepsi psikiyatriye yönlendiriyoruz ve onlarda kabul ediyorlar bunu. Psikolojik destek almanın onu rahatlayacağını söylüyor(ÜH-Evli-50).

"...evet evet aldı psikiyatriye gitti, psikolojik destek de gördü..." (ÜH-Evli-49).

"...şimdi şöyle psikolojik destek alan az, çünkü burada da toplum baskısı var. İşte psikiyatri gidiyor, psikolojisi bozuk zaten, herhangi bir antidepresan kullanan arkadaşımız olduğunda bile, en ufak bir şey olduğunda o zaten antidepresan kullanıyordu o zaten ... onu fişliyorlar, hemşireler birbirine böyle şeyler yapıyor. O yüzden duyulacak, edilecek diye hastanede psikiyatri kliniğinden yararlanamıyor hemşireler. Dışarıda özele gitse, çok para harcayacaklar, burada da gitmek istemiyorlar..." (ÜH-Evli-38).

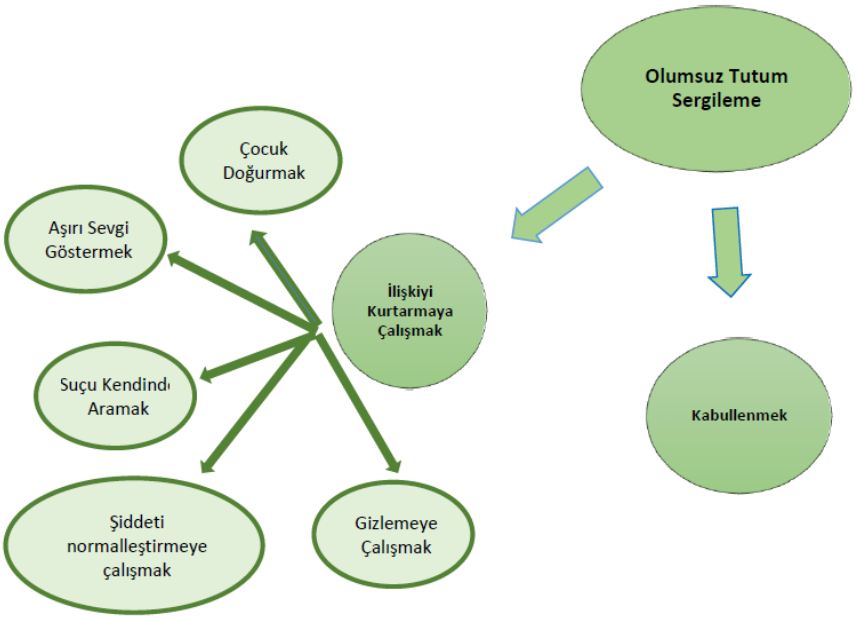
"...şey ruhsal yardım istemiyorlar, çünkü nedenleri de çünkü çocukları oluyor. Eğer ki ben boşanırsam ve bu davada görünürse, benim psikolojik olarak yardım aldığım, şey işte benim çocuklarımın velayeti eşime verilir. Ben böyle kalırım şeklinde görüşlerde oluyor. Onun içinde çok fazla psikolojik destek aldıklarını ya hani resmi kayıtlara girmeden almaya çalışıyorlar, ya da hiç almaya ya çalışıyorlar. Benim böyle bir şeye ihtiyacım yok diyor, ben kendimi güçlü hissediyorum kendi kendime yeterim diyor..."(ÜH-Bekar-41).

"...Kız boşanma sırasında ailesinden destek aldı psikoloğa gitti, psikolojik destek aldı çocuğu etkilenmesin diye çocuğu da götürdü o sırada ilaç filan da kullandı..." (SBH-Evli -39).

"...Ben destek aldığı kısmı o kadarını bilmiyorum, psikiyatri olarak gidiyordu çünkü ilaç kullanıyordu aaa tabi ki o psikoloğa gidiyordu o onun dışında dernek vs. tarzı bir destek aldı mı bilmiyorum, ailesinden destek almıyordu çünkü ailesi çok uzakta sanırım destek almıyordu tek mücadele etmek zorunda kaldı onun iki tane çocuğu var..." (ÜH-Bekar-32).

4.2.3.3. Olumsuz Tutum Sergileme

Araştırmada, "olumsuz tutum sergileme" temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde (Şekil 4-21); kadın çalışan eşinden şiddet gördüğünde kabullenme, çocuk doğurma, aşırı sevgi gösterme, suçu kendinde arama gibi olumsuz tutum sergilediği belirtilmiştir.

Şekil 4-21: Olumsuz tutum sergileme alt teması altında oluşan kodlar

- **Kabullenme**

Yönetici hemşireler çalışanlar şiddet gördüğünde mücadele etmek yerine boşanmaya cesareti olmadığından, erkeğin diğer olumlu tarafları düşünerek, yalnız kalma korkusundan, tekrardan evlenemeyeceği düşüncesinden, sevgisinden şiddeti kabullendiği ifade edilmiştir.

"...bizim bir arkadaş vardı, onun eşi de doktordu, kadın hemşireydi. Fiziksel şiddet görüyormuş, onlar evliler halen, biz adamı da tanıyorduk. Dr da bizim hastanede çalışıyordu. Kadın bununla hiç mücadele etmiyordu, sineye çekip oturuyordu. Kadının, şiddet gördüğünü duyunca da ben çok sasırdım, dışarda güçlü bir karakterdi..." (SBH-Evli -43).

"bunun alışkanlık kısmı var. Adamın sevmediği huyları var ama bir de sevdiği huyları var galiba, o yüzden adamdan kopamıyor bir türlü. Bilmiyorum adama bağımlı hale gelmiş, Kadın şimdik belli bir yaşa gelmiş ya ben bu yaştan sonra ne yapacağım diyor yalnız kalma korkusu var kadında hekim arkadaş 47 yaşında 32 yaşında evlenmiş (ÜH-Bekar -46).

"...kadının kocası alkol bağımlısı ama kadına sorarsak onun kocası ona şiddet uyguladığını düşünmüyor, işte belki hakaret ediyor, ona malına zarar veriyor gibi eylemlerde bulunuyor. Aynı şekilde çocuğu vardı geç evlenmişti, üniversiteye hazırlanan çocuğu vardı. Sonuçta işte topluma karşı, o da boşanmadı, eşinden psikolojik anlamda şiddet görüyordu ...güçlüydü mantıklıydı çocuğum için... bırakamam, ben sonuna kadar bu durumu kabullenip böyle yaşamak zorundayım diye ama psikolojisi iyiydi onun güçlüydü, ev işi iyi bir şekilde idare ediyordu, sonra adamı öldü...." (ÖH-Bekar -59).

"..çok büyük problemler çıktı işte boşanacağım boşanacağım dedi neye boşanıyorsun sen ... İnsanı tanıyordun, mesleğini biliyordun, her şeyini biliyordun o şekilde kabul ettin geldi. Burada yapamıyor gördü, şiddetli geçimsizlik baş gösterdi, ee ne yapacaksın mecburen gideceksin ya bırakacaksın seviyorsan katlanacaksın..." (SBH-Evli -50).

"...Kadınlar baş etmiyor ki sineye çekiyorlar hemşirelerin %80-90 nı bunu sineye çekiyor. Çünkü dul deme damgası, boşanacak gidecek ailesinin yanına. Ailesi tekrar onu sömürmeye çalışaca, bağımsızlığını elde edemeyecek, bir şey yapamayacak, çok şeyler var yani. Sonra ortada çocuklar var. Çocuklar olunca da zaten hiç şey yapamıyorlar... diyorsun ki neden niye katlanıyorsun ya birde gidip psikopatlarla evlenirse boşandıktan sonra yine adamlar rahat bırakmıyor ki bu yüzden katlanıyorlar mücadele edenler çok az. Birde şeyi görüyorum geç evlilik yaptıkları zaman, onlar daha fazla sineye çekiyorlar ya birde o geç evlenenler, genelde görücü usulüyle evlenenler, birisinin aracılığıyla evleniyorlar bir daha bulamam korkusuna daha çok şeye katlanıyorlar. Bence yeni nesil daha akıllı onlar katlanmıyor, niye çekeyim ki diyor, kimsenin göz yaşına bakmıyor, kendini ezdirmiyor, ama eski kuşak daha fedakârcı oldukları için sineye daha çok çekiyor..." (SBH-Evli -50).

"...Devam ediyorlar ... kadının o cesareti yok(boşanmayı kastediyor)....Öyle sürdürüyor hayatını..." (SBH-Evli -52).

"...Durumunu kabullenmiş olabilir, bırakamam seviyorum o da beni seviyor .Sevdiği için de böyle yapıyor demek ki. Böyle sevgi anlayışınız demek ki ne deyim yani. Gidip de insanların özel hayatına bir şey diyemezsin..." (SBH-Evli -36).

"…Bir tane hemşire arkadaş vardı şimdi o kızın tayini çıktı gitti. O erkek arkadaşından bir gün buluşmaya gidecekti ben korktum ben de kalktım gittim çünkü çocuk ona daha öncede fiziksel şiddet uygulamış…kızın bir kolundan ben çektim bir kolundan o çekti hadi gidelim hadi gidelim kızı kurtarmaya çalışıyorum ki daha öncede şiddet gördüğünü biliyorum. Tam taksiye binerken sokağın ortasında bağırdı, çağırdı adam. Böyle kız gene de kalktı gitti ona ben ne kadar konuştuysam da sonra evlendiler. Kadın vazgeçeceği noktada vazgeçmiyor. Evli değilsin, çocuğun yok ama yine de devam ediyor ve şiddette devam ediyor halen o yüzden çocuk filan bahane…" (SBH-Evli -30).

"…Hem de böyle negatif yönleri var katlanıyorum diyor işte evlilik böyle bir şey. Kendinden ödün vermek diyor deyip kendini bir şekilde telkin ediyor maalesef …"(ÜH-BEKAR-31).

"…O eşinin annesiyle birlikte kalıyor. Eşi mesela gezmeye gidiyor bir yerlere gidiyor ama çıkamıyor tek başına dışarı, adam izin vermiyor, kayınvalide de izin vermiyor. Dışarı çıkmak istediği zaman çocuklara bakacak kimsesi olmadığı için çıkamıyor… ama eşi arkadaşlarıyla tatile gidebiliyor kadın da bu durumu kabullenmiş durumda …"(ÖH-Evli -33).

"… kadınlar şiddet gördüğü zaman bununla mücadele etme yerine, onun içinde şiddeti hayatın, yaşamın bir parçası haline getiriyor, anlayabilmiş değilim. Kadın gizlediğini göre, kabulleniyor niye gizliyor dediğim gibi toplumsal baskıdan ve ortaya çıktığı zaman bir bedel ödemesi lazım, ne yapması lazım yaşamlarını ayırması lazım, ayırdığın zaman ne yapacak… (ÖH-Bekar -59).

"…işte onu hastaneye götürmeye, karakola götürmeye, hani raporunu almaya, şikayetçi olması yönünde teşvik ettim. Bütün bunları yapalım dedim, eşi de tanıyorum kabul etmedi… iki tane çocuğu vardı kabul etmedi benimle birlikte ne hastaneye geldi darp raporu almaya ne de karakola gitmedi ondan sonra işte biz oturduk biraz konuştuk ettik yapabileceğim ne varsa diye eşi de geldi sonrasında benim yanımda özür falan diledi eşinden sonra benden özür diledi işe gelemediği için falan ben de hani biraz öfkelendim

ikisini de yakından tanımanın verdiği şeyle biraz işin içine girmiş oldum işte arkadaşım önce ayrılmak istedi bu durumdan dolayı, sonra barıştı…"(SBH-Evli -48).

"…Kadınlar şiddet gördüğünde bir şey yapmıyorlar, kabul edip oturuyor çoğu. Bunun pek çok nedeni olabilir… Özellikle ekonomik özgürlüğü olmayan kadınlar hiç bir şey yapmıyor…" (ÖH-Evli-46).

"…Yani bu olaydan dolayı çok boşanan olmadı kocasını terk edenler olmadı, bir şekilde yediler yediler dayakları geri eve döndüler…" (ÜH-Evli-50).

"Aynen öyle dedi ama ben inanmıyorum, sadece çocukları için değil bence artık kendisi de alışmıştı bu duruma…"(ÜH-Bekar-40).

"…Her anlam da etkiliyordur. Bence her şeyi aşama aşama yasıyor. Çünkü bir kere en başta bizim toplumda kadercilik en başta yoğun bir şekilde kullanılıyor, o yüzen bir kere ona sığınmaya çalışıyorlar…" (ÜH-Evli-41).

"…Hayır hiç bir şey yapmadı bence artık o da kabullenmişti öyle yani, hiçbir mücadele gayesi yoktu…"(ÜH-Bekar-32).

"…Yok çok enteresan işte boşanmadı, boşanmadı adam tekrar eve geldi…"(ÜH-Bekar-32).

"…Bence hiç bir şey yapmıyor, çekiniyor, korkuyor içine kapanıyor, kimseye bir şey söylemiyor … yasal olarak hiç bir şey yapmıyorlar, çekiniyorlar…"(ÜH-Evli -53).

"…kocasından darp görüp gelip şikâyetçi olanını hiç görmedim hatırlamıyorum, darp sonrası polis gelip kişiyi götürüyor ama sonrasında olayı devam ettiriyor mu bilmiyorum, gelenlerde düştüm diyen genellikle çok oluyor, yaralanma şekli düşmeyle olabilecek bir yaralanma değil nasıl düşerse düşerse düşsün şekilde bir yaralanma olamaz muhakkak dışarıdan bir etki var bu etkiyi bilmemiz lazım ki iç organ yaralanması var mı mesela o yüzden biz sıkıştırdığımız zaman o zaman ancak söylüyor ve bu kişi şikâyetçi olmuyor, gizleyen kişi şikayetçi olmuyor. Korkuyor, yeniden darp edilmekten korkuyor toplumdan

tepki almaktan korkuyor bazısı utanıyor yani kocasından dayak yemiş olmaktan utanıyor bazısı çocuklarını babaya karşı kışkırtmamak düşüncesiyle çocuklarından gizlemeye çalışıyor yani bu sebeplerden dolayı ama şikayetçi olanı da polis alıp götürdüğü için hep darp edeni hem hastayı ondan sonrasını nereye kadar götürüyorlar onu tabi ki bilemiyoruz ama şikayetçi olan da oluyor (ÜH-Evli-49).

- **İlişkiyi kurtarmaya çalışma**

Aile içi şiddet gören kadın çalışanları çocuk doğurarak, eşine aşırı sevgi göstererek, suçu kendinde arayarak, şiddeti normalleştirmeye çalışarak, gizlemeye çalışarak ilişkiyi kurtarmaya çalıştığı ifade edilmiştir.

Şekil 4-22: İlişkiyi kurtarmaya çalışma alt temasına ilişkin kodlar

- **Çocuk doğurma**

Yönetici hemşireler aile içi şiddet gören kadın çalışanların şiddetle mücadele etmek yerine evliliklerini kurtarmak için yeniden çocuk doğurduklarını ve bunun şiddeti önlemediğini ifade etmişlerdir.

"...kendini tek başına çocuğuyla o sorumluluğu yetemeyeceğini düşünüyordu, maddi olarak değil manevi olarak, ben tek başıma çocuğumla ne yapacağım diyordu. Zaten birkaç yıl sonrada aynı kişiden yine ikinci çocuğu oldu. İkiz çocuğu oldu, adam hem fiziksel hem sözel şiddet uyguluyordu… sonra da herhalde tekrar da çocuk yapınca düzeleceğini düşündü …" (ÖH-Evli -44).

"…kavgalar devam etti. Hatta uzunca bir süre gözlük taktı. Yine dövmeler filan vesaire, ama üçüncü çocuk doğdu…" (ÜH-Evli-49).

"…ben eşimden boşanıyorum, çocuğumu alacağım geleceğim filan diyor. Sonra bir bakıyorsunuz ki hamile olarak gelmiş…" (ÜH-Evli-49).

"… çok garip bir şey oldu, hemşire arkadaş yine hamile kaldı ve eşiyle halen devam ediyor duyuyorum, görüyorum. Şiddet görenler hamile kalınca ne yapıyor, kendini koruma altına mı almış oluyorlar anlamıyorum psikolojilerini…" (ÖH-Evli -44).

"…boşanmışlar, kız burada çalışmaya başlamış. Çocuk (erkek) kızın pesinden buraya gelmiş tekrar ilişkileri başlamış. Tekrardan evlendiler, bu dediğim de evlilik döneminde oldu. Aynı kişiyle ikinci evliliğiydi yani, ama sonra çocuk yaptılar, sonra tekrar boşandılar…"(ÖH-Bekar-46).

"…kişiyle boşandı sonra tekrar barıştı. Şu an imam nikahlı yaşıyor onunla ikinci çocuğu da yaptı …" (ÖH-Evli -38).

"…kişi şuan ondan bir tane daha çocuk yaptı evlilikleri halen devam ediyor…"(ÖH-Evli -44).

"…Erkek tarafı kızı istemiyor ama bir tane çocuğu var, boşanma olayı oldu daha sonrada biz o arkadaşa destek olduk hani ne yapabiliriz, ne edebiliriz diye. Uzun bir süre izin verdik. Ücretsiz izin vs. izinlerini kullandı. Ama izin dönüşü hamileydi o da … (ÜH-Evli-49).

"… özelliklede ikinci çocuk çok fazla şiddet gördüğü bir dönem sonrasında oldu. O zaman hatta kendisi de tereddütteydi ne yapayım nasıl edeyim şekilde planlanmış bir gebelik değildi … (ÜH-Evli-49).

"…bildiğim bir tane var, benim kliniğimde değil ama ikinci üçüncü sefer döndü eşine mesela, Kabaca bildiğim kadarıyla ilk bir tane çocuğu oldu, onun bir ayrılma aşamasına geldi (27-28 yaşlarındaydı, yeni evliydi). Sonra ikinci çocuğuna hamile kalınca vazgeçti. İkinci çocuğunu da doğurdu ama geçenlerde yine şiddete uğradığını duydum, eşinin dövdüğü duydum. Herhalde ayrılır diye düşündüm, ama duydum ki eşiyle tekrar birleşmişler yani tekrar barışmış…" (ÜH-Bekar-40).

"…anladığım kadarıyla ilk önce şiddet görüyordu, sonra üzerine hamile kaldı tedavi yöntemiyle…" (ÜH-Evli-40).

"…yok boşanma falan yok hala devam ediyor evliliğine… zaten hemşire doğum izninde 3. çocuğunu dünyaya getirecek yani…" (ÜH-Evli -44).

- **Aşırı sevgi gösterme**

Yönetici hemşireler kadın çalışanlarının şiddet gördükten sonra tepki göstermek yerine eşlerini kendilerine bağlamak için daha fazla sevgi gösterisinde bulunduğunu belirtmiştir.

"…Yok yok uzun sürmedi tanımadan diyebiliriz yani çünkü arkadaşımın başka bir sevgili vardı. O sevdiği onu terk etti onun üzerine buna sarıldı gibi oldu o. O şekil de ama kandı yani öyle diyelim şuan da halen devam ediyor, şiddette ara ara devam ediyor. Özellikle sözel şiddet ama halen boşanmayı düşünmüyor halen kendisiyle telefonda konuşurken hayatım canım şeklinde …"(ÜH-Evli-49).

"....Hani boşanmak istiyorsa, hani onun eşi izin vermiyorsa, şöyle polis koruması altında oluyor…Çağırıyor polisi polis eşliğinde eve gidiyor. O mesela ne oldu, o kişi tekrar eşi ile barıştı…Bu süreç nasıl bir şeyse o girdap bir türlü bozulmuyor. Söylediğine göre sevdiğini söylüyor bize. Yani ben eşimi seviyorum…"(ÜH-Bekar-41).

- **Suçu kendinde arama**

Kadın çalışanlar şiddetin nedenini kendinde arayarak şiddeti normalleştikleri ve erkekleri bazı konularda şiddet gösterirken haklı buldukları belirlenmiştir.

"...çocuk doğurduktan sonra…işte kendinde de kabahat varmış gibi bir şeyler söyledi... İçine kapanıyor, ağlamaklı, kimseyle bir şey konuşmuyor, birde utanma çok kendi suçluymuş gibi…"(ÜH-Evli -53).

"...ilkinde tahammül ediyorlar, hatta ben yaptım diyerek, kendini suçlayanlar oluyor, ben adamı o noktaya getirdim diyenler oluyor, hatta ben cevap vermeseydim, ben karşı çıkmasaydım, ben sussaydım bu noktaya gelmeyecekti gibi söyleyenler var. Sonra eşiyle barıştığı zaman bir süre sonra tabi tekrardan şiddeti görüyor, tekrar bir araya geliyorlar ondan sonra eşine şey veriyor hani eşinin ona şiddet göstermesine öncelikle böyle hak verir …" (ÜH-Evli-50).

"...Eşi onu aldatıyor sonra adam karısını boşayıp bu sevgiliyle evlendi, çocuk bazen babada kalabiliyor ya babasında çok mutlu, eşinin evlendiği kişi bana göre daha iyi anne, bana göre daha iyi bakabiliyor çocuğa. Şimdiki aklım olsa boşanmazdım hani benim de kabahatim vardır, eşimin beni aldatmasında, bende o dönemde çok çocuğa yoğunlaştım, çok çocukla ilgilendim, o noktada eşimle ilgilenemedim fark etmedim, ben bunu fark etseydim, daha böyle kontrollü olsaydım belki boşanma noktasına gelmezdik, ayrılma noktasına gelmeyebilirdik, dediğini duydum tabi pişmanlıklar pişmanlıklar…" (SBH-Bekar -41).

".....Kendi eksikliğini de göreceksin orada, sonuçta tek taraflı değildir hiç bir şey yani. Eşim bir şey söylüyorsa vardır bir bildiği, bu yüzden durup da çok büyük kriz çıkarmazsın…."(SBH-Evli -36).

- **Şiddeti normalleştirmeye çalışma**

Yönetici hemşireler kadın çalışanların şiddete karşı tepki göstermek yerine bunun normal bir durum olduğunu, her evlilikte olabileceğini ve herkesin bu tarz sorunlar yaşadıklarını düşünerek tepkisiz kaldıklarını belirtmişlerdir.

"...İki üç yıldır şiddet görüyormuş on yıllık evliler bir tane erkek çocuğu var....Kendi hayatı sonuçta da ona bağımlı çok seviyor eşini, ayrılabileceğini düşünmüyor, onu düşünüyor o bensiz ne yapacak geri zekâlısın diyorum ya geri zekâlısın nasıl böyle bir şey diyebilirsin ya sen sonuçta mağdur duruma düşüyorsun ama ya bilmiyorum herkesin şeyi farklı yani ben olsam restimi çeker giderim..." (SBH-Evli -36).

"...kadın bu durumdan (şiddeti kastediyor) muzdarip ama çocuğu olduğu için hem de seviyor hem de böyle negatif yönleri var katlanıyorum diyor. İşte evlilik böyle bir şey kendinden ödün vermek diyor ,kendini bir şekilde telkin ediyor maalesef..." (ÜH-BEKAR-31).

"...çocuğun aldı memleketine gitti, o kişiyle boşandı. Sonra tekrar barıştı, şu an imam nikahlı yaşıyor onunla, ikinci çocuğu da yaptı, imam nikahı yaptı geri döndü... sonra iyi olduğunu duyduk bunlar çok uzun süre ilişki yaşamışlar sevgili kalmışlar kız ona aşıktı yani her durumunu kabul ediyordu ..." (ÖH-Evli -38).

"...Diğer arkadaşım da eşimden aslından psikolojik şiddet görüyor birde öyleleri de var diyor ben azından çok şükür benimkisi söyle böyle yapıyor ama ben azından ona sormadan etmeden rahat rahat gidiyorum çocuğumla oraya gidiyorum buraya gidiyorum orayı geziyorum burayı geziyorum ben ona göre daha iyiyim en azından benimkisi böyle yapmıyor böylede şiddeti yarıştırma şiddeti durumu var. Herkes kendi açısından mutlu olduğu noktaya bakıyor..." (SBH-Bekar -41).

"...Psikolojik şiddette şöyle bir şey var boşanmak istediğinde ailene söylediğinde kocan alkolik mi sigara içmiyor kumar oynamıyor seni aldatmıyor daha ne istiyorsun niye boşanıyorsun diyor. Kabul edilebilir bir durum olarak görülüyor..." (SBH-Bekar -41).

"…bu kadının bu evliliği sonlandırmak gibi bir planı yok…zaten hiçbir zaman gitme gibi planı olmadı, onun derdi ben bunu nasıl normalleştirebilirim oldu. Hatta ben kendisine direk şunu da teklif ettim kendi düzenini kurana kadar gel bende kal şeklinde ama onu da kabul etmedi, mazoşist bir arkadaşım☺ ama ne etkiliyor sevgimi etkiliyor, cinsellik mi etkiliyor bilmiyorum Aslında eskiden daha çok anlatırdı ama ben onu fazla eleştirdiğim için eskisi gibi anlatmıyor, içine kapanıyor özellikle eleştiri alacağı kişiye fazla anlatmıyor çünkü biliyor ki o kişi onu eleştirecek. Bana sorduğu zaman ben ona yardımcı olmak istiyorum, yardımcı olmak için de bir yol tarif etmem gerekiyor, doğru veya yanlış benim tarzım bu, elimden gelen bu belki yanlıştır bilemiyorum ama benim de yapım bu dolayısıyla belki de benden böyle bir cevap alacağı için son zamanlarda bazı şeyleri dikkat ediyorum son zamanlarda kimseye bir şey anlatmıyor, anlatmamaya başladı ya şiddet kesildi ya da artık kabullendi veya öbür taraf önleyebiliyor oldu ya da şiddeti artık kanıksadı kabullendi durumunu. İlk başlarda çok tepki verirdi şimdi tepki vermiyor, işte dün akşam kavga ettik eşim boğazımı sıktı gibi şeyler söyledi …"(ÜH-Evli-49).

- **Gizlemeye çalışma**

Kadın çalışanlar şiddete maruz kaldıklarında utandıkları durumlarını kimseyle paylaşmadıkları belirlenmiştir. İşe gelirken yüzündeki darp izlerini gizlemek için ağır makyajlar yaptıkları ifade edilmiştir.

"….gözünde morluklar vardı işe geldiğinde Tabii ki insanlar bundan kaçırıyorlar yok düştüm dolaba çarptım şeklinde söylüyorlar…"(ÖH-Bekar -59).

"…Kadın doğum teknisyenimdi bu hastanede., eşinden ve kayınpederinden şiddet gördü burnu kırıldı merdivenlerden yuvarlandı ama ilk basta bunu ifade etmedi bize işte merdivenlerden ben kendim yuvarlandım diye söyledi.." (ÖH-Evli -38).

"…Tabi canım işte kapıya çarptım şöyle yaptım böyle yaptım. Ama sonuçta biz anlıyorduk bir şeyler olduğunu ama.(duraksadı) arkadaşa bakıyorduk mesela hani bir gün çok morali bozuk ama iki gün çok laylaylom şarkı filan söylüyor gayet güzel güzel

çalışıyor. Hani sonrada düşünüyorsunuz ki onların kendi arasında demek ki anlaşıyorlar diye düşünüyorsunuz bilemiyorsunuz hani…" (ÜH-Evli-49).

"….işe konsantre olamıyor yani böyle bir insan utanıyor bu da bir gerçek söylemek istemiyor ancak çok sorarsan belki mecbur kalırsa açıklayor yoksa saklıyor bunu bir ayıp mış gibi görüyor …"(ÜH-Evli -44).

"…Utandı herhalde ben kendimi onun yerine koyuyorum herhalde birinin bana şiddet uygulamış olsa hele bir de birlikte yaşadığım birinin bana şiddet uygulamış olsa dayak yemeyi kaldıramam diye düşünüyorum belki insanlar da şunu beklerdi hala onunla birlikte olunca sen güçsüzsün sen eziksin sen acizsin şeyini yaşamak istemez hem çalışan rolünde bir kadın rolünde her şey zedelenecek diye düşünüyorlar herhalde anı öfke patlamaları hasta yakınlarına hastalara karşı bize karşı Çünkü böyle kendini güçlü hissedip güçlü olmayanı ezme şeyinde değildi böyle beraber çalıştıkları arkadaşlıklarıyla da oldu …" (SBH-Evli -49).

"…Bence pek işe yansımıyor saklıyorlar genelde de içinde yaşıyorlar genelde saklamayı yeğledikleri için onu yok sayıyorlar, utanıyorlar en büyük etken o, ben hemşireyim de nasıl bu şeyi yasıyorum diye genelde anlatılmıyor içlerinde yasıyorlar, artık gözle görülür şey olduğu zaman anlatıyorlar darp izleri vs. olduğu zaman konuşuyor yoksa yansıtmıyor ama …"(SBH-Evli -50).

"…O işi hallettim Yani gizli kalmasını istediği için ilk etapta hiçbir yere bildirmedik…" (SBH-Evli -48).

"…Bir tane doktor hanım gelmişti kapalı eşi dövmüş akşam 20.30 da gelmiş darp edilmiş sivil tabii üstünde forması yok. Beyin cerrahide ben çalışıyorum. Doktor başka bir serviste çalışıyordu. Tabii doktorumuz yoktu Buyurun biraz bekleyin dedim Doktor hanım Aile Hekimliği Toplum Sağlığı Merkezi gibi bir yerde çalışıyordu Buyurun bekleyin doktorumuz Birazdan gelir dedim kendisini eğitim seviyesi olarak yüksek gördüm onunla yakından ilgilendi Ben doktorum dedi görüyorsunuz dedi şiddet uygulanması için insana ve 40 yaşlarında falandı. Adam zaten daha önce de şiddet uyguluyormuş ama işte saklayanlar oluyor biliyorsunuz maalesef..." (SBH-Evli -44).

"...eden sakladı (düşündü) biz onu çok uyarmıştık emin olup olmadığını sormuştuk çok kısa vadede çok hızlı bir evlilik oldu belki bundan dolayı olabilir yargılanacağını eleştirileceğini düşünüyordu. Çünkü çalıştığım klinik çok aile gibi bir klinikti yani herkes herkesi rahatlıkla uyarabiliyordu bir yanlışını gördüklerinde rahatlıkla söyleyebiliyordular bende onlara söylerdim daha böyle duygusal ilişkilere dayanan bir ilişkimiz vardı bence o yüzden sakladılar yargılanacağını düşündüğü için..." (ÜH-Evli -37).

"...ben mesela eşimden ayrıldım aramızda ortak herhangi bir sorun yoktu ama mesela ablam beni çok uyardı aman onunla ters gitme. Çünkü toplumda böyle şeyler o kadar çok yaşanıyor ki yani aslında bir bakıma da hani sonradan hak veriyorum çünkü boşandığı zaman tamamen yabancı insan oluyorsun birbirine yabancılaşıyor yani ve karşı taraf sana saldırmaya çalışıyor bir şekilde fiziksel şiddet görmedim. Ama bu süreçte benim tanıyamadığım bir insana dönüştü adam. Bu süreçten çok kötü etkilenmiştim şimdi şiddet gören kadınları düşünüyorum depresyona giren olabilir veya ne bileyim yani muhtemelen yani eğer zayıf bir kişiliği varsa kaldıracak gücü yoksa ben çok etkileneceğini düşünüyorum yani birçok insan kamufle ediyor belli etmiyor ama dışarıya belli etmiyor ama..." (SBH-Bekar -46).

"...Burası Onkoloji Bölümü olduğu için bizde herkes streslidir, herkes işin o an olsun istiyor orada kaçıyordu o kadın hekim üzgün olduğunu fark ediyordum ben ama gerginliğini yansıtmıyor da Bir de buranın hocası çok katıdır öyle geç gelmeleri erken çıkmaları ailevi durumlar işe yansıtmaları hoşlanmaz buna izin vermez zaten Bir de hoca zaten kadın Hekim'in durumunu bilmiyor detaylı olarak işte Sadece bu adamdan kurtulsa artık gibi şeyler söylüyor bir de kadın servisi kimseyle paylaşmıyor bir tek benimle paylaşıyor durumunu ..."(ÜH-Bekar -46).

"...Yani dediğim gibi genelde morluk oluyor işte o zaman ya gözlük takıyor ya baş örtüsü ya da en kötüsü yıllık izni varsa onu veriyoruz, morluk sararıyor açılıyor filan makyaj ile kapatıyorlar onlar zaten onlar o konuda uzman oluyorlar makyaj ile morlukları kapatmak..." konusunda (ÜH-Evli-49).

"…bize çok mutsuz bir şekilde geldi sadece ben rapor almak istiyorum dedi muayene bile olmadı yüzünde morluklar vardı Hiçbir müdahale yapılması mi istemedi Sadece raporumu yazın dedi sadece rapor tutturmak için gelmişti fiziksel olarak muayene bile etmedik yani kurumda çalışmaya devam etti yönetimle hiç bir şey paylaşmadı onu çok ilgili tutuk hekim ben ve hasta arasında bunu sakaldık başka kişilerle paylaşmadık. Kayıt defterini bile sakladık…" (ÖH-Bekar-46).

"…Bu durumu yönetim duymadı çünkü bize merdivenden düştüm burnumu kırdım dediği için bizde onu o şekilde kayıt altına aldık. Hastanın dediğini yazıyorsun düşündüğünü yazamıyorsun o yüzden yönetimin bir bilgisi olmadı…" (ÖH-Bekar-46).

"…Gözünde gözünde morluklar vardı işe geldiğinde..Tabii ki insanlar bundan kaçırıyorlar yok düştüm dolaba çarptım şeklinde söylüyorlar ama biz tecrübeli iz yani hangi morluğu neye ait olduğunu anlayabiliyoruz bunu biraz açınca Tabii ki insanların gözleri dolmaya başlıyor şöyle oldu böyle oldu diye anlatıyorlar işte…" (ÖH-Bekar -59).
"…Yok sadece çok yakın arkadaşlarıyla paylaştı, ayrıldığı zaman herkes öğrendi, çok özel hayatı hiç imse açmak istemez bende olsam bende açmam yani …" (SBH-Evli -39).

"…Yüzü gözü yaralı geliyordu sorduğumda, yok inkar ediyordu kocasını ısrarla onu çok sevdiğini ifade ediyordu sonra bir gün burnu kırılınca anladım…."(ÖH-Evli -45)…"

"…Yani ben birebir şahit olmadım ama söylenti olarak duydum açıkçası çok olayın detayını bilmiyorum Kadın neden şiddet görüyor bilmiyorum. Bir kere buraya geldiğinde arkadaşım fiziksel olarak kötü gözüktüğünü söylemişti arkadaşlar ama kendisi daha sonra düştüğünü söylemişti ama dediğim gibi eşiyle ilgili problemleri varmış Benim çalışanlarından biriydi bu ama hiçbir zaman gelip bana şiddet gördüğünü ifade etmedi…." (ÜH-Evli -44).

"…Evet oldu hemşirelerden ya da personelden aile içi şiddet gören oldu. Genelde saklamaya çalışıyorlar ama hani bir problem olduğunu görüyoruz. Bir şey var ortada ya konuşmak istemiyor ya başka bir şey olduğunu söylüyor. Ama zaman içerisinde işte aile içinde şiddette uğradığını genellikle kadınların mesela örnek vermek gerekirse boşanmak istiyordu ama eşi devamlı iste kapılarda hastane bahçesinde devamlı onun peşinde işte

hem psikolojik hem de fiziksel şiddet uygulamıştı ona kadın daha önce saklamıştı…" (ÜH-Evli -47).

"…Öncelikle insanlar aile için de kalmasını istiyorlar arkadaşlarının dahil bunu bilmesini istemiyorlar güzel bir aileye iyi bir kocaya sahip olduklarını izlenimi yaratıyorlar ama bu süreçte de onlara karşı kendilerine uygulanan şiddeti artığını görebiliyoruz toplumdaki imajlarını düşünüyorlar ve bununla kendi başlarına baş etmeye çalıştıklarını görüyorum ve bunu çok uzun süre yapabiliyorlar…" (ÜH-Evli -39).

"…Rapor almaları oldu ve bunlar gitgide artı ve ama rapor almaktan da hoşlanmayan bir arkadaşımızdı. Rapor aldığı bir durum varsa gerçekten yüzünde ciddi morluklar filan olduğu dönemlerde birkaç gün rapor alıyordu onun haricinde çok hastada olsa gelen birisi.." (ÜH-Evli -39).

"…Yok gerçeği söylemiyordu ama morarıkların açıklamasını yapıyordu kapıya çarptım filan gibi ama halen saklıyordu ve yine de gerçeği söylemiyordu çünkü ketum bir insandı kendi başına başa çıkmaya çalışıyordu ama zaman zaman çok zorlandığı dönemler oluyordu…" (ÜH-Evli -39).

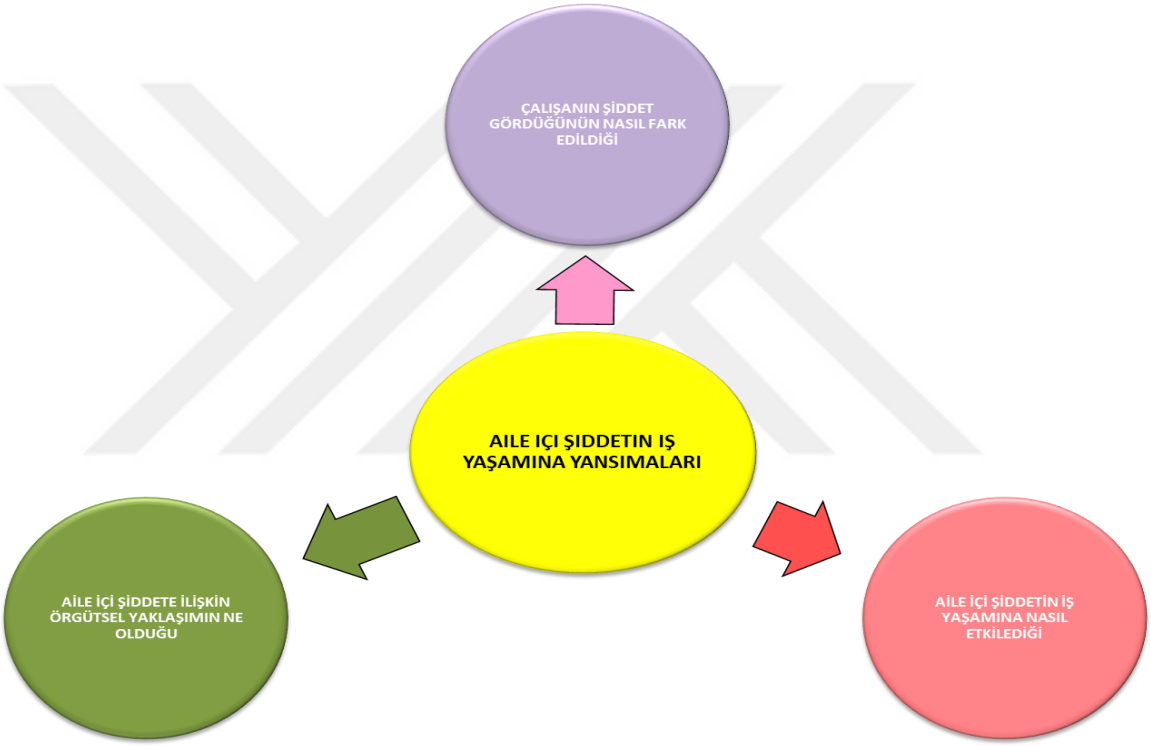
"…Hayır hep saklıyordu ama fark ediyordum tam tersi kocasının ona papatyam çiçeğim dediğini söylüyordu bu şekilde olayları örtbas etmeye çalışıyordu inkar etmeye çalışıyordu..." (ÖH-Evli -45).

"…İki tane olaya şahit oldum, bir tanesi garsondu falan mutfakta çalışan bir arkadaştı (bizde çalışıyordu). Bir tanesi de temizlik elamanıydı çok duymadıklarım da vardır mutlaka gözü mor gelen insanlar da oluyordu ama hep saklıyorlardı yani öyle söyleyene pek rastlamadım.." (ÜH-Evli -53).

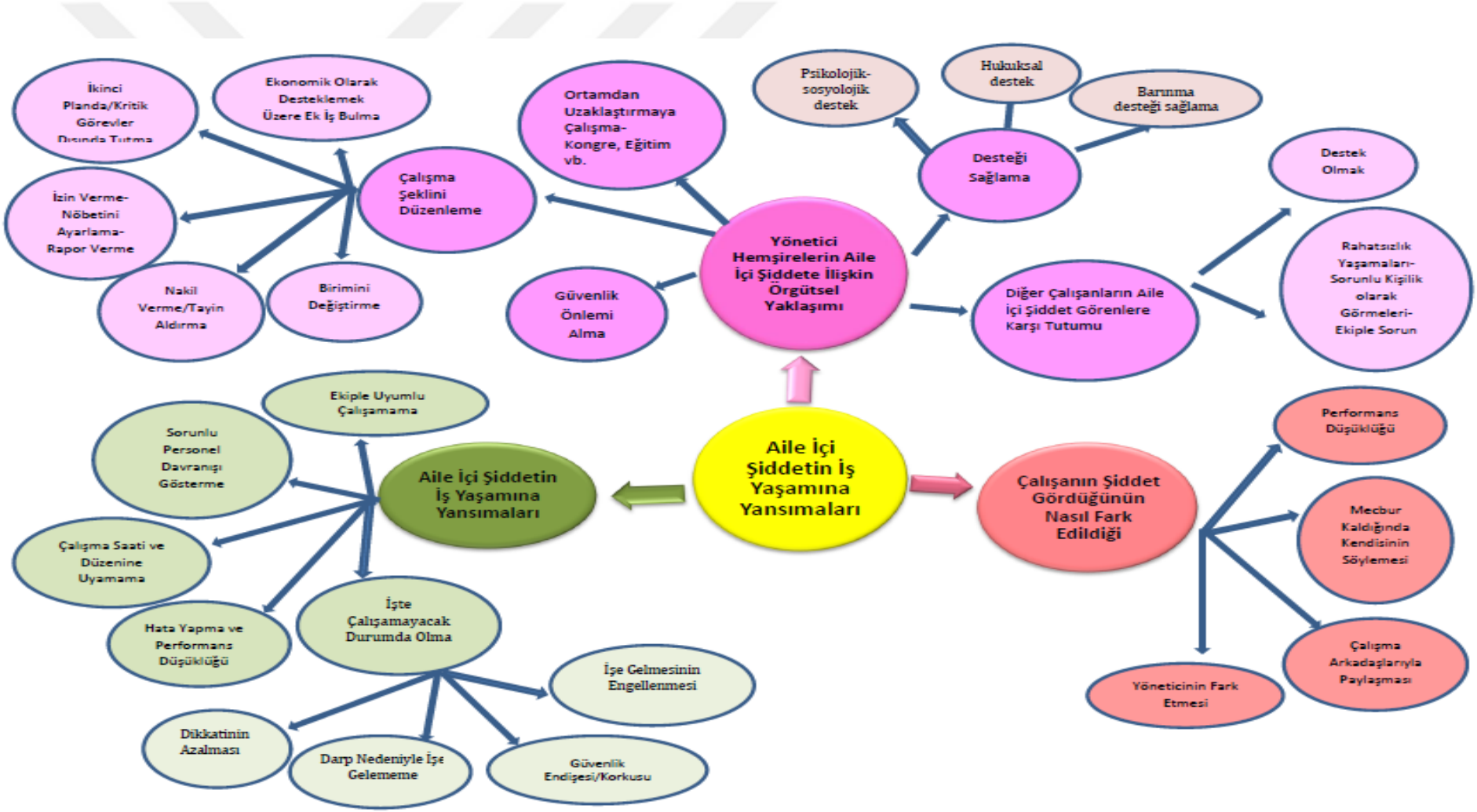
"…Evet ama onun dışında hekim, mesela bir hekimin erkek hekimin karısına şiddet uyguladığını biliyoruz ama o kadar. Karısının burada çalışmıyor. Çocukları var hastanede, birisi hasta hematoloji hastası. Evet yani eğitimli erkek de şiddet uyguluyor, çocukları burada yattığı sürede görmüşler, onun dışında bilemezsin zaten Şimdi şöyle tamamen sanki aile kapalı çekirdek hiç açılmayacak bir kurum…" (ÜH-Bekar-41).

4.3. Aile İçi Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları

Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları araştırma soruları doğrultusunda; "çalışanın şiddet gördüğünün nasıl fark edildiği", "aile içi şiddetin iş yaşamına nasıl etkilediği" ve "aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşımın ne olduğu" şeklinde üç ana tema (Şekil 4-23) şeklinde incelenmiştir. Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları, kategorisinde oluşan ana temalar, bu ana temaların alt temaları ve kodları ise ayrıntılı şekilde aşağıda (Şekil 4-24) gösterilmiştir.

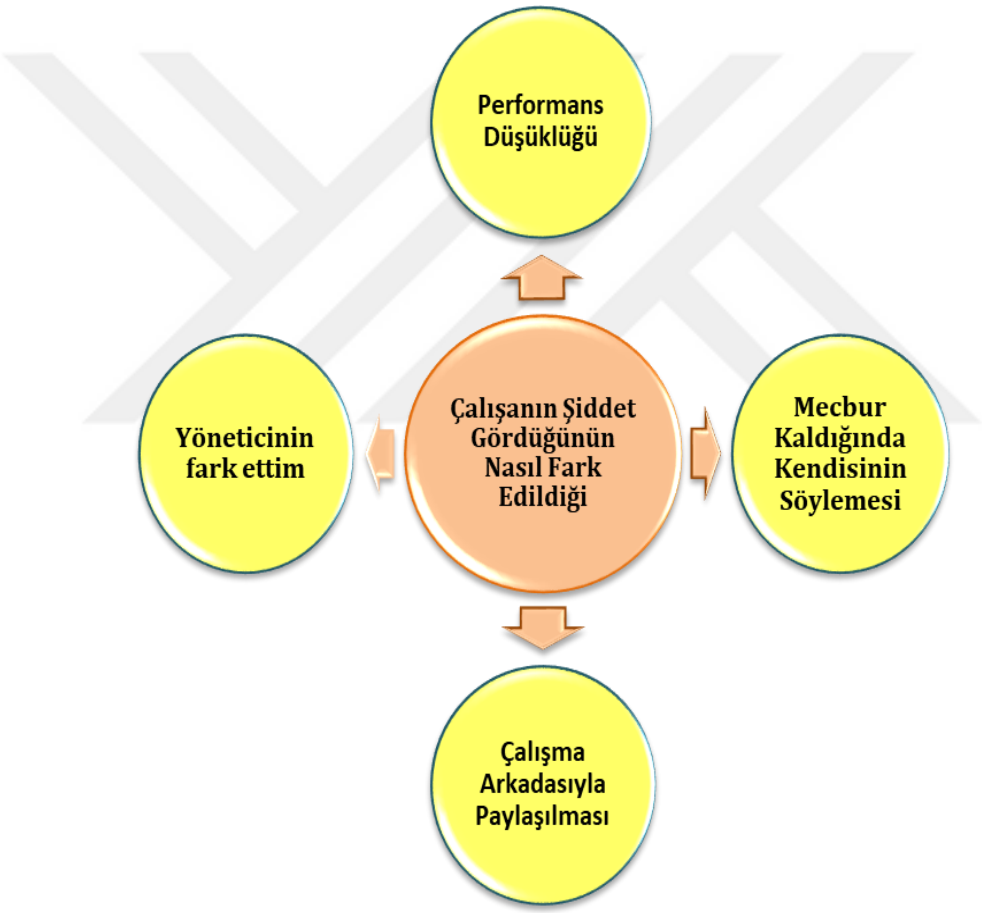
Şekil 4-23: Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları kategorisi altında oluşan ana temalar

Şekil 4-24: Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları kategorisi altında oluşan ana temalar, temalar ve kodlar

4.3.1. Çalışanın Şiddet Gördüğünün Nasıl Fark Edildiği

Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmelerde, kadınların genellikle şiddet gördüklerini söyleme eğilimi göstermedikleri, şiddetin ileri aşamalarında bunun çalışma yaşamına yansıdığına değinilmiştir. Yöneticilerin çalışanın şiddet gördüğünü nasıl fark ettiklerine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Şekil 4-23 de görüldüğü gibi " performans düşüklüğü", "mecbur kaldığında kendisinin söylemesi", 'çalışma arkadaşlarının bilgi vermesi", "yöneticinin fark etmesi" alt temaları şeklinde ele alınmıştır

Şekil 4-25: Çalışanın şiddet gördüğünün nasıl fark edildiği ana temasına ilişkin alt temalar

4.3.1.1. Performans Düşüklüğü

Yönetici hemşireler; kadın çalışanlarının şiddet gördüğünü işi hakkıyla yerine getirilememe ve genel performans düşüklüğünden, ekiple uyum sorunu yaşamalarından, çalışma kurallarına uymamasından dolayı yaşamlarına ilişkin bir sorun olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"...Şiddet gördüğü zaman mutsuz oluyorlar, bakışları düşüyor, dalgın oluyorlar, ben zaten gelen elemanlardan anlıyorum ne oldu neyin var diyorum. Mesela anlatmak istemiyor, bir şeyim yok diyor, ama belli ki evde bir şey olmuş o şekilde fiziki şeylerine yansıyor işle ilgili bir şey olmadığını bildiğim için mesela anlıyorum ki evde eşiyle bir şey olmuş..." (ÖH-Evli -44).

"...Hayır açılmadı, ancak işini kaytarmaya başlayınca, verdiğim görevi yapmayınca "neden böyle yapıyorsun" dediğimde "İşte çok moralim bozuk, geçen eşimle tartıştık bana böyle böyle yaptı" dedi. Adam kadının kolunu ısırmış, kadında bıçak alıp adama doğru fırlatmış bıçak gitmiş kapıya saplanmış, bu şiddet olayı açıkçası karşılıklıymış. Yani ben de sorana kadar daha önce gelip herhangi bir açıklama yapmamıştı, işi yapmadığı zaman ben sorduğumda kadın anlattı. Kolunu açtı kolundaki ısırık izini gösterdi, yoksa kadında ben daha önce herhangi bir fiziksel darbe bizi görmemiştim. Ben sadece iş performansından dolayı bir şeylerin olduğunu tahmin edip kadına sormuştum ..." (ÜH-Evli-38).

"...Garson kadın (hastanedeki çalışanı kastederek) sonradan gelip açıldı. Yüzünde morarmalar gördüm kızarma falan, ne oluyor dedim. Sordum yani bilemedim, tahmin etmediğim bir şeydi, ummadığım bir şeydi, eşinden şiddet gördüğünü söyledi sonra ne yapıyorsun dedim. O da şeydi eşinden mutsuzdu, sürekli mutsuzdu, huzursuzdu. Çocukları var iki tane kızı vardı, gelip gidiyordu yanına, kayınvalidesi gelip gidiyordu. Muhtemelen olaylar yaşanıyordu evde sonra ne oluyor dedim böyle yani ne yaşıyorsunuz bir karışıklık var sende dedim. İşte eşimle kavga ediyoruz, beni dövüyor, ben de ayrılmaya karar verdim, kayınvalidem de beni ikna etmeye çalışıyor dedi. O zaman öğrendim yani dayak yediğini ama ayrıldı o...Ben fark ettim kimse anlatmadı anlatmıyor yani..". (ÜH-Evli -53).

4.3.1.2. Mecbur kaldığında kendisinin söylemesi

Kadınların şiddet gördüğünde suçu kendinde aramaları, toplumda ve iş yaşamında statü kaybı yaşama endişesi duymaları, toplum ve ailenin geleneksel bakışı ve baskısı gibi nedenlerden dolayı şiddeti gizleme eğilimi göstermektedirler. Çalışmada, şiddet olayıyla tek

başına mücadele eden kadın çalışanların; izin alma, rapor alma ve işe gelemeyecek sağlık sorunu yaşama vb nedeniyle zorunlu olarak durumlarını paylaştıkları belirlenmiştir. Yönetici hemşirelerin konuya ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

"…fiziksel şiddet öncesinde bana hiç bir şey anlatmamıştı, belki de çok fazla şeyimiz olmadığı için işte o zaman işe yeni girdiği bir dönemdi. Aslında çok eski bir hemşireydi, o zaman 35 yaşında filandı yani. Daha önceki evliliklerinde de şiddet nedeniyle ayrılmış eşinden, bir eşi de intihar etmiş yani daha öncede fiziksel şiddet gördüğünü itiraf etmişti…" (ÜH-Evli -51).

"…Şimdi yaklaşık iki çalışanımda aile içi şiddetle karşılaştım. Eee şöyle örnek verecek olursak bir tanesi yine bizime aynı meslekten eşi öğretmendi. Hani aslında birbirleriyle anlaşacaklarını düşünürsünüz hatta iki tane çocukları vardı. Eeee şöyle deyim en son boşanma aşamasına geldiklerinde arkadaş anlattı bize. Hatta bir gözü şeydi mor şekilde gelmişti. Onlar bir görüşmeye geldiğinde eşi ile birlikte geldiler eşi nerdeyse beni de dövecekti…" (ÜH-Evli-49).

"…onu hiçbir zaman söylemedi. Şiddet gördüğünü de bize anlatmıyordu ki giyinme odasında biz gördüğümüz için mecbur söyledi. Biz omzundaki mor arıkları filan…" (SBH-Evli -50).

"…Burada çay servisi yapan bir personel vardı onda duyduk gördük …kadının yüzündeki darbı gördüm…" (ÖH-Evli -39).

"…bir gün bana nöbetten telefon geliyor, yanındaki arkadaşı başhemşire hanım, … arkadaşım yanımda, biz onun nöbetini 24 saate devam etsek tutacağız, ama o şuan nöbetten ayrılmak zorunda, çünkü abisi gelip burayı dağıtacak tehdit ediyor telefonla…" (ÜH-Evli -44).

"…Hiç kimseye anlatmamış işte, kolu kırılınca rapor almak zorunda olunca, mecburen durumu açıklamak zorunda kalmış. Böyle, böyle benim eşimle aramda sorunlarım vardı. Yoksa daha önce bununla ilgili hiçbir açıklama yapmamış…" (ÜH-Evli -44).

"…Evet vardı burada hemşirem çalışıyordu (durdu) şimdi orasını anlatmayım ama sadece dayak yemişti, yüzünde morluk vardı kapatmaya çalışılıyordu, sonra paylaştı benimle…" (ÖH-Evli-37).

"…çok işe yansıtmadı. Sadece şey oldu, bir aldatılma oldu. Kendisi direk yakaladı yöneticimiz, ben o zaman sorumlu değildim başhemşireye yansıttı olayı..". (SBH-Evli -50).

"…Bana en son geldi, şimdi şöyle ben yönetici olduğum için de insanlarla çok sıkı fıkı olmayı sevmiyorum insanlarla, o yüzden o kısımlarını ben bilmiyorum yani o yüzden şöyle olmuş böyle olmuş diyemiyorum, sadece sonra kendisi gelip anlattı, benim böyle bir desteğe ihtiyacım var diye, …" (ÜH-Evli-41).

4.3.1.3. Çalışma arkadaşlarıyla paylaşması

Yönetici hemşireler aile içi şiddet gören bazı kadın çalışanların şiddet gördüğünü kurumundan sadece yakın oldukları arkadaşlarıyla paylaştıkları ifade edilmiştir.

"…Valla ben görmedim ama başkaları söylüyordu. Kadın fiziksel şiddete görüyormuş, görenler olmuş …izin alıyormuş bazen belki o sebepten izin alıyordu bilmiyorum, birde bana da söylemiyordu utanıyordu. Ama hani eve gelipte onu o halde görenler olmuş…" (SBH-Evli -43).

"…Bize bire bir söyleyen olmuyor, ama çalışanlarımdan bir hemşire arkadaşım var. Tabi ki aile içerisinde kalır bazı şeyler tabi ki, arkadaşının birisi anlatmıştı. Böyle eşinden şiddet gördüğünü yani eşiyle sorunları olduğu söylüyor …"(SBH-Evli -36).

"…Yemeğe giderken falan uzaktan fark ettiğim durum vardı, düşme kaza ile olabilecek bir şekli olduğu için de çok önemsememiştim, ama altında başka bir şey yatıyormuş. Ben bu olayı arkadaşımdan duydum, dedikodu aracılığıyla üzüldüm…" (SBH-Bekar -41).

"…Başka bir vaka daha var, bizim bir arkadaş vardı onun eşi de doktordu kadın hemşireydi …ben çok sonra duydum, eşinden şiddet görüyormuş ki bana anlatmıyor, bizim bir arkadaş var o anlatmıştı, kocasından şiddet gördüğünü…" (SBH-Evli -43).

"…Diğer hemşirem de hamileydi hamilelikten önce de şiddet görüyormuş hamilelikte de işte ilk çocuğuydu ama o hamilelik döneminde. Benim haberim yoktu bunlardan, daha önce evet sıkıntılı bir evlilik geçirdiğini arkadaşlar söylüyordu, haberim vardı millet söylüyordu ama kendisi bana açıklamamıştı…"(ÖH-Evli -38).

"...Acilde çalıştığım bir arkadaşımın eşi polisti galiba bir ara yüzünde gözünde morluklar vardı. Çok zaman sonrasında onun aslında eşinden şiddet gördüğünü duydum zaten çok yakın bir zaman sonra da tayin aldı gitti servis arkadaşımdı ...ben bu olayı arkadaşımdan duydum dedikodu aracılığıyla üzüldüm..." (SBH-Bekar-41).

"...evet, servisteki yakın arkadaşlarıyla paylaşıyormuş ama birebir benimle paylaşmadı. Eşiyle ilgili sıkıntıları olduğu, evde huzurlu olmadığını filan paylaşmıştı ama direk şiddet gördüğünü benimle paylaşmamıştı..."(ÜH-Evli-41).

4.3.1.4. Yöneticinin fark etmesi

Yönetici hemşireler çalışanının şiddet gördüğünü kendisinin olaya tanık olarak veya şiddetin fiziksel, psikolojik ve sosyolojik belirtilerden dolayı kendilerinin fark ettiklerini ifade etmişlerdir.

"...Evet, sadece bir çalışanım olarak yardımcı personellerimden biri vardı. O her anlamda şiddet görüyordu, sosyal anlamda, ekonomik anlamda belki şey değildir... ama fiziksel şiddete maruz kaldığına birebir şahidim ki benimle her şeyini paylaşan biriydi..."(SBH-Evli -52).

"...ılımlı bir abla gibi, bir anne gibi böyle ondan daha kıdemli tecrübeli olarak. Söküldü zaten çorap söküğü gibi geldi. Bir kere yaklaştım ona biraz konuşalım mı seninle dedim, ben seni iyi görmüyorum. Sen o eski arkadaşım değilsin. Ne oldu sana sen böyle kıpır kıpır olan bir kişiydin. Niye böyle oldun bir problemin mi var. Eşinle mi, evle mi ilgili, kayınpeder, kayınvalide, annenle mi ilgili ya da çocuklarla ilgili sonra söküldü..." (SBH-Evli -51).

"...yüzü gözü yaralı geliyordu sorduğumda, yok inkar ediyordu. Kocasının ısrarla onu çok sevdiğini ifade ediyordu, sonra bir gün burnu kırılınca anladım..."(ÖH-Evli -45)
"...çalışan gelip kendi anlatmasa da beden dilini çok iyi okuyabiliyorsanız, duygusal olarak o gözündeki yaşı hüzün görme şeyiniz varsa görüyorsunuz zaten. Bu nasıl baktığınızla alakalı. O gelip anlatmadı, ben daha çok neden hüzünlüsün, neden durgunsun, senin gözlerin ışıldamıyor mesela. Zaten onu tanıdık vasıtasıyla ihtiyacı var diyerekten ben işe almıştım. Onu zaten sahiplenmiştim..." (SBH-Evli -52).

"…biraz samimiyet kurunca insanlarla ister istemez çözülüyor insanlar, ben çoğu kişiyle çok samimiyimdir. Samimiyet kurarım, kimin neyinin olduğunu bilirim…(SBH-Evli -36).

"…ben bir kere fark ettim, onun yüzü gözü morarık işe gediğini, onun üzerine öğrendim…" (SBH-Bekar -41).

"…şimdi ekibi gözden geçirdiğimde öyle insanlar görüyorum ki bir kişi de bir sorunun olduğunu kendiniz fark etmek zorundasınız. O yüzden insanları çok iyi gözlemlemeniz gerekiyor. Hani bu insan zaten az konuşuyordu, daha az sosyaldi, ama son zamanlarda daha bir farklı gibi işte. O zaman mesela işte ne yapıyorsun, iyi misin, biraz zaman geçirelim ya da seni biraz gündüze alalım, bir sıkıntın mı var, yardımcı olabilir miyiz, hani böyle girince olaya bazıları çözülebiliyor…" (ÜH-Evli -47).

"…ben bakıyorum diyorum ki "Bugün sen makyaj yapmışsın ne var?" diyorum anlata bildim mi…"(ÜH-Evli-49).

"…evet vardı, burada hemşirem çalışıyordu (durdu) şimdi orasını anlatmayım ama sadece dayak yemişti, yüzünde morluk vardı, kapatmaya çalışılıyordu. Sonra paylaştı benimle …" (ÖH-Evli-37).

"…anlattı vücudundaki morlukları gördüğümde sorduğumda…" (ÖH-Bekar -59).

"….yüzünde gözünde morluklar vardı işe geldiğinde, tabii ki insanlar bundan kaçınıyorlar yok düştüm dolaba çarptım şeklinde söylüyorlar. Ama biz tecrübeliyiz yani, hangi morluğu neye ait olduğunu anlayabiliyoruz. Bunu biraz açınca tabii ki insanların gözleri dolmaya başlıyor, şöyle oldu böyle oldu diye anlatıyorlar…"(ÖH-Bekar -59).

"…rastladım burada bir tane hemşire arkadaş vardı, hatta eşi buraya geldi, silah falan dayadı seni öldüreceğim dedi olay oldu. Kadını tehdit etti …"(SBH-Evli -38).

"…evet oldu, bir hemşire eşinden fiziksel şiddet görüyordu, aynı odanın içerisinde giyinip soyunuyorsun ya orada bir sıkıntı yaşıyordu, şey orada rahat değildi, ondan sonra kötü

oluyordu. Çünkü vücudundaki darp izleri belli oluyordu, taa nişanlılık döneminden itibaren beri varmış…" (SBH-Evli -50).

"…Benim arkadaşımdı bu kişi, o üçüncü bir şahıs girdi araya arkadaşım bunu fark etti, kendisini ifade etmeye kalktı ifade edince bu sefer darp araya girdi ve ben ayırmaya kalktım ben birebir şahit oldum …eşi bunu intihar etti, kabul etmek istemedi karşılıklı ağız münakasası başladı, sonra da dayak girdi ortaya …yine de katlandı ilişkisini bitirmedi halen devam ediyor sonra tayin alıp çıktı gitti zaten şu an ne durumda bilmiyorum…"(SBH-Evli -51).

"…şiddete maruz kaldığına birebir şahidim ki ve benimle her şeyini paylaşan biriydi. Zaman zaman müdahalede ettim aile yaşantılarına da…" (SBH-Evli -52).

"…benim çalışanımda şöyle oldu, insanları biraz analiz etmek gerekiyor, siz direk ona ne oldu ne bitiyor diyemiyorsunuz rastlamanız gerekiyor. Ben şöyle bir şeyle karşılaşmıştım işe başladıktan bir süre sonra iki çocuğu vardı büyük olan çocuk, küçük olan çocuğun üzerine deterjan dökmüştü ve acile götürmüşlerdi. Ben o zaman onlara destek olmuştum ve dikkatimi çekmişti hani sonuç olarak çocuklar böyle şeyler yapabilirler ama çocuklar büyük bu durum benim kafam da soru işareti. Eşini ilk gördüğümde de soru işareti oluşmuştu, itici gelen bir tarafı vardı. Bizim ilk tespitimizde zaten yüzüne makyaj yapıyordu genelde, ama belli taraflara fazla yapmasıyla çok belli olmuştu bir tarafına fazla, bir tarafına az sürüyordu. Sorduğumuzda bize bir şey söylemiyordu işte bunlardan dolayı kafam karışıyordu… "(ÖH-Evli-37).

"…tabi tabi fark ediyoruz. Çünkü eli yüzü şey zaten bir şekilde aslında kapalı ama gözü mor gözlük takıyor…" (ÜH-Evli-49).

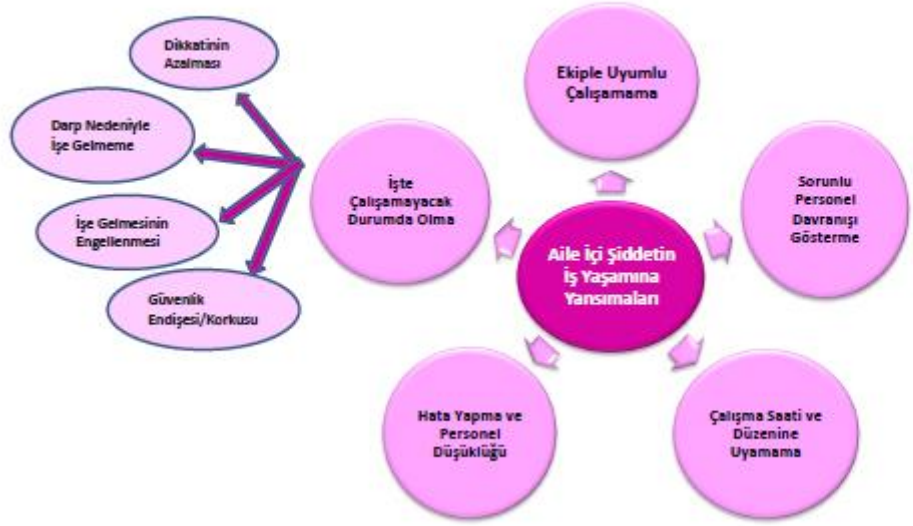
"…Mesela hiç unutmuyorum bir çalışanın vard,ı doğum yaparken hasta bacağını bir kaldırdı benim çalışan Metris gibi kendini korudu, yoksa kadın vuracaktı, biraz baktım dedim ki ben olsam onun yerinde tekmeyi yemiştim,…nasıl korudun kendini dedim. Dedi ki evde uçan tekmelere alışığım, kadın o sırada şaka ile söyledi. Meğerse evde şiddet görüyormuş, kadının durumunu öyle öğrendim hasta bakıcıydı bu kadın sonra eşiyle ile bir süre ayrı yaşadı…"(ÖH-Evli -45).

"…uzun yıllar ailesine dahi bundan haber vermedi yöneticisi bundan haberdar olmadı arkadaşlarıyla da paylaşmadı ama son zamanlarda artık iki kızı olunca ve şiddetin dozu daha

artığı için kendisinin de bunla baş edebileceği gücü kalmadığı için fark ettim ve kendisiyle konuştum (kliniklerdeki hemşirelerden birisi bu kişi ben yöneticisiyim). Ben fark edip konuştum… Bir gün telefon konuşmasına şahit oldum o zaman eşi geldi, onu gördüm çalışanıma karşı tavırlarını ve fark ettim, fark edilmeyecek gibi değildi zaten yani beden diliyle her şeyi anlatıyordu. Normal bir kızgınlığının ötesindeydi, kötü davranıyordu sebepte telefonunu açmamasıydı adamım, kadının telefonuna ulaşamamasıydı, ulaşamadığı için buraya gelmişti. Arkadaşımız, bunu imajını düşünerek bastırmaya kompasa etmeye çalışıyordu. Aslında başarılıydı da ama ben kendisini tanıdığım için hani yardımcı olabilirim diye akabinde konuştum.…" (ÜH-Evli -39).

4.3.2. Aile İçi Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları

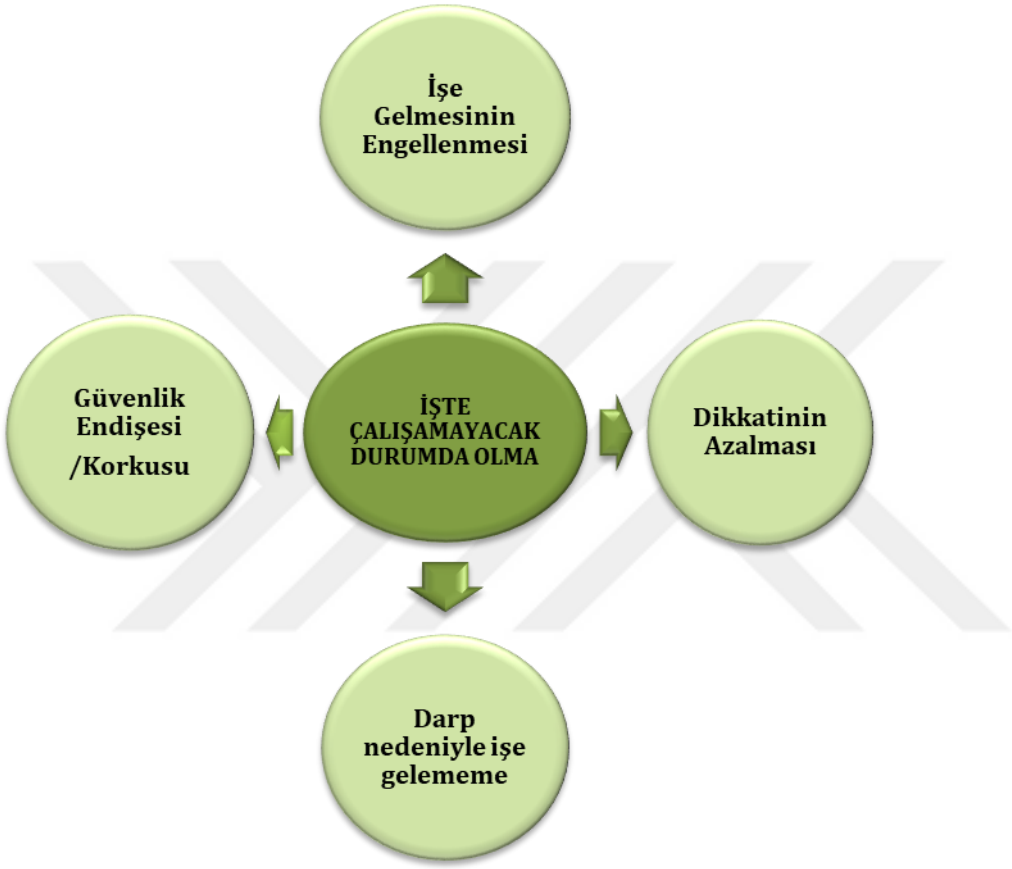
Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmelerde; aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları ana temasıyla ilgili bulgular Şekil 4-24'de görüldüğü gibi "işte çalışamayacak durumda olma", iş yükünün karşılanamaması", "ekip üyesi olma çabasını göstermeme", "diğer kişilere karşı olumsuz tutum gösterme", "çalışma saati ve düzenine uymama", "hata yapma ve performans düşüklüğü" alt temalarıyla ele alınmıştır.

Şekil 4-26: Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları ilişkin ana temanın alt temaları

4.3.2.1. İşte çalışamayacak durumda olma

Araştırmada, yönetici hemşirelerin "işte çalışamayacak durumda olma" temasıyla ilgili görüşleri incelendiğinde (Şekil 4-27); şiddet görmeye bağlı oluşan yüzdeki morarma vb darp izlerinin olması, güvenlik endişesi ve korku, dikkat dağınıklığı gibi nedenlerden dolayı, çalışanın işte gelemediği, çalışamayacak duruma düştüğü üzerinde durulmuştur. Yönetici hemşirelerin bu alt temaya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

Şekil 4-27: İşte çalışamayacak durumda olma temasıyla ilgili kodlar

- **Dikkatinin azalması**

Yönetici hemşirelerden biri aile içi şiddet gören kadın çalışanların evde yaşadığı huzursuzluktan dolayı uyku sorunu yaşadıkları, ev ortamında yeterince rahatlayıp dinlemedikleri ve bundan dolayı dikkat dağınıklığı yaşadıkları üzerinde durmuştur. Görüşmelerden elde edilen bulgu aşağıda verilmiştir.

"...geceyi zaten uykusuz geçiriyor. Çünkü evde bir sıkıntı var, rahat uyku yok, rahat uyku olmayınca mutsuz olunca, ne makyaj ne bir ruj var. Bir benim duruşumla, onun duruşu

arasında çok fark var yani. Bir kere burası özel bir kurum makyaj yapacaksın, görünüş önemli o forma düzgün olsa da... Ama ev hayatında huzurlu olmayanlar, dikkat dağınıklığı farkında değildim unuttum gibi bahaneler üretebiliyorlar, dışarıda ne kadar mutluysan işte de o kadar huzurlu çalışıyorsun…" (ÖH-Evli -40).

- **Darp nedeniyle işe gelememe**

Yönetici hemşireler, kadın çalışanların şiddete bağlı olarak yüzünde morarma, yaralanma gibi darp izlerinin oluştuğunu ve bu izleri makyajla ve başörtüsüyle kapatmaya çalışsalar da bazı durumlarda bunu yapamadıklarını ve izlerden dolayı işe gelemedikleri belirtmişlerdir.

"…işi hallettim yani gizli kalmasını istediği için ilk etapta hiçbir yere bildirmedik sonra darp raporu filan almak isterse diye ….akşam üzeri tekrar uğradım bu sefer eşi kapıyı açmıştı ama işe gitmesine izin vermemişti, zaten o da işe gelme bakımından kendisi de istememişti gelmeyi. Çünkü darp izleri vardı…" (SBH-Evli -48).

"…adamın kadının kolunu kırdığını biliyorum, hemşire kolu kırılınca işe gelemedi rapor aldı…" (ÜH-Evli -44).

"*…burnu kırık olduğu için izin aldı işe gelemedi. Normal muayenesi olmuş burnu kırık ondan sonra raporunu aldı…"(*ÖH-Bekar-46).

"…o sürede yüzü gözü mor olduğu için bir hafta işe gelmedi…" (ÖH-Evli -44).

"...gitti. Çünkü işe gelemez hale geldiği oldu. Gözü morarmış geldi hatta bir defasında işte aynı olaydı, gözünün morardığı olayda, birkaç gün kulağının duymadığından bahsetti bize sabahleyin geldi genellikle ağlamış oluyor gözler şiş…" (ÜH-Evli-49).

"…Yani dediğim gibi genelde morluk oluyor işte o zaman ya gözlük takıyor ya başörtüsü ya da en kötüsü yıllık izni varsa onu veriyoruz, morluk sararıyor, açılıyor filan makyaj ile kapatıyorlar. Zaten onlar o konuda uzman oluyorlar, makyaj ile morlukları kapatmak konusunda…" (ÜH-Evli-49).

"…yüzünde ya da vücudunda darp iziyle işe geldiği oluyordu. Şöyle o dönemler servis açışından çok çok sıkıntılı elaman açışından inanılmaz sıkıntılı bugünlerle kıyaslanamayacak derecede tek kişi bence mecburen çalışıyordu, yani ama işini düzgün yaptığına ben eminim yani dikkatli birisiydi…"(ÜH-Bekar-32).

- **İşe gelmesinin engellenmesi**

Yönetici hemşireler, çalışanlarının şiddet gördükten sonra eşleri tarafından üzerlerine evin kapısının kilitlenmesi nedeniyle işine/nöbete gelemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…benim bir tane emekli olan arkadaşım, kıskançlıktan dolayı eşi onun çalışmasını istemiyordu emekli olmasını istiyordu. Sabahleyin üzerine kilitlemişti mesela işe gelmemesi için hemşire arkadaşı eşi çıktından sonra… kadın işe gelemedi…" (ÜH-Evli -52).

"…evet oldu bir arkadaşım eşinden fiziksel şiddet görmüştü sonrasında da işte kavga büyüyünce arkadaşım evi terk etmek isteyince eşi onu eve kilitlemişti. Yakın arkadaşımdı aynı zamanda hemşire hanım hem yöneticisiydim evine gittim, kadın kapıyı açamadı içerden bana seslendi durumunu az çok anlattı geri döndüm… mesaiye gelememişti…" (SBH-Evli -48).

"…adam hem fiziksel hem psikolojik şiddet uyguluyormuş. Hemşire hanım normal çalışmaya çalışıyor gündüz işine geliyor ama bazı günler oluyor ki gelemiyor. ;Çocuklarını bırakacak kimsesi olmadığı için ya annesine bırakıyor o an bize geri dönüş yapıyor. "Ben bugün gelemiyorum." diye ama bunlar çok sık olmuyor…"(ÖH-Evli -39).

- **Güvenlik endişesi/korkusu**

Yönetici hemşireler, şiddet gören kadın çalışanların eşleri tarafından silahla servise gelip ölümle tehdit edildiklerini, sık sık servisi arayıp taciz edildikleri için can güvenliğinden dolayı hemşirelerin nöbete gelmek istemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…şöyle bir gün aramıştı beni bu işte ben nöbete gelemeyeceğim eşim beni dövdü dedi. Eşinden işte fiziksel şiddet gördüğünü ifade etmişti yüzüm gözüm çok kötü ben gelemem zaten gelirsem

de zaten şey peşimden gelir. Hani burada daha büyük bir rezalet çıkarır diye bir şey söylemişti. Gerçekten de iki üç gün izinli olmasını sağladık… " (ÜH-Evli -51).

"…çünkü işe gelemedi bir süre, çünkü adam işyerine filan geliyordu, gece filan geldiği …" (ÖH-Evli -44).

"…eşinden dolayı darp edilme korkusu vardı, nöbete filan gelmeye de korkuyordu…" (ÜH-Evli -52).

"…ama adam o kadar kıskançmış ki, adam dakika başı servise geliyormuş…"(ÜH-Evli -52).

"…o (nöbette çalışan hemşire kastedilerek) şu an nöbetten ayrılmak zorunda, çünkü abisi gelip burayı dağıtacak tehdit ediyor telefonla…"(ÜH-Evli -44).

"…ben o gün izinliydim, eşi silahla servise gelmiş…"(SBH-Evli -38).

"…kendisi ben zaten boşanacağım ama o benim peşimi bırakmadığı için ben şey olmak istemiyorum yani, gündüz burada olursam gündüz gelip burada olay çıkarır, burada kendimi rezil etmek istemiyorum, beni gece yaz gece gelse bile ben onu güvenlikle dışarıya attırırım ya da gece güvenlik daha sıkı olduğu için gündüz ziyaret saati bilmem ne olduğu için içeriye giremez bertaraf eder, gece olsa bile çok telefon tacizi yapıyordu, defalarca iç hattan arıyor telefonu çaldırıyor, 50 kere 30 kere. sürekli ona ulaşmak için hani bir gayreti vardı arıyordu. Mesela geldi mi, orada mı oraya mı geldi, çıktı mı, ne zaman çıktı, adam bildiğin bize hesap soruyordu karısını bize soruyor filan böyle şeyler yaşandı yani…" (ÜH-Evli-41).

"…şöyle bir kere çok huzursuz oluyorlar. Çok güvensiz oluyorlar. Hiçbir şeye güvenemiyorlar. Konuşmaları filan biraz dağınık oluyor. Hasta bakımı filan o dönemde biz onlardan bir şey beklemiyoruz. Mesela serviste olan nöbete geliyor şimdi korkuyor nişanlım şimdi buraya gelebilir ve şey yapabilir hani şimdi şey korkusu da var. İnsanlara rezil olma korkusu da var. …o da çok ağır bir şey…" (ÜH-Evli-49).

"…eşi bir tane arkadaşını da yanına alıp gelip hemşireyi serviste tehdit etmiş…"(ÖH-Evli -45).

"…örnek vermek gerekirse boşanmak istiyordu ama eşi devamlı işte, kapılarda, hastane bahçesinde, devamlı onun peşinde işte hem psikolojik hem de fiziksel şiddet uygulamıştı…" (ÜH-Evli -47).

4.3.2.2. Ekiple uyumlu çalışamama

Katılımcılar tarafından, özellikle uzmanlık gerektiren birimlerde çalışanların şiddet gördüğünden dolayı işe gelememesinden dolayı işin aksadığı ve iş yükünün diğer arkadaşları tarafından karşılanmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, şiddet gören kadın çalışanların antideprasan ilaç kullanmaya bağlı yan etkilerin göründüğü yanı sıra iş performansında düşüklük yaşandığı, dikkat dağınıklığı, hata yapma, unutkanlık, iletişime kapalı olma, içine kapanık ruh hali ve agresif davranışlar sergilendiği üzerinde durulmuştur. Tüm bu etmenler nedeniyle, şiddet görenlerin meslektaşları ve diğer meslek üyeleriyle ekip halinde çalışmada ve ekip üyesi rolünü yerine getirmede sorun yaşadıklarını ve bunun çalışma ortamını olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Yönetici hemşirelerin konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…etkileniyor tabi ki. Hepimizi orada etkiledi mesela neden. Çünkü bir kişi birden pasifize oluyor yaptığı görev ve işten uzaklaştırıldığı için o işi kim yapacak. Çünkü önemli bir yerde çalışıyor ve kilit yani o olmazsa iş durur…"(ÜH-Bekar -35).

"…yorgun oluyor çünkü psikolojik problemleri ya da o tür sıkıntıları, uyku bozukluklarına yol açıyor bir kısmı bunu belki gidip terapi almıyor, ama ilaç kullanıyor. İlaç kullanımı iş performansını düşürebiliyor ya da ekip arkadaşları ile arası iyi olmuyor onlara kötü davranıyor sonra da işte…."(SBH-Evli -48).

"…İster istemez insanın morali bozulur, ama sonuçta işini yapıyorsun hiç kimse iş hayatına şey yansıtamaz. Evet morali bozulur, evet canı yemek yemez istemez mesela, ama bunlar olacak illa ki ya kendi içinde yasıyordu. Ya yemeğe gitmez morali bozuktur, o sıra konuşmak istemez bu tarz şeyler. İçine kapanıyor…"(SBH-Evli -36).

"…iş kazası yapmıyordu işinde gerçekten disiplinliydi ama böyle sorunlarla filan öyle baş edecek şeyi yoktu nasıl söyleyeyim size öyle çok her şeye karışmazdı. Yani sorgulamazdı, işini

yapardı giderdi o şekildeydi yani zaten günü filan dolunca hemen emekli oldu…" (ÜH-Evli-41).

"…onun yaşındaki bir hemşire ablamız bizi davet etmişti işte evine o sonradan gelen birisiydi. Hani öyle güzel zaman geçirmiştik, güzeldi falan diye o hemen orada alındı işte. Onun aile içinde sorun olmadığı için kolay, hani sorun yaşayan birisi için böyle şeyleri düzenlemek çok zor falan. Hani bizimle neden böyle dış ortamda görüşmediğini o şekilde açıklamıştık…" (ÜH-Evli-41).

"…Yok şöyle zaten çok disiplinli çalışırdı yani kesinlikle zamanında gelir zamanında giderdi ama hani sosyal şeylere katılmazdı mesela ne bizi evine davet ederdi ne de bizim düzenlediğimiz sosyal etkinliklere, kurumun yemeğine, kutlamasına hiçbir şeye katılmazdı…" (ÜH-Bekar-32).

4.3.2.3. Sorunlu personel davranışı gösterme

Yönetici hemşireler, şiddet gören çalışanların daha özgüvensiz olduklarını, gergin, sinirli olduklarını ve bunu çalışma ortamındaki diğer çalışanlara ve hizmet alanlara yansıttıklarını belirtmişlerdir.

"…ama işe çok yansıtıyor gerçekten psikolojisinin bozuk olması ciddi anlamda işe yansıyor. Sürekli gergin sinirli ımm hani son zamanlarda hasta hasta yakınlarından sürekli şikâyetler gelmeye başladı çok fevri davranıyor, hemen kızıyor söyleniyor. Hani bir şey soruyoruz ama çok çabuk sinirleniyor, ters cevaplar veriyor ses tonu yükseltiyor, konuştuğun zaman oturup …kavga ettiğinizi sanırsın çünkü hep savunma mekanizması, hep bir gergin, sinirli sonra hani hiç şey yapamıyor. Kendine özgüveni yok, sürekli hastalara tekrar tekrar yaptığı her şeyi tekrar kontrol ettiği için bu konuda da hastalardan şikayet geliyor çünkü kimseyi rahat bırakmıyor yani hastanın uyumasına dinlenmesine ve benim kafam yerinde değil hata yapabilirim deyip sürekli kontrol sürekli kontrol etrafında ki arkadaşlarına da yansıyor tabi ki. Örneğin etrafta gidip gelip dolaşması ya da işte sürekli böyle gergin olması ve bunu her ortamda anlatıp örneğin herkesin içerisinde kızar küfreder kocasına karsı tabi bu ister istemez çevreyi de olumsuz yönde etkiliyor. … Sonra çok fazla konuşuyor sürekli şikayet ediyor sürekli gergin sürekli böyle. Özelikle nöbet teslim alırken, nöbet teslim ederken arkadaşları tedirgin oluyor. Çünkü öyle sıradan bir şeyi yanlış anlayıp hemen tepki verebilir işte, temizlik personeline vs o grup daha çok sorun yaşıyor. Hekimler desen kesinlikle bazı nöbetlerin de işte onunla şey tutmak istemiyorlar, çünkü insanları sürekli stres sık boğaz ediyor yani. Kendi bu obsesifliğini

oraya da taşıyor, hasta şöyle, hasta böyle işte. Ben hastayı iyi göremedim hastanın durumunda bir anormallik var deyip sürekli onlarda hatta bir nöbetinde bana şey demişlerdi lütfen bu hemşire hanımı hani geceye yazmayın gündüze yazın biz gece çok rahatsız oluyoruz gibisinden. Zaten ekip gece yorgun oluyorlar, ertesi gün devam ediyorlar, uyumak istiyorlar zaten asistanlar çok yoğun nöbet tutuyor. Öyle sıkıntılar yasıyoruz…" (ÜH-Evli -51).

"…anı öfke patlamaları hasta yakınlarına, hastalara, karşı bize karşı Çünkü böyle kendini güçlü hissedip, güçlü olmayanı ezme şeyinde…böyle beraber çalıştıkları arkadaşlıklarıyla da oldu bu tür sıkıntıları…" (SBH-Evli -49).

"…evde yaşadığı her şeyi işine yansıtıyor, ister istemez pozitif olamıyor. Burası 7/24 çalışan bir hastane odan boş olduğunda bir yatış hasta geldiğinde alamam diyemezsin. Ama o yine mi yatış geliyor yine ne oluyor diyor….. Zaman zaman ekiple sorun yasıyor, ben anlıyorum o da stresli iki tane çocukları var çocuklarına da kayınvalidesi bakıyor. kayınvalidesiyle yaşamak zorunda mecbur…" (ÖH-Evli -40).

"…bu durum psikolojisini çok etkiliyordu, çabuk sinirleniyordu, böyle tahammülü yoktu. Ekip arkadaşlarıyla arası iyi değildi, çünkü tamam özel durumunu biliyorsun ama insan her zamanda anlayışlı olamıyor ki tartışmalar çıkıyordu. Sonra hastalara bakarken bile tahammül o kadar azdı ki sorun yaşıyordu. İşe hep yansıyordu iş arkadaşlarıyla hastalarla sürekli tartışıyordu…" (SBH-Evli -43).

"…aynı zamanda ekip içerisindeki arkadaşlarıyla sorun yaşıyordu sürekli saldırganlık hali vardı kendisinde. Çünkü zorlamıştı bizi, en sonunda disipline kadar gidilen bir süreç olmuştu…" (ÖH-Evli -38).

"…mesela diğer servise de bir tane arkadaş var. O iş ile ilgili yaşadığı bütün sorunları şey yansıtır biliyorum. … diğer arkadaşlardan geri dönüş olarak geliyor, gergin olduğu günlerde sürekli arkadaşlarına böyle emrivaki konuşmalar, en ufak şeyi büyütme şeklinde, iş yıkma gibi geri dönüş olduğu …" (ÖH-Evli -33).

"…agresif olabiliyordu, hastaları çok kötü davranıyordu. Muhtemelen bunların sebebi oldu. Normal şartlarda görsen böyle naif kaba saba davranmayacak biriydi aslında, ama şiddet

gördüğü günlerin ertesi günü hastalara kötü davranıyordu ekip ile de uyum sorunu yaşıyordu…" (SBH-Bekar -41).

"…Psikolojik şiddet gören, ekiptekilerle anlaşamıyor ses tonunu kontrol edemiyor. Hırçın davranıyor emrivaki konuşuyor, ben bir iki defa o konuda uyardım ben onu uyarmak zorunda kalıyorum çünkü çalışma arkadaşlarından şikâyet duyuyorum. Sonra o da millete hakaret ediyor…"(ÖH-Evli -44).

"…evinde mutlu olmayan, sesini çıkarmayan hemşireler. Genelde burada çok agresif ve başkalarıyla şeylerinde kötü oluyor, kötü derken her şeye itiraz ediyor mesela hani bence eşine söyleyemediği şiddetti yansıtma yapıp burada açığa çıkarıyor…."(ÜH-Bekar-40).

"…o zaman zaman agresif olduğunu görebiliyorduk Ama onun kişiliği mi bilmiyorum. Ama o gruptan öyle geri bildirimler geliyordu ama…" (ÖH-Bekar -59).

"…Ya gergin olanları da oluyor, tepkisel yaklaşanı da oluyor …ee işe yansıyor tabi ki de kavga ettim gelemeyeceğim demiyor ama gelemeyeceğini atıyorum gecenin bir yarısı kavga etmiş çocuklar çığlık çığlığa uyumamışlar sabaha kadar ve telefon açıp bize "ben gelemeyeceğim, çocuklarımın da durumu iyi değil böyle böyle oldu diyenler oluyor zaten. Yani bunların işe yansımaması zaten mümkün değil …ama dediğim gibi tartışma şeklinde uyumsuzluk şeklinde karşıma çıkıyor zaten…" (ÜH-Evli-50).

"…tabii ki iş performansına kötü yansıyor, bir kere sinirli oluyor. O da evde yaşayamadığı patlamayı işte yaşıyor bu tip şeyler oluyor… insanlara davranışları öfkeli, sabırsız yani toleransı düşüyor yani sonrasında diğer arkadaşlarına karşı da toleransı düşüyor. Ekip arkadaşları ile arası iyi olmuyor onlara kötü davranıyor…" (SBH-Evli -48).

4.3.2.4. Çalışma saati ve düzenine uyamama

Yönetici hemşireler, aile şiddet gören kadın çalışanların gece problem yaşadığında sabah işe geç geldiğini, erken çıkmak istediğini, işte çalışamayacak durumda oldukları zamanlarda hiç gelmediğini, gece nöbet tutmak istemediğini, bayramlarda ve tatillerde kendilerine ayrıcalık tanınmasını istediği, çocuklarının bakımlarını tek başlarına üstlendiklerinden izin istediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"...hiçbir zaman gündüz vardiyasın da çalışmak istemez, sadece gece çalışıyor. İşte şey yani bu çok dikkat gerektiren işler çok, etrafta uyaran geldiği zaman dağılıyorum diyor. O yüzden gündüz çok fazla uyaran olduğu için hasta yatısı çıkısı ...gündüz çalışmak istemiyordu..."(ÜH-Evli -51).

"...başhemşireye kadar çıkıp nöbetini ayarlatmayı bile düşündü eşi sorun çıkarır diye. Başhemşire ayrıca gitmişti diye biliyorum, ... adam anlamıyor ve eşinin kadının işyerine bunu halletmek için gelebilecek cüreti oldu..." (SBH-Evli -30).

"...işte nöbet saatleri, nöbetlere geliş gidişleri nöbet çıkış saatlerinde bayram seyran tatillerinde böyle nöbetleri almak istiyordu nöbet listelerin üzerinden böyle diğer arkadaşlara yönelik bir öncelik hakkı istiyordu Bu da muhtemelen eşinin talebi doğrultusunda olduğunu düşünüyorum evde sorun çıkmasın herhangi bir sorun sıkıntı yaratmasın diye işini özel hayatına göre şekillendirmeye çalışıyordu tabii işine özel hayatına göre şekillendirince de iş arkadaşları ile ilişkisi de bozuluyordu Şu durumda birinci önceliği kendi eşi ve eşinden şiddet görmemek öngörüsü ile olabilir diye düşünüyorum....çok böyle ekip çalışmasına uygun değildi işe geç geldiği oluyordu nöbetten erken çıkmak istiyordu Hep böyle eğilimleri vardı uyum problemleri vardı..." (SBH-Bekar -41).

"...kendisi de evde sıkıntı yaşadı zaman buraya yansıttığını söylüyor, dikkat etmeye çalışsa da ister istemez bu yansıyor. ...nöbet tutmak istemiyor onun için halen uğraşıyor diğer pozisyonları başvurmaya çalışıyor. Eşi sıkıntı çıkarıyormuş benim eşimden ayrılabilmem için çocuğuma daha düzenli bir hayat kurabilmek için nöbetli çalışmamam gerekiyor diye kendisine bir yol çizmiş..."(ÖH-Evli -33).

"...nöbet tutmak istemezdi, kalmak istemezdi evde çocuklarım yalnız derdi çocuklarım mağdur oluyor derdi, çocuğun dersi var derdi, nöbet konusunda sıkıntı yaşardım kendisi ile..." (SBH-Evli -51).

"...bazen geliyordu, bazen gelmiyordu. Hani anlıyorduk bir şeyler olduğunu, biz evine gidiyorduk, merak ediyorduk ama şuan sürdürüyor o adamla evliliğini..." (ÜH-Bekar-40).

"…aslında hepimiz etkileniyoruz bu durumdan belki gündüz çalışacak ama gündüz olmasın diye vardiyaya geceye çekiyoruz. Göz önünde olmasın bulamasın diye geceye çekiyoruz. Gecede ve farklı bir servise alıyoruz. Farklı verdiğiniz serviste etkileniyor. Bilmediği daha önce deneyim sahibi olmadığı yere de gidebiliyor…"(ÜH-Evli-49).

"…onda işte devamsızlıklar başlamıştı, bir de şöyle bir şey olmuştu bir hafta cumartesi çalışıyordu bir hafta pazar günü çalışıyor da işte gelip benden bu hafta sonu "Bizim düğünümüz var" diyordu ondan sonra erken çıkmak istiyordu birkaç kere bana böyle dedi… daha sonra her çalıştığı hemşire yine bir şey söyleyerek erken çıkmış ve hep aynı bahane düğünümüz var demiş…" (ÜH-Evli-38).

"…gece nöbete yazılmak istediler, sonra benden izin istediler… hatta ben çalışacağım dese bile ona hasta vermiyoruz, bir başka arkadaşa soruyoruz, sen burada dur ama hani madem gitmek istemiyorsun hastalarına başkası baksın falan şeklinde başka arkadaşlardan destek alıyoruz artık …kadın dayanışması haline dönüşüyor işler, birbirimize destek olmak durumunda kalıyoruz …" (ÜH-Evli-50).

"…Mümkün olduğunca kimse yansıtmıyor, yansıtmamaya çalışıyor. …o akut dönemde izin, onun dışında performanslarına yansıttıklarını düşünmüyorum. Ama o dönem de izinli geçirmek istiyorlar. …" (ÜH-Bekar-41).

"…nöbet vardiyalarını ayarlamam konusunda çok destek istemişti…gece nöbetinde çok olmak istemedi, daha çok çocuklar gündüz okulda olduğu için çocuklar evde olduğu zaman bende evde olmak istiyorum diye talebi vardı. Dönem dönem de değişiyordu bazen mesela abla bu ay beni hep geceye yaz, … o tür yardımlar çok istemişti…" (ÜH-Evli-41).

"…çok dayak yiyen vardı hani sonradan çocuk doğuran yardımcı olduğum çok fazla… Geç kalıyordu, küçük çocuğu vardı. Onu bırakıp işte bir takım mazeretler öne sürüyordu …erken çıkmak istiyordu …" (ÜH-Evli -53).

4.3.2.5. Hata Yapma ve Performans Düşüklüğü

Yönetici hemşireler, şiddet görenlerin kafasının karışık olması ve dikkatlerini tam verememeleri nedeniyle uygulama hatası yaptıklarını, genel anlamda performanslarının daha

düşük olduğunu ve bunun da hizmeti olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Yöneticilerin söylemleri aşağıda ele alınmıştır.

"…tabi bir kere ilaç hatası yapmıştı onu da raporladık. Kendisi de zaten söyledi hata yaptığını. Hemşire hanım dedi gözümden kaçmış dedi. O da bir kalple ilgili serumun bitme hızı ile ilgiliydi, sorun yaşandı hani çok çözülmeyecek bir şey değildi…" (ÜH-Evli -44).

"…onun da iş kazaları oldu, normal göndermesi gereken serumu 10 katını göndermiş ve burası bir çocuk servisi, yarım saat sonra fark etmişler. Kendi fark ediyor yine, hemen hekime filan haber vermiş. Allah'tan durumu saklamamış ama onun dışında da ufak tefek hataları oluyor da işte çocukların beslenmelerine farklı hesaplıyordu, orderları kontrol etmiyordu, böyle hatalar oluyor. Aslında tecrübeli hemşireydi, ondan beklenen performans daha farklıydı…" (ÖH-Evli -38).

"…dağınık çalışıyordu, işte bazı şeyleri eksik yapabiliyordu ya da ne bileyim işte unutuyordu. Burası çocuk yoğun bakım, beslenmeyi ilk yardımı unutuyordu, aralıklarla yapacağını hatırlatmak gerekiyor, tedavileri mesela unutuyordu. Onun tedavilerini biz yapıyorduk mesela ona tedavi vermiyorduk. …dağınıktı kafası ne yapacağını unutuyordu, en bilindik ilaçların neredeydi bunun adı neydi falan öyle şeyler oluyordu yani…" (ÜH-Evli-41).

"…tabii ki ilk geldiği dönemde ki heyecanı yok, performansı böyle, o heyecan o istek görünüşü yok artık, mesleğe bağlılık yok …" (ÖH-Evli -33).

"…işten kaytarma demeyim de böyle hep dağınık çalışıyordu böyle işleri tam toparlayamıyordu işlerini böyle tam düzene koyamıyordu. Yani onun bıraktığı nöbeti başka birisi nöbet alıyorsa çok farklı olabiliyor da tabii o yapılmamış bu edilmemiş o onu yapmadı …her şeyi hastayı etkileyebilecek durumda, her şeyin tam olması gerekiyor tabii ki…" (SBH-Bekar -41).

"…benim üst düzeyde bir hemşire arkadaşım eğitimsiz bir çocukla evlendi. ...son derece iyi yetişmiş bir hemşire. Kadının özgüveni yok, bittik, çökmüş bir avuç ilaçla yaşıyor. Yaşama tutunmaya gücü mecali yok. Kariyer hayatını onunla evlendiği gün bitirdi zaten. Eskiden yöneticiydi ve mükemmeliyetçiydi…(SBH-Evli -52).

"…evet performansı düştü, çalışmak istemedi…kendini odaklayamadı işine. Oturdu biz de onu üzüntüsünden dolayı saygı gösterdik, niye çalışmıyor demedik, iş kazası yaşamadık ama anksiyetesi yüksekte 20 gün falan sürdü. Bu süre idare ederek ona destek olmaya çalıştık…" (SBH-Evli -49).

"…zaten şiddet gördüğünün ertesi gün ondan bir şey beklememek lazım. Çok anlamsız bir şey olur, ben çalışabileceğini zannetmiyorum. En azından verimli bir şekilde çalışabileceğini zannetmiyorum. Çünkü şiddet insanın bütün hayatını etkiler, performansını kesinlikle etkileyeceğini düşünüyorum. Dalgınlık olabilir, bir takım şeyleri yanlış yapabilir ya da atıyorum iğneyi eline batırabilir, kendine zarar verebilir bunu bulaşıcı hastalıklar açısından söylüyorum. Aynı şekilde hastaya zarar verebilir, yanlış bir şey yapabilir. Ya da ne bileyim içinden hiçbir şey yapmak gelmeyebilir, belki işlerini aksatabilir ya da işe geç kalabilir…" (SBH-Bekar -46).

"…Zaten işin çoğunluğunu ben yapıyordum. …o sadece kendi odasında çalışıyordu yani şiddet performansına yansıyordu, sürekli yüzü asık, üzgün, mutsuz görünüyordu. Bazen şiddet olmadığı zamanlar iyi çalışıyordu, ama şiddet yaşadığı zamanlar hakikatten kötüydü, onu alıyorduk durumunu …" (SBH-Evli -43).

"…şey tabii yansıyordu performans tamamen düşüyor ister istemez kendini veremiyor bir anda yapacağı işi unutup bir telefon geliyor mesela işini bırakıp gidiyordu. Konsantrasyon tamamen sıfırdı, arkadaşlar ve ekip sürekli onun arkasından her şeyi gözetliyordu …"(SBH-Evli -38).

"…ama şiddet gördüğü günlerde iletişime kapalı oluyordu, o günlerde hızlı hızlı çalışıp işini böyle telaşlı ve hızlı yapıyordu. Yani onun öyle bir şeyi vardı, kaçınıyordu, ne konuşuyordu ne oturuyordu, hızlı hızlı böyle bravo denilecek düzeyde bütün işlere sahip çıkıp bütün işleri yapıyordu, sorumluluk alınca kaldıramıyordu. … ben sadece iş yapayım diyordu, çok basit kırtasiye takibi bile yapmak istemiyordu, …bana bir şey vermeyin diyordu zaten o da tek basına sorumluluk almak istemiyordu, …" (ÖH-Evli -44)

"…Birincisi orada değilmiş gibi davranıyor yani, aklı hep aile içerisinde olduğu için, eşinde olduğu için, yaşadığı sorunlarda olduğu için, onlarla sürekli karmaşa halinde olduğu için motivasyonu bozuluyor. O kişinin kendisini işe çok fazla veremiyor yani, hastalardan kopuyor

işinden kopuyor, performansı düşüyor yani söylediğinizi bile bazen algılamıyor. Yani tamamen motivasyonu düşüyor, performansı düşüyor…" (ÜH-Evli -37)
"…şiddetin olduğu dönemlerde performansı da düşüyordu, hastaları tedavi yapıyor ama mesela damar yolunu açıyor açılış tarihini yazmayı unutuyor. Tansiyon ölçüyor ön değerlendirme yazmayı unutuyor yani. Böyle hep hastaların üzerinde ciddi, böyle kötü bir şey yaşamadım ama prosedür olarak kağıt üzerindeki evraklarda unutuyordu, hep onu takip et halindeydik…"(SBH-Evli -51).

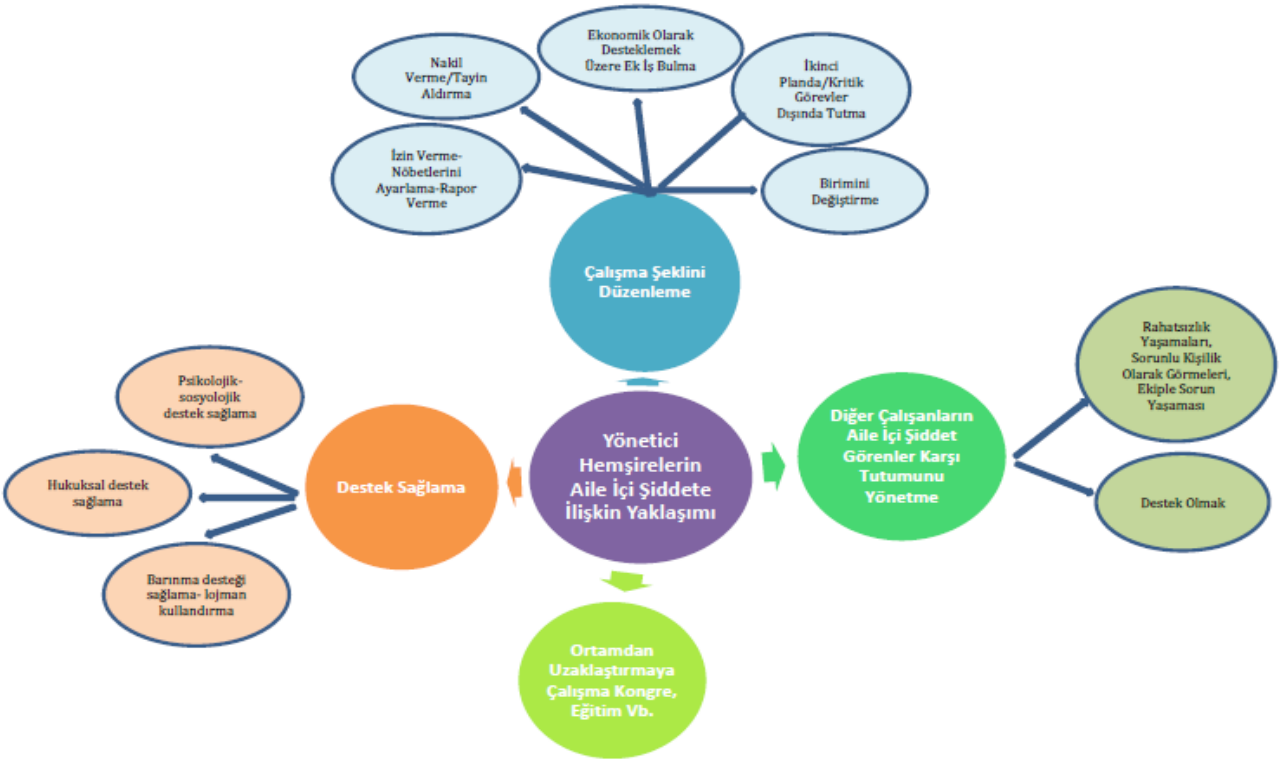
"…hele yoğun bakım bir yerde çalışmak dalgın olmamayı, uyanık olmayı gerektiriyor bunu yapabileceğini zannetmiyorum böyle bir kişinin. …mesleğinle ilgili konularda özgüven içinde yorum yapman gerekiyor hasta bakımı ile ilgili konu da hemşire hoca da olsa doktorda olsa ne olursa olsun karşısındakine özgüven içinde anlatması gerekiyor. Kendi içinde ezilmiş bir insan da özgüven için de konuşmayı başaramıyor…" (ÜH-Bekar-37).

"…işe konsantrasyon azaldı, hastalarla tartışmaya başladı. Bir de bu temizlik personeli mesela tozları alıyorum diyordu, aslında almıyordu ya da ben dikkat ediyordum aynı bezle hem masayı siliyordu hastaların yemek yediği masayı hem de camın kenarlarını siliyor değişik böyle belli oluyordu yani …"(ÜH-Evli-38).

"…Mesela bu kız ilaç kullanmaya filan başladı tabi iş olarak işini yaptı ama zorlandı, her türlü ağlama krizleri falan…" (SBH-Evli -39).

4.3.3. Yönetici Hemşirenin Aile İçi Şiddete İlişkin Yaklaşımı

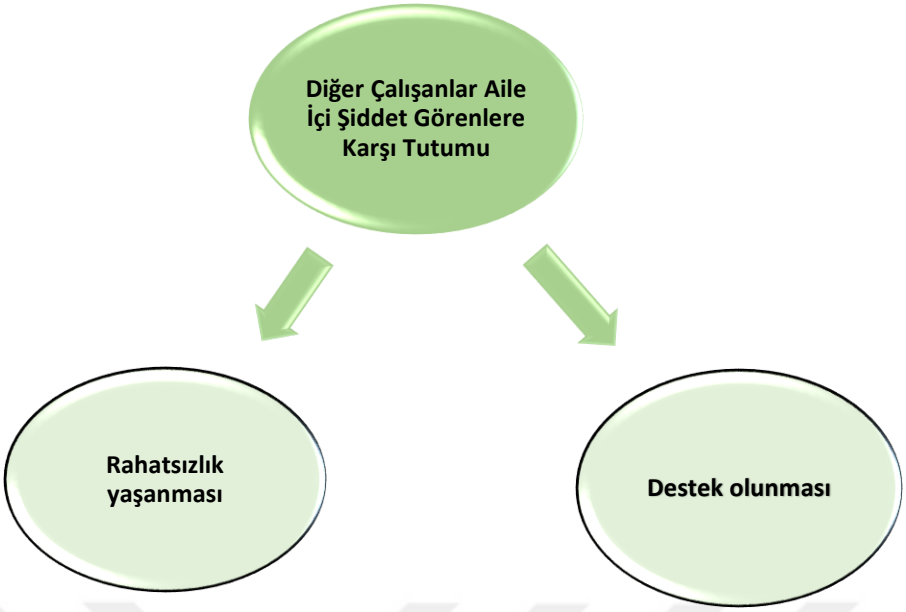
Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmelerde aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşım ana temasına yönelik bulgular; "diğer çalışanların aile içi şiddet görenlere karşı tutumu", "çalışma şeklini düzenleme", "kongre, eğitim vb. etkinliklerle ortamdan uzaklaştırmaya çalışma", "psikolojik ve sosyolojik destek sağlama", "güvenlik önlemi alma", "hukusal destek sağlama" ve " barınma desteği sağlama" gibi alt temalar şeklinde ele alınmıştır (Şekil 4.28).

Şekil 4-28: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşımı ilişkin ana temanın alt temaları

4.3.3.1. Diğer çalışanlar aile içi şiddet görenlere karşı tutumunu yönetme

Araştırmada yönetici hemşirelerin, diğer çalışanların aile içi şiddet görenlere karşı tutumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde (Şekil 4-.29.); şiddet gören kadınların, genellikle diğer çalışanları rahatsız ettiği, sorunlu kişilik ve ekiple uyum sorunu yaşayan kişiler olarak algılandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, bazı çalışanların şiddet gören kadınlara daha anlayışlı davrandıkları ve onlara destek olmaya çalıştıkları da vurgulanmıştır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

Şekil 4-29: Diğer çalışanlar aile içi şiddet görenlere karşı tutumu alt teması altında oluşan kodlar

- **Rahatsızlık yaşanması**

Yönetici hemşireler, kadınların aile içi şiddet gördüğü akut dönemlerde; gergin ve sinirli olduklarını, etrafına bağırıp çağırdıklarını, işten kaytarmaya çalıştıklarını, dikkat dağınıklığından dolayı sürekli her şeyi kontrol etme eğilimi gösterdiklerini, diğer çalışma arkadaşlarına ve etrafına sürekli emirler verdiklerini, saldırgan ve uyumsuz çalışmalarıyla ekip arkadaşlarını rahatsız ettiklerini belirtmişlerdir.

"…arkadaşlarla iletişimine de yansıyor ister istemez… mesela bir hastadan kan alacaksa "sen alır mısın şeklinde" değil de "al" şeklinde geri dönüşleri oluyor. Diğer arkadaşlarda ister istemez, bu durumlar performansına yansıyor, arkadaşların hiçbir onunla çalışmak istemiyor açık ve net bir şekilde…" (ÖH-Evli -33).

"…ama onları ikna ediyordum. Hep böyle sorunları oluyor, hep böyle bahane buluyor falan diyorlardı, ama ben bildiğim için…" (ÜH-Evli -53).

"…rahatsız oluyoruz, ben özelliklede çok rahatsız oluyorum. Çünkü bir onu o halde görmek üzüyor, vermiş olduğum desteği kabul etmemesi de daha çok üzüyor, önerilerimizi dikkate almıyor. Kendisi agresif oluyor, bağıran çağıran bir model oluyor, yani bundan hepimiz etkileniyoruz tabi ki. Bazen işe gelemiyor, daha doğrusu geliyor ama gönderdiğimiz oldu, iş motivasyonumuzu etkiliyor, o gün mesela yetiştirmemiz gereken bir iş var, kendisine bir şey söylemişiz, o gün yetişmesi lazım onun ama bir gece öncesi dayak yemiş ya da sözlü tacize maruz kalmış, dikkatini toplayıp onu yapamıyor, ne oluyor bu sefer onu ben yapıyorum…" (ÜH-Evli-49).

"…zaten o yeterince yükün altındaydı, hiç desteği yoktu ee arkadaşlarıyla da paylaşmadığı için bu konuyu. İnsanlarda zaten genellikle gündüz çalışmak istiyorlar, eee ona ayrıca imtiyaz sağladığımı düşündüler. Bunu hem bana, hem de ona yansıttılar ciddi anlamda yıllarca beraber çalıştığı arkadaşlarından da bu anlamda sıkıntılar yaşadı, arkadaşları tepki gösterdi çalışma arkadaşlarından bu anlamda destek alamadı. Ama paylaşsa belki alabilirdi ama o paylaşmadı…" (ÜH-Evli -39).

"…tabii ki sorun çıkarmaya başladılar, biz onun yerine çalışmak zorunda mıyız bilmem ne dediler. Tepki gösterdiler, işte sadece aile içinde huzursuzluğu olan o mu. O anlatıyor diye onu mu zannediyorsunuz, sadece sorun yaşayan, tepki gösterdi arkadaşları hamilelik sürecinde de aynı problemler oluyor …bizim ailemiz çok mu huzurlu o gelip iki ağlıyor diye, izin mi verildi ona şimdi. Onun yerine ben mi çalışacağım o benim üzerimden para kazanacak böyle şeylerde var da o süreçte insanlardan insanlık dışı…" (ÜH-Evli -54).

"…bu hemşire hanım da çok agresif ve sinirliydi Ekip içerisinde kabul görmüyordu agresifliği yüzünden, bu davranışlarından, dedikodu yapan bir kişiydi psikolojisi çok iyi değil …"(ÜH-Evli-38).

"… Ekip arkadaşlarım özel hayatı buraya çok yansıyor. Biz hani bu şekilde davranmamalı, ekip içerisindeki iletişimi çok kötü. Evet, şiddet görüyor, ama biraz daha işine sarılabilir ve bizden daha farklı destek görebilir ya da destek istemesi gerekirken işte niye bu şekilde davranıyor diye tepkiler oluyordu. Çünkü çok kafasının dikine gidiyordu, …psikolojisi bozuk olduğu için hep böyle sorunlar yaşatıyordu bize..." (ÖH-Evli -38).

"...yansımaz olur mu vallahi çok yüzü gülen bir kız değil, asistan doktorlar tabii ki şey o çok suratsız ama biz biliyoruz ki o suratsız değil, o kızın derdi başından aşkın..." (ÜH-Evli -44).

"...tepki verenler oluyordu, ama ben yapmayın arkadaşlar bu şeyler geçicidir, şöyledir böyledir diyerekten..."(SBH-Evli -51).

"...sonra arkadaşları da tabii kızmaya başladı sürekli biz bunun arkasını toplamak zorunda mıyız dedi, artık tak ettiğinde de biz kadını servisten gönderdik..." (SBH-Evli -38).

"...çünkü herkes kendi özel hayatı var, ...normal bir raporda bile bir sorun yasayabiliyoruz. Çünkü onun yerine çağırmak zorundasın, listeyi düzenlemek zorundasın, tekrar sil bastan yapıyorsun her şeyi ister istemez... ...gel nöbete şu rapor aldı yani bu şiddet olayı olmasa bile problem oluyor ister istemez..." (SBH-Evli -36).

"...ekip içerisindeki arkadaşlarıyla sorun yaşıyordu, sürekli saldırganlık hali vardı, ...çünkü zorlamıştı bizi en sonunda disipline kadar gidilen bir süreç olmuştu..." (ÖH-Evli -38).

"...hemşirem boşanma sırasında bize gelip bizden şahit olmamızı istedi benden özellikle, ...bize ekstra iş yükü binmişti bizler senin yerine çalışmak zorunda kaldık. Bu yüzden şahit olmayacağım, bize yalan söylemek yerine gerçekleri söyleseydin yardımcı olabileceğimi ifade ettim..." (ÖH-Evli -38).

"...psikolojik şiddet gören, ekiptekilerle anlaşamıyor, ses tonunu kontrol edemiyor, hırçın davranıyor, emrivaki konuşuyor. ...ben onu uyarmak zorunda kalıyorum çünkü çalışma arkadaşlarından şikâyet duyuyorum. Sonra o da millete hakaret ediyor...." (ÖH-Evli -44).

- **Destek olunması**

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet gören kadın çalışanların dikkat dağınıklığı, hata yapmaları, performans düşüklüğü ve saldırganlık gibi olumsuz davranışları da olsa ekip arkadaşları tarafından desteklendiklerini, onun işlerini yapma konusunda, sorun çıkarmadıklarını ve anlayışlı davrandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

"…hiçbir şekilde sorun çıkarmadı, saygı gösterdi zaten bizim burada çalışanlar bayan, …onlar benim öyle absürt zevki olan şeyleri izin vermeyecek mi bilirler gerekliyse lüzumlu duysa o izni verebileceğini bildikleri için asla hiçbir şekilde bir şey söylemediler… Hemşire mi o sırada mutsuzdu yüzü gülmüyordu. …ekipteki arkadaşlarla konuşmuştum onun kafasını dağıtacak şekilde sohbet etmelerini onu güldürme üzerine yardımcı olmalarını… yani ona üzüntüsünden dolayı saygı gösterdik, niye çalışmıyor demedik iş kazası yaşamadık, ama anksiyetesi yüksekti 20 gün falan sürdü…"(SBH-Evli -49).

"…ama orada da servisteki herkes ona destek olmaya çalınca onun iş yapması yapmaması sorun olmuyor. Birde burası özel bir bölüm olduğu için, …ben hastalarla direk iç içe olduğum için, …o süreç performansına yansıyordu ama, o durumu toparlayacak ekip arkadaşları vardı…"(ÖH-Evli-37).

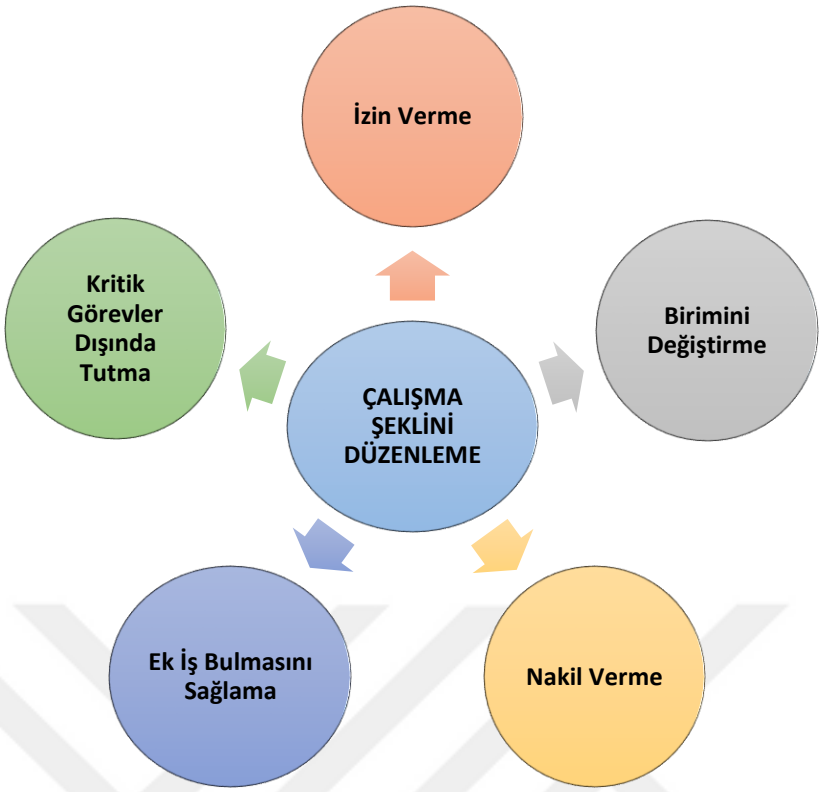
"…şiddet gören kadındı ve ekipte kadın olduğu için u duruma anlayış gösterdiler sorun çıkarmadılar, empati kurmaya çalışıyorlar mümkün oldukça..." (ÜH-Evli -47).

"…her ne kadar arkadaşları dile getirmese de az çok arkadaşlarının da anladığını düşünüyorum, … ama arkadaşlar da ellerinden geldiği kadar destek oldular…" (SBH-Evli -48).

"…yoo sorun çıkarmıyordu, biz o kadarına, hani hiç birimiz sorun çıkarmıyorduk, arkadaşımıza birde bizden yaşça büyüktü, en eski kıdemliydi, pek sıkıntı çıkarmadık ona…"(ÜH-Bekar-32).

4.3.3.2. Çalışma şeklini düzenleme

Yönetici hemşirelerin "çalışma şeklini düzenleme" alt temasıyla ilgili görüşleri incelendiğinde (Şekil: 4-30); şiddet durumunda, kadın çalışanların gereksinimi olduğunda izin verdikleri, birimlerini değiştirdikleri, başka kurumlara nakil verdikleri, ekonomik olarak destek olmak için ek iş buldukları, hata yapmalarını engellemek için kritik görevlerden uzak tuttukları görülmüştür.

Şekil 4-30: Çalışma şeklini düzenleme alt teması altında oluşan kodlar

- **İzin veya rapor verme-nöbetlerini ayarlama**

Yönetici hemşireler, hemşirelerin aile içi şiddetten dolayı işe gelemeyecek durumda oldukları dönemde onun yerine başka bir hemşireyi göreve çağırdıkları, hemşireye birikmiş yıllık izin, nöbet izni veya mazeret izni vererek o durumda işe gelmemesine ortam sağladıkları belirlenmiştir. Ayrıca, hemşire boşanmak üzereyse bu süreci kolay atlatabilmesi için çalışma şeklinin ve saatlerinin hemşirenin isteğine göre yeniden düzenlemeye çalıştıkları görülmüştür. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"...hemen bu durum da ne yapılıyor, görev paylaşımı yapılıyor. O iş diğer insanlara paylaştırılıyor. Nöbetli çalışma durumu olduğunda nöbetleri devrediliyor, ayarlanıyor..."(ÜH-Bekar -35).

"…çok fazla şiddet ve morlukları olduğu dönemlerde rapor alımları oluyordu, çok iyi bir hemşireydi zaten çalışma listelerini, …uygun zamanları ayarlamaya çalıştık… rapor aldığında sorun çıkarmadım onun çalışma saatlerini çocuğun bakıcısının saatlerine ve bir kızının okulu var, kızının okuluna göre ayarladım…" (ÜH-Evli -39).

"…biz ona baya izin ayarlamıştık, birikmiş izinleri, yıllık izinleri, mazeret izinleri, raporlar aldık. …biz onu üç dört ay idare ettik ama bunları tabi resmi olarak yaptık, bir üst yönetime de bilgi verdik. Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü biliyordu, dekanlık, personel işleri biliyordu ……Rapor açısından sıkıntı yoktu. Ama olay resmi mercilere intikal ettiği için bunu dekanlıklar personelde yazışmalar yapılıyordu, raporlu yazışmalar yapılıyordu. Aile ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yazışmaları yapıldı. Çünkü şiddete maruz kaldığı ve korunma istediği için devletten, bu mahkeme yazışmaları Aile Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan galiba koruma temin ediliyordu oradan sürekli zaten yazışmalar geliyordu…" (ÜH-Evli -37).

"…biz ekip olarak ona destek olmaya çalışıyoruz çünkü bu kişinin mahremetine giriyor. Bizim ona çok müdahale etmeye hakkımız yok, biz sadece ona tolerans gösterebiliriz ve bizden istediği izin konusunda yardım edip izin veriyoruz…"(ÖH-Evli -39).

"…o gün izin yazmıştım ona, ondan sonra biraz daha izin yazdım ona. O bunun duyulmasını istemediği için yıllık izin yazmıştım. …bizim ona rapor almamız gerekiyordu, o da hiç bir hekime başvurmak istemediği için biz de bunu normal yıllık izin olarak yazdık. Çünkü ben onun kararına saygı duymak zorundayım bunun gizli kalmasını istiyordu Bu yüzden gizli kaldı…" (SBH-Evli -48).

"…hı hı evet ama bazen de hakikatten çaresiz olduğumuzdan yoksa ben niye çağırayım bile bile böyle dönemler oluyor. Bir gün yaşadık ama sonra tamam yeter dedik çünkü çok büyük stres ve sorumluluk. "Sonra git izin mi alıyorsun ne yapıyorsan yap" dedim…" (ÜH-Evli-49).

"…çalışamıyorlar tabi ki. …Belki arada raporlar oluyor anlayamadığımız fark edemediğimiz. Belki bir süre raporla geçiyor tabi ki etkiliyor…" (ÜH-Bekar -35).

"…ayrıldı yakın bir zamanda eşinden daha ayrı bir şehirde yaşaması gerektiği için ataması yapıldı. Ücretsiz izin talep ettiğinde, ben ücretsiz iznini verdim klinik uygun olmasa da. Daha

sonradan karşı taraftan gideceği yerde prosedürleri tamamladığında da buradan ayrılışını onayladık…" (ÜH-Evli -39)

"…asla sorun çıkarmadı, bir üst yönetiminde çıkarmasına müsaade etmedim zaten. İnsan bu durumun da yardımcı olmuyorsa maddi manevi o zaman insan olmanın da bir anlamı yok o sıra rapor aldı da hiçbir sorun çıkarmadı ekip arkadaşları da destek oldu. İyileştikten sonra normal işine devam etti. …"(ÖH-Evli -45).

"...izin isterse veririm, nöbetini ayarlarım, …hiçbir sorun çıkarmaz ya da daha önceki iki hemşiremde, onlara senelik izin verdim çünkü burnu kırılan iki hafta çalışamadı …"(ÖH-Evli -45).

"…Mesela tabi bir tane hasta bakıcı personelimizin farklı boyutta sıkıntıları vardı, ...sadece biz biliyorduk kimseyle paylaşmadık ve onun çalışma listesini ona göre ayarladık. … onun haftada bir gün izinli olması gerekiyordu listesini ona göre ayarladık…"(ÜH-Bekar-32).

"…nöbet listesi ayarladık, ….ne zaman kafan rahat ederse o zaman gel dedik, hatta bir süre gündüz çalıştırdık gündüz burası çok kalabalık ama gece çok savunmasız çünkü gece yangın kapısından gelinebiliyor, …kontrolsüz bir sürü kapı var. O yüzden gece can güvenliği de yok. Onu gündüzde çalıştırabilmek için düzenleme yaptık. Yaklaşık bir iki aya böyle idare ettik izinlerle…" (ÜH-Evli -44).

"…arkadaşımıza bir hafta filan izin verdik, biraz kafasını toplasın diye. O direk mahkemeye gidiyordu, kendisi gidip sorumlu hemşiresine anlattı ve ekipten hiç kimsede sorun çıkarmadı, sürekli destek olduk ona…" (SBH-Evli -50).

"…şiddet gören hemşireyi hiç geceye yazmadım mesela…" (SBH-Evli -52).

"…durum bize aksedince kendisi zaten söyledi, uzun süre benim şehir dışına çıkmam gerekiyor diye. Ona uzun süreli burada çalışma düzenini ayarlayarak alabileceği izinleri verdik…" (ÜH-Evli -52).

"…eğer gerekirse izin veriyordum, işte avukata mı gidecek ya da o mahkeme zamanları bu tarz şeylere yardımcı oldum, ama onun haricinde boşandılar…"(SBH-Evli -49).

"…o zaman dedim ki sen izinlisin iki gün gelme işe çalışacak durumda değilim demişti…"(ÖH-Evli -44).

"…kendisi talep ederse ben gece çalışmayacağım, çalışmayım bir süre diye, arkadaşları da anlayış gösterirlerse, ...gece nöbeti koymuyoruz. ...işte kadın dayanışması yapmaya çalışıyoruz, anlatabiliyor muyum elimizden geleni, hatta getir çocuklarını ben bakayım yani hani bu şekilde bir döngü sağlamaya çalışıyorum kendi durumunu bir rayına oturtturana kadar…" (ÜH-Evli-50).

- **Birimini değiştirme**

Yönetici hemşireler; kadın çalışanların şiddet gördüğü akut dönemlerde, dikkat dağınıklığı ve unutkanlık gibi nedenlerle hata yapma olasılıklarının arttığını ve yoğun bakım, yeni doğan gibi kritik birimlerde çalışmalarının olanaksız hale geldiğini belirterek, birim değişikliği yapma yoluna gittiklerini belirtmişlerdir. Ancak, eşi tarafından tehdit edilen kadın çalışanların can güvenliği sağlamak açısından, ameliyathane gibi kapalı birimlerde çalıştırılmalarının gerektiğini de vurgulamışlardır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda ele alınmıştır.

"…yakın zaman da yer değişikliği dilekçesi verdi. Çünkü burası gerçekten komplike hastaların olduğu ağır bir bölüm ve bende korkuyorum yani bir gün olumsuz bir şeyle karşılaşırız diye. Hani gece çalışıyor, yorgun yorulacak evdeki olumsuz ortamdan kaçıyor gibi bir ifadesi var. Yani gerçekten kimsenin idare edebileceği bir yer değil burası biz artık alıştık ona destek oluyoruz ama gideceği yerlerde insanlar yeni bir ortama girmesi onun için bir travma ve çok korkuyor aslında yer değişikliği istemiyordu. Şimdi böyle çok yoruldum falan dediği için konuştu, ….yönetim uygun görmedi ve maalesef devam ediyor. Başka servisi bu kabul etmiyor. ...yönetim artık bu tarz yer değiştirmesi gerekenlerle ilgilenmiyor….." (ÜH-Evli -51).

"…Bir tane hemşire arkadaş vardı, onun eşinden çok şiddet gördüğü ayrılacağı için, …bölümünü değiştirdik, daha verimli olabilmesi için birkaç yıl kadar. Hatta ağlayarak gitmişti…." (ÜH-Evli -44).

"…çok defa söyledim, gönderelim servisten diye arkadaşları idare ediyoruz olsun kalsın demişti. Sonra kadının alışkanlığa döndürünce işi artık dediler ki tamam artık başta onu idare ettik ama sonra sıkıntıları geçince de artık bu durumu kullanmaya başladı. Hangi aşamada gönderdiğimizi onu tam böyle hatırlamıyorum, sanki boşanmak üzere koruma ve uzaklaştırma falan aldı, işte yani o sıkıntılı süreci atlattığı bir dönemde…" (SBH-Evli -48).

"…çok sorunluydu yönetici onun servisini değiştirdi. Daha kapalı bir servise verdiler hastayla çok muhatap olmayacağı, bir daha göz önünde olmayacağı servise geçirdiler. İşini aksatıyordu, …serviste performansı düştü iyi çalışmıyor denildi, eksik yapıyor yapmıyor denildi, daha kapalı servise geçirdiler…" (ÖH-Bekar-46).

"…vardiyalı çalışmak istemiyor, ….Ondan sonra hatta biz gündüze aldık, bir süre ameliyathaneye aldık…"(ÜH-Evli-49).

- **Nakil verme/tayin aldırma**

Yönetici hemşireler; aile içi şiddet gören kadın çalışanların güvenliklerini sağlamak veya boşandıktan sonra aile yakınlarının yanına gitmek gibi nedenlerle şehir değiştirmek istediklerinde kurumun onay verdiklerini belirtmişlerdir.

"…sonra tayin alıp çıktı gitti zaten, şu an ne durumda bilmiyorum…" (SBH-Evli -51).

"…kız paldır kültür (aniden) izinlerini aldı gitti memlekete, ondan sonra memleketten arıyor ben dönemiyorum diyor. Ee ne yapacağız ama bütün haklarını izinlerini bitirmiş ama buraya geldiği zaman da hayatını kaybetmiş olabilir ona biz epey uğraştık. ..sonra öyle bir yönetmelik varmış. Böyle bir durumda tayin isteme hakkı varmış. Bir daha hızlı bir şekilde dilekçe yazdırdık tayinini istettik o tarafa. Normalde verilmiyor ama o bir şekil de o öyle 6 ay alıyor olay devam ettiği için tekrar 6 ay sonra tekrar 6 ay ama onun da bir süresi var iki seneye kadardı yanlış hatırlamıyorsam…..Tabi tabi onların hepsini yaptı zaten bir yazışma geliyor. Yazışmayı gördükten sonra sizin onay vermeme gibi durumunuz olmuyor. Çünkü siz sorumlu oluyorsunuz. Zaten dediğim gibi o arkadaş bir imza atmaya gelecek diye o gün yani o kadar büyük bir sorumluluk ki sadece o değil bize de bir şey olabilir diye düşünmedik değil Yok o gün

öyle güvenlikle filan fazla personel bulundurduk aman bir şey olmasın, birde saat filan gizliydi bilinmiyordu. Biz bile bilmiyorduk sadece bir ara gelsin dilekçesini yazsın gitsin. Yalnız şimdi düşündükçe bununla ilgili epey şey yaşamışız onu fark ettim…" (ÜH-Evli-49).

"…şiddet görmeye başladıktan sonra şey yaptı evi terk etti daha doğrusu şöyle oldu kendi ailesinden destek aldı. Ailesi şehir dışındaydı annesi babası geldi onu götürdüler memlekete sonra aile mahkemesine başvurdular hem şuan ne olduğunu bilmiyorum devletten koruma aldı muhtemelen boşanmıştır şimdi çünkü ben en son görüştüğümde boşanma süreci vardı hatta bu tarz iş ve bağlantılar atama işleri gizli yapılıyormuş eşinin onu araştırdığı nerede olduğunu araştırdığını duymuştum ben ama şuan ailesinin yanında buradan geçici görevlendirme yapıldı altı ayda bir geçici görevlendirmesi yapılıyordu en son ataması çıktı tabi ki şuan ailesinin yanında devletten destek aldı koruma istedi yani koruma verdiler ona…" (ÜH-Evli -37).

"…Yani zaten saklanacak bir tarafı kalmamıştı söylüyordu zaten, daha sonra da mücbir sebepten tayini aldırıp gitti…"(ÜH-Evli -37).

"…bir süre saklandı, kaçtı bir süre ama sonunda tayin verildi ve gitti…" (ÜH-Bekar -35).

"…eşi eve yakın bir yerde çalışmasını istedi, şehir içinde eve yakın bir yere aldırtırdı…"(SBH-Evli -51).

"…sonra da yaşamını tamamen değiştirerek başka bir şehire geçti, nakil aldırmaya çalıştı, böyle bir durum olmuştu ama orada benden önceki başhemşire hanım ve bizde dâhil elimizden gelen bütün desteği vermiştik. …"(ÜH-Evli -52).

"…kızı ailesinin yanına tayin çıkartırdı o sıra boşanma aşaması gerçekleşti zaten sonra bir yıl sürmedi hemşire arkadaşın öldüğünü duyduk… "(SBH-Evli -50).

"…zaten çok yakın bir zaman sonra da tayin aldı gitti servis arkadaşımdı…" (SBH-Bekar -41).

"…daha sonrasında bir daha işte kurumun bilgileri dâhilinde bir sürü rapor aldı daha sonra da yaşamını tamamen değiştirerek başka bir şehire geçti nakil aldırmaya çalıştı böyle bir durum olmuştu ama orada benden önceki başhemşire hanım ve bizde dâhil elimizden gelen

bütün desteği vermiştik. O çok bilinmesini istememişti ama en azından ifade edebileceğimiz herkes çok anlayışlı davranmıştı…"(ÜH-Evli -52).

"…ama buradan gitti tayin oldu…" (ÜH-Bekar -35)

- **Ek iş yapabilecek şekilde çalıştırma**

Yönetici hemşireler, şiddet gören kadın çalışanların özellikle boşandıktan sonra kendisinin ve çocuklarının giderlerini tek basına karşılamak zorunda kalmaları nedeniyle ekonomik sorunlar yaşadıkları ve ek bir işte çalışmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu durumlarda, yönetici hemşirelerin çalışanlarına destek olmak için çalışma çizelgesini düzenlediklerini ve ikinci iş bulma konusunda yardımcı olmaya çalıştıklarına değinilmiştir. Yönetici hemşirelerden birinin konuya ilişik görüşü aşağıda verilmiştir.

"…çocuklarına bakması gerekiyordu nöbete yazmadık, gündüz yazdık. Maddi ihtiyaçları vardı işte ekstra iş yapabileceği şekilde çalıştırdık onu o şekilde destek olduk uzun bir süre…" (ÜH-Bekar-32).

- **Pasif görevlerde çalıştırma**

Yönetici hemşireler, eşinden gördüğü şiddete bağlı olarak dış görünüşünde meydana gelen darp belirtileri nedeniyle, zorunlu olmadıkça hemşirelerin hastalarla bağlantı kurmalarına izin vermediklerini ve arka planda tutarak, dosya hazırlama, malzeme düzenleme gibi daha pasif işlerde çalıştırdıklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerin konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…biz de zaten onu daha pasif tutuyorduk, ön planda çalıştırmıyorduk…"(SBH-Evli -43).

"…gün boyunca çok fazla işin içerisin sokmayıp geri planda tutmaya çalışıyoruz onları. …mümkün olduğunca hastayla fazla temas ettirmemeye çalışıyoruz. Ama kalkıp kendisi diyor ki " tamam abla ben iyiyim "diyor mesela ben çalışacağım diyor, yani kendisi talep ederse iki kafasını dağıtır biraz o şeyden uzaklaşır biraz diye o zamanları kabul ediyoruz…"(ÜH-Evli-50).

"...Çalışanım yüzü gözü morarık geldi, ama ben nu fondötenledim onu çünkü izin alsa da gidebileceği bir yer yoktu ki. Daha çok hasta ile muhatap etmeyecek şekilde çalıştırıyorum. İzin veriyorum, rapor aldırabiliyorsan rapor aldırıyorum, hiçbirini yapamadım diyelim çünkü benim de üstüm var ya da listeyi çeviremedim. Kamufle edip insanlarla çok muhatap etmeden bir iş veriyordum…"(ÖH-Evli -45).

"...evet performansı düştü, çalışmak istemedi. Hep böyle konuşarak yani o acısını hep anlatarak hasta başına gitmek ya da o anda iş yapmak istemedi, kendini odaklayamadı işine… bir süre idare ederek ona destek olmaya çalıştık…(SBH-Evli -49).

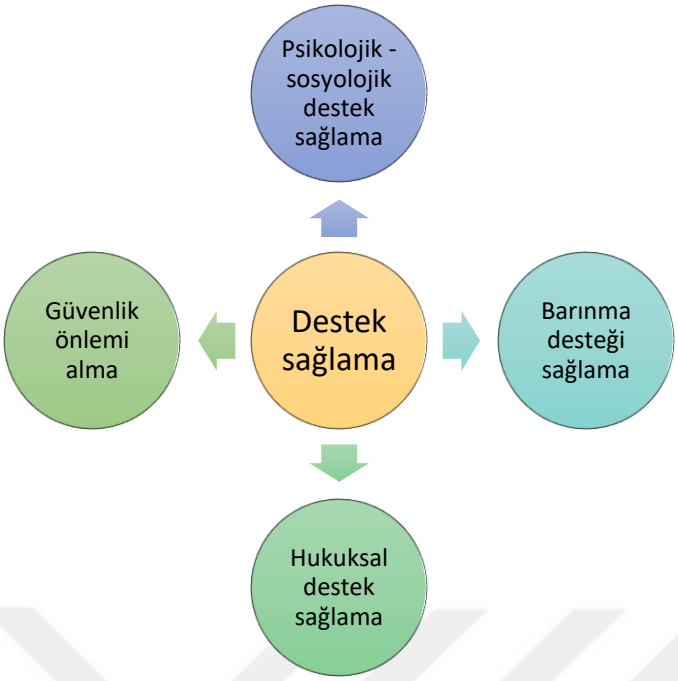
4.3.3.3. Ortamdan uzaklaştırmaya çalışma

Katılımcılar, aile içi şiddet gören kadın çalışanın ortamdan uzaklaşıp kafasını dağılması için kongre, kurs gibi eğitimlere katılmada onlara öncelik tanıdıklarını, arkadaşlarıyla sosyal ortamlara davet ettiklerini belirtmiştir. Konuya ilişkin bir yönetici hemşirenin görüşü aşağıda aktarılmıştır.

"…şimdi bizim kurumumuz yönetim olarak yani arkadaşlarımızla bir aile gibiyiz. Şahsen bende bir sıkıntı yaşasam bunu arkadaşlarımla paylaşırım. Eşinden ayrılan bir arkadaşımız oldu. Mesela hani o yaşadığı sıkıntıları bizlerle paylaştı ve bizde ona elimizden gelen desteği yaptık. …mesela izin vermedik bir dönem bunu kendimiz planladık hani yalnız kalmasın diye gündüz çalıştırdık, yanımızda oldu, destek olduk. …yalnız kalıp hani kederlenmesin diye, onun ev ziyaretine gittik, evini ayarladık, ev tuttuk. Ayrılmıştı eşinden, başka kongreye götürdük kendini yalnız hissetmemesi için hep destek olduk, hep güler yüzlü şeyle içimize kattık bu şekilde destek olduk…" (ÜH-Bekar-32).

4.3.3.4. Destek Sağlama

Yönetici hemşirelerin, şiddet gören çalışanlara destek amacıyla, psikolojik yönden destek olmaya çalıştıkları, kurumsal açıdan barınma desteği sağladıkları ve son aşamada hukuksal destek vermeye çalıştıkları görülmüştür.

Şekil 4-31: Destek sağlama alt teması altında oluşan kodlar

- **Psikolojik ve sosyolojik destek sağlama**

Yönetici hemşireler, kadın çalışanların şiddet gördüğü durumlarda onların yanında olduğunu, sorunlarını dinlediğini, sorunlarıyla başa çıkabilmesi için güçlendirmeye çalıştıklarını, ekip arkadaşlarıyla uyumlaştırmaya ve sosyal destek sağlamaya çalışarak bu durumu daha kolay atlatmalarına yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"...bunu böyle yapmaman gerekir, hakkını araman gerekir, şikayet etmen gerekir falan. Mahkemeye vermen gerekiyor, mahkemenin sana hakkını sağlayacağını söylüyoruz..."(ÖH-Bekar -59).

"...çok tehlikeli bir meslek aslında bir insana hayatına size bağlı yanlış bir ilaç uygulama yapılırsa. ... o yüzden böyle durumlar olursa, her zaman paylaşabileceklerini ve destek olabileceğim durumlarda onlara yardımcı olabileceğimi söylüyorum..." (ÖH-Evli -33).

"...ben kayınvalidesiyle görüştüm o sırada kayınvalidesi bu hastanede başka bir serviste çalışıyordu. Kayınvalidenin kendisi geldi bana ne olur onunla konuşun geri dönsün diye.

…Bunları burada konuşmayın onu burada taciz etmeyin diye konuştum ama hastane bahçesinin kapısında hep onu beklediğini söylemişti, …kadıncağızda personel olarak çalışıyormuş hastanede, haber yolladım "işte dedim ki bak bu böyle olmuyor bu kadar insan çalışıyoruz burada herkes sizi konuşuyor neden burada bu şekilde oluyor. İnsan insana dayak atarak mı istediklerini yaptırır" diye konuştum…" (ÜH-Evli -47).

"…Psikolog gitmedi ama burada konuşmayla en azından rahatlama, hala burası bana iyi geliyor dedi psikolog gitmedi. Ama benden yardım isteseydi önce bir psikolog …" (ÜH-Evli -54).

"…siz onunla birlikte bu süreci yaşadığınızı yanında olduğunuzu hissettiriyorsanız. Bu süreci daha kolay atlatıyor, hatta mutlu oluyor motive oluyor. Evde sorun yaşasam da işyerimde huzurluyum deyip işine odaklanıyor …" (ÖH-Evli-37).

"…evet, hemşire ben o zaman dedim ki destek al uzman biriyle görüş yani bir tek sen değilsin bunu yaşayan çocuğunla sen çok güzel bir hayat kurabilirsin… beni haberdar et dedim, destek al birilerinden dedim, profesyonel olur dedim, aile büyükleri olur dedim, destek al dedim, aklım kalmasın dedim. …"(ÖH-Evli -44).

"…bir tane çalışalım boşandı geçenlerde, o sözel şiddete maruz kalıyordu, iki tane çocuğu vardı. Mesela gelip bana anlatıyordu, rahatlıyordu, ben onu dinliyordum, ona yol gösteriyordum, yardımcı oluyordum. …ama boşandılar…" (SBH-Evli -49).

"…biz yönetici arkadaşlar olarak sorumlu hemşiremize kadar, sosyal destek anlamında işte konuşup biraz rahatlatmaya çalıştık…" (ÜH-Evli -51).

"…ondan sonra işte biz oturduk biraz konuştuk ettik yapabileceğim ne varsa diye eşi de geldi sonrasında benim yanımda özür falan diledi. …ben de hani biraz öfkelendim, ikisini de yakından tanımanın verdiği şeyle biraz işin içine girmiş oldum işte…" (SBH-Evli -48).

"…ama profesyonelce bir destek değildi, sadece konuşarak o anda onu içindeki duygularını dışarıya dökmesini sağladık. Sonra kocası geldi, kocası ile konuşuldu…" (SBH-Evli -49).

"…yani sosyal bir insandı, arkadaşları ile ilişkileri çok iyiydi hani sosyal ortamında belki biraz evde otursaydı, daha kötü olurdu, hep düşünürdü. …işte daha çok sosyal ortamı var, bunu daha kolay atlattığını düşünüyorum…" (SBH-Evli -48).

- **Barınma desteği sağlama**

Yönetici hemşireler, şiddet gören çalışanlarının eşleri tarafından tehdit edildiği dönemlerde gidecek yerleri olmadığında veya boşanma sürecinde ya da sonrasında kira giderlerini karşılayamadıkları durumlarda, kurumun lojmanlarında geçici süreyle barınma desteği sağladıklarını belirtmişlerdir.

"…bir tane hemşire hanıma kocası vurmuş, bağırmış, o gece servise gelmiş orada kalmış…"(SBH-Evli -49).

"…kadını sürekli tehdit ediyordu, o kadar çoktu ki ben bile aldım bir iki gün evime götürdüm…"(SBH-Evli -38).

"…bayan evine gidemedi işte bize götürmek istedim ama ben size gelirsem hemşire hanım sizin de yeriniz yurdunuzu öğrenir bu sefer benim yüzümden sizde mağdur olursunuz ben size de gelmeyim dedi. Sonra eşi psikiyatriye yatırılana kadar çalışan, bayan arkadaşında kaldı ve sürekli yer değiştirdi…" (ÜH-Evli -54).

"…arkadaşta sorumlu hemşiresini ve servisteki arkadaşlarını çağırmış, sorumlu hemşireyle arkadaşlar komple gitmişler filan oraya. Kızı alıp kendi evlerine getirmişler, misafir falan etmişler. Sonra birkaç gün onlarda kaldı bizim başhemşire hanım bu duruma hemen müdahale etti…" (SBH-Evli -50).

"…müdürlükle filan ben konuştum. Lojmanda ona yer ayarladım, bir on beş yirmi gün kadar lojmanda kaldı…" (ÜH-Bekar -39).

"…tabi burnu kırıldığında ilk yanıma geldi önce ameliyata soktuk burnunu yaptırdık sonra bir hafta falan benim evimde kaldı. Benim çok güçlü bir ailem var, kimse kolay kolay yaklaşamaz, bir hafta bende kaldı bu oradan gitti geldi hastaneye…"(ÖH-Evli -45).

"…sadece bir kere dışarıya atılan bir hemşire arkadaş vardı, ….evden dışarı atılmıştı sokakta kalmıştı. Lojmanda kalabilir miyim demişti öyle bir yer ayarlamıştım ona…., sabahın köründe geldi. …şaşırdım böyle, kadını birde üstü başı dağınık bir halde. Adam eşyalarıyla koymuş onu kapıya …" (ÜH-Evli -53).

"….şiddet gördüğü zaman bize anlatıyordu benim evime gelip kaldığı zamanlar oldu…" (ÜH-Bekar -46).

"…nitekim hemşire arkadaşım bu abisinden gördü, bıraktı annesini, annesinin yaşlı olmasına rağmen bıraktı. Çünkü annesiyle de anlaşamadı, geldi lojmanda kalıyor, daha mutlu …" (ÜH-Evli -44).

- **Hukuksal destek sağlama**

Yönetici hemşireler, kadın çalışanları şiddet gördüğünde darp raporu almaları, şiddeti belgelendirmeleri ve avukat bulma vb. hukuksal süreçleri başlatmaları konusunda yardımcı olmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…sorduğumda anlattığında her ikisinde de ben bunu karşılıksız kalmaması gerektiğini darp raporu alması gerektiğini ihtiyaç halinde gerektiğinde kullanabileceğini… …haklarını araması gerektiğini haklarının bu olduğu konusunda söyledim. Her ikisi de bu raporları aldılar ve bundan sonra da kendilerine şiddet uygulanmadı…" (ÖH-Bekar -59).

"…kesinlikle bunun belgelenmesi isterim yani bir polise bir Aile Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na da bununla ilgili dernekler var çok iyi bilmiyorum ama bunun bildirilmesini isterim. …"(ÜH-Evli -37).

"…işte bunu böyle yapmaman gerekir, hakkını aramak gerekir, şikayet etmen gerekir. …mahkemeye vermen gerekiyor mahkemenin sana hakkını sağlayacağını söylüyorum…." (ÖH-Bekar -59).

"…hem cinsim olarak bir kere kadına şiddete maruz kalması bir kere çok rahatsız etti. Bu konuda ne yapabiliriz diye konuşup, savcılığa şuç duyurunda bulunduk. Darp raporu filan

alındı, bayağı ciddi uğraştık, yasalar dediğim gibi kadını korumuyor yani. Herhangi bir şey yapılmadı, erkek karakola bile davet edilmedi, kadın darp raporu aldı şiddet uygulandığına dair ama şuan da evlilikleri halen devam ediyor anlattığım kişinin, ama halen şiddete maruz kalıyor…" (ÖH-Evli-46).

"…destek oldum yardım ettim işinden ayrıldı. Ben yöneticisiydim destek oldum, avukatıma yönlendirdim, kadına darp raporu aldık. Mahkemeye başvurduk, bir tane çocukları vardı çocuğa da kayınvalide bakıyordu sonra anlaşmalı boşandılar. Adam çok sorun çıkarmadı zaten adamın mahkeme sürecinde cinsel şeyleri de ortaya döküldü anlaşmalı boşandılar. …adamın cinsel tercihleri farklıymış… sonra devlete tayini çıktı, gitti buradan…." (ÖH-Evli -45).

4.3.3.5. Güvenlik Önlemi Alma

Yönetici hemşireler, şiddet gören çalışanların eşleri tarafından tehdit edildiği dönemlerde ameliyathane gibi daha korunaklı servislerde görevlendirdiklerini, servisin kapısında güvenlik bulundurduklarını, hemşirenin kişisel ve çalışma düzenine ilişkin verilerinin başka kişilerle paylaşılmaması için önlem aldıklarını ve gerekli durumda da polisten yardım istedikleri belirlenmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…ama gün onu korumak ve can güvenliğini sağlamak adına onu işe çağırdım. O süreci yöneticimle birlikte iyi yönettik, yöneticilerimizle birlikte karar verdik, sonrada bir şey yaşamadık…" (ÖH-Evli-37).

"…Başka bir üçüncü olayı anlatacağım size, yine bizim … (servisin adını verdi) servisinde oldu, oda arkadaşımızın erkek arkadaşı öldürmek istedi, biz kızı sakladık hastane ortamında tabi. …."Ben bu hemşirenin telefonunu bulamıyorum akrabasıyım görüşmek istiyorum" diyenler var. Diyorum ki "eğer sen onun akrabasıysan mutlaka sen numarasını bilirsin"…Yok numarasını filan vermiyoruz …hatta hemşirelik hizmetleri müdürlüğündeyken böyle yedi şekiz olay oldu. …bir arkadaşa da oda ölümle tehdit olduğu için yaklaşık iki seneden beri ücretsiz izinde sanırım. …hatta onun bir şekilde hemşirelik hizmetleri müdürlüğüne gelip imza atması gerekiyordu o zaman da sıkı güvenlik önlemi aldık. …kimseye bilgi vermedik geleceğini filan…" (ÜH-Evli-49).

"…bir dönem süpervisor olarak tuttuğum bir nöbetimde, bir personel arkadaşımdı. …bu tip problem olduğu iletilmişti nöbetimde, o nöbette mesela biz o alanda güvenlikten yardım almıştık. O arkadaşın korunması anlamında, işte bulunduğu yerde güvenlik bulundurmuş ve klinik dışına herhangi bir şey için gönderilmemesini hani o gece için sabaha kadar en azından hani güvenliğini sağlamıştık. Zaten durum savcılığa intikal ettirdik ya da kişi daha güvenli bir yere gitmek isterse, nöbetin değiştirebileceğini diğer aile fertlerinden birisinin gelip onu alabileceğini, bizim bunu da tutanak altına alıp gerekli şeylerin yapılabileceğimizi iletmiştik. …ama çalışan istemedi kurumun daha güvenli olduğunu düşünüyordu, oraya gelemeyeceğini düşünüyordu. Bir olay yaşamadık o gece ama, bizim zaten kartlı kapılarımız. … İnsanlar istediği zaman her yere girebiliyor maalesef ama biz işte o noktada kliniğe bir güvenlik ayarlamıştık, o personeli klinik dışına göndermemiştik…" (SBH-Evli -48).

"…öyle olduğu zaman yer değişikliği yapıp, karşılıklı ama iki tarafta biliyor. Bir şey olduğunda telefonla birbirlerini yönlendiriyorlar. …bir şekilde herkes birbirine destek oluyor. Olayı da gece nöbetçilerine söylüyoruz… …ama ne yapıyoruz, personele söylüyoruz dikkatli olun, dışarıdan kimseyi almayın, kapıları kilitli tutun, şifreyi filan kimseye vermeyin…" (ÜH-Evli-49).

"…Mesela o arkadaş poliklinikte çalışıyor, herkesin göz önünde rahatlıkla ulaşılabileceği yerde. Onu ameliyathaneye aldık, durumu o bölümde çalışan yönetici hemşire hanıma da söyledik. Lojmana kaldırdık ama birisi dışarıda sorduğunda kimse bir şey bilmiyor…"(ÜH-Evli-49).

"…benim bir tane de personelim vardı böyle o da şiddet görüyordu personelim çok akıllı kurnaz bir kadındı yalan da söyleyebilirdi ondan da çok emin değildim, bizde çalışmaya başladıktan iki ay sonra filan eşinden kendisinin şiddet gördüğünü söyledi, " Peki ne yapıyor" dedim, beni takip ediyor "dedi. "Bir gün beni dövmeye kalktı sokakta" dedi. Bizim erkek personellerimiz vardı aynı muhitte oturuyordu. Bundan sonra o bayan arkadaşla birlikte gidip birlikte geliyorsunuz, eşinde bu konu da bir şey söylediği taktirde bana yönlendiriyorsun dedim. ….Bu böyle on beş yirmi gün gitti personelle gitti geldi bu kadının problemi de kadından parasını almaya çalışıyordu kıskançlık problemi yoktu… personeller yanında olduğu için de bunu yapamıyordu. Sonra bir yirmi yirmi beş gün kadar sonra bizim personeller götürdü geldi onu…" (ÜH-Evli-49).

"…onunla ilgili herhangi bir klinikteki bütün herkesi tembihledik tek tek konuştuk. …bunun gizli olduğunu, kişiyle ilgili kesinlikle bilgi verilmemesini. Yani olayın mahkemeye intikal ettiğini, ciddiyetini anlattık. Klinik içerisinde eşi bir kaç kere gelip sormuş, ama klinikte bulamadı nerede olduğunu da bulamadı o anlamda destek olduk. Adam tehdit ediyordu baya öldüreceğim diyormuş sıkıntılı durumdu kız çok korkuyordu…"(ÜH-Evli -37).

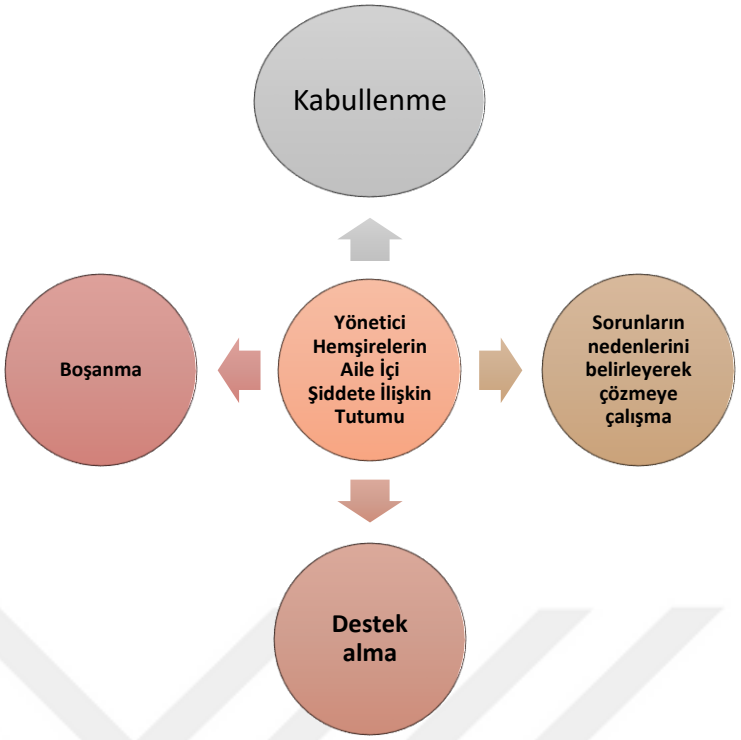
"…hani boşanmak istiyorsa, hani onun eşi izin vermiyorsa, şöyle polis koruması altında oluyor. Böyle şeyler yaşadığımız için anlatıyorum size. Eşi geldiği zaman mümkün olduğunca görüştürmüyor, …polis eşliğinde eve gidiyor. O mesela ne oldu, o kişi tekrar eşi ile barıştı. …Bu süreç nasıl bir şeyse o girdap bir türlü bozulmuyor…"(ÜH-Bekar-41).

"…Ben normal sorumlu hemşireyken başıma gelmişti hemşireydi. …herhalde eşiyle tartıştı annesi ve iki de çocuğu vardı, hastaneye geldiler başkada gidecek yeri yoktu. Ondan dolayı burada kendi katımızda, hasta odasında bir gün süreyle kalmışlardı. Hatta eşi burada hastanede mi diye bakacaktı, güvenlik içeriye sokmadı. …Böyle biz arka çıkmıştık yani. Bizimle değil sadece en üstteki başhemşiremizle konuştu o da yardımcı oldu. …bu kişinin çocuklarıyla burada kaldığını hastane içerisinde hiç kimseye söylenmeyeceğini kattan dâhil kimse dışarıda bir şey söylemeyecek diye ben kendi ekibimi uyarmıştım. …sonrada 10 günlük yıllık izne ayrıldığını biliyorum. Memlekete gittiğini biliyorum, şu anda da burada çalışıyor. Boşandılar..." (ÖH-Evli -40).

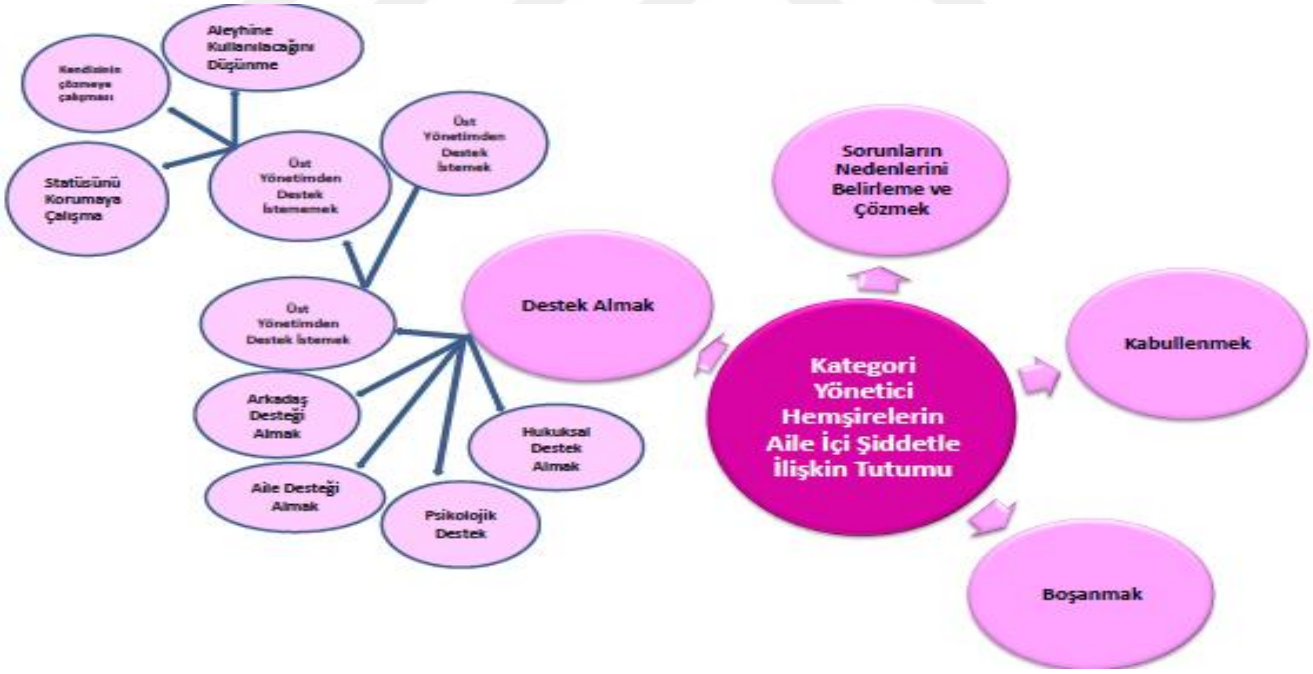
"…eğer burada kalırsa, bir şekilde eşi yolunu bulacak ve öldürecek, o kesin adam silahını almış arıyor. … Adam geldi diyor ki "eşim eve gelmedi", dedik ki "ee telefon açın". …Mesela burada lojmanda saklanıyor, biz bunu biliyoruz ama…." (ÜH-Evli-49).

4.4. Kategori Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddetle İlişkin Tutumu

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddetle karşılaşma durumunda, kişisel tutum ve davranışlarının ne olacağına ilişkin görüşleri incelendiğinde; "kabullenmek", " "sorunların nedenlerini belirleyerek, çözmeye çalışmak", "destek almak" ve" boşanmak" şeklinde dört ana tema (Şekil 4-32) ve bu ana temaların alt temaları şeklinde veriler elde edilmiştir. Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet ilişkin tutumları kategorisinde oluşan ana temalar, bu ana temaların alt temaları ve kodları ayrıntılı olarak Şekil 4-33'de gösterilmiştir.

Şekil 4-32: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddetle ilişkin tutumu kategorisi altında oluşan ana temalar

Şekil 4-33: Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet ilişkin tutumları kategorisinde oluşan ana temalar, bu ana temaların alt temaları ve kodlar

4.4.1. Kabullenme

Yönetici hemşireler, şiddet gören kadınların ekonomik özgürlükleri olsa da bu durumla mücadele etmekte zorlandıklarını, evli olarak kazandıkları toplumsal statülerini kaybetmeyi ve dul kadın damgası yemeyi istemediklerini vb. nedenlerle kötü muameleye maruz kalmayı kabullendiklerini belirtmişlerdir.

"….Yani boşanmak yeni bir hayat kurmak bu daha zor geliyor insanlara yani düşününce Benim de 20 yıldır çocuklarım var Bazen düşünüyorum da böyle bir şey olsa, gerçekten çok zor çalışıyorum, ekonomik özgürlüğüm var her şeye rağmen diyorsun ki gölgesi yeter. Çevreden gelecek tepkiler davranışlar beni üzer. Sanki o yüzden ben cesaret edemem gibi geliyor toplum tarafından dul kadın muamelesi görmek istemem, açıkçası giyiminiz oturmanız, kalkmanız gülmeniz her şey batabilir…"(SBH-Evli -44).

"…Sözel şiddette kimse gitmez zaten, bende olsam ben de gitmem, bana çok şey gelmez. Aile desteği benim için çok önemli, ben bunu aileme söylesem aman bunun için mi ayrılıyorsun size rahat batıyor mesela. Şimdi nasıl kalkıp da ayrılacaksın, aile diyecek ki destek olmam sana…" (SBH-Evli -36).

4.4.2. Sorunların Nedenlerini Belirleyerek, Çözmeye Çalışma

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet görmeleri durumunda öncelikle şiddetin nedenlerini öğrenmeye çalışacaklarını, eşleriyle konuşacaklarını ve sorunların nedenlerini çözmeye yönelik girişimde bulunabileceklerini belirtmişlerdir.

"…çünkü ben çocukluğumda da babadan psikolojik şiddet görmüş insanım, ondan dolayı da babamın evine dönmek istemiyor olabilirim. Ne kadar çok karışıyordu babam, bunu yapmayın, oraya gitmeyin, onu giymeyin diye filan şeyler. Zaten erken yaşta da evlendim, bunları size anlatırken bile zorlanıyorum. İnsanın itiraf etmesi kolay olmuyor, aynı eve girer miyim bilmiyorum. Yakın bir yere giderdim belki, ama kesinlikle baskı yapacaklarını düşünüyorum. Mesela belki evlatlarım var diye bir ev tutup yaşamama izin verirdi, ama sonra çocuklar büyüyüp gittikten sonra, benim yalnız bir evde kalıp yaşamama izin vermezdi babam. O yüzden boşanırken bunları da düşünürdüm…" (ÜH-Evli -47).

"…sözel şiddet sözleri, mobing ilk yıllarımızda olmaya başladı. Başladığı andan gardımı koydum ortaya, tepkimi gösterdim. Bir daha bu şekilde olursa kesinlikle yollarımız ayrı olur ve

dediğin şekilde ben sana karşılık veririm senin hiçbir üstünün bende… Sadece cinslerimiz ayrı sen erkek ben kadın aynı evi paylaşıyor. …ortak çocuklar, ortak işler hiçbir şekilde birbirimizden üstününüz yok. Bu şekilde sürerse varım, sürmezse sen yoluna, ben yoluma deyip gardımı koydum ve çok şükür gidiyor…" (SBH-Evli -44).

"…başta tepkiyi koymak gerekiyor. Ben bir aylık evliydim, ben özenerek fırında sütlaç yaptım. Meğersem eşim akşam eve geldi, sütlaca bir çatal batırdı ve çatalı fırlattı, sen benim süt sevmediğimi bilmiyor musun dedi. O kadar gücüme gitti ki aldım tabağını çöpe attım, ondan sonra ben yemek yapmayacağım ve sen benden özür dileyene kadar seni affetmeyeceğim, çok gururumu kırdı, sana yemek yapmayacağım dedim. Ben o olayda tepkimi koyduktan sonra bir daha da yapamadı, zaten önemli olan onu koyabilmektir…" (ÖH-Evli -40).

"…tepki gösterirdim herhalde yani tartışırım yani, tabii ki ben de şiddet göstermem şiddet taraftarı değilim, ama bir şey yaparım yani uzun vadede boşanırım ki şiddet gördüğümü de kimseye söylemem. Ama kendisine tepkim olur, tartışırım onunla kendine gelmesini toparlanmasını, yaptığının doğru olmadığını gösteririm. …şiddet gördüğümde daha fazlasını yaparım yani baktım eğer aile içi şiddet gördüğümde tepkimi koyardım ama halen düzelmiyorsa direk boşanırım yani şey yapmam aileme anlatırım önce onların desteğini alırım yani direkt işyerine falan şey yapmam yani direkt ailemin desteğini alıp boşanırım. Tabii bu süreçte de giderim darp raporu alırım…"(ÜH-Evli -37).

"…şok olurdum herhalde yani çok zorlanırdım diye düşünüyorum. Tamam, şiddet çok kötü bir şey ama bazen de şiddetin neden ortaya çıktığı da çok önemlidir. Bazen de şiddeti yaratma noktası vardır, onun neden çıktığı çok önemli ama tabi ki hiçbir zaman olmaması en iyisi. Tavır olarak ne yapardım ya o evden ayrılırdı ya da ben evden ayrılırdım yan yana kalmazdım yani…"(ÜH-Evli -52).

"…Şöyle bir kesinlikle eşimden boşanırdım. Yani şöyle gene büyük konuşmayayım boşanırım diyorum, ama şöyle bir şey var o bana şiddet uygulama başladığında ben de onu uygulamaya çalışırdım. Bir kere gerçekten dayak yediysem ve çok zor durumdaysam, bunun nedenlerine inerim acaba ekonomik nedenler mi eskiden böyle yapmıyordu da neden şimdi niye böyle yapıyor onun hala beni sevdiğini ama elinde olmayan nedenlerden dolayı böyle yaptığını düşünürsek, belli bir süre ayrı yaşamayı önerdim. Ondan sonra bakalım düzeliyor mu. Eğer düzelmedi ise boşanırdım…"(ÜH-Evli-38).

"…bu süreçte ne oldu da eşim bana şiddet uygulamaya başladı diye nedenlerini diye araştırdım. Sonuçta evliyseniz bu adamı tanıyorsunuzdur, davranışlarını az çok biliyorsunuzdur. Adam başta neyse devamında da onu getireceğini düşünüyorum, ilişki sırasında kötü davranıyorsa evlendiğinde de düzeleceğini düşünmüyorum. Ama kendi adıma konuşursam, şiddet görmeye başladığım anda fiziksel şiddetse belki direkt boşanırım, ama eğer psikolojik ya da sosyolojik bir şiddet uygulamaya başladıysa ilk başlarda konuşmaya çalışırdım. Onun bana yaptığı davranışların, sorunların farkında olmasını sağlardım, destek alması için elimden gelince yardım ederdim. Ama hala sosyolojik ve psikolojik şiddete devam ediyorsa da bırakırdım, illa fiziksel şiddeti beklemezdim boşanmak için …" (ÜH-Evli -44).

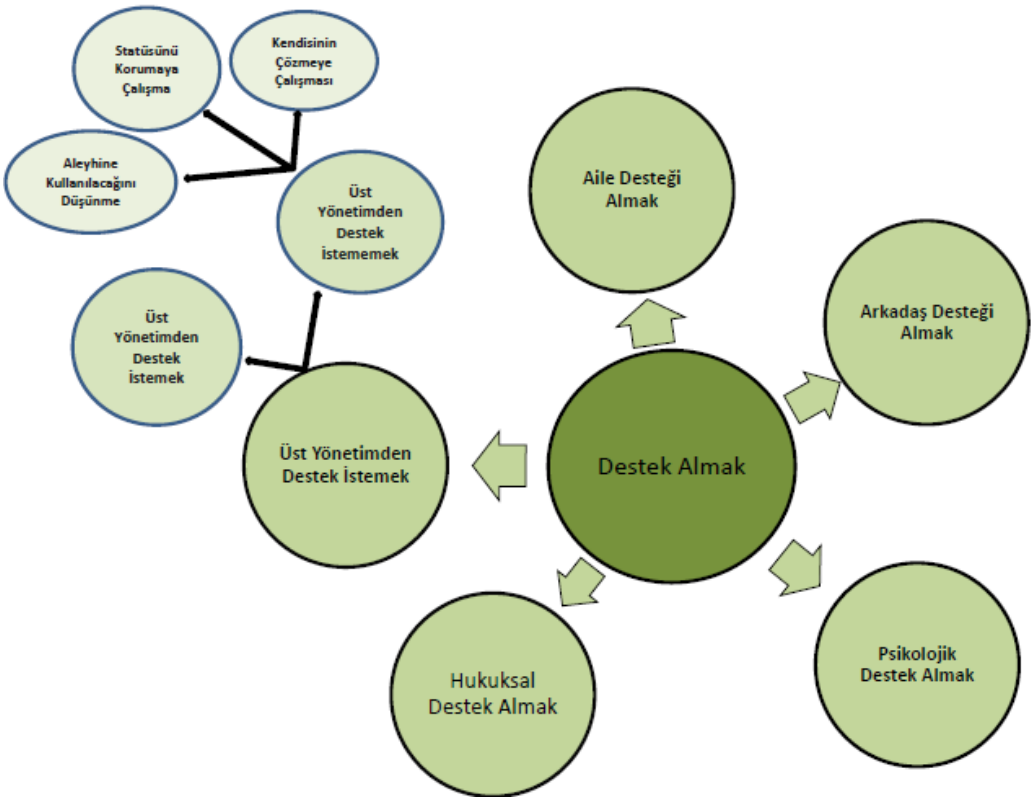
"…Ben şahsen şiddet görmedim şiddet görsem ben ne yaparım (heceledi ve düşündü) biraz önce içimden bende onu düşündüm, etrafımda da çok görüyorum sadece şiddet değil bir çok olayda hani bir insan bunu nasıl yapmış diyorsunuz. Düşünün ki insan çocuğunu bile öldürebiliyor, annesini öldürüyor, anne çocuğunu öldürebiliyor çok böyle absürt çok tuhaf olaylar var. Ya da kafede niye bana ters baktın diye birisini öldürebiliyor. …Şiddete uğrasam o kişi o anında mı diye değerlendiririm ımm (durakladı düşündü) ama baksam ki gerçekten planlı bir şekilde yapılmış işte isteyerek hiçbir pişmanlığı yok gerçekten bu devam ediyor ya da edeceğine inanıyorsam yani o kişiyle kesinlikle bağlantımı tamamen koparırım… Tabi düşünürdüm tabi acaba o andan mı ya da ben mi sebep oldum, çünkü insanı mesela kışkırtan şeyler var…"(ÜH-Bekar-32).

"…o an niye şiddete başvuruyor. Kadının yaptığı bir hata yüzünden mi, adamın kendi psikolojik sorunları yüzünden mi. Belki onun ayrımı da çok önemli sonuçta kaç yıllık eşimin, bu adamda bir hal var. Nedeni neydi diyerekten, baştan ona yardımcı olmaya çalışırdım. Hani kesinlikle katlanırım demiyorum, baştan sebebinin ne olduğu anlamaya çalışırdım, benden kaynaklımı diye. Benden kaynaklı olsa da fiziksel şiddeti gerektirmez hiç bir şey diye düşünüyorum, ama konuşmaya çalışırdım. …onun bir sıkıntısının olup olmadığını konuşmaya çalışırdım …" (ÜH-Evli -47).

4.4.3. Destek Alma

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin tutumlarını ortaya koyan görüşme verileri incelendiğinde; öncelikle ailesinden, arkadaşlarından, yöneticilerinden destek almaya yönelecekleri, gereksinim duyduklarında psikolojik destek almaya yönelecekleri ve son

aşamada hukuksal süreçleri başlatacakları ortaya konmuştur. Bu bağlamda yönetici hemşirelerin destek alma yaklaşımları; Şekil 4-34 de görüldüğü gibi "aile desteği almak", "arkadaş desteği almak", "üst yönetimden destek istemek", " psikolojik destek almak" ve " hukuksal destek almak" alt temaları şeklinde ele alınmıştır.

Şekil 4-34: Destek almak temasına ilişkin alt temalar ve kodlar

4.4.3.1. Aile Desteği Alma

Yönetici hemşirelerin görüşleri incelendiğinde, şiddeti ilk gördüklerinde tepki vermeseler de ilerleyen zamanlarda kendi ailelerine durumu anlatacakları, aile büyüklerinden güvenlik, ekonomik, hukuksal ve çocuk bakımı gibi konularda destek alabilecekleri belirlenmiştir. Ayrıca bazı yöneticilerin, şiddet olayını kendi ailelerine anlatmasalar bile eşlerinin ailesine anlatarak, onlardan sorunun çözümüne yardımcı olmalarını ve eşleriyle konuşmalarını isteyecekleri saptanmıştır. Yönetici hemşirelerin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…ilk önce aileme giderdim, ailem bana destek çıkardı. Dayılarım yani dayım hatta daha çok fazla destek çıkar…" (SBH-Evli -50).

"…Ben kesinlikle ailemden destek alırdım, bu konuda bana destek olurdu…" (ÜH-Evli-38).

"…başıma böyle bir şey gelseydi, ailemin beni bu süreçte yalnız bırakacağını düşünmüyorum, destek olurlardı…"(SBH-Evli -48).

"…anne babasıyla konuşurdum, olmayacak gibi ise de birbirimize hırpalamadan gereği yok derdim. Ailem zaten bu süreçte bana destek çıkardı…" (SBH-Evli -44).

"….ne olursa olsun ailemdir senin arkanda olabilecek tek kişi olarak düşünüyorum açıkçası. …eğer bu insan bana fiziksel olarak dokunmaya başlıyorsa her şeyi yapabileceğini düşünüyorum açıkçası. …bizim toplumumuzda aile yapısı çok önemli dediğim gibi ve ben bu durumu gerçekten paylaşmak isterim onların arkamda olduğunu bilmek isterim. …kendimin güveni için daha doğrusu yanımda oldukları bilmek isterim…" (ÜH-Evli -44).

"…sözelde bir şey yapmam, bir kere söyler, iki kere söyler. Üçüncüde alışırsın zaten, tepkini koyarsın. Ama fiziksel olarak bir şey gelirse şiddet ona katlanmam çünkü ben belirli bir yaşa gelmişim ailem var, çocuğum var, durumum var. Bilmiyorum yaşamadan bir şey diyemem ama katlanmazdım. Ailemden destek alırdım ailem bana yüzde yüz destek çıkardı…" (SBH-Evli -36).

"…kendi seçtiğiniz bir insanı tarafından şiddet görüyorsunuz değil mi, bunu ilk etapta kimseye söylemem. Ama bu birdir ikidir devam ediyorsa, yönetimle de paylaşırım ailemle de paylaşırım ki benim ailem her zaman her şartta bana destek olur. …ama ilk etapta söylemem düzeleceğini düşünebilirim ya da şartlarda önemli, durduk yere adam bana şiddet uyguluyor, hiçbir neden yokken ortada. Bu yanlış şiddeti kimse hak etmiyor, ama şartlar önemli ne şekilde görüyorum bir şekilde ben de bir süre verirdim düzelmesini beklerdim…" (ÜH-Evli -37).

"…eğer şiddet artıyorsa annesiyle konuşurdum. Anne birde sen konuş böyle böyle diye. Zaten böyle bir büyüğü yok. Bir iki çok sevdiği değer verdiği abisi var, ailevi olarak. Onlarla paylaşırım hani yardımcı olsun çünkü ben eşimi severek evlendim, …bununla ilgili bir yardım alsın şey yapsın ama halen düzelmiyorsa ayrılırım. Çünkü ben mutsuz bir evlilikte hayatımı geçirmek istemiyorum…"(ÜH-Evli -44).

"...yıkılırım, çok büyük yıkılırım ihtimalle, öyle bir şey yaşarsam anlatmam çok zor olur. Ama hani sineye çekmem aslında bir sürü şeyi sineye çekecek yapım var onu biliyorum. ...ama şiddeti ve aldatmayı çekemem, katlanmam. ...bu konuda çok fazla aile mi arkamda hissediyorum, eşimden çok onlara güveniyorum diyebilirim gerçekten öyle ama (güldü)..." (ÜH-Bekar-37).

"...ama aileme de gitmem sonuçta, benim bir kariyerim pozisyonum var ve ben o şekilde hem çocuklarımı da idare ederim hem kendimi de idare ederim. Kocamı evden gönderirdim, evde kalırdım yani arabam da var gider gelirdim. Yani ben kocasız ne yapardım diye düşünmüyorum, yani hiçbir zaman düşünmedim..."(ÖH-Evli -40).

"...Ama eğer karar verdiysem boşanmaya ailemin bu konuda bana çok destek vereceğini düşünmüyorum şahsen. Batılı bir aile olmamıza rağmen, çalışıyor olmama rağmen, çalışıyor olmama rağmen, kendimi yalnız hissederdim. Kesin annem babam bana bu konuda destek olmazdı çünkü babam şiddet uyguluyor da anneme Biz küçükken annem de şiddet görmüş olduğu için, ben şiddet görsem ne var ki bunda derdi, bu süreci normal algılar, asla destek olmazlardı öyle düşünüyorum..."(SBH-Evli -44).

4.4.3.2. Arkadaş Desteği Alma

Yönetici hemşireler aile içi şiddet görmeleri durumunda, kendilerini yakın gördükleri arkadaşlarına yaşadığı durumu anlatabileceğini ve onların da destek çıkacaklarını, bu süreçte kendini sağlı bir şekilde yönlendireceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri aşağıda yer almaktadır.

"....eğer ailem bir şey yapmazsa, muhakkak arkadaşım bir şey biliyordur, seni yönlendirir. Seni bir derneği yönlendirir, bir avukata yönlendirir, yardım edecek bir yere yönlendirir. ...ağlarsan derdini söylersen, sana meme verecek birisi mutlaka bulunur..." (SBH-Evli -49).

"...ben böyle bir durumda kalsam ekip arkadaşlarımdan yana çok iyi anlaştığımı düşündüğüm ya da çok samimi olduğum biri varsa paylaşırdım. ..." (SBH-Bekar -41).

"…açıkçası o zamanlar ne düşündüm bilmiyorum, ama paylaşılmaması gereken şeymiş gibi öyle hatırlıyorum. Yetiştirme hali ne bileyi böyle tabu değil de yaşanmış şeyler, ilişki içinde kalır. Eee ımm evlilikte yaşananlarda ya da ailede yaşananlar da ailede kalır gibi. …hani sonra paylaşılırsa başka kişilerin içeriye girmesi gibi. Paylaştığım kişiler vardı ailemden biri, çok yakın bir arkadaşım, başka bir yakın arkadaşım…"(ÜH-Bekar-41).

"…anlatırdım ama kendi servisimdeki arkadaşlarıma değil, daha hastane içerisinde ki daha samimi can ciğer arkadaşlarıma anlatırdım. …"(SBH-Evli -50).

4.4.3.3. Psikolojik Destek Alma

Yönetici hemşireler aile içi şiddet gördüğünde, bu süreçle baş edebilmek için tek olarak veya gerekirse eşleriyle birlikte psikolojik destek alabileceklerini belirtmişlerdir.

"…sonra psikolojik destek almam gerekirse, onu alırdım. Eğer o seviyeye geldiysem ama psikologla çözünce çözüyorsun, …" (SBH-Evli -43).

"…ama kendimi bu süreci yürütebilecek kadar da güçlü hissediyorum, bu yaşımda. Belki bu 20 sene önce üç beş yıllık evliyken olsaydı, bu gücü hissetmeyebilirdim. Ama şu halimle, yetişkin bir çocuğum var benim 21 yaşında yani. …eşimin bir psikiyatrik rahatsızlığı olsa, bu zamandan sonra hemen adamın bir psikiyatrik rahatsızlığı var atayım başımdan gitsin demezdim. Tedavi ettirmeye, bu yaşa kadar güzel gitmiş bir evliliğimiz varken, ilk sıkıntı ile karşılaştığımda hemen eşimden ayrılmayı tabii ki düşünmem…" (SBH-Evli -48).

"…psikoloğa gittim. Psikolojik destek aldım, çok kitap okudum, çok anlamaya çalıştım…"(ÖH-Evli -45).
"…süreçle eğer kendim baş edemiyorsam, psikoloğa giderdim…" (ÖH-Evli -40).

"…bir psikolog giderdim, bir destek alırdım, konuşurdum. Böyle profesyonel bir destek alırdım, gerekirse ilaç bile kullanırdım, o yaşadıklarım unutabilmek için. Unutmaya uğraşırdım, başkasıyla denerdim, yoluma bakardım ama asla yalnız kalmazdım. Birisi böyle oldu diye diğeri de yapacak değil ya. Çünkü ben hiç kimsenin yalnız kalmaması taraftarıyım. Benim duygularım bu…"(SBH-Evli -49).

"…insana insan gibi davranmak gerektiği için şiddet gördüğünde çok ciddi tepki verirdim. Yanlış yaptığını söyleyip onu bir psikolog psikiyatriste götürürdüm. Ama eğer bunlar da fayda etmiyorsa, herhalde ciddi şekilde ayrılırdım…" (SBH-Evli -44).

"…akut bir şey değilse belki önce psikiyatriye gidip psikolojik destek alırdım, en azından kendimi analiz etmiş olurdum. Sorun nerden kaynaklanıyor, ona bakardım. …çünkü uzun yıllardır yoğun bakımdayım, olur olmaz bir sürü şey gördüm …insanların vahvah tühtüh dediği şeylere ben ne olmuş ki onda bir şey yok ki dediğim de oluyor, bazen onların ağlayıp şey yaptıklarına ben çok normal tepki veriyorum. Onlar mı normal ben mi normalim dediğim zamanlar oluyor. O yüzden kendim için bir kere giderdim. Yani bende mi bir sıkıntı var, ben duygusal olarak mı iyi değilim, yoksa karşı taraf mı... " (ÜH-Bekar-37).

"…eğer fazla etkilenmeye başladıysam, bir psikolojik destek alırdım diye düşünüyorum. Beni çok yıpratmış olduğunu düşünürsem psikolojik destek alırdım. Ama bu süreçten çok fazla etkilenmediysem, psikolojik destek almayı düşünmezdim, dediğim gibi o yaşadığım sürece bağlı…" (ÜH-Evli -44).

4.4.3.4. Hukuksal Destek Alma

Yönetici hemşireler aile şiddet görme durumunda, eşlerinin psikolojik rahatsızlıklarından kaynaklanmayan hiçbir şiddeti kabullenmeyeceklerini, darp raporu vb. alarak şiddeti belgelendireceklerini, olay anında polisi arayacaklarını ve daha sonrasında da yasal yollara başvuracaklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…tek bir şiddet görseydim kendi tavrımı koyardım, sonra yasal haklarını arardım…" (ÖH-Bekar -59).

"…sözel şiddete bende tepkimi gösterirdim ama bu süreçler fiziksele giderse boşanırım. Sonuçta bir mesleğim var, ayaklarım yere sağlam basıyor, kendi ihtiyaçlarımı kendim görüyorum. Aklı başında bir insanım ondan sonra onun şeyini niye çekeyim katlanmam… sonra darp raporu filan alıp mahkemeye başvururdum…" (SBH-Evli -50).

"…kimse kimseye kötü davranamaz bu yüzden bu konu benim için çok önemli benim o yüzden kaldırabileceğimi hiç sanmıyorum. ….Yasal işlemleri başlatırdım…" (ÖH-Evli -39).

"…eğer ki psikolojik olarak da rahatsız bir insansa da mutlaka polis desteği alırım. Uzaklaştırma olabilir, avukatla neler yapabileceğimi konuşurum. Çocukların nasıl alabileceğimi konuşurum. Bunları konuşurum diye düşünüyorum…" (ÜH-Evli -44).

"…yasal hakkıma başvurumdum. Gider raporumu alırdım, emniyete giderdim. Emniyet beni ne kadar korurdu, o ayrı mesele yani… Ben ilk şiddette beklemeden mahkemeye başvururdum, beklemezdim. Çünkü benim iki tane kızım var, kızlarımın karsısında ezik, dayak yiyen, aciz bir anne olmak istemem ki, onlarda yarın kocalarıyla aynı şeyleri yaşadığında annemde susmuştu demesinler. Onlara annem acizdi dedirtmem. Ben 25 yıllık evliyim tabi ki aile içerisinde atışmalar oluyor her gün her şey güllük gülistanlık gitmiyor ama böyle bir şeyin telafisi olmaz.." (SBH-Evli -49).

"…Ben direkt hukuksal süreci başlatırdım boşanırdım. 25 yıllık evliyim ben yani yapım gereği ben çocuğuma bile vuramayan birisiyim hoş bunun yapılması gereken birisi olarak algıladığımdan değil bunun bile normal algılamazken kendi ailemle de babamdan hiç şiddet görmedim. ...yani öyle bir babadan sonra şiddeti açıkçası tolere edebileceği mi düşünmüyorum…" (SBH-Evli -48).

"…Biz bu süreci yaşadık aslında kayınvalidem de benimle oturuyor. ...eşim yine bu kıskançlıkları nedeniyle bir günde karar verdim (fiziksel şiddet yok) gittim, kendime köşk tuttum şimdi oturduğun binayı dayadım döşedim işin komiği kayınvalidem de benimle, çocuklarda benimle, bir tek eşim ayrı… Sonra avukata gittik, çok barışmak istiyordu. Avukatta protokol imzaladık, ...kalmayacağını dahil ne istediysem o maddeleri. Eğer altı ay gibi bir süre koştuk, eğer bu süre içerisinde bozarsa ya da bozmaya devam ederse, çocukların da velayeti bana vererek ayrılmayı. Kabul edeceğini protokol imzaladık şartlı eve geri döndüm. Yani eskisi kadar değil artık kıskançlığı, ...korkuyor kaybetme korkusu.." (ÖH-Evli -45).

"…İlk şiddet uyguladığında hemen polisi arardım. Benim çocuklarım var, düşünsenize o bana şiddet uygularken çocuklarım görse onların bana bakışı ne kadar değişecek. Şimdi çocuklarım beni güçlü olarak görüyor, dayak yiyen bir anne onların gözünde nasıl görünür, zayıf pasif bu sadece anne olarak değil kadınlara bakışı da değişir. ...buna mutlaka tepki gösterirdim, yalnız olsan zaten sıkıntı yok, gider boşarsın adamı, çocuk olunca çok daha dikkatli ve hızlı olman

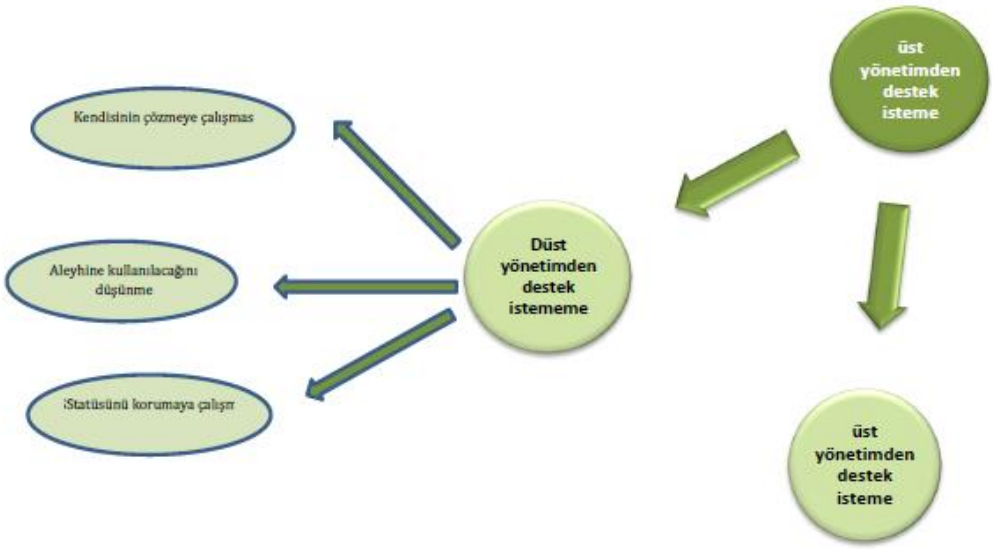
gerekiyor. Çünkü sana şiddet gösteren birisi çocuğa da şiddet gösterebilir direk darp raporu alıp hukuksal süreci başlatırdım sonra herkese değil…" /(SBH-Evli -43).

"…fiziksel olarak dokunmaya başlıyorsa her şeyi yapabileceğini düşünüyorum açıkçası, bir de eğer ki psikolojik olarak da rahatsız bir insansa da mutlaka polis desteği alırım uzaklaştırma olabilir. Avukatla, neler yapabileceğimi konuşurum…" (ÖH-Evli -33).

"…Yasal işlemleri başlatırdım, çünkü şunu biliyorum ki aileyi bu işe karıştırdığınız zaman işler sarpa sarıyor o yüzden kendi başıma halletmeye çalışırdım…" (ÖH-Evli -39).

4.4.3.5. Üst Yönetimden Destek İsteme

Yönetici hemşirelerin, "üst yönetimden destek isteme" temasıyla ilgili görüşleri incelendiğinde (Şekil 4-34); yöneticilerin bir kısmı aile içi şiddet gördüğünde üst yönetimden destek isteyeceğini belirtirken, bir kısmı üst yönetimden destek istemeyeceğini vurgulamıştır

Şekil 4-35: Üst yönetimden destek isteme ana teması altında oluşan alt temalar ve kodlar

- **Üst yönetimden destek isteme**

Şiddet görmeleri durumunda bazı yönetici hemşirelerin, ilk başlarda üst yönetimle sorunlarını paylaşmayacaklarını ancak daha sonra zorunlu kaldıklarında, üst yönetimle görüşeceklerini bildirmişlerdir. Ancak yönetici hemşirelerin bazısı, durumu yöneticisine bildireceğini ve yöneticisinden her konuda destek bekleyebileceğine değinmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"...paylaşırdım, ...ben bir şey saklamam ki yöneticim bana destek çıkardı..." (SBH-Evli -49).

"...Oldu o dönem yöneticim ....(isim belirti) hanımdı, başhemşiremizdi hiç sıkıntımız olmadı. ...o da beni gördü ve giderken, o da beni önerdi yani destek oldu. ...Ben yaşadıklarımı zaman zaman paylaştım, çünkü paylaşmak iyi geliyor insana. Çünkü günün çoğunu burada geçiriyorsunuz, birde benim yöneticilerimle ilişkim çok yakındı, samimi bir ilişkim vardı, ona çok ağladığımı biliyorum..." (ÜH-Bekar -39).

"...sonra yöneticime giderdim neden giderdim hani kendi durumumu anlatırdım ki o da bana destek olsun diye bana mutlaka destek olurlardı..."(SBH-Bekar -46).

"...paylaşırdım, destek çıkardı. Kişisel olarak tanıyorsam çıkardı. Bazen insanlar paylaştıkça daha çok rahatlıyor diye düşünüyorum. ...o durumda yöneticim biliyorsa, kendimi güvene almak gibi bir şey oluyor belki ama bana destek olacağını gerçekten direktörümün de bana destek olacağına inanıyorum gerçekten. Belki benim bilmediğim bir yönlendirme bile yapabilir... ...aslında seni yönlendirebilecek bazı kişilere ihtiyacın var, bu ya biliyorsun bunları da yöneticim de görüyorum açıkçası..."(ÖH-Evli -33).

"...yöneticim bilirdi herhâlde ne yapacağımızı. Yöneticimle paylaşırdım, zaten daha önceki ve şimdiki yöneticimle paylaşmıştım. Onun da bilgisi vardı, yönetimde paylaşırdım..."(SBH-Evli -51).

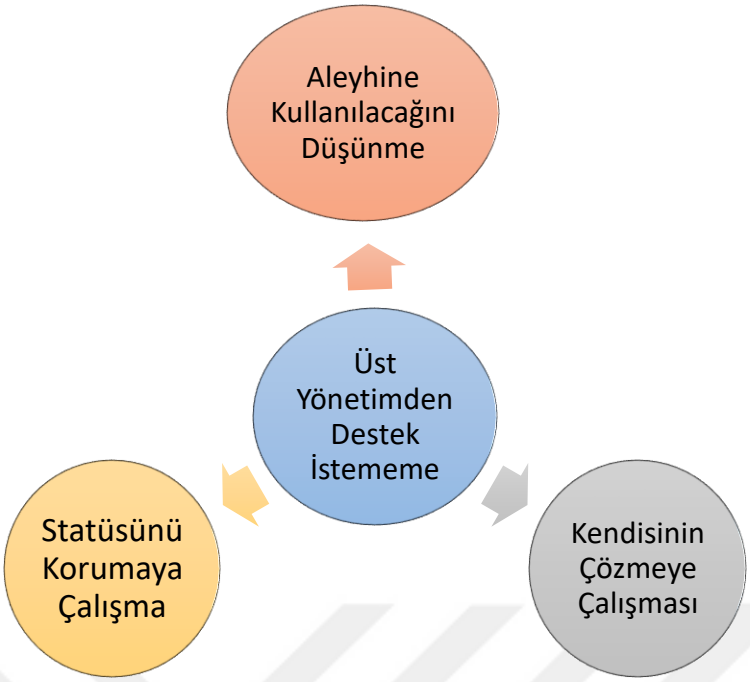
"…aldığım şiddet bağlı, dayak tokat bir şey yersem söylemezdim herhalde. Immm kendimi ezik hissederdim.. …ama yöneticimle paylaşırdım herhâlde bana destek çıkardı. İzne çıkmak istesem gönderirdi. …" (ÖH-Evli -44).

"…paylaşırdım yöneticimle, sahiplenirdi diye düşünüyorum. Özellikle benim o dönemde şiddet görme olasılığım olduğum dönemdeki yöneticimin (adını belirterek), çok rahat sahiplenip kucaklayacağından emindim yani. …çok rahat giderdim yani çok da rahat beni sahiplenip kucaklayacaklarından da eminim…" (ÜH-Evli-49).

"…Kesinlikle güveniyorum, zaten baş hemşiremiz bir karar aldığı zaman bunu müdürüyle görüşüyor biz baş hemşiremize görüşüyoruz, başhemşiremiz hemşirelik hizmetleri müdürleriyle görüşüyor daha çok baş hemşirenin inisiyatifinde olduğu için klinik uygunsa yapılabilirliği varsa onlarda bu konu da sorun çıkarmıyorlar. Yöneticime anlatırım tabi ki yani onun da bilmesini isterim çünkü belki çalışma hayatıma yansıyacak ya da o dönem izin isteyeceğim mahkemeye gideceğim filan yani çok ayrıntılı olmasa da…" (ÜH-Bekar-32).

- **Üst yönetimden destek istememe**

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gördüğü durumda, kendi başına çözebileceklerini düşünmeleri, ileri yaşamlarında özellikle mesleki ilerlemelerinde aleyhine kullanılabileceğine ilişkin endişe yaşamaları ve statülerini koruma çabasına girmeleri gibi nedenlerle üst yönetimle durumlarını paylaşmama eğilimi gösterecekleri belirlenmiştir.

Şekil 4-36: Üst yönetimden destek istememek koduna ilişkin bulgular

- **Kendisinin çözmeye çalışması**

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet görmeleri durumunda boşanma kararı vereceklerini belirtmekle birlikte, bu süreçte karşılaşacakları sorunları kendilerinin çözebileceklerini ve üst yönetimden yardım istemeyeceklerini vurgulamışlardır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"…Yöneticimle paylaşmazdım, bu benim ailevi bir şeyim olduğu için aile içinde paylaşmak isterdim. Paylaşsam destek çıkar mıydı? Mutlaka çıkacaklarından eminim, ama hoş karşılamıyorum…" (SBH-Evli -44).

"…aile içi şiddete maruz kalsaydım bu durumu (biraz düşündü) yöneticime gitmeme gerek kalmazdı galiba. Ben böyle bir duruma maruz kalsaydım, zaten öyle bir ortama bir daha geri dönmezdim diye düşünüyorum. Bir avukata gidip yasal süreci başlatırım…" (ÜH-Evli -44).

"…Yani bu birazcık şey ama tabii ki şiddet gören suçsuzdur yani hiç kimse şiddet görmeyi hak etmiyordur. Tabii ki suçlu olan şiddeti yapan kişi ama kimse bunun ilk etapta bilinmesine istemez bence neticede bu sizin seçtiğiniz ve evlendiğiniz bir insan değil mi kendi kararınız sonuçta. …kimsenin de müdahale etmesine izin vermem…"(ÜH-Evli -37).

"…Zaten ben kendim hallederim (kahkaha attı) çok gerek kalmaz yani. Bilmem yardım ederler yani, şimdiki yöneticimi düşünüyorum gitsem yardım eder. …yapabileceğini yapar bence elinden geleni…" (ÜH-Bekar-40).

- **Aleyhine kullanılacağını düşünme**

Yönetici hemşireler, şiddet görme durumunda üst yönetimin her konuda yardımcı olabileceğini belirtmekle birlikte, bu durumun mesleki gelişimlerinin ileri aşamalarında aleyhte kullanılabilme olasılığı nedeniyle aktarmayacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, şiddet görme sonrası gelişen dikkat dağınıklığı, gerginlik, dalgınlık vb. görülmesi nedeniyle, hasta bakımı ve tedavi süreçlerinde eksiklik olması veya hatalı uygulamalarda kendilerinin potansiyel suçlu olarak görülebileceği üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

"…ben de olsam ben de paylaşamazdım. …ya ben şiddet görsen ve siz benim yakın arkadaşım olsanız ve ben sizi bunu paylaşsam, üç gün sonra şartlarda değişebilir, bizim sizin aramız bozulabilir daha sonra sizin zaten eşinden şiddet görüyor de deyip bu bilgiyi servisteki herkes söyleyebilirsiniz. İşte o dayak yiyor ondan da zaten herkese bağırıyor. …Bunlar duyulmadık edilmedik şeyler değil. Bir de toplumumuz şöyle bir şey var, dayak yiyen kadına toplumdaki diğer kadınlar da kötü davranıyor, destek olacaklarını onu daha ezebilecekleri bir şey görüyorlar. Benim gözlemlediğim, alaycı bakışlarla bugün yine dayak yemiş yani o yüzden bence insanlarla paylaşamıyor…" (ÜH-Bekar -46).

"…işyerinden kimseyle paylaşmazdım. Çünkü insanlar merhamet ederken, bir yandan da ahh vahh bak düşüyor deyip artık bu da onun açığı gibi. …İlerde bunu aleyhime kullanırlar. Çünkü iş hayatın da acıma yok bence çok nadir güçlü olmak zorundasın hele ki başhemşire olunca haliyle. Çünkü normal hemşire olduğunda, nispeten o da şöyle normal hemşire bile o kişiden vardiyada nöbet teslim alırken, gördüğü en ufak eksikliği "bak işte kafa bir dünya var bir sıkıntısı işte bunları çözemedi bir türlü "diyor…"(ÜH-Evli -44).

"…Yönetime mecbur anlatırdım. …ama ilk başlarda anlatmazdım çünkü sonra bu olayların dönüp dolaşıp bizim yüzümüze vurulacağını biliyorum….şöyle ben daha önce şiddet görmedim ancak infertilite tanısı konuldu bana. Bu yüzden tüp bebek aşılama gibi bir sürü aşamalardan geçtim, …ama evdeki hiç bir şeyi hiçbir zaman işyerine taşımadım. …bu süreç şöyle geri geliyor zaten onun çocuğu olmadığı için o ilaç kullandığı için o hormon ilaçları kullandığı için psikolojisi bozuk olduğu için böyle davranıyor…" (ÜH-Evli-38).

"…asla, özel sektör senin iyi gününde yanındadır kötü gününde hasta yanında. …senin her şekilde bu önüne çıkar hasta ile tartışan da %100 haklı olsam bile bunu zaten ailevi sorunları vardı deyip, bu çok güzel kullanılır…" (ÖH-Evli -45).

"…Herhalde önce iç dünyamda halletmeye çalışırdım ama baş edemiyorsam hiç konuşmadan yine halletmeye çalışırdım diye düşünüyorum, nöbetler için de bahane uydururdum. Yani şimdi yöneticinin yaklaşım tavrına bağlı, her yöneticiyle her şey paylaşılmaz…"(ÜH-Evli -52).

"…kesinlikle paylaşmam, neyini paylaşayım ki yani. …onlara bu anlamda samimi bulmuyorum…..Belki çok zor durumda kalırsam belki o zaman yardım bekleyebilirim, …sadece iş konusunda beklerim. … Çünkü ben ayrıldığında kızım sekiz yaşındaydı, onu evde yalnız bırakamayacaktım nöbet tutmak istemedim. …onkolojiye geçtim, onkoloji gündüz çalışıyor çünkü öyle bir yardım istedim. … mecbur hissedersem söylerim…"(SBH-Bekar -46).

"…her seferinde bir derdiniz olursa mutlaka gelin derler ama bu klişe bir sözdür. Kimsenin ne yaptığını, ettiğini birebir ilgilenmiyordur, bilmiyordur..." (SBH-Evli -30).
"…yöneticimle paylaşmazdım, niye paylaşayım bu benim özelim, …bu çok utanç verici bir şey o yüzden yöneticime anlatmam utanırım. …belli bir süre destek olurlar ama burada şey dedikodu olayı çok fazla, ….güvenmediğim için anlatmam, sadece güveneceğim kişilere anlatırım…" (SBH-Evli -39).

"…asla kendi başıma halledebilirim, kesinlikle paylaşmazdım. Destek göreceğime inanmıyorum, iş hayatında özel hayatının sorunlarını paylaşırsan saygın yok olur, kimse sana destek olmaz. Hayatında hiç kimse senin arkadaşın değildir o senin iş arkadaşındır…" (ÖH-Evli -45).

"...Herkesle paylaşmazdım neden, yani yarın öbürsü gün karşıma yol su elektrik olarak geri dönerdi. ...yöneticim destek çıkar mıydı, çıkar diye düşünmüyorum, yardımcı olmazlardı bir vurdumduymazlık var..."(SBH-Evli -51).

- **Statüsünü korumaya çalışma**

Yönetici hemşireler, şiddet gördüklerinde bu durumu üst yönetimle ve çalışma arkadaşlarıyla paylaşmayacaklarını belirtirken; bunun nedenini mesleki statüsünü koruma çabası, çalışma ortamı ve toplumdaki saygınlığını yitirmeme ve de özellikle çalışma ekibindeki gücünü kaybetmeme kaygısı olarak açıklamışlardır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"....kendi servisime anlatmazdım, çünkü çalışan başka yerde "" aa benim yöneticimde böyle dayak yiyormuş " diye anlatsa insanın ağrına gider herhalde. Yani üstün zoruna gider, imajımı zedeler o yüzden anlatmam. Yöneticimle de paylaşmam ama kendi dengim olan sorumlu arkadaşlarıma anlatırım..." (SBH-Evli -50).

"...herhalde birinin bana şiddet uygulamış olsa hele bir de birlikte yaşadığım birinin bana şiddet uygulamış olsa, dayak yemeyi kaldıramam diye düşünüyorum. ...sen güçsüzsün, sen eziksin, sen acizsin şeyini yaşamak istemez. Hem çalışan rolünde, bir kadın rolünde her şey zedelenecek diye düşünüyorlar..." (SBH-Evli -49).

"...dışarda bir sürü sosyal hayatta arkadaşlarım var ya da işte bile olsa çok uzun süre yakın görüştüklerime anlatırdım. Şurası iki bin üç bin kişinin çalıştığı hastane, burada bir iki kişinin duyması demek bütün hastanenin duyması demek. Arkadan dedikodu yapılması demek..." (SBH-Evli -30).

4.4.4.4. Boşanma

Yönetici hemşireler, aile şiddet görmeleri durumunda genellikle şiddetin psikolojik olması halinde bir süre bekleyebileceklerini belirtirken; şiddetin devam etmesi veya fiziksel şiddete dönüşmesi durumunda boşanma işlemini başlatacakları üzerinde durmuşlardır. Bazı yönetici hemşireler ise şiddettin türünün ve sürekliliğini dikkate almadan, ilk şiddet olayında boşanacaklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri aşağıda aktarılmıştır.

"...şiddet görseydim en başta onunla konuşmayı denerdim sanki, ...herhalde en kestirme yoldan adamı bırakmaya çalışırdım diye düşünüyorum. ...yani sen beni istemiyorsan ben seni istemiyorsam senin yanında niye durayım yani. ...çoluk çocuk var diyor. Varsa ne yapalım yani diyorum, böyle daha mı iyi oluyor bütün gün gürültü patırtı birbirini yerken..." (ÜH-Evli-41).

"...yani yüksek ihtimalle ilk şiddette bir şey yapmazdım sonra kaç yıllık kocam. Ama hani böyle artık durdurulamaz safhaya gelirse, illa fiziksel ve uygulaması gerekmiyor, ...o zaman boşanma aşamasına kadar gidebilirim ..."(ÜH-Evli -44).

"...eşi aldatıyor boşanmıyor diyorum ki neden boşanmıyorsun eğer benim başıma gelseydi yemin ederim boşarım. ... Türk kültüründe ne vardır erkektir yapar kusura bakma yapmasın erkektir yapar diyorsak o zaman bayandır yapardır da diyeceğiz. .. bana göre aldatma saygısızlıktır o yüzden affetmem...."(ÖH-Evli -40).

"...hastalık dışı nedenlerle şiddet uygularsa kabul etmem. Ama hastalık nedeniyle olanı tabii ki tedavi etmeye, yanında durmaya, bunu önlemenin başka bir yolunu aramaya çalışırım. Ama onun dışındakilere katlanabileceğimi düşünmüyorum yani..." (SBH-Evli -48).

"...eğer fiziksel şiddet uygularsa bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmazdı. Ben onunla bir arada yaşamak istemezdim, fiziksel şiddet de yollarımı ayırırdım. ...Evim ayırırdım, boşalmasam bile evleri ayrıldım onunla yaşamazdım. O da eşim ılıman olduğu için söylüyorum öbür türlü bir insan olsa direkt boşanırdım..." (SBH-Evli -49).

"...öyle bir şey olamaz, izin vermem. Ben ayakta durmayı seviyorum, yıkılmam yıkılmadım da yani direk boşardım. ... Ben asla affetmem orada belli bir süre uzaklaştırma aldırırdım. Benim düşünmem lazım düşünmem gerekiyor. Ama eğer bu el kaktıysa iner, mutlaka devamı gelir yani gerçekten gelir o yüzden o an bitiririm..." (ÖH-Evli -40).

"...ben affetmezdim hani ayrılırdım. Böyle sürekli fiziksel şiddete maruz kalıp, tekrar aynı şeyi yaşamaya kabul etmez ayrılırdım, yani kendime ait başka bir hayat kurmaya çalışırdım. ...tekrar barışmak tekrar aynı şeyi yaşamak. Çünkü ekonomik özgürlüğümüz var bir yerde..."(ÜH-Bekar -35).

"…"erkektir yapar" çünkü öyle büyümüş onlarda "bir kere oldu ne olacak" çocuğun var o tarz şeyler çok oluyor yani. Bende boşanırken çok zor karar verdim, benimde bir çocuğum vardı, ailem de sorun çıkardı "bak çocuğun var falan filan" demediler mi dediler. …ailemin destek çıkmayışı evliliğin bozma deyip beni engelledikleri için ben eşimle İstanbul a geldim…. Ben ayrı yaşayalı sekiz yıl oldu ama resmi olarak iki yıldır, soyadımı kullanıyorum. Ben ilk iki yıl ayrı yaşadım, bekledim belki bir ihtimal düzelir diye sonra resmiyete döktüm, o istemedi ben ayrılmak istemiyorum dedi. …yani boşanmakta kolay değil ayrılsanız da dahil ben bunları şuan çok rahat konuşuyorum… …o kendini düzeltmedi düzeltmeyince işler katlanarak artı yani…" (ÜH-Bekar -39).

"…Ben kadınların niye mücadele etmediklerini anlamıyorum niye korkuyor kadın neden bu kadar korkuyor… …bir şey olduğu zaman ben çocuklarıma bakabilir miyim, bakabilirim çalışıyorum, ben biraz daha fazla çalışırım gündüz çalışırım gece başka yerde nöbet tutarım ama ben bir şekilde o çocuğuma bakarım. Ben aldatmış, şiddet uygulamış bir adama neden ben şey yapayım neden katlanayım ya…. … haa çocuğum var diye mi çocuğum olabilir, o çocukla baba arasında bir şey, bu eşimle benim aramda. Bunu ayırt etmeleri gerekiyor. …" (ÖH-Evli -40).

"…ben şöyle düşünüyorum bir şey bir kere oluyorsa, onun arkası gelir. Bir kere vuruyorsa bir daha vurur, bir kere aldatıyorsa bir daha aldatır, ben insanların değişeceğini düşünmüyorum…" (ÜH-Bekar-40).

"…ilk dayakta hemen kapının önüne koyardım, dayak işi nasıl bir şey ya hemen ayrılırdım. Sözel şiddette de kapının önüne koyardım, aşağılama hakarette filan bana göre çok ağır şeyler tahammül edemem. …asla yapmam filan dese de inanmam affetmem…" (SBH-Evli -39).

"…sözel şiddet olursa ben belki yakın iş arkadaşlarımla paylaşırdım, ama ben zaten şiddet görsem direk boşanırdım. Ben kendimden çok emin güçlü birisiyim, o yüzden eşimde bildiği için ben durmazdım…" (ÖH-Evli -44).

5. TARTIŞMA

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören kadın çalışanlarına yönelik yaklaşımlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmadan elde edilen bulgular; yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenleri, aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri, aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları ve yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin tutumu ana temaları doğrultusunda alan yazınla tartışılmıştır.

5.1. Aile İçi Şiddet Kavramı ve Nedenleri

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri araştırma soruları doğrultusunda "aile içi şiddetin tanımı" ve "aile içi şiddetin nedenleri " olarak iki ana tema ve bu ana temaların alt temaları şeklinde sistematik halde incelenmiştir.

5.1.1. Aile İçi Şiddetin Tanımı

Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmelerde, aile içi şiddetin alan yazınla uyumlu şekilde "fiziksel şiddet", "psikolojik şiddet", "ekonomik şiddet" ve "cinsel şiddet" olmak üzere dört ana başlıkta tanımlandığı belirlenmiştir. Araştırmada kadına yönelik aile içi denildiğinde, öncelikle ***fiziksel şiddetin*** dile getirildiği ve fiziksel şiddetin, erkeklerin eşlerine dayak atarak, döverek, tartaklayarak, magandalık yaparak bedensel zarar vermesi eylemi olarak tanımlandığı görülmüştür.

Şiddetin genellikle fiziksel şiddet olarak bilinmesinde, psikolojik, ekonomik ve sosyal şiddet türlerinin şiddet olarak algılanmamasıyla ilişkilendirilebilir (Yaman Efe ve Ayaz 2010). Yıldırım'ın (2015) araştırmasında da şiddet kavramıyla en özdeş kullanılan şiddet türünün fiziksel şiddet olduğuna dikkat çekilmiştir.

Gözüm'ün (2019) ' nün yaptığı nitel çalışmada, kadınların yaşadığı fiziksel şiddet, "*Eline bıçak alıp saldırırdı bana. Silahla da saldırırdı. Kafamı duvara vururdu. Her türlü şiddeti gördüm*.", "*Odunla döverdi. Kafama vururdu. Bıçak çeker, taş atardı. Tekme tokat atardı. Boğazımı sıkardı*.", "*Kaynar su dökerdi bize. Yani bana ve çocuklara. Boğmaya çalışırdı. Bıçakla kesmeye çalışırdı* ." şeklinde belirtilmiştir. Kaya'nın (2019) yaptığı araştırmada ise katılımcıların kadına yönelik şiddetin göstergesi olduğunu düşündüğü

davranışlar incelendiğinde; fiziksel şiddet içeren davranışların %83,3'ü itme, %88,7'si vurma, %89,3'ü dövme, %80'i saç çekme, %84,7'si tokat atma olarak belirtilmiştir. WHO'nün 2005 yılında 240.000'den fazla kadın üzerinde yaptığı araştırmada; kadınlara fiziksel şiddet olarak eşleri tarafından en çok tokat atıldığı ve ikinci olarak yumruk atıldığı saptanmıştır (WHO 2005). Araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere kadına yönelik fiziksel şiddet hafif yaralanmalardan ciddi fiziksel travmalara kadar geniş bir açıdan gerçekleşebilmektedir (Akkaş ve Uyanık 2016).

Araştırmada yönetici hemşirelerin ***psikolojik şiddet*** ile ilgili olarak; kadınların eşleri tarafından azarlanma, aşağılanma, küçük görme, hakaret etme, başarısız gösterilme, anneliğini eleştirme, küsme, iletişimi kesme, kıskançlık vb. nedenlerle kadının yakınlarıyla görüşmesine izin vermeme, sürekli baskı ve kontrol altında tutma gibi kadının kişiliğini zayıflatmaya, yok etmeye, değersizleştirmeye ve korkutmaya yönelik tutum ve davranışlar görmesi üzerinde durdukları belirlenmiştir. WHO'nün (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre Türkiye'deki kadınların %40'ının aile içinde psikolojik şiddetle karşılaştığı belirtilmiştir. Hacettepe Üniversitesi'nin 2014 yılında yaptığı araştırmada da kadınların %44'ünün psikolojik şiddet gördüğü saptanmıştır. Ancak, bu araştırma sonuçlarının gerçeği tam yansıtmadığı, bazı durumlarda psikolojik şiddet içeren davranış ve söylemlerin kadınlar tarafından erkeğin kadına olan düşkünlüğü ve sevgisinden kaynaklandığı şeklinde değerlendirilmesi ve "erkektir yapar" görüşünün benimsenmesi nedeniyle şiddet olarak algılanmadığı ve dolayısıyla da şiddet olarak dile getirilmediği üzerinde durulmuştur (Sezgin 2019). Kaya (2019) tarafından yapılan araştırma da psikolojik şiddet davranışlarını; kadınların %70'i aşağılama, %64,7'si evden çıkmanın kısıtlanması, %62,7'si dalga geçilmesi, %66'sı anne-baba ve kardeşlerle ilişkilerinin kısıtlanması, %62'si diğer insanlarla ilişkilerinin kısıtlanması, %66'sı hakaret, %69,3'ü küfür, %56'sı bağırma olarak tanımlamıştır. İzmirli'nin (2013) yaptığı çalışmada ise kadınların %46,5'i eşleri tarafından psikolojik şiddete uğradığını ve bunu sıklıkla aşağılama yoluyla (%73,4) gerçekleştirdiği saptanmıştır. Weingourt ve arkadaşlarının (2001) Japonya'da yaptıkları bir çalışmada, kadınların %44'ü eşleri tarafından ihmal edilmeyi, %26'sı hareketlerinin eşleri tarafından kontrol edilmesini ve %14,7'si eşleri tarafından evde kalmaya zorlanmayı psikolojik şiddet olarak belirtmiştir.

Araştırmada ***ekonomik şiddet*** olarak; kadınların istediklerini alamaması, ekonomi ve yatırım kararlarına erkeklerin karar vermesi ve kendilerinin bunu kabullenmek durumunda kalmaları, erkeklerin ailenin ekonomik sorumluluğunu almayı istememesi üzerinde durulmuştur. Alan yazında kadının erkeğe ekonomik olarak bağımlı olması ya da statü olarak erkekten üstün olması sonucun da da erkeğin kendini tatmin etmek amacıyla şiddet

gösterebildiği belirtilmektedir (Gökkaya 2012). İzmirli Olgun'un (2013) araştırmasında, kadınların %31,5'i eşinden ekonomik şiddet gördüğünü ve ekonomik şiddetin %51,2'sinin kadının çalışmasına izin verilmemesi ve çalışmasının engellenmesi yoluyla yapıldığı görülmüştür. WHO'nün (2014) verilerine göre; Türkiye'de kadınların %8'i, Avrupa'daki kadınların %12'si eşi (arkadaşı) tarafından ekonomik şiddete uğramaktadır. Türkiye Nüfus Sağlığı Aştırması, 2013 yılı raporuna göre çalışmayan kadınların %15'i eşlerinin izin vermediğini, %25'i ise evlendikten sonra işten ayrıldığını belirtmiştir (Hüne 2013). Türkiye genelinde yapılan araştırma sonuçlarına göre; kadınların %30'unun yaşamlarının herhangi bir döneminde ekonomik şiddet gördüğü ve en sık yaşanan ekonomik şiddet davranışının evin harcamaları için kadına para verilmemesi ve kadınların gelirinin/maaşının elinden alınması şeklinde olduğu saptanmıştır (ASPB 2014).

Yönetici hemşireler ***cinsel şiddet*** ile ilgili olarak; cinsel içerikli ifadelerde bulunmak, kadını rızası olmayan yer ve zamanlarda cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel yönden değersizleştirmek, cinselliği kadının görevi olarak görmek, cinsel yolla bulaşan hastalığını eşine bulaştırmak söylemleri üzerinde durmuşlardır. Özellikle geleneksel toplumlarda, erkekler tarafından, kadınların cinsel ve fiziksel olarak kontrol altında tutulması, onların erkekliklerini güçlendirdiği belirtilmektedir. Kadınları kontrol eden erkeklerin, cinselliğin sadece erkeklerin isteği doğrultusunda olabileceğini savunarak, kadınları cinsel hayatta sadece birer obje konumuna ittikleri, kadınların her zaman erkeğin isteğine yanıt vermek zorunda olduğunu ve daima erkeğini hazır beklemesi gerektiği görüşü üzerinde durulmaktadır. Buna ek olarak, fiziksel şiddet sonrasında erkeklerin erotizminin artması ve kendilerini daha erkek hissetme güdüsü sonucunda kadınları, cinsel şiddete zorladıkları belirtilmektedir (Kelebek 2016). Okutan (2007) tarafından yapılan araştırmada, kadınlar tarafından cinsel şiddet, 'hayvan gibi' kelimesi ile eş anlamda kullanıldığı ve tiksinti duygusu ile yanıt verildiği görülmüştür. İzmirli Olgun'nin (2013) yaptığı çalışmada, katılımcılardan %14,6'sı eşinden cinsel şiddet gördüğünü ve kadınların %73,7'si eşlerinin kadının isteği dışında ilişkiyi başlatmak yoluyla şiddet uyguladığını belirtmiştir. Yapılan diğer bir çalışmada, cinsel şiddet tanımı zorla cinsel ilişkiye girme (%7,9), kadının istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkiye girmesi (%8,9), kadının cinsel olarak aşağılayıcı ya da küçük düşürücü eyleme zorlanması (%3,3) şeklinde tanımlanmıştır (Yüksel 2016).

5.1.2. Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Yönetici hemşirelerle yapılan görüşmeler sonucunda, aile içi şiddetin nedenleri; ekonomik sorunlar, çalışma yaşamındaki stres, eşin ruhsal sorunları, madde bağımlığı, çocuk sahibi olamama (infertilite), çocukluk döneminde şiddet görme ve şiddete tanık olma gibi başlıklarda belirtilmiştir. Kadınlar aynı zamanda erkeğin ailesindeki bireylerin (kayınvalide, kayınpeder) tutumlarının erkeğin şiddet uygulamasında önemli bir etken olduğuna da değinmişlerdir. Aile içi şiddetin nedenleri alan yazında kuramsal olarak belirtilen: "biyolojik nedenler", "psikolojik şiddet", "sosyolojik nedenler", "ekonomik şiddet", "mesleki nedenler" olmak üzere beş ana başlıkta incelenmiştir.

Yönetici hemşirelerin ***"biyolojik nedenler"*** temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; çiftlerin çocuğunun olmaması ve kadının hem iş hem de evlilikte çoklu rol üstlenmesine bağlı gelişen yorgunluğun aile şiddete neden olduğu vurgulanmıştır. Ataerkil toplumlarda cinsiyet eşitsizliğinin sadece işyerinde değil, aile yaşamında da görüldüğü belirtilmektedir. Yönetici hemşireler, kadının ev dışında çalışsa da cinsiyetçi iş bölümünün değişmemesinden dolayı, ev işleri ve çocuk bakımı gibi birçok sorumluluk üslendiğini ve evdeki tüm işlerin kadının görevi olarak görüldüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca, hemşirelerin kadın olarak her iki alanda da yoğun rol ve sorumluluk üstlenmeleri sonucu dinlenemedikleri, ayrıca mesai-nöbet gibi olumsuz çalışma koşullarından dolayı ev işlerine yeterli zaman ayıramadıkları, iyi bir eş ve anne olamadıkları için, aile üyeleri ve çevredeki insanlar tarafından, çoğu zaman da kendilerini suçladıkları görüşü dile getirilmiştir. Bu durumun bir süre sonra aile içi sorunların ve çatışmaların yaşanmasına neden olduğu da vurgulanmıştır.

Çocuk sahibi olamayan çiftlerde**;** kısırlık tedavisinin (In Vitro Fertilizasyon - IVF tedavisi) maliyetlerinin fazla olması, tedavinin başarısız olması ve tekrar denenmesi, toplumsal damgalanma, sosyal baskı gibi nedenlerin, kadını ve eşini hem maddi, hem manevi olarak stres altında bıraktığı belirtilmiştir. Bu durumun daha sonra eşlerde tükenmişliği ve umutsuzluğu artırarak, eşler arasındaki ilişkide sorunların ortaya çıkmasına yol açtığına değinilmiştir. Ayrıca infertile sorunun kadından kaynakladığı düşüncesinin de yaygın olduğu belirtilmiştir. Bu veriler, alan yazınla uyum göstermektedir. Ardabily ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında, infetil kadınların %61,8'inin şiddet gördüğü ve şiddet görenlerin %33,8'inin psikolojik, %14'ünün fiziksel, %8'inin cinsel şiddet gördüğü belirlenmiştir. Yıldızhan ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları çalışmada ise infetil kadınların %34,7'sinin şiddet gördüğü ve infertilite tanısı aldıktan sonra bu oranın %78'e çıktığı belirlenmiştir. Şiddet görenlerin %5,3'ünün fiziksel, % 74,3'ünün duygusal ve %47,3'ünün cinsel şiddet gördüğü saptanmıştır. Adulolu ve

arkadaşlarının (2015) Güney Batı Nijerya'da yaptığı infertilite kliniğine başvuran kadınlarda eş şiddeti yaygınlığı ve belirleyicileri konulu çalışmada, kadınların %84'ünün şiddet gördüğü belirlenmiştir.

Araştırmada ***"psikolojik nedenler*** " ile ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; şiddet uygulayan erkeklerin, çocukluk çağında aile içi şiddet gördükleri ya da tanık oldukları, şiddeti normalleştirerek eşlerini cezalandırma veya yaptırım aracı olarak kullandıkları saptanmıştır. Şiddet uygulayan bazı erkeklerin; şizofreni, bipolar, obsesif kompülsif bozukluk, madde alkol kullanımı gibi psikolojik sorunlarının olduğuna ve tedavi görmeyi reddettiklerine değinilirken; erkeklerin tüm bunlara bağlı gelişen kendine güvensizlikleri nedeniyle eşlerini kıskandıkları ve kadınların sosyal hayatlarını kısıtladıkları belirtilmiştir.

Yönetici hemşireler, kadınların bakımlı, güzel ve ilgisiz oluşları, yaş farkı vb. nedenlerin erkeklerin kıskançlık düzeylerini artırdığını vurgulanmışlardır. Kıskançlığa bağlı olarak, kadınların kılık kıyafetine, dışarıya çıkması, aile yakınları ve arkadaşlarıyla görüşmesine engel olunduğu ve hemşirenin nöbete gitmesinin bile sorun haline geldiği üzerinde durulmuştur. İzmirli Olgun'nun (2013) yaptığı araştırmada, psikolojik şiddet gördüğünü belirten kadınların %65'i şiddetin kıskançlık nedeniyle gerçekleştiğini belirtmesi de bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Yönetici hemşireler; ailesinde, çevresinde bir şekilde şiddet görmüş, şiddeti deneyimlemiş insanların, şiddeti normalleştirdiğini, şiddet olaylarını kanıksadığını ve özellikle çocuklukta bu yaşanmışsa büyüdüklerinde çevresindeki insanlara şiddet uygulama eğilimi gösterdiklerini belirtmişlerdir. Sosyal öğrenme kuramına göre çocukluk çağında şiddet görme ya da tanık olmanın, yetişkinlik yaşamında şiddete ilişkin davranışları etkilediği kabul edilmektedir. Bu kurama göre şiddete maruz kalan ya da tanık olan çocukların şiddet davranışlarını yetişkinlik yaşamında da modelleyerek eşine yönelik olarak sergiledikleri belirtilmektedir (Özgentürk ve ark. 2012). Konuya ilişkin birçok çalışmada, erkeklerin çocukluk çağı şiddet yaşantıları ile eşe yönelik şiddet davranışları arasındaki ilişkinin varlığına dikkat çekilmektedir (Sexual Revictimization Research Brief 2011; Özgentürk ve ark. 2012; Duran ve Ünsal 2014; Özer 2014; Thoresen ve ark. 2015). Öyekçin ve arkadaşlarının 306 evli kadın ile yürüttüğü çalışmada, eş şiddetine uğrama durumunun risk faktörleri incelenmiş ve eşin çocuklukta fiziksel şiddet yaşama durumunun riski 3,5 kat artırdığı, ruhsal şiddete uğrama durumunun ise riski 6 kat artırdığı saptanmıştır. Şahin ve arkadaşları tarafından 287 kadın ile yapılmış çalışmada (2017) ise, eşin çocuklukta şiddet yaşama durumunun, kadına yönelik eş şiddeti riskini 6,8 kat artırdığı ortaya konulmuştur.

Yönetici hemşireler, eşlerin alkol kullanımına bağlı olarak değerlendirme yapma gücünün bozulduğunu ve sosyal olarak istenmeyen, gergin davranışlar gösterdiklerini belirterek; özellikle bu kişilerin alkol kullandıktan sonra şiddete daha fazla eğilimli oldukları üzerinde durmuşlardır. Ayrıca, kumar ve alkol bağımlılığının, bir süre sonra ekonomik sorunlara yol açması nedeniyle şiddet olaylarının da arttığını vurgulamışlardır. Alan yazındaki pekçok çalışmada, alkolün beyindeki otokontrol merkezlerini etkilediği, gerçekleri algılamada sorun yaşadıkları ve şiddete daha eğilimli oldukları ortaya konmuştur (Hull ve Bond 1986; Bailey 1991; Pihl ve Peterson 1993; Herzberger 1996; Tardiff 2000). Güçlü'nün (2018) çalışmasında, eşin alkol kullanımının kadına yönelik aile içi şiddet riskini 2,7 kat artırdığı saptanmıştır. Jeyaseelan ve arkadaşlarının 15-49 yaş arasında 9938 kadını kapsayan çalışmasında, düzenli olarak alkol kullanan erkeklerin, 5,6 kat daha fazla fiziksel şiddet uyguladığı belirtilmiştir (Jeyaseelan ve ark. 2007). İzmirli Olgun'nun (2013) araştırmasında, eşi alkol bağımlısı olanların olmayanlara göre 7,73 kat daha fazla fiziksel şiddete ve 3,92 kat daha fazla ekonomik şiddete uğradığı saptanmıştır. Büyük kentleri kapsayan diğer bir çalışmada ise Ankara, İstanbul ve İzmir'de yaşayan 1,070 hanede fiziksel şiddet sıklığı, %21,2 olarak bulunurken, şiddete neden olan en belirleyici değişkenlerin önem sırasına göre, erkeğin öğrenim durumu, erkeğin alkol kullanması ve işsizliği olduğu görülmüştür (İçli, 1994) .

Yönetici hemşirelerin ***"mesleki nedenler"*** ile ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; sağlık meslek lisesinden alınan eğitiminin olumsuz etkileri ile hemşirelik eğitiminin kazandırdığı özelliklerin (hümanizm, empati kurma becerisi, özverili kişilik) ve hemşirelerin çalışma koşullarının şiddetin ortaya çıkmasında etkili olduğuna değinilmiştir.

Sağlık meslek lisesinde eğitim almış hemşirelerin çok küçük yaşlarda ailelerinden ayrılması, yatılı okullarda okuması ve bu okullarda erkek öğrencilerin olmaması nedeniyle, erkekleri yeterince tanıyamadıkları ve erkeklere ilişkin önyargılarının oluştuğu belirtilmiştir. Ayrıca, lise mezunlarının okullarını bitirdikten sonra ülkenin çeşitli yerlerine görevlendirilmeleri ve gittikleri şehirlerde yalnız kalmaları nedeniyle küçük yaşlarda zorunlu olarak yanlış evlilikler yaptıkları, genellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük insanlarla evlendikleri ve erkekler tarafından maddi olarak kullanıldıkları üzerinde durulmuştur. Ayrıca hemşirelik eğitiminde, mesleğinin doğası gereği insan odaklı olunması, empati kurma ve hastalar için fedakarlık yapma gibi davranışların öğretilmesi ve bunun çalışma yaşamının yanı sıra özel yaşamda da olumsuz etkilerinin görüldüğüne değinilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, lise düzeyinde görev alan hemşirelerin eğitim aldıkları çevre ve koşullar ile

yaşları dikkate alındığında daha edilgen bir tutum ve davranış göstermelerinin beklenen bir durum olduğu söylenebilir.

Yönetici hemşireler, hemşirelerin yoğun iş temposu, uzun mesai saatleri, kapalı ortamda çalışma, hasta bireylere bakım verme, düşük maaş alma, nöbet usulü ve vardiyalı çalışma gibi olumsuz çalışma koşullarının, uyku düzenlerinde bozulmalara, sosyal hayatta kısıtlamalara, psikolojik sorunlara, yorgunluğa ve bitkinliğe yol açtığını belirtmişlerdir. Eve yorgun gelen hemşirelerin, ev ortamındaki işlerde ve eş-anne rolünü gerçekleştirmede yetersiz kalabildiği ve bununda da iş-aile çatışmasına yol açtığını vurgulamışlardır. Ayrıca toplum tarafından hemşireliğin kadın mesleği olarak algılanması nedeniyle, erkek hekimlerle gece nöbet tutma durumunun kadın hemşirelerin eşleri tarafından kıskançlığa neden olduğunu ve bunların aile içinde çatışmalara ve şiddete yol açtığı üzerinde durulmuştur. Altayal ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında, hemşirelik mesleğinin sağlık alanındaki en riskli meslek gruplarından birisi olduğu ve yoğun iş yükü, stres, duygusal destek verme zorunluluğu, ağır ve ölümcül hastalara bakım verme, tutulan nöbet sayısının fazla olması, uyku düzeninin bozulması, tanı ve tedavisi zor hastalarla uğraşma, yetersiz hastane kaynakları, hasta yakınları ile uğraşma, gibi etmenlerin stres ve gerginliğe yol açtığı, ayrıca ekonomik kaygılarla çalışmasını sürdüren hemşirelerin kendisine ve özel yaşamına yeterince zaman ayıramadığı belirtilmiştir. Bu bulgular, araştırma bulgularıyla uyum göstermektedir.

5.2. Aile İçi Şiddet Gören Çalışanlara İlişkin Görüşler

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri; “aile içi şiddet gören çalışanların özellikleri”,“aile içi şiddetin çalışanları nasıl etkilediği” ve “çalışanların aile içi şiddetle mücadele yaklaşımları” olmak üzere üç ana başlıkta incelenmiştir.

5.2.1. Aile İçi Şiddet Gören Çalışanların Özellikleri

Yönetici hemşirelerle aile içi şiddet gören çalışanların özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; “baskın kişilik”, “aile desteğinin olmaması- özgüveni olmayan kişilik”, “sorunlu-uyumsuz kişilik” ve “uyarıları dikkate almayan kişilik” şeklinde görüşlerin ortaya konduğu saptanmıştır.

Araştırmada, akraba evliliği yapan kadınların eşleriyle sorun yaşadığında haklı da olsa her iki tarafın aile büyüklerinin erkeği haklı gördüğü ve kadına sahip çıkmadıkları belirlenmiştir. Ailesinin istemediği kişilerle evlilik yapan kadınlar ise boşanmak istediklerinde ailesinin üzüleceği ve desteği göremeyeceği düşüncesiyle hareket ettiği saptanmıştır.

Türkiye'de geleneksel toplum yapısında, evlendikten sonra kadının evden çıktığı ve bundan sonra kocası ne yaparsa yapsın boşanıp aile evine geri dönememesi gerektiği algısının yaygın olduğunun ortaya konması, beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Tortamış'ın (2009) şiddet gören ve sığınma evlerinde kalan kadınlarla yapmış olduğu çalışmasında da eşleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların %78,3'ünün ailelerinden destek görmediklerinin belirlenmiş olması, bu çalışmanın bulgularıyla uyumlu bulunmaktadır.

Şiddet yaşantısı olan kadınların çocukluklarında da çoğu kez kötü davranışla karşı karşıya kaldığı belirlenmiştir (Flinck ve ark. 2005). Bu araştırmada da ailesinde şiddet gören ya da alkol kullanan kişilerin ileri yaşamlarında ve evlendiklerinde şiddet görmeleri durumunda, bunu kabullendikleri ve aile evine geri dönmeyi istemedikleri belirtilmiştir. Van bölgesinde aile içi şiddet gören kadınlarla yapılan bir çalışmada, kadınların çocukluk döneminde de sık sık fiziksel şiddete (%71,2) uğradıkları belirtilmiştir (Sucaklı 2003). Diğer bir çalışmada ise benzer şekilde şiddet gören kadınların, çocukluk döneminde farklı şiddet türleriyle sıkça (%46,7) karşılaştıkları vurgulanmıştır (VAKAD 2006). Kurtulmuş (2018) tarafından yapılan nitel çalışmada da aile iç şiddet gören kadınların babalarına ilişkin *"Hiçbir zaman bize olumlu ya da iyi davranmadı. Hiç hatırlamıyorum bizimle hiç düzgün konuşmazdı. Çocuklarıyla konuşmazdı hatta bizi yok gibi sayardı", "Doğrusu ilgisiz bir ortamda büyüdüm. Sadece ben değil bütün kardeşlerim çevremdeki bütün çocuklar öyleydi. Böyle geçti benim çocukluğum", "Düğünüme bile gelmedi*" şeklinde olumsuz söylemlerde bulundukları belirtilmiştir.

Benlik saygısı, kadının yaşadığı ilişkide sahip olduğu kaynakların/gücün farkına varması ve onu verimli şekilde kullanmasını gerektirmektedir. Araştırmada, kadına yönelik aile içi şiddetin türü ve şiddetine bağlı olarak kişinin benlik saygısında ve özgüveninde azalma olduğu ortaya konmuştur. Bu bulgular alan yazınla uyum göstermektedir (Muslu 2001; Clements ve ark. 2004; Karaçam ve ark. 2006; Damka 2009; Özçelik 2018; Döğücü, 2019). Belen (2019) tarafından yapılan metaanaliz çalışmasında, aile içi şiddet yaşayan kadınlar ile yaşamayan kadınların kendilik algı düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu ve şiddet yaşayan kadınların benlik saygısı algısının daha düşük bulunduğu görülmüştür.

5.2.2. Aile İçi Şiddetin Çalışanları Nasıl Etkilediği

Aile içi şiddet gören çalışanların bu süreçten nasıl etkilendiğine ilişkin görüşler; "psikolojik açıdan etkilenme ", "sosyolojik açıdan etkilenme", "fiziksel açıdan etkilenme", "ekonomik açıdan etkilenme" ve "çocukların olumsuz etkilenmesi", şeklinde ele alınmıştır.

Araştırmada, ***"psikolojik açıdan etkilenme"*** başlığıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; aile içi şiddetin dikkat dağınıklığı, unutkanlık, iletişim kuramama, depresif davranış gösterme, kendine güven kaybı, yeme bozukluğu ve uyku sorunu gibi psikosomatik rahatsızlıklar ve intihar girişimine neden olabileceği üzerinde durulmuştur.

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet gören kadınlarda şiddetin sürekliliğine bağlı olarak enerji ve motivasyon düşüklüğü, mutsuzluk, içine kapanıklık, iletişimi kesme, dalgınlık, hüzünlü haller, asosyal kişilik yapısı ve güvensizlik gibi depresif davranışlar görüldüğünü belirtmişlerdir. Çalışmadan elde edilen bulgular, alan yazınla tutarlılık göstermektedir (Coker ve ark. 2005; Okutan 2007). Kadınların, şiddetin etkisiyle travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, alkol ve madde bağımlılığı, anksiyete bozukluğu gibi ruhsal sorunlar yaşayabilmektedir (Güler ve Çetin 2015). Şiddet, kadının kendine olan güvenini azaltmakta, çaresizlik, yakınlarına yabancılaşma, yalnızlık, iletişim kurma konusunda yetersizlik, parçalanmışlık ve suçluluk duygusu, korku hali, umutsuzluk, hissizlik, uykusuzluk, utanma duygusu yaşamasına ve kadının geleceği ile ilgili umudunun azalmasına yol açmaktadır. Bu durum karşısında kadınlar, toplumsal olarak yaşama tutunmada ve kendi hayatları ile ilgili sorumlulukları yerine getirmede sorun yaşamakta ve depresyon gelişebilmektedir (Avcı 2019; Page ve İnce 2008). DSÖ (2005) tarafından 15 farklı ülkede 24097 kadın ile yürütülen çalışmada, şiddete gören kadınların kendilerini yetersiz gördükleri, çaresizlik, yalnızlık ve utanç duyguları ile özgüven eksikliği gibi ruhsal sağlık sorunları yaşadıkları belirtilmiştir. Campbell (2002) tarafından yapılan araştırmada şiddet gören kadınların benlik saygısında azalmaya işaret eden utançlık ve suçluluk duygularının, depresyon, somatizasyon ve insomnia belirti düzeylerini arttırdığı belirtilmiştir (Campbell 2002). Konuya ilişkin diğer araştırmalarda da şiddet yaşayan kadınlarda, depresyon ve anksiyete düzeylerinin anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur (Heise ve ark. 1999; Barnett 2001; Krug ve ark. 2002; Vahip ve Doğanavşargil 2006; Calvete ve ark. 2007; Meekers ve ark. 2013; Galego-Carrillo ve ark. 2016).

Aile içi şiddet görmeye başlayan kadınlarda, iştahının azalması, kilo kaybı, uykuya geçişte zorluk, erken uyanma, dinlenememe, migren gibi kronik baş ağrısı vb. şikayetlerin oluştuğu görülmüştür. Akyüz ve arkadaşları (2002) tarafından psikiyatri kliniğine başvuran 300 kadın katılımcılıyla yapılan araştırmada, şiddete gören kadınların %18,6'sında psikosomatik sorunlar, %8'sinde psikotik bozukluk ve %18,7'sinde ise iştah, uyku ve cinsel işlev bozukluğu belirlenmiştir. Depresyon tanısı alan şiddet gören 50 kadın ve şiddet görmeyen 32 kadın katılımcının karşılaştırıldığı araştırmada, şiddet gören depresyon tanılı kadınlarda baş ağrısı,

kronik ağrı, uyku sorunları ve kâbusların anlamlı oranda yüksek olduğu görülmüştür (Dienemann 2000). Şahin (2018) tarafından yapılan çalışmada da şiddet gören kadınlarda somatizasyon, depresyon, kaygı, psikotizm, korku, anksiyete, kişilerarası duyarlılık, paranoid düşünce, obsesif-kompulsif davranışlar, uyku ve yeme bozuklukları, suçluluk ve hostilite belirtilerinin (kontrol edilemeyen öfke patlamaları) ileri derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015) tarafından şiddet gören 2400 ve şiddete görmeyen 4435 kadın ile gerçekleştirilen aile içi şiddet araştırmasında; kronik baş ağrısı (%62), uyarılmışlık hali (%35,8), iştahsızlık (%39,3), gerginlik (%80), uykusuzluk (%57,7), ellerde titreme (%37,1), gastrointestinal (%78) bozukluk olduğu ortaya konmuştur. Gezen ve Oral (2013) tarafından 81 kadın ile yapılan çalışmada ise, eşinden şiddet gören kadınların ruhsal sağlık sorunlarını daha yüksek düzeyde yaşadığı saptanmıştır.

Şiddetin sürekliğine ve sıklığına bağlı olarak, bireyin dünyayı yaşanılmaz bir yer olarak görmesi ve yaşam ile olan bağlarını koparması durumunun gelişmesine neden olabilecek kadar yıkıcı etkilerinin olduğu belirtilmektedir. Serin'in (2016) sığınma evlerinde şiddet gören kadınlarla yaptığı çalışmada, kadınların %54'ünün geçmişte intihar girişiminde bulunduğu, ancak sığınma evinde kaldıkları süre içerisinde hiçbir kadının intihar düşüncesinin oluşmadığı saptanmıştır. Kadınların yarıdan fazlasının geçmişte intihar girişiminin olması ve %32'sinin birden fazla intihar girişiminde bulunması, konunun önemini ortaya koyması açısından oldukça çarpıcı bir durum olmaktadır. Sığınma evinde kalan kadınlarla yürütülen diğer çalışmalarda da katılımcıların intihar girişim oranı %55,7 ile 53,3 arasında bulunmuştur (Damka 2009; Tortamış 2009). Eşi veya birlikte olduğu kişi tarafından fiziksel şiddet gören kadınların şiddete görmemiş kadınlara göre üç kat daha fazla oranla intiharı düşündüğü ve beş kat daha fazla intihar girişiminde bulunduğu bildirilmektedir (KSGM 2014). Açıkgöz'ün (2014) çalışmasında, şiddet gören kadınlara hayatları boyunca intihar düşüncesi yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda, kadınların %13,1'nin intihar düşüncesi yaşadığı belirtilmiştir. Karaçam ve arkadaşları (2006) tarafından evli ve eşiyle birlikte yaşayan 291 katılımcıyla gerçekleştirilen çalışmada da şiddet gören kadınların %27,8'inin intihar girişiminde bulunduğu saptanmıştır.

Araştırmada, ***"sosyolojik açıdan etkilenme"*** temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; kadınların aile ve arkadaş çevresiyle görüşmesinin engellenmesi, kapının üzerinden kilitlenip dışarıya çıkarılmaması ve kendileriyle ilgili konulara (giyim, makyaj, vb.) müdahale edilmesi üzerinde durulduğu görülmüştür.

Aile içi şiddet gören hemşirelerin, eşi tarafından anne baba kardeş gibi birinci dereceden aile yakınlarıyla görüşmesinin engellendiği vurgulanmıştır. Sadece işe gitmelerine izin verildiği, onun dışında kapının üzerinden kilitlendiği ve evden dışarıya çıkılmasına izin verilmediği belirtilmiştir. Okutan'ın (2007) aile iç şiddet gören kadınlarla yaptığı çalışmada; katılımcıların şiddetin etkileriyle ilgili olarak, *"Ben eşimi anti sosyal olarak görüyorum. Bunu nerden çıkarıyorum derseniz mesela bana kız kardeşim gelir. Eşim bundan memnun olmaz. Bana biri geldiğinde ya da ben birine gittiğimde çok şey oluyor yani", "Bir tane benim komşum var beş dakika gitsem gelir senin ne işin var oraya gittin", "Mesela evimize misafir geliyor benim teyzemin çocukları geliyor onlarla konuşuyorum. Onlar gittikten sonra ne konuşuyordun? Sana ne dedi? Niye güldün? Niye bunu ettin? Bu tür kıskançlıkları olurdu"* görüşü aktarılmıştır.

Aile içi şiddet gören hemşirelere, eşleri tarafından rujun rengi, giyeceği kıyafetin rengi veya boyu, tek basına tatile gidip gidemeyeceği gibi birçok konuda müdahale edildiği vurgulanmıştır. Kadının kırmızı ruj sürmesi ve renkli kıyafetler giymesinin erkeklere karsı davetkâr olarak algılandığını, bununda şiddete ortam hazırlandığı üzerinde durulmuştur. Lembert (1997) tarafından yapılan çalışmada da şiddet gören kadınların arkadaşlarından, sosyal aktivitelerden, alışverişe gitmekten vazgeçmek zorunda kaldıkları belirlenmiştir. Bir diğer çalışmada ise şiddet gören kadınlar konuya ilişkin görüşlerini, *"Giyimime çok karışırdı sürekli ve bol ve çingene gibi giyinmemi isterdi benden, yırtmaçlı giyinmemi istemezdi. Şu anda giydiğim kıyafetleri eşim yanımdayken giyemezdim. Bu benim hala genç kızken aldığım etektir* ",*"Mesela benim şimdiki kıyafetimde kötü bir şey görüyor musunuz yani kötü bir şey var mı? "... bir açıklığım bir şeyim var mı yok. O olsaydı benim bu halimle beni döve döve öldürürdü sen bu kıyafeti giymeyeceksin"* şeklinde belirtmişlerdir (Okutan 2007).

Araştırmada, ***"fiziksel açıdan etkilenme"*** temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; aile içi şiddetin kadınlarda fiziksel travmalara (vücudunun çeşitli yerlerinde darp izleri, morarıklar, kırıklar vb.) ve düşüklere neden olduğu vurgulanmıştır.

Kadınların aile içi şiddeti sadece eşlerinden değil kayınpeder gibi diğer aile üyelerinden de gördüğü belirtilmiştir. Hemşirelerin, şiddete bağlı olarak yüzünde, kolunda, bacağında morarmalar, kolunda ve burnunda kırık, kulağında işitme kaybı gibi fiziksel belirtiler gözlendiği, gebelik süreci ve sonrasında da fiziksel şiddet görmeye devam ettikleri belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda, herhangi bir şekilde şiddet görmüş kadınların görmemişlere oranla iki kat daha fazla fiziksel sağlık sorunları yaşadığı ve şiddet gören kadınların %41.8'inin sağlık sorunlarının şiddete bağlı geliştiği belirtilmiştir. Şiddet gören

kadınlarda en sık görülen sağlık sorununun, kalp ve dolaşım sorunu (%4,9), kireçlenme (%3), sinir sistemi sorunları (%2,4), kronik ağrılar (%3,4), sırt ağrıları (%3,5), epilepsi dahil astım ve diğer solunum sorunları olduğu belirlenmiştir (Coker ve ark. 2005). Sığınakta kalan kadınlarla yapılan çalışmada, kadınların %26'sının ağır ve kalıcı yaralanma yaşadığı saptanırken (Humphreys 2003); diğer bir çalışmada ise, kadınların %12,7'si fiziksel şiddet nedeniyle tedavi gerektirecek kadar yaralandıklarını belirtmişlerdir (Yanıkkerem 2002).

Hemşirenin gebelik sürecinde fiziksel şiddet görmesine bağlı olarak düşük yaptığı ve daha sonraki dönemde gebe kalamadıkları belirlenmiştir. Toplum tarafından bilinen genel kanının tersine, gebelik döneminde kadınların gördüğü şiddetin ne yazık ki azalmadığına değinilmektedir (Kılıçoğlu ve ark. 2016). Gebelik döneminde eş şiddeti ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; kadınların düşük gelir düzeyi, kötü obstetrik öykü, işsizlik, kırsal alanda yaşama, çok sayıda doğum yapma, eşinin öğrenim durumunun düşük olması istenmeyen gebeliğe sahip olma, sağlık güvencesinin olmaması ve sosyal desteğin olmaması gibi durumlarının gebelik döneminde eş şiddeti yaşamada en önemli risk etmenleri olduğu belirtilmiştir (Yanıkkerem ve ark 2006; Stöckl ve ark. 2012; Kouyoumdjian ve ark 2013).Gebelik döneminde de devam etmekte olan şiddetin, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, düşük, fetal gelişme geriliği, düşük doğum ağırlıklı bebek gibi birçok olumsuz sağlık sorununa yol açtığı, hatta kadının ölümüyle de sonuçlanabildiği üzerinde durulmuştur (Howard ve ark. 2013). Gelişmekte olan ülkelerde, düşük doğum ağırlıklı bebek ile bebek ölümlerinin en önemli nedeninin gebelikte şiddet görmek olduğu belirlenmiştir (Cardoza 2005). Yapılan bir çalışmada, prematüre doğumların hepsinin gebeliğinde şiddet yaşayan gebelere ait olduğu bulunmuştur (Göğüş 2013). Diğer bir çalışmada, gebelik döneminde eşi tarafından her türlü şiddete uğrayan annelerin, düşük doğum ağırlığı olan bir yenidoğana sahip olma olasılığının üç kat daha fazla olduğu saptanmıştır (Demelash 2015). Taillieu ve Brownridge'un (2009) sistematik incelemesinde, gebelikte %0,9 ile %30 arasında fiziksel şiddet, %1,5 ile %36 arasında duygusal şiddet, %1 ile %3,9 arasında cinsel şiddet olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de ise en az bir kez gebe kalmış her 10 kadından 1'inin gebeliği sırasında eşi ya da birlikte olduğu kişiler tarafından fiziksel şiddete uğradığı açıklanmıştır (KSGM 2009). Diğer bir çalışmada ise 18 yaş üstü 486 kadından düşük öyküsü bulunan kadınların %39,5'inin eşleri tarafından şiddet gördükleri ve bu fiziksel şiddet nedeniyle düşük yaptıklarını saptanmıştır (Aston ve Bewley 2009).

Araştırmada, **"ekonomik açıdan etkilenme** " temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; kadınların eşleri tarafından kredi çektirildiği, borçlandırıldığı, maaşının elinden alındığı ve işini bırakmaya zorlandığı belirlenmiştir.

Çalışan birçok kadının ekonomik şiddet gördüğü halde bu davranışı şiddet olarak algılamadığı görülmektedir. Ankara ilinde 902 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen bir araştırmada, kadınların %58,6'sının eşleri tarafından çalışmalarına izin verilmediğini belirtilmesine karşın, yalnız %6'sı ekonomik şiddete uğradığını açıklaması (Çayköylü ve ark. 2008) bu görüşü desteklemektedir. Ekonomik şiddetin en önemli göstergelerinden biri olarak, kişinin ekonomik özgürlüğüne bir müdahale olarak değerlendirilen kişisel maaş kartının eşi tarafından kullanılması durumudur. Öğretmenlerle yapılan çalışmalarda erkek öğretmelerin tümünde maaş kartlarının kendi ellerinde bulunduğu, kadın öğretmenlerin %25'inin maaş kartlarının eşlerinde bulunduğunun saptanması (Narlıkaya 2019) kadın çalışanların ekonomik şiddet görme olasılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durumun hemşirelerde de çok yaygın olduğu bu çalışmayla ortaya konmuştur.

Hemşirelerin huzursuzluk çıkmaması ve yuvalarının dağılmaması için eşinin istediği şehre gitmek zorunda kaldıkları, boşandıktan sonra çocuklarının bakımında destek almak için kendi ailesinin yaşadığı şehre taşınmak zorunda kaldıkları, şidette bağlı yaşadıkları sağlık sorunları (kırık, morarma, miğren, işitme kaybı psikolojik rahatsızlıklar vb.) ve eşleri tarafından şiddetin nedeni olarak hemşirelik mesleğinin çalışma koşullarının (nöbet sistemi, erkek hekimlerle birlikte çalışmak, yogun iş temposu vb.) gösterilmesi gibi nedenlerden dolayı ücretsiz izne ayrıldığı ya da işi bıraktıkları belirlenmiştir. Kadınların çalışma yaşamına katılımında, eşlerin önemli bir engel oluşturduğu görülmektedir. Bir başka çalışmada, kadının "ev dışında gelir getiren bir işte çalışması" eşler arasında en fazla anlaşmazlığa neden olan konu olarak belirtilmiş (İçli 1995) olması da bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmada, ***"çocukların olumsuz etkilenmesi"*** temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; aile ortamında şiddete tanık olan çocuklarda panik atak, terkedilme korkusu, dikkat dağınıklığı, kişilik bozukluğu gibi psikolojik sorunlar yaşandığı görülmektedir. Şiddet gören çocuklarda okul başarısında düşüklük ve okulu bırakma eyleminde artış olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu kişilerin huzursuz aile ortamından kurtulmak amacıyla erken yaşta yanlış kişilerle evlendiklerine de değinilmiştir. Şiddete çocuk yaşlarda tanık olanların, ileri yaşamlarında şiddeti normalleştirip kabullendikleri veya şiddet uygulamaya eğilimli oldukları ayrıca, ilerde eşinden şiddet gördüklerinde karşı gelemedikleri üzerinde de durulmuştur.

Kadına yönelik şiddet, yalnızca doğrudan şiddet gören kadınlara değil başta çocuklar olmak üzere ailenin diğer üyelerini de olumsuz etkilemektedir. Sosyal öğrenme kuramına göre kişiler, toplumsal kültürde var olan norm ve değerleri ilişki içerisinde olduğu aile bireyleri, arkadaşları, öğretmenleri ve çalışma arkadaşlarıyla iletişim kurma sürecinde öğrenmektedir. Dolayısıyla birçok değer ve davranış gibi şiddet davranışını da bulunulan toplum ya da grup içerisinde karşılıklı iletişim ve yaşantıları taklit ederek öğrenir ve kuşaktan kuşağa bu öğretiler aktarılır (Özgentürk ve ark 2012).

Amerika Birleşik Devletleri'nde ortalama olarak her yıl yaklaşık 8 milyon çocuğun evde meydana gelen şiddet olaylarına şahit olduğu ve bunların %89'unun yaşanan şiddetten haberdar olduğu, aile içi şiddet yaşayan kadınların %45'inin evde 12 yaş altı çocuklarının olduğu bildirilmektedir (Akt: Taner ve ark. 2004; Özer ve ark. 2007). Türkiye'de ise çocukların aile içi fiziksel şiddete tanık olma oranları %67,1 olarak kaydedilirken, duygusal şiddete tanık olan çocukların oranı %67,5 olarak belirlenmiştir (Berbard von Leer Vakfı, 2014).

Şiddet yaşayan ya da annesine uygulanan şiddete tanık olan çocuklar, kısa ve uzun dönemde psikolojik olarak zarar görebilmektedir (Özcan 2009). Şiddet gören ya da aile içi şiddete tanık olan çocukların gelecekte aile içi şiddet uygulayan bireyler olacağı öngörülmektedir (Gök 2009; Yıldırım 2016). Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde annelerinden psikolojik ve fiziksel şiddet görmüş olan kadınların, görmemiş olanlara göre; yetişkinlik döneminde daha çok saldırganlık eğilimi ve başkalarına karşı daha yüksek oranda şiddet davranışı gösterdikleri belirtilmektedir. Cinsel istismara uğrayan çocukların ileriki yaşamlarında daha fazla oranda cinsel istismarcı olmaları, şiddetin önemini gösteren önemli bir sonuç (Avcı 2019) olarak değerlendirilebilir. Nadir'in (2016) yaptığı çalışmada, şiddet ortamında yetişen çocukların kendilerinin de çoğunlukla fiziksel ve psikolojik şiddete uğradıkları saptanmıştır. Belen (2019) tarafından yapılan çalışmada ise aile içinde şiddet gören çocukların, bundan kurtulmak için erken yaşlarda evlilik yaptıkları ve buna bağlı olarak da şiddet yaşadıkları belirlenmiştir.

Fiziksel şiddet yaşadığını bildiren kadınların, ortaokul dönemindeki çocukları ile fiziksel şiddete görmeyen kadınların ortaokul dönemindeki çocuklarının benlik saygısı ve psikolojik uyum düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada, fiziksel şiddet yaşama durumuna göre çocukların benlik saygısı ve aile ile ilgili uyumunun anlamlı ölçüde farklılaştığı saptanmıştır. Bu doğrultuda benlik saygısı ve aile ile uyumu düşük olan öğrencilerin annelerinin, anlamlı düzeyde fiziksel şiddet gördüğünü bildiren anneler olduğu görülmüştür (Bağışlıoğlu 2017). Aile içi şiddete tanıklık eden veya şiddet gören çocukların korku, çaresizlik,

huzursuzluk, suçluluk, utanma gibi yoğun olumsuz duygular yaşadıkları ve bu durumun aynı zamanda akran iletişiminde kendini anlatma yeteneğini engellediği saptanmıştr (Mullender ve ark. 2002). Thorton (2014) yapmış olduğu çalışmada, aile içi şiddete tanıklık eden çocukların, okul ortamında saldırganlık düzeylerinin tanıklık etmeyenlere oranla daha fazla olduğunu belirlemiştir. Bu doğrultuda elde edilen birçok araştırma sonuçunun birbiriyle tutarlı olduğu ve şiddetin çocukları olumsuz etkilediği görülmektedir.

5.2.3. Çalışanların Aile İçi Şiddetle Nasıl Mücadele Ettiği

Çalışanların aile içi şiddetle mücadele yaklaşımları; "ayrılamama", "olumlu tutum sergileme" ve "olumsuz tutum sergileme" olmak üzere üç başlıkta ele alınmıştır.

Araştırmada, ***"ayrılamama"*** temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; aile içi şiddet gören kadınların çocuğunun olması, tehdit edilmesi, özgüveninin olmaması, ailesinin destek olmaması ve toplum baskısı gibi nedenlerden dolayı ayrılamadığı belirtilmiştir.

Kadınların boşandıklarında çocuklarını göremeyeceklerinden korktukları ve çocuklarının parçalanmış bir ailede büyümesini istemedikleri için şiddeti kabullenip ayrılamadıkları görülmüştür. Ayrıca boşandıklarında çocuklarının velayetini alsalar da babanın hiçbir ekonomik destek vermeyeceğini düşündüklerinden, tek bir hemşirelik maaşıyla çocuklarına bakamayacakları görüşünü benimsedikleri saptanmıştır. Çocukların küçük veya engelli oluşu da boşanmayı ertelemelerinde bir neden olarak gösterilmiştir. Madhani ve arkadaşlarının (2017) kadınların aile içi şiddet konusunda algılarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, kadınların yaklaşık yarısının fiziksel şiddet gördüğü, eşleri tarafından sözlü taciz, kontrol/takip edilme, ev işlerine aşırı yüklenme, terk edilme ya da yeniden evlenme gibi durumlarla tehdit edildikleri belirlenirken; şiddet gören kadınların buna karşılık sözlü yanıtlar verdikleri, kadınların hiçbirinin profesyonel yardım istemediği, kadınların çocuklar üzerinde olumsuz etkilerinden dolayı bu olayları başkalarına anlatmadıkları ve şiddete sessiz kaldıkları saptanmıştır. Diğer bir çalışmada ise, kadınların aile bütünlüğünü korumak adına şiddeti meşrulaştırdıkları ortaya konmuştur (Sezgin 2019).

Çalışmada, aile içi şiddetten dolayı eşinden boşanmaya karar veren kadınların, işini bırakıp şehir değiştirmeye kalkışsa da eşinden kurtulamadığı, sürekli ölümle tehdit edildiği belirtilmiştir. Tehdit eden kişinin sadece eş olmadığı, eşinin yakın arkadaş çevresi ve kayınpeder gibi yakınları olduğu da vurgulanmıştır. Hemşirelerin tehditlerden dolayı korktuğu ve nereye giderse gitsin eşinde kaçamayacağı düşünüp durumu kabullenme davranışı

gösterdikleri, ayrıca medyada gösterilen kadın cinayetlerinin de boşanmak isteyip tehdit edilen kadınların korkularını artırdığına değinilmiştir.Son yıllarda sıklıkla karşılaşılan kadın cinayetleriyle ilgili rakamlar, kadınların yaşadığı bu korkunun gerçekte çok yersiz olmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Narlıkaya 2019). Şiddet yaşayan kadın, yoğun korku içinde iken, şiddete karşı koyduğu durumda daha fazlasını yaşayacağını düşünmektedir (Flinck ve ark. 2005). Yanıkkerem'in (2002) çalışmasında, eşlerinden korktukları için şiddet ortamında kaldıklarını söyleyen kadınların oranı oldukça yüksek (%77,1) bulunmuştur.

Aile içi şiddet gören kadınlar, boşandıklarında ailelerinden destek göremeyeceklerini ve destek olsalar da çocuklarının istenmeyeceği belirtmişlerdir. Ailesinin istemediği kişiyle evlenen, evlatlık olan, akraba evliliği yapan kişilerin diğerlerine göre daha az aile desteği gördüğüne de vurgu yapılmıştır. Kadının boşanma istediğine ailesinin destek vermeyeceğini bilen erkeklerin, kadınlara daha fazla şiddet uyguladığı ortaya konmuştur. Kadınlar, şiddete dayalı ilişkisini sonlandırmada toplumun boşanmış kadına ilişkin algısından çekindikleri için kararsızlık yaşadıklarını da belirtmişlerdir. Khosla ve arkadaşları (2005) sosyal desteğin olmamasının şiddet vakalarını ciddi bir şekilde arttırdığını belirtmektedir. Yanıkkerem'in (2000) araştırmasında, kadınların aile ve arkadaşlarından destek alamamalarının (%87,8) kadınların şiddet ortamında kalmalarında önemli bir neden olduğu saptanmıştır. İlkaracan'ın (1998) araştırmasında, her on kadından biri kocası ne yaparsa yapsın kesinlikle boşanmayacağını belirtmiştir. Kadınların %92,9'u boşanmanın çevrelerinde kabul görmediğini ve dörtte biri eşleriyle anlaşarak boşansalar bile ailelerinin buna karşı çıkacağını belirtmişlerdir. Yüksel'in (1995) çalışmasında, kadınların %25'i evden ayrılmaları durumunda hiçbir seçeneklerinin olmadığını, %25'i ise ailelerine tamamen bağımlı olduklarını belirtmişlerdir

Özgüveni olmayan kadın çalışanların, şiddet gördüğünde kendine ve çocuğuna tek başına yetemeyeceğini düşündüğü için ayrılmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, "şiddete karşı hiçbir çare yok" anlayışı ile çaresizliğin kabullenilmesi, "katlanma" ve "pasif tavır belirleme" gibi yaklaşımların sergilendiği üzerinde durulmuştur. Kadınların şiddete karşı herhangi bir çare olmadığını düşünmeleri ile birlikte içinde bulundukları durumu kabul ettikleri veya şiddete katlanarak şiddet karşısında pasif bir tavır belirledikleri görülmektedir. Bir gün düzelir ya da biter algısı ile şiddete yaklaşılması, kadınların sığındıkları gerekçelerden biri olarak değerlendirilmektedir (Gürer 2015). Kadın öğretmenlere kadınların şiddet görmelerine karşın, şiddete karşı çıkamama nedenleri sorulduğunda; %44 gibi yüksek bir oranla kadınların çaresiz olduğu için şiddete karşı çıkamadığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır (Narlıkaya 2019).

Araştırmada sağlık çalışanları örnekleminde de benzer durumun söz konusu olduğu söylenebilir.

Araştırmada, ***"olumlu tutum sergileme"*** temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; kadın çalışanların eşinden şiddet görmesi durumunda arkadaşından destek alma, hukuksal destek alma, aile desteği alma, kızgınlık öfke gösterme- iletişimi kesme-küsme, aile danışma merkezi/psikoloğa başvurma gibi olumlu tutum sergiledikleri belirtilmiştir. Alan yazın incelendiğinde; aile içi şiddet gören kadınların şiddetle mücadele ederken nasıl destek aldıklarıyla ilgili bir çalışmada, katılımcıların %39,1'i (Gürer 2015) ile %15,3'ü (Narlıkaya 2019) aile ve akrabalarından destek aldıklarını belirtmiştir. Katılımcıların aile desteğini isteme nedenlerinin altında sosyolojik birçok bileşenin yer aldığı üzerinde durulmuştur. Aile desteğinin nedenleri arasında; toplum baskısı, eve polis, jandarma geldiğinde komşuya rezil olmak istememek, ailenin onayını alma güdüsü, erkeğin yaptığı hatayı anlaması için zaman tanıma, araya resmi kurum ya da kuruluşların girmesi sonucunda olayın daha da fazla büyüyeceği ve son olarak da erkeğin zarar vermesinden çekinilmesi düşüncesi belirtilmiştir (Gürer 2015).

Şiddet karşısında kadınların, kimi zaman tepkisiz kimi zaman ne yapması gerektiğini bilemeyen, kimi zaman da olayın olumsuzluğunun farkında olarak yaşanan şiddete karşı önlem almak ve kendi adına olumlu şeyler yapabilmek adına psikolojik desteğe başvurulabilmektedir. Şiddete görenlerin %13,2'si psikolojik destek aldıklarını % 31,1'i ise psikolojik destek almadıklarını belirtmişlerdir (Gürer 2015). Kadınların, şiddetin kendilerinde bıraktığı sıkıntıların zamanla kaybolacağına ve psikolojik destek aldıkları zaman olayların düzelmeyeceğine olan inancı, psikolojik desteğe başvurmama nedeni olduğu vurgulanmıştır. Kadınların yaşadıkları şiddet karşısında kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmemeleri için psikolojik destekten çekinmemeleri gerekmektedir. Katılımcılar başlangıçta psikolojik destekten çekindiklerini, bir işe yaramayacağını düşündükleri için herhangi bir yere başvurmadıklarını fakat başvurduktan sonra da kendileri adına önemli sonuçlar aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, bu süreçte en çok yakınılan "yalnızlık" duygusundan da sıyrılabildiklerine değinmişlerdir (Ayhan 2017).

Gürer (2015) tarafından yapılan çalışmada, katılımcılara şiddete uğradıklarında psikolojik desteğe başvurmuşlarsa kime başvurdukları sorulduğunda, en fazla aile danışmanlarına başvurdukları görülmüştür. Aile danışmanlığı bazı şehirlerde belediyeler tarafından ücretsiz bir hizmet olarak sunulmaktadır. Kayseri ilinde yapılan çalışmada, belediyeye başvuran danışanlara anket uygulandığından aile danışmanına başvuranların oranı

daha yüksek çıkmıştır. Aile danışmanından sonra %4,7'lik bir oranla psikiyatrist veya doktora başvurduklar, %3'lük bir oranla psikologdan destek alındığı belirtilmiştir. Gürer (2015) tarafından yapılan çalışmada, şiddete gören katılımcıların %28,2'si şiddetin aşılması güç boyutlara gelmesini engellemek için polis ya da jandarmadan yardım istedikleri belirlenmiştir. Narlıkaya'nın (2019) çalışmadasında ise %8,7'lik bir oranla şiddet karşısında sığınma evlerine gidildiği belirtilmiştir. Sığınma evine giden katılımcılarla yapılan görüşmelerde, kadınların en son noktaya dayanıncaya kadar sığınma evine gitmedikleri görülmüştür.

Yapılan bir çalışmada, şiddet gören kadınların %37'sinin yasal işleme başvurduğu saptanmıştır (Çelik ve ark. 2008). Ankara Batıkent'te yapılan diğer bir çalışmada ise şiddet gören kadınların %4,1'i şiddet sonrası polise başvurmuştur (Çetin ve ark. 2005). Ağçay (2009)'un yaptığı çalışmada da şiddet gören kadınların %13'ünün eşini şikayet ettiği, belirlenmiştir. KSGM, 2009'nın raporuna göre Türkiye genelinde. eğitim ve refah düzeyi yükseldikçe yasal süreçlere başvuranların oranı artmaktadır.

Aile içi şiddet gören kadın çalışanların, şiddette karşı kızgınlık, öfke gösterme, iletişimi kesme ve küsme gibi olumlu tutum takındıkları belirtilmektedir. Erdem ve Muslu'nun yaptığı araştırmada, şiddet gören kadınların şiddet sonrası yapması gerekenler; %56,5 sabretmeli ve uyum sağlamalı, %30,4 tavır koymalı ve boşanmalı şeklinde saptanmıştır (Erdem ve Muslu 2002).

Araştırmada, ***"olumsuz tutum sergileme"*** temasıyla ilgili görüşme bulguları incelendiğinde; kadın çalışanların eşinden şiddet gördüğünde kabullenme, ilişkiyi kurtarmaya çalışma, çocuk doğurma, aşırı sevgi gösterme, suçu kendinde arama, şiddeti normalleştirmeye çalışma ve gizlemeye çalışma gibi olumsuz tutumlar sergilediği görülmüştür.

Yönetici hemşireler, çalışan kadınların şiddet gördüğünde mücadele etmek yerine boşanmaya cesareti olmadığından, erkeğin diğer olumlu taraflarını düşünmekten, yalnız kalma korkusundan, tekrardan evlenemeyeceği düşüncesinden, eşine duyguğu sevgisinden, çaresizliğinden dolayı şiddeti kabullendiklerini belirtmişlerdir.

Erdem ve Muslu'nun yaptığı araştırmada, çaresizliğin kabullenilmesi ve pasif tavır benimsenmesi (kadının şiddet hareketini körükleyebilecek her türlü davranıştan kaçınması gibi) sık karşılaşılan temel yaklaşımlar olarak saptanmıştır. Bunların dışında kalan ve aktif çözümler olarak gösterilen yaklaşımların (kadının ya da erkeğin psikologa/doktora gitmesi, erkeğin alkol tedavisi görmesi gibi) daha az belirtildiği görülmüştür (Erdem ve Muslu 2002).

Memiş'in (2010) kadına yönelik aile içi şiddet konusunda yapmış olduğu araştırmasında, İstanbul ve ilçelerinde kamu ve özel sektör alanlarında görev yapmakta olan ve evlilikleri süresince en az bir kez şiddet gören kadınlar örnekleme alınmıştır. Bu çalışmada, şiddet gören kadınların uğradıkları şiddetten kendilerini sorumlu tuttukları ve bunu genellikle başarısızlıklarına bağladıkları görülmüştür. Ayrıca, diğer bir çalışmadan kadınların, yaşanan şiddet karşısında çoğunlukla ailenin devamını sağlamak için sessiz kaldıkları belirlenmiştir (Belen 2019). Katılımcıların kaygılı bağlanma düzeyleri arttıkça, olumsuz baş etme tarzı olan çaresiz ve boyun eğici yaklaşım düzeyleri de artmaktadır. Katılımcıların sorunla başa çıkmada kendine güvenli yaklaşım düzeyleri arttıkça, kaçınmacı ve bağlanma düzeylerinin azaldığı ve buna bağlı olarak durumu kabullendikleri görülmüştür (Serin 2016).

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet gören kadın çalışanların şiddetten kendilerini sorumlu tutuklarını, kadınlık ve annelik görevlerini tam yerine getiremediklerini ve bu yüzden de eşlerinin şiddet uygulamada haklı olduklarını düşünüp şiddetle mücadele etmediklerini belirtmişlerdir. Kadının çalışması, ekonomik ve sosyal özgürlüğünü elinde bulundurması ve güçlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışan kadınların, şiddet karşısında tutumunun değiştiği ve şiddetle baş etme yollarını daha etkili kullanabildiği düşünülmektedir. Ancak, şiddet gören kadınlarla yapılan bir çok çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da öğrenilen davranış kalıplarının ve bastırılmış kadın konumunun, şiddet gören kadının şiddet durum karşısında suçlu olarak kendini görmesi, kendini başarısız kabul etmesi ve sorunu kendinde araması söz konusu olmaktadır. Kadınların genellikle şiddet sonrasında evlerini terk etmek istemedikleri, yuvanın dağılmasını önlemeye yönelik tutum sergiledikleri görülmektedir. Türkiye de kadına yönelik aile içi şiddette ilişkin yapılan araştırmalarda, %22,6 ile %64 oranında kadının, "çocukların bakımlarını aksattığında", "kadın yemeği yaktığında", "kocalarına karşılık verdiğinde", "kadın parayı gereksiz yere harcadığında", "kadın cinsel ilişkiyi reddettiğinde" ve "kadın eşine haber vermeden dışarı çıktığında" eşleri tarafından şiddet uygulanmasının haklı olduğunu belirttiği saptanmıştır (Hıdıroğlu ve ark. 2006; Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü 2009; Gürer 2015). Kadınların, özellikle şiddet gören kadınların, şiddeti belli durumlarda "haklı" gördüklerine ilişkin bulgular, dünyanın farklı yerlerinde yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir. Merry'nin Hindistan'da yaptığı araştırmada; kadınların %56'sı kocalarının kendilerini dövmesini 'normal'gördüklerini söylemişlerdir (Merry 2006). Mısır'da (Heise ve Garcia-Moreno 2002), kırsal alanda yaşayan kadınların %80'i, Bangladeş, Etiyopya, Peru, Samoa, Tayland ve Tanzanya'daki kadınların %70'i belirli durumlarda dayağın gerekli olduğunu düşünmektedirler (Garcia-Moreno ve ark.

2005). WHO (2005)'nun araştırmasına göre dünyadaki kadınların en az %6'sı, en fazla %80'i kocasına sadakatsizlik yapan kadına şiddet uygulanmasını doğal olarak gerekli görmektedir.

Yönetici hemşireler aile içi şiddet gören kadınların bazıların şiddete karşı olumlu tutum sergilemek yerine şiddeti kıskançlık ve aşırı sevgiden kaynaklandığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Kadın çalışanın, şiddet süresince ve sonrasında tepki göstermek yerine sevgi sözcüklerini daha sık kullandığı ve eşlerine bağlılıklarının artığı gözlenmiştir. İçli'nin (1995) çalışmasında, kocasını sevdiği için şiddet ortamında kaldığını belirten kadınların oranı %12,5 olarak bulunmuştur.

Yönetici hemşireler, kadın çalışanların şiddet gördüklerinde durumu utandığı ve benlik saygısı zedelendiği için herkesten gizlediğini, durumu yöneticilerin fark ettiğini ya da kadın çalışanların zorunlu kaldıklarında durumu paylaştıkları belirtmişlerdir. Gürer (2015) tarafından yapılan araştırmada da şiddet gören kadınların herhangi bir yerden yardım isteğinde bulunup bulunmadığı sorulduğunda, katılımcıların %71,3'ünün herhangi bir yerden yardım isteğinde bulunmadıkları saptanmıştır. Katılımcıların şiddet karşısında, kendilerini çaresiz hissettikleri ve herhangi bir yere çözüm için başvuruda bulunmadıkları belirlenmiştir. Diğer bir araştırmada da katılımcıların aile içi şiddet gördükleri zaman herhangi bir yerden yardım isteyip istemedikleri incelendiğinde; %33,3'ünün yardım istediği, %66,7'sinin yardım istemediği belirlenmiştir. Yardım istemeyen kadınların yardım istememe nedenin kimse duymasın (%23) seçeneği olarak belirtilmiş olması, geleneksel yapının kırsal bölgedeki etkinliğini gözler önüne sermesi açısından önemle üzerinde durulmalıdır (Kaya 2019). Ağçay'ın (2009) yaptığı çalışmada, şiddet gören kadınların %13'ünün eşini şikayet ettiği, %87'sinin eşini şikayet etmediği ve şiddet olayını gizlediği belirlenmiştir. KSGM (2009) çalışma sonuçlarına göre Türkiye'de eşi veya birlikte olduğu kişilerden fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %49'unun yaşadıkları şiddeti kimseyle paylaşmadıkları belirtilmiştir.

5.3. Aile İçi Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları

Aile içi şiddetin iş yaşamına yansımalarına ilişkin araştırma sonuçları; "çalışanın şiddet gördüğünün nasıl fark edildiği", "aile içi şiddetin iş yaşamını nasıl etkilediği" ve "aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşımın ne olduğu" şeklinde üç ana başlık şeklinde incelenmiştir.

Yönetici hemşireler, kadın çalışanların şiddet gördüğü süreçte işi hakkıyla yerine getirememe ve genel performans düşüklüğü yaşandığını, ekiple uyum sorunu olduğu, çalışma kurallarına uyulmaması nedeniyle, şiddet durumunu kendilerinin fark ettiğini belirtmişlerdir.

Ayrıca, çalışanın şiddet olayıyla tek başına mücadele ederken izin alma, rapor alma ve işe gelemeyecek sağlık sorunu yaşama vb. nedenlerle zorunlu olarak durumlarını kendileriyle ya da yakın çalışma arkadaşlarıyla paylaştıklarına değinmişlerdir. Deneyimli, şiddet konusunda farkındalık sahibi, ekiple yakın ilişki içinde olan yöneticilerin, çalışanın bu durumunu daha erken fark ettikleri de vurgulanmıştır.

Sabancı Üniversitesi tarafından beyaz yakalı kadın çalışanlardaki aile içi şiddetin iş yaşamına etkilerini araştırmak amacıyla hazırlanan raporda; çalışanların işyerindeki çalışma arkadaşının şiddet deneyimine ilişkin bilgisinin sınırlı olduğu ve sadece %13'nün işyerinde bir arkadaşının şiddette uğradığına şahit olduğu ya da bildiği belirtilmiştir. Durgunluk ve depresyonun (%28) şiddetin işyerinde en çok gözlemlenen belirti olduğu ve boşanmış çalışanların (%38), evli veya hiç evlenmemiş çalışanlara (%27) kıyasla durgunluk ve depresyon belirtisini daha fazla fark ettiği saptanmıştır. Çalışanların yaklaşık dörtte biri şiddete uğradığını düşündüğü iş arkadaşının performansında değişiklik olduğunu fark ederken, işe geç gelme, devamsızlık ve işi bırakma ve fiziksel şiddetin en yaygın göstergesi olan belirgin yaralanmalarla karşılaşma oranı %13 olarak belirlenmiştir. İşyerinde arkadaşlar ve yönetici, her ne kadar destek mekanizması olarak çok olumlu gözükmese de şiddete uğrayan kadınların %19'unun iş arkadaşlarıyla ve %13'ünün de yöneticileriyle durumu paylaştığı görülmektedir. Bu şekilde başvuru yapan kadınların, başvurdukları insanlardan destek gördükleri belirtilmektedir. Şirketlerin insan kaynakları departmanı, çalışanları ve sosyal hizmet uzmanları ise şiddet durumunda en az başvurulan kişiler olmaktadır (Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu 2014).

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet gören kadın çalışanların evde yaşadığı huzursuzluktan dolayı uyku sorunu yaşadıklarını ve ev ortamında yeterince rahatlayıp dinlemedikleri için dikkat dağınıklığı sorunlarının olduğu üzerinde durmuşlardır. Ayrıca, şiddet görenlerin kafasının karışık olması ve dikkatlerini tam verememeleri nedeniyle uygulama hatası yapma risklerinin ve genel anlamda performanslarının daha düşük olduğunu ve bunun da verilen sağlık hizmetini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Sabancı Üniversitesi'nin 2014 yılında hazırladığı raporda, katılımcıların %8'i şiddetin iş yaşamını biraz olumsuz etkileyeceğini belirtirken %91 oldukça veya tamamen etkileyeceğini belirtmiştir. Bu sonuçlar katılımcıların neredeyse tamamının şiddetin olumsuz etkilerinin farkında olduğunu ortaya koymaktadır. Şiddet gören kadınlarda şiddetin olumsuz etkisinin, en çok keyifsizlik ve yorgunluk hissi ile ortaya çıktığını, bunu dalgınlık, dikkatsizlik, güvensizlik gibi iş performansını doğrudan olumsuz etkileyen psikolojik belirtiler izlediği belirlenmiştir.

Devamsızlık, geç kalma, sorumluluktan kaçmak gibi davranışlardan çok bireylerin duygusal ve psikolojik motivasyonlarını düşüren etkiler gözlenmiştir. Şiddete uğrayan on kadından birinin işini ihmal ettiği belirtilirken, sadece %3'ünün bu durumdan dolayı işini kaybettiği vurgulanmıştır.

Yönetici hemşireler, kadınların aile içi şiddet gördüğü dönemlerde gergin ve sinirli olduklarını, etrafına bağırıp çağırdıklarını, işten kaytarmaya çalıştıklarını, dikkat dağınıklığından dolayı sürekli her şeyi kontrol etme eğilimi gösterdiklerini, diğer çalışma arkadaşlarına ve etrafına sürekli emirler verdiklerini, saldırgan ve uyumsuz çalışmalarıyla ekip arkadaşlarını rahatsız ettiklerini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada, aile içi şiddet ile kişiler arası ilişki durumu incelenmiş ve fiziksel şiddet arttıkça empati puanlarının azaldığı saptanmıştır. Benlik saygısı yüksek olan kişilerin, kendilerini ilişki kurmaya değer buldukları için kişilerarası ilişki kurmada daha başarılı olduğu belirtilmiştir. Buna karşın, şiddete bağlı benlik saygısı düşük olan kişilerin, kendilerini anlatmak istemedikleri, şiddetten dolayı güven duygularının azaldığı, öğrenilmiş davranış modelinden dolayı başkalarına karşı zorba/kaba davranışlar gösterdikleri, çalışma ortamında katılımcı olmadıkları için geri planda ve yalnız kaldıkları, tüm bu nedenlerle ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları görülmüştür (Aksoy 2001; Çatalkaya 2018).

5.4. Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddetle İlişkin Tutumu

Yönetici hemşireler aile içi şiddetle karşılaşma durumunda, kişisel tutum ve davranışlarının ne olacağına ilişkin görüşlerini; "kabullenirdim", "sorunların nedenlerini belirleyerek çözmeye çalışırdım", "destek alırdım" ve" boşanırdım" şeklinde dört başlıkta açıklamışlardır.

Yönetici hemşireler, şiddet görmeleri durumunda ekonomik özgürlükleri olsa da bu durumla mücadele etmekte zorlanacaklarını, evli olarak kazandıkları toplumsal statülerini kaybetmeyi ve dul kadın damgası yemeyi istemediklerini ve bu nedenlerle kötü davranış ve şiddet görmeyi kabullenebileceklerini belirtmişlerdir.

Yönetici hemşireler aile içi şiddet görmeleri durumunda, öncelikle şiddetin nedenlerini öğrenmeye çalışacaklarını, eşleriyle konuşacaklarını ve sorunların nedenlerini çözmeye yönelik girişimde bulunabileceklerini belirtmişlerdir. Bu yaklaşımın, yöneticilerin üstlenmiş oldukları yönetsel rolün gereği beklenen bir tutum olduğu söylenebilir.

Yönetici hemşireler aile içi şiddet görme durumunda, ayrıca ailesinden, arkadaşlarından, yöneticilerinden destek almaya yöneleceklerini, gereksinim duyduklarında psikolojik destek alabileceklerini ve son aşamada hukuksal süreçleri başlatacaklarını belirtmişlerdir. İzmirli (2013) tarafından yapılan araştırmada, katılımcılara eşlerinden şiddet görmeleri halinde nereye başvuracakları sorusu yöneltildiğinde kadınların %46,4'ünün "kendim çözmeye çalışırım" yanıtını verdikleri, %20,4'ünün ailelerinden yardım isteyebileceğini belirttiği görülmüştür. Polise ya da jandarmaya başvuracağını söyleyen kadınların oranı ise yalnız %15,6 bulunmuştur. Bu bulgular doğrultusunda, kadınların şiddet gördüğünde ilk olarak sorunu kendilerinin çözmeye çalıştığı, ikincil çözüm yolunun ise aileden yardım istemek olduğu söylenebilir. Yasal süreçlerin başlaması için kolluk görevlilerine başvuracağını belirtenlerin oranı, kendim çözmeye çalışırım diyenlerin neredeyse üçte biri olarak belirlenmiştir. Bu durum, kadınların şiddet sorununu çözmekte kendilerine daha çok güvendiklerini göstermektedir.

Yönetici hemşireler, aile içi şiddet gördüğünde üst yönetimden de destek isteyebileceklerini belirtmişlerdir. Destek istemeyeceğini belirtenler bunun nedenini; kendi başına çözebileceklerini düşünmeleri, ileri yaşamlarında özellikle mesleki ilerlemelerinde bu durumun olumsuz kullanılabileceğine ilişkin endişe yaşamaları ve statülerini koruma çabasına girmeleri, olarak göstermişlerdir. Sabancı Üniversitesi'nin raporusnda (2014); şiddet gören kadınların üçte biri bu durumu yöneticisi ile paylaşmasının onun için olumsuz etkisi olabileceğini ve yarıya yakını ise bu durumu paylaşmaktan utanacaklarını belirtmişlerdir. Şiddet gören kadının, durumu işyerinde yöneticisiyle paylaşmasının olumsuz etkisi olacağı görüşüne katılmayanların oranı %35 bulunmuştur. Ayrıca, 18-25 yaş arası kadınların %47'si şiddet deneyimini yöneticileriyle paylaşmaktan 46-55 yaş grubuna göre %26 daha fazla utanacaklarını belirttikleri görülmüştür. Serin'in (2016) yaptığı çalışmada da kişilerin eğitim durumu artıkça şiddet deneyimini paylaşma durumunun azaldığı belirlenmiştir. Yaşadıkları şiddeti kimseye anlatamayan kadınların oranı %44'tür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadın çalışan sayısının yoğun olduğu sağlık sektöründe, özellikle hemşirelere yönelik aile içi şiddet olgularında, yönetsel olarak nasıl yaklaşıldığını, ne gibi kurumsal ve yönetsel düzenlemelerin yapıldığı özellikle alt kademe yöneticilerin şiddeti fark etme, tanıma aşamasında nasıl bir yaklaşım sergiledikleri, şiddet gören çalışanların nasıl desteklendiği ve konuya ilişkin ne tür stratejilerin geliştirildiğini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma, günümüzde kadına yönelik şiddetin gittikçe artması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Konunun insan kaynakları yönetimi açısından öneminin yanı sıra ulusal ve uluslararası düzeyde bu konuya ilişkin yeterli araştırma bulgusuna rastlanılmamış olması da bu çalışmayı bilimsel yazıma önemli veri kaynağı sağlaması açısından da ayrıca önemli kılmaktadır.

Araştırmada derinlemesine bireysel görüşmelerden elde edilen bulgular; "yönetici hemşirelerin aile içi şiddet kavramı ve nedenlerine ilişkin görüşleri", "aile içi şiddet gören çalışanlara ilişkin görüşleri", "aile içi şiddetin iş yaşamına yansımaları", "yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin tutumu" olarak dört ana başlık, tema ve alt temalar şeklinde sistematik olarak incelenmiştir.

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet tanımı ve nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, aile içi şiddeti; fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, cinsel şiddet olmak üzere dört alt temada açıkladıkları, ayrıca şiddet denildiğinde daha çok fiziksel şiddetin belirtildiği, cinsel şiddete ise daha az değinildiği görülmüştür.

Yönetici hemşireler şiddetin nedenlerini; biyolojik, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve mesleki nedenler olarak beş başlıkta açıklamışlardır. Şiddetin nedenleri; kadınların çalışmasına bağlı olarak çoklu rol üstlenmesi, eşlerin çocuğunun olmaması (infertilite), şiddet davranışının öğrenilmiş olması, eşlerden birinin psikolojik rahatsızlığının veya alkol kumar vb. madde bağımlığının olması, eşler arası aldatma, kıskançlık, erkeğin kendine olan güvensizliği, büyük şehirde yaşamanın getirdiği zorluklar, eşler arası eğitim statü farkı, aile büyükleriyle birlikte yaşamak, ataerkil toplumun gözünde kadının ikinci planda tutulması, ekonomik sıkıntılar, hemşirelik mesleğinin ve eğitimin getirdiği zorluklar, çalışma koşulları olarak sıralanmıştır.

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddet gören çalışanlarına ilişkin görüşleri; aile içi şiddet gören çalışanların özellikleri, aile içi şiddetin çalışanları nasıl etkilediği ve çalışanların aile içi şiddetle mücadele yaklaşımları şeklinde üç başlıkta incelenmiştir. Aile içi şiddet gören kadın çalışanların, baskın, aile desteği olmayan, özgüveni olmayan, sorunlu, uyumsuz, uyarıları dikkate almayan kişilik yapılarına sahip oldukları belirlenmiştir. Kadınların, şiddetten

psikolojik, sosyolojik, fiziksel, ekonomik yönden olumsuz etkilendikleri ortaya konulmuştur. Eşleri tarafından şiddet gören kadınlar kadar şiddete tanık olan çocuklarının da olumsuz etkilendikleri belirlenmiştir. Kadınların şiddetle mücadele ederken; olumlu veya olumsuz tutum sergiledikleri veya içinde bulundukları koşullardan dolayı ayrılamadıkları görülmüştür. Olumlu tutum olarak, boşanma, arkadaş desteği alma, hukuksal destek alma, aile desteği alma, kızgınlık ve öfke göstermeye değinilirken; olumsuz tutum olarak kabullenme, ilişkiyi kurtarmaya çalışma (çocuk doğurma, suçu kendinde arama, şiddeti normalleştirmeye çalışma, gizlemeye çalışma) yer almaktadır. Kadın çalışanların çocuklarının olması, tehdit edilmesi, aile desteğinin olmaması, özgüveninin olmaması, toplum baskısı, statü kaybı nedenlerinden dolayı ayrılamadıkları da belirlenmiştir.

Yönetici hemşirelerin, aile içi şiddetin iş yaşamına yansımalarına ilişkin görüşleri; çalışanların şiddet gördüğünün nasıl fark edildiği, aile içi şiddetin iş yaşamına nasıl yansıdığı ve yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşımının ne olduğu ana temalarıyla incelenmiştir. Yöneticilerin şiddet olayını, çalışanlarının şiddet gördüğünü performansının düşmesinden, çalışanın kendisinin zorunlu kaldığında söylemesinden ya da çalışma arkadaşlarıyla paylaşmasından ve yöneticinin kendisinin fark etmesinden ortaya koyduğu görülmüştür. Kadın çalışanların gördüğü şiddete bağlı olarak işte çalışamayacak durumda oldukları, ekiple uyumlu çalışamadıkları, sorunlu personel davranışı gösterdikleri, çalışma saati ve düzenine uyamadıkları, hata yaptıkları ve performanslarının düştüğü belirlenmiştir. Yönetici hemşirelerin aile içi şiddete ilişkin örgütsel yaklaşım olarak çalışanların çalışma şekillerini düzenledikleri, ortamdan uzaklaştırmak için kongre, eğitim vb. etkinliklere gönderdikleri, destek sağladıkları ve ekiple uyumlaştırmaya çalıştıkları ortaya konmuştur.

Yönetici hemşirelerin aile içi şiddetle karşılaşma durumunda, kişisel tutum ve davranışlarının ne olacağına ilişkin görüşleri; "kabullenirdim", "sorunların nedenlerini belirleyerek, çözmeye çalışırdım", "destek alırdım" ve" boşanırdım" şeklinde dört ana temada ele alınmıştır. Yönetici hemşireler, ekonomik özgürlükleri olsa da bu durumla mücadele etmekte zorlanacaklarını, evli olarak kazandıkları toplumsal statülerini kaybetmeyi ve dul kadın damgası yemeyi istemediklerini ve bu nedenlerle kötü davranış ya da şiddeti kabullenebileceklerini belirtmişlerdir. Yönetici hemşirelerin öncelikle, ailelerinden, arkadaşlarından, yöneticilerinden destek almaya yönelecekleri, gereksinim duyduklarında psikolojik destek alabilecekleri ve son aşamada hukuksal süreçleri başlatacakları ortaya konmuştur. Şiddet görmeleri durumunda bazı yönetici hemşirelerin, ilk başlarda üst yönetimle sorunlarını paylaşmayacaklarını ancak daha sonra zorunlu kaldıklarında üst yönetimle

görüşeceklerini bildirmişlerdir. Ancak bazı yönetici hemşirelerin aile içi şiddet görme durumda, kendi başına çözebileceklerini düşünmeleri, ileri yaşamlarında özellikle mesleki ilerlemelerinde aleyhine kullanılabileceğine ilişkin endişe yaşamaları ve statülerini koruma çabasına girmeleri gibi nedenlerle üst yönetimle durumlarını paylaşmama eğilimi gösterecekleri de belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen temel bulgular doğrultusunda;

- Hemşirelik eğitiminde, kadın erkek eşitliği, cinsiyet, kadın, insan hakkı, kadına yönelik şiddet, vb. konularında bilgi verilerek, bu konularda farkındalık kazandırılması,
- Yönetici hemşirelere, özellikle kadın çalışanlarında olabilecek şiddet olgularında yapılması gerekenlere yönelik (yasal sorumluluk ve görevleri, danışmanlık, tedavi, sevk, rapor, rehabilitasyon kuruluşları vb. ile nasıl iletişime geçileceği ve nasıl bildirimde bulunacağı konusunda) eğitim verilmesi,
- Sağlık çalışanlarına kadına yönelik şiddete ilişkin sosyal ve yasal sorumlulukları ve hakları hakkında bilgi verilmesi,
- Aile içi şiddetin nedenlerine bakıldığında, çocukların özellikle anne babayı model almasının önemli bir etken olduğu sonucundan hareketle Milli Eğitim Bakanlığı veya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde aile içi şiddeti önleyici ve toplumu bilinçlendirici programların yapılması,
- Kadın hakları konusundaki yasaların uygulanabilirliğinin arttırılması açısından, sağlık kurumlarında da aile içi şiddet gören çalışanları desteklemeye yönelik personel politikalarının oluşturulması,
- Kadın araştırma merkezlerinin sayısı arttırılarak konuyla ilgili daha fazla ve disiplinler arasında ortak akademik çalışmaların yapılması, önerilebilir.

KAYNAKLAR

Açıkgöz, H.O. (2014). Zonguldak İl Merkezinde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı, Şiddet Türleri, Şiddet Algısı Ve Kadınların Şiddete Yönelik Tutumları. Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Tıpta uzmanlık tezi, Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi.

Adana. F. & Arslantaş, H. (2011). Ergenlikte öfke ve öfkenin yönetiminde okul hemşiresinin rolü. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi,* 12, 57-62.

Aduloju, P.O., Olagbuji. N.B., Olofinbiyi, A.B. & Awoleke, J.O. (2015). Prevalence and predictors of intimate partner violence among women attending infertility clinic in South-Western. *Nigeria European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology, 188,* 66-69.

Ağçay, G. (2009). Sakarya İlindeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkındaki Bilgi Düzeyleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012). 2012, 8 Mart. 28239 Sayılı Resmi Gazete. Erişim: 09.01.2020. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf.

Akalın, A. (2010). 15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddet Sıklığı ve Şiddetin Depresyona Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Akkaş, İ. & Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *NHBVÜ SBE Dergisi*, 6, 32-42.

Akyüz, G., Kuğu, N., Doğan, O. & Özdemir, L. (2002). Bir psikiyatri polikliniğine başvuran evli kadın hastalarda aile içi şiddet evlilik sorunları başvuru yakınması ve psikiyatrik tanı. *Yeni Sempozyum Dergisi, 40,* 41-48.

Altınay, A.G. & Arat, Y. (2007). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet.* (1. Baskı). İstanbul: Punto Yayınları.

Altıparmak, İ.B. (2015). Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede şönim'lerin rolü: Ankara örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies, 36,* 449-464.

Ardabily, H.E., Moghadam, Z.B., Salsali, M., Ramezanzadeh, F. & Nedjat, S. (2011). Prevalence and risk factors for domestic violence against infertile women in an İranian setting. *International Journal of Gynecology and Obstetrics,* 112, 15-17.

ASPB (2014). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: Elma Teknik Basım Maatbacılık.

Aston, G. & Bewley, S. (2009). Review abortion and domestic violence. *The Obstetrician and Gynaecologist,* 11, 163-168.

Avcı, S. (2019). Gebelikte Aile İçi Şiddetin Kortizol Hormon Salınımı ve Yenidoğana Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora tezi, Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Ayhan, S. (2017). Şiddete Uğrayan Kadınların Depresyon Ve Yalnızlık Düzeylerinin Evlilik Uyumlarına Etkisinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi

Ayrancı, Ü., Günay, Y. & Ünlüoğlu, İ. (2002). Hamilelikte aile içi eş şiddeti: Birinci basamak sağlık kurumuna başvuran kadınlar arasında bir araştırma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3, 75-87.

Bachman, R. (1994). *Violence Against Women: A National Crime Victimization Survey Report.* Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics .

Bailey, A. & Taylor, S. (1991). Effects of alcohol and aggressive disposition of human physical aggression. *Journal of Research on Personality, 25,* 334-342.

Barnett, O.W. (2001). Why battered women do not leave, part 2. External inhibiting factors-social support and internal inhibiting factors. *Trauma, Violence and Abuse, 2,* 33-35.

Baykal, T. (2008). Ailede Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet, Bu Şiddete İlişkin Tutumlar ve Kişinin Şiddet Yaşantısı. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora tezi, İzmir: Ege Üniversitesi

Baş, T. & Akturan, U. (2017). *Nitel Araştırma Yöntemleri.* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Belen, Ö. (2019). *Türkiye'de Aile İçi Şiddet Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi*. Eğitim Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Beliner, A.S. (2006). Konuk Sağlık Grup Başkanlığı'na Bağlı Kurumlarda Çalışan Personelin Aile İçi Şiddetle Karşılaşmasının Değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Benight, C.C. & Bandura, A. (2004). Social cognitive theory of posttaumatic recovery: The role perceived self-efficacy. *Behaviour Research and Therapy, 42,* 1129-1148.

Berbard von Leer Vakfı Özet Raporu (2014). *Türkiye'de 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması.* Erişim: 18.08.2019. www.ailecocuksiddeti.info/RAPOR.pdf .

Bianet (2019). *Erkek Şiddeti Çetelesi raporu.* Erişim: 20.08.2019. https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/153946-erkek-siddetinin-yargidaki-bir-yili.

Bilican, G.V. (2012). *Kadına Şiddet ve Gölgesindeki Çocuk.* Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, 671-677.

Bogdan, R. & Bıklen, S. (2007). *Investigação qualitativa em educação.* Porto: Porto Editora.

Bozkurt, E.Ş. (2011). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi. Uzmanlık tezi, Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Calvete, E., Estévez, A. & Corral, S. (2007). Intimate partner violence and depressive symptoms in women: Cognitive schemas as moderators and mediators. *Behaviour Research and Therapy, 45,* 791-804.

Can G.Ö. & Coşar, F. (2009). Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi,* 2, 124-129.

Canlı, S. & Özyurda, F. (2018). Ankara ili Gölbaşı ilçesinde doğurgan çağdaki kadınlarda kadına yönelik şiddet ve depresyon ilişkisi. *Nobel Medicus,* 14, 31-39.

Çalışkan, H. & Çevik, E.İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *BJSS Balkan Journal of Social Sciences/Balkan Sosyal Bilimler Dergisi,* 7, 218-233.

Campbell, J.C. (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet, 359,* 1331-1336.

Cardoza, E.V. (2005). Partner Violence During Pregnancy, Psychosocial Factors and Child Outcomes in Nicaragua. Public Health and Clinical Medicine. Ph.D. thesis, Sweden: Umea University.

Carlson, B.E. (2000). Dating violence: A research review and comparison with spouse abuse. *Social Casework,* 68, 16-23.

Çatalkaya, Ş. (2018). Aile İçi Şiddet, Benlik Saygısı ve Kişiler Arası İlişki Kurma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Çayköylü, A., İbilioğlu, A., Patos, N. & Yılmaz, E. (2008). *Ankara'da Bir Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Kadın Hastalarda Aile İçi Eş Şiddetine Maruz Kalma Sıklığı ve Olası Risk Faktörleri*. 44. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya.

CEDAW (1993). *Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi.* Erişim: 20.08.2019. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf

Cinsel Sağlık Enstitüsü ve Derneği. (2006). *Türkiye'de cinsel şiddet artıyor.* Erişim 21.12.2018. https://www.cised.org.tr/sayfa279.html

Clements, C.M., Sabourin, C.M. & Spiloy, L. (2004). Dysphoria and hopelessness following battering: the role of perceived control, coping and self-esteem. *Journal of Family Violence,* 19, 25-36.

Coker, A.L., Smith, P.H., McKeown, R.E. & King, M.J. (2000). Frequench andcorrelate of intimate partner violence by type: Physical, sexual, and psychological battering. *American Journal of Public Health,* 90, 553-559.

Coker, A.L., Smith, P.H. & Fadden, M.K. (2005). Intimate partner violence and disabilities among women attending family practice clinics. *Journal of Women's Health,* 14, 829-836.

Çelik, N., Öztürk, S., Savcı, A. & Yeter, K. (2008). Kütahya ili 16 nolu sağlık ocağına başvuran kadınların şiddete maruz kalma durumlarının belirlenmesi. *Kadına Yönelik Şiddet.* Ankara, 1.Kadın Sağlığı Kongresi, Kongre Kitabı, 214-215.

Çetin, H., Kuzu, N., Sargutan, E., Ak, B. & Pekcan, H. (2005). Ankara Batıkent'te aile içi şiddet olayı. *Temel Sağlık (Primary Health) Dergisi, 2*, 1-7.

Çiftçi, S. (2011). Mardin İlinde 15-49 Yaş Arası Kadınlarda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Çimen, L.K. (2008). *Türk Töresinde Kadın ve Aile.* İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Damarlı, N., Güneş, S. & Fidan, M. (2017). *Kadın Dayanışma Vakfı Gönüllü El Kitabı*. Ankara: Ezgi Ofset Matbaacılık.

Damka, Z. (2009). Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Psikolojik Belirtiler. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

De Gennaro, M., Capitanucci ML., Mastracci, P., Silveri, M., Gatti, C. & Mosiello, G. (2004). Percutaneous tibial nerve neuromodulation is well tolerated in children and effective for treating refractory vesical dysfunction. *J Urol,* 171, 1911-3.

Demelash H., Nigatu D., Gashaw K. (2015). A case-control study on ıntimate partner violence during pregnancy and low birth weight, Southeast Ethiopia. *Obstetrics and Gynecology International,* 1-6.

Diaz Olavarriete, C., Paz, F., Garcia dela Caddene, C. & Campbell, J. (2001). Prevalence of intimate partner abuse among nurses and nurses'aides in Mexico. *Archieves of Medical Research,* 32, 79-87.

Dienemann, J., Boyle, E., Baker, D., Resnick, W., Wiederhoen, N. & Campbell, J.C. (2000). Intimate partner abuse among women diagnosed with depression. *Iss Mental Health Nursing*, 21, 499-513.

Doğan, M. (2003). Türk Medeni Kanunu'nun evliliğin genel hükümler bakımından getirdiği yenilikler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52, 93-129.

Döğücü, M. (2019). Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Benlik Saygısı ve Temel Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Duran, S. & Ünsal, G. (2014). Öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalma oranı ile başkalarına karşı şiddet kullanımı ve saldırganlık eğilimleri arasındaki ilişki. *Literatür Sempozyum Dergisi,* 1(1), 2-8.

Ekizceleroğlu, R. & Zeyrekli, S. (2007). Türkiye'de kadına yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçları. *Kadın Çalışmaları Dergisi,* 2, 64-71.

Emiroğlu, N. (2000). Sağlık personelinin ve toplumun hemşirelik imajı. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 1, 9-18.

Erbay, E. (2013). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Sosyal Hizmet Uygulamaları. İçinde: Tomanbay, İ. (Ed.). *Sosyal Hizmet Uygulamaları.* Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 58-83.

Eryılmaz, M.B., Güleç, H.B. & Büker, H. (2012). Tehdit altındaki kişilerin korunması. *Yetenek Ajans,* 3-18.

Faramarzi, M., Esmailzadeh, S. & Mosavi, S. (2005). Prevalence and determinants of intimate partner violence in Babol city, Islamic Republic of Iran. *Eastern Mediterranean Health Journal,* 11, 870-879.

Flinck, A., Paavilainen, E. & Åstedt-Kurki, P. (2005). Survival of intimate partner violence as experienced by women. *Journal of Clinical Nursing,* 14, 383-393.

Galego-Carrillo, V., Santibáñez, R. & Iraurgi, I. (2016). Estrategias cognitivas de regulación emocional en mujeres en situación de maltrato. *Pedagogía Social Revista Interuniversitaria, 28,* 115-122.

Garcia-Moreno, C., Jansen Henrica, A.F.M., Ellsberg, M., Heise, L. & Watts, C. H. (2005). *WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women.* Erişim: 20.08.2019. https://www.who.int/gender/violence/who_multicountry_study/media_corner/Prevalence_intimatepartner_WHOStudy.pdf

Geçikli, F. & Geçikli, M. (2012). *İşyerlerinde Mobbing (Psikolojik Şiddet) Sarmalında Kadın: Kamu Üniversitelerinde Bir Uygulama.* Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.

Gezen, M. & Oral, E.T. (2013). Kadın sığınma evinde yaşayan kadınlar ile şiddet gördüğü evde yaşamaya devam eden kadınların bağlanma biçimlerinin ve ruhsal belirti düzeylerinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences,* 26, 65-71.

Glaser, B. & Strauss, A.L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine Publishing Company.

Gödelek, K. (2005). Güç iktidar ilişkisi bağlamında kadına yönelik şiddet. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi ,* 97-107.

Göğüş, T. & Yıldız, H. (2013). Trimestırlara göre gebelerde şiddet yaşama durumu, etkileyen faktörler ve perinatal sonuçlar. *TAF Prev Med Bull.,* 12, 657-664.

Gök, M. (2009). Aile İçi Şiddet ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi.

Gökkaya, V.B. (2012). *Kadına Şiddet ve Gölgesindeki Çocuk.* Ankara,: Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, 675.

Gönç, T. (2016). Hemşireliğin geleceği mesleğin cinsiyetsizleşmesini vadediyor mu? Erkek ve kadın hemşirelik öğrencilerinin meslek ve toplumsal cinsiyeti ilişkilendirme eğilimlerinin sosyolojik analizi. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri,* 8, 143- 167.

Gözüm, A. (2019). Kadın Konukevinde Kalan Eşinden Şiddet Görmüş Kadınların Boşanma Sonrası Beklentileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Graneheim, U. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Educ. Today,* 24, 105-112.

Gürer, G.A. (2015). Sosyo-Ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerde Kadınların Aile İçi Şiddet Algısı Kayseri Örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.

Hacette Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2003). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003*. Ankara: Hacette Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği. Erişim: 09.01.2020.
http://www.hips.hacettepe.edu.tr/pdf/TNSA2003-AnaRapor.pdf

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Erişim: 09.01.2020. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf.

Haj-Yahıa, M.M. (2000). Implications of wife abuse and battering for self-esteem, depression and anxiety as revealed by the second Palestinian national survey on violence against women. *Journal of Family Issues*, 21, 435-63.

Harway, M., & O‟Neil, J. M. (1999). *What Causes Men's Violence Against Women? Thousand Oaks*. California: Sage Publications.

Heise, L., Ellsberg, M. & Gottemoeller, M. (1999). *Ending Violence Against Women.* Baltimore Maryland: Johns Hopkins University Press.

Heise, L. & Garcia-Moreno, C. (2002). *Violence by Intimate Partners, World Report on Violence and Health*. Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi ve Rafael Lozano. (eds). Cenevre: World Health Organization, 87-121. Erişim: 09.01.2020. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1

Herzberger, S.D. (1996). *Violence Within The Family: Social Psychological Perspectives*. Colorado: Westview Press.

Hıdıroğlu, S., Topuzoğlu, A., Ay, P. & Karakuş, M. (2006). Kadın ve çocuklara karşı fiziksel şiddeti etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Yeni Symposium,* 44, 196-202.

Howard, L.M., Oram, S., Galley, H., Trevillion, K. & Feder, G. (2013). Domestic violence and perinatal mental disorders: A systematic review and meta-analysis. *PLOS Medicine,* 10, 1-16.

Howe C.W., Luke A.D. & Con S. (2014). Understanding non-work presenteeism: Relationships between emotional intelligence, boredom, procrastination and job stress. *Personality and Individual Differences,* 65, 86-90.

Hull, J.G. & Bond, C.F. (1986). Social and Behavioral Consequences of Alcohol Consumption and Expectancy: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, *99*(3), 347-360.

Humphreys, J. (2003). Resilience in sheltered battered women. *Issues in Mental Health Nursing,* 24, 137-152.

HÜNEE (2013). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Erişim: 09.01.2020. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf

Ilkkaracan,, P. (1998). Exploring the context of women's sexuality in Eastern Turkey. *Reproductive Health Matters,* 6, 66-75.

ICN (2001). *Nurses, Always There For You: United Against Violence.* International Council of Nurses. International Nurses Day 2001. Anti-Violence Tool Kit.

İbiloğlu, A. (2012), Aile İçi Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi,* 4, 208.

İçli, T.G. (1994*).* Aile içi şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 11, 7-20.

İçli, T.G. (1995). Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu. Ankara: T.C. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.

İzmirli, O. G. (2013). Isparta İli Gönen İlçesinde Yaşayan 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Aile İçi Şiddet Görmeye Sebep Olan Faktörler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi

Jeyaseelan, L., Kumar, S., Neelakantan, N., Peedicayil, A., Pillai, R. & Duvvury, N. (2007). Physical spousal violence against women in India: Some risk factors. *J Biosoc Sci,* 39, 657-70.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2019). Erişim: 13.12.2019. http://www.kadincinayetlerinidurduracagiz.net/

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (2003). Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu. (2. Baskı), Ankara: Cem Web Ofset.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2007). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı. Ankara: KSGM Yayınları. Erişim Adresi: http:// www.kadininstatusu.aile.gov.tr// 27.07.20019.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı. Erişim: 20.07.2019. http://www.kadininstatusu.gov.tr

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması.* Ankara: TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 49.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2013). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele El Kitabı.* Erişim: 20.10.2019. http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2014/12/kadina-yonelik-siddet-el-kitabi.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2014). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Erişim: 20.10.2019. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı & Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf

Kadir Has Üniversitesi Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması. (2019). Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi. Erişim: 20.10.2019. https://www.khas.edu.tr/uploads/pdf-doc-vb/toplumsal-cinsiyet-ve-kadin-algisi-arastirmasi-2019-sonuclari-2.pdf

Karadağ, A. (2002). Meslek olarak hemşirelik. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,* 5, 55-62.

Karınca, E. (2010). Kadının eş şiddetinden korunması için 4320 Sayılı Kanunda yapılabilecek iyileştirmeler. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi,* 3, 325-348.

Kalyoncu, H. (2009). *Aile İçi Şiddet ve Şiddet Ortamında Çocuklar.* İstanbul: Metkan Matbaacılık Popüler Yayınları.

Kandemirci, D., & Kağnıcı, D.Y. (2014). Kadına yönelik aile içi şiddetle baş etme: Çok boyutlu bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17, 1-12.

Kandiyoti, D. (2013). *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar*. İstanbul: Metis Yayınları.

Karaçam, Z., Çalışır, H., Dündar, E., Altuntaş, F. & Avcı, H.C. (2006). evli kadınların aile içi şiddet görmelerini etkileyen faktörler ve kadınların şiddete ilişkin bazı özellikler. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi,* 22, 71-88.

Karaoğlu, L., Çetin, F., Ilgar, M., Tekiner, S., Güneş, G., Genç, M.F., Eğri M. & Pehlivan, E. (2005). Turgut Özal Tıp Merkezinde çalışan evli kadınların doğurganlık özellikleri ve gebeliği önleyici yöntem kullanımları. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 12, 93-7.

Karataş, S., Şener, Ü. & Otaran, N. (2008). *Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Erişim: 20.10.2019. http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/Kadin%20Siginmaevleri%20Kilavuzu.pdf

Kavcar, S.M. (2015). Kadına Yönelik Şiddet. Erişim: 20.10.2019. http://www.meltemkavcarsirmali.com/kadina-yonelik-siddet/

Kaya, E. (2019). Kisecik Köyü Kadınlarının Aile İçindeki Kadına Yönelik Şiddete Bakış Açıları. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Kaya, N., Turan, N. & Öztürk A. (2011). Türkiye'de erkek hemşire imgesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 8, 16-30.

Kelebek, G. (2016). Aile İçi Şiddete Maruz Kalarak Boşanmış Kadınların Yaşam Deneyimleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi

Khosla, A.H., Dua, D., Devı, L. & Sud, S.S. (2005). Domestic violence in pregnancy in North Indıan Women. *Indian J Med Sci,* 59, 195-198.

Kılıçoğlu, D.B., Buran, C.F., Küçük, Z.S. (2016). Acil servise başvuran kadına yönelik şiddet olgularına adli tıbbi bakış: İzmir örneği. *Journal of Human Sciences,* 13, 4766-4779.

Kitzinger, J. (1995) Qualitative research: introducing focus groups. *British Medical Journal,* 311, 299-302.

Kocacık, F. & Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 6, 25-43

Kouyoumdjian, F.G., Calzavara, L.M., Bondy, S.J., O'Campo, P., Serwadda, D., Nalugoda, F., Kagaayi, J., Kigozi, G., Waver, M. & Gray, R. (2013). Risk factors for intimate partner violence in women in the Rakai community cohort study, Uganda, from 2000 to 2009. *BMC Public Health,* 13, 1-9.

Köroğlu, E. (2001). *Amerikan Psikiyatri Birliği: Psikiyatride Hastalıkların Tanımlanması ve Sınıflandırılması (DSMIV-TR) El Kitabı.* (4. Baskı). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B. & Lozano, R. (2002). *World Report On Violence And Health, 2002.* Geneva: World Health Organization.

Kurtulmuş, E. (2018). Eşler Arasındaki Psikolojik Şiddetin Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Kurst-Swanger, K. (2003). *Violence in the Home: Multidisciplinary Perspectives*. USA: Cary, NC, Oxford University Press.

Lembert, L.B. (1997). Women's Lived Experiences Of Abuse. İn: *Women's Health: Complexities And Differences*. Ruzek, S.B., Olesen, V.L., Clarke, A.E. (eds.). ABD: Ohio State University Press, 476-484.

Loxton, D., Schofield. M., Hussain, R. & Mishra, G. (2006). History of domestic violence and physical health in midlife. *Violence Against Women*, 12, 715-731.

Madhani, F.I., Karmaliani, R., Patel, C., Bann, C.M., McClure, E.M., Pasha, O. & Goldenberg, R.L. (2017). Women's perceptions and experiences of domestic violence: An observational study from Hyderabad, Pakistan. *Journal of Interpersonal Violence,* 32, 76-100.

Meekers, D., Pallin, S.C. & Hutchinson, P. (2013). Intimate partner violence and mental health in Bolivia. *BMC Women's Health,* 13, 28.

Memiş, M. (2010). Çalışan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (1998). Sayılarla Kadına Yönelik Şiddet. İçinde: *Geleceğim Elimde*. Kadın İncelemeler Dizisi 2. İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Yayınları, 29-66.

Moroğlu, N. (2012). Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* 25, 357-380.

Muslu, L. (2001). Kırsal Bölgelerde Eşleri Tarafından Fiziksel Şiddet Gören Ve Görmeyen Kadınların Benlik Saygı Düzeylerinin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Nadir, U. (2016). Şiddetin Mağdurları ve Tanıkları Olarak Kadınların Aile İçi Şiddet Deneyimleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Narlıkaya, Z. (2019). Kadına Yönelik Ekonomik Şiddetin İş Yaşamına Yansımaları: Elazığ İli Örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Okutan, N. (2007). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet-Van'da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Başetme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına

Etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Özcan, Ö. (2009). Partneri Tarafından Duygusal ve Fiziksel Şiddete Uğramış Kadınların Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi.

Özçelik, G. (2018). Şiddet Gören Kadınlarda Düzenleme Odağı, Başa çıkma Stratejileri ve Akıl Sağlığı. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi

Özer, G. (2014) Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarına Dair Bilinçleri, Endişeleri ve Aldıkları Önlemler. Adli Tıp Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Özgentürk, İ., Kargın, V. & Baltacı, H. (2012). Aile içi şiddet ve şiddetin nesilden nesile iletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi,* 14, 55-77.

Özgökbel, P.B. & Özgökbel, A.E. (2013). Kadına yönelik cinsel şiddetin medyadaki temsili: "Fatmagül'ün Suçu Ne?" ve "Öyle Bir Geçer Zaman Ki" adlı televizyon dizileri örnekleri. *Yeni Düşünceler Dergisi,* 7, 97-99.

Özkan, A. & Demir, Ü. (2002). Kadın İstismarı. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,* 5, 87-92.

Öztürk, A.B. (2014). Erkeklik ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Eşine Şiddet Uygulayan Erkekler. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi,

Page, A.Z. & İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları,* 11, 81-94.

PAHO. (2003*). Violence Against Women: The Health Sector Responds*. Washington D.C: Pan American Health Organization. Erişim: 09.01.2020. https://path.azureedge.net/media/documents/GVR_vaw_health_sector.pdf

Paksoy, E.N. (6 Mart 2012). *Kadın Sığınmaevleri.* Hürriyet Gazetesi, Ankara Eki. Erişim: 13.12.2019. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/siginmaevi_aylikyazi.doc .

Paksoy, E.N. & Akın, A. (2015). Kadına Yönelik Şiddet. İçinde: Güler, Ç. & Akın L. (Ed.). *Halk Sağlığı Temel Bilgiler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 362-367.

Peled, E. (2011). Abused women who abuse their children: A critical review of the literature. *Aggress Violent Beh*, 2011, 16, 325-30.

Perez, I.R. & Castano, J.P. (2005). Intimate partner violence and mental health consequences in women attending family practice in spain. *Psychomatic Medicine*, 67, 791-797.

Perez, I.R., Castano, J.P. & Lozano, M.R. (2007). Physical health consequences of intimate partner violence in spanish women. *Journal of Public Health*, 17, 437-443.

Pihl, R.O. & Peterson, J.B. (1993). Alcohol/Drug Use and Aggressive Behavior. In: Hodgins, S. (ed.), *Mental Disorder And Crime*. Newbury Park, CA: Sage Publications, 263-283.

Pomerleau, O.F., Downey, K.K., Stelson, F.W. & Pomerleau, C.S. (1995). Cigarete smoking in adult patients diagnosed with attetion deficit hyperactivity disorder. *Journal of Substance Abuse*, 7, 373.

Riggs, S.D., Caulfield, B.M. & Street, E.A. (2000). Risk for domestic violence: Factors associated with perpetration and victimization. *Journal of Clinical Psychology*, 56, 1289-1316.

Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu. (2014). Yakın İlişkide Şiddetin Beyaz Yakalı Kadın Çalışanlara ve İşletmeye Etkisi Araştırma Raporu. Erişim: 24.08.2019. https://gazetesu.sabanciuniv.edu/2014-12/yakin-iliskide-siddetin-beyaz-yakali-kadin-calisanlara-ve-isletmeye-etkisi-arastirma-raporu

Sallan, G.S. & Alican, A. (2012). Türkiye'de Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sığınmaevleri ve Sığınmaevlerinin Unutulan Yüzü: Çocuklar. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.

Sally, E.M. (2006). Transnational human rights and local activism: Mapping the middle. *Amerıcan Anthropologist,* 108, 38–51

Sargın, A. (2012). Kamu Kurumları ve Kadın Sivil Toplum Örgütleri İçin Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele ve Şiddete Uğrayan Kadınların Destek Mekanizmaları. Kadın ve Kadın STK"larının Güçlendirilmesi Projesi. Erişim 24.08.2019.http://www.gapcatom.org/wp-content/uploads/2014/09/siddet_kitapcik.pdf

Sarı, K.S. (2010). Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

Serin, S. (2016). Eş Şiddetine Maruz Kalıp Sığınma Evinde Kalan Kadınlarda Bağlanma, Başa Çıkma ve Ruhsal Travma Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.

Sezgin, G. (2019). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Tutumlar, Şiddeti Meşrulaştırma, Dindarlık ve Dini Başa Çıkma Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Sexual Revictimization Research Brief. (2011). Erişim: 18.02.2019. http://nsvrc.org/sites/default/files/publications_NSVRC_ResearchBrief_Sexual-Revictimization.pdf

Stöckl, H., Filippi, V., Watts, C. & Mbwambo, J.K. (2012). Induced abortion, pregnancy loss and intimate partner violence in Tanzania: A population based study. *BMC Pregnancy Childbirth.* 12, 12.

Sucaklı, M.H. (2003). Van Yöresinde Çocuğa ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Şahin, Z. (2018). Aile İçi Şiddet Mağduru Olan Kadınlarda Kendilik Algısı, Psikopatoloji ve Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Işık Üniversitesi.

Şenol, D. & Yıldız, S. (2013). Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılarıyla. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.

Taillieu, T.L. & Brownridge, D.A. (2009). Violence Against Pregnant Women: Prevalence, Patterns, Risk Factors, Theories, And Directions For Future Research. *Aggression and Violent Behavior*, 15, 14-35.

Taner, Y. & Bahar G. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali, psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.

Tardiff, K. (2000). Adult Antisocial Behavior And Criminality. In: Sadock, B.J. & Sadock, V.A. (eds). *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry* (7th ed.) Philadelphia :Lippincott Williams & Wilkins; pp. 1908-1916.

Taşpınar, A., Bolsoy, N. & Şirin, A. (2008). Gebeler fiziksel şiddete uğruyorlar mı? Manisa örneği. II. Ulusal Ana Çocuk Sağlığı Kongresi. 4-6 Haziran; İstanbul, Türkiye.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Erişim Adresi https://aile ve calisma.gov.tr/# 01.01.2020.

T.C. Anayasası. (1982, 20 Ekim). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 17844). Erişim: 18.02.2019. https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17844.pdf.

TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995). Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları (86). Ankara: Bizim Büro Basımevi.

T.C. Medeni Kanun. (1982, 1 Ocak). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 4721 Erişim: 18.02.2019. https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17844.pdf

Thoresen, S., Myhre, M., Wentzel-Larsen, T., Flood Aakvaag, H. & Hjemdal, O.K. (2015). Violence against children, later victimisation, and mental health: A cross-sectional study of the general Norwegian population. *European Journal of Psychotraumatology*, 6, 1-12.

Tortamış, B. (2009). Sığınma Evinde Kalan Kadınlarda Şiddet Öyküsü Açısından Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Benlik Saygısı, Beden Algısının Değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Tekin, Ü. (2011). *Şiddet.* Ankara: Orient Yayınları.

Turan, S. (2013). (Ed). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için Bir Rehber.* (3 Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Uluslararası Af Örgütü. (2009). Türkiye: Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Kadınlar. Erişim: 18.02.2019.
https://www.amnesty.org.tr/public/uploads/files/Rapor/eur440132004tr.pdf

UNHCR, (2003). Kadın ve Çocuğa Yönelik Aile İçi ve Cinsel Şiddet Konusunda Kurum İçi Kılavuz. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği.

UNICEF. (2000). *Domestic Violence Against Women and Girls*. Erişim: Erişim: 18.02.2019. https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest6e.pdf.

United Nations for Gender Equality and the Empowerment of Women. (2012, Aralık). *Violence against Women Prevalence Data: Surveys by Countr.* 1- 25. Erişim

adresi: http://www.endvawnow.org/uploads/browser/files/vawprevalence_matrix_june2019.pdf

Vahip, I. & Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi,* 17, 107-114.

Van Kadın Derneği (VAKAD). (2006). *Yapacak Çok İşimiz Var, Çünkü…* Van: Van Kadın Derneği Yayını.

Walker, L.E. (2000). Psychology and domestic violence around the world. *American Psychologist*, 54, 21-29.

Weingourt, R., Maruyama, T., Sawada, I. & Yoshino, J. (2001). Domestic violence and women‟s mental health in Japan. *International Council of Nurses*, 48, 102-108.

WHO. (2002). *World Report on Violence and Health.* Geneva: WHO Press. Erişim: 28.08.2019. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/wrvh1/en/.

WHO. (2005). *Multi-country Study on Women's Healthand DomesticViolence Against Women, Summary report*. Switzerland: WHO Press. Erişim: 10.08.2019. http http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43310/9241593512_eng.pdf?sequence=1

WHO. (2005). *Multi-country study on women's health and domestic violence against women: summary report of initial results on prevelance, health outcomes and women's response.* Geneva: WHO Press. Erişim: 10.08.2019. https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/24159358X/en/

WHO verileri. Erişim: 16.08.2019. http://apps.who.int/violence-info/intimate-partner-violence

Yalcin, O. & Erdogan, A. (2013). Neurobiological, psychosocial and enviromentental causes of violence and aggression. *Curent Approaches in Psyhiatry*, 5, 388.

Yaman, E.Ş. & Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi,* 11, 23-29.

Yanıkkerem, E. (2002). 15-49 Yaş Evli Kadınların Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin Ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, İzmir: Ege Üniversitesi.

Yıldırım, S. (2016). Kadına Yönelik Şiddet ve Ataerkillik. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Yıldızhan, R., Adali, E., Kolusari, A., Kurdoglu, M., Yıldızhan, B. & Sahin, G. (2009). Domestic violence against infertile women in A Turkish setting. *Int J Gynaecol Obstet,* 104, 110-112.

Yılmaz, H. (2010). Aile içi şiddet ve huzur/din eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 14, 93-124.

Yüksel, A.B. (2016). Kadına Yönelik Şiddet ve Töre Cinayetleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Yüksel, Ş. (1995). Eş Dayağı ve Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası. Tekeli, Ş. (ed.). *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*. İstanbul: İletişim Yayınları, 341-349.

FORMLAR

EK – 1 : Kurum İzni – Üniversite Hastanesi

EK – 2: Kurum İzni –Kamu Hastaneler Birliği

EK – 3 : Kurum İzni – Özel Hastane (1)

EK – 4 : Kurum İzni – Özel Hastane (2)

EK – 5 : Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

EK – 6 : Yöneticilerle Yapılacak Derinlemesine Görüşme Formu

EK – 1: Kurum İzni – Üniversite Hastanesi

Tarih ve Sayı: 15/12/2016-452976

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı :53891476-302.08.01-
Konu :Burcu ALAÇAM

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalında başladığı doktora eğitimine Prof. Dr. Ülkü BAYKAL'ın danışmanlığı altında devam eden Burcu ALAÇAM'ın "Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşıma İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışmasını Etik Kurul onayını takiben Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde yapmasında sakınca bulunmadığı hakkında, adı geçen Fakülte Dekanlığından alınan 02.12.2016 tarihli 436863 sayılı yazı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. Bayram Mert SAVRUN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
Yazı örneği ve ekleri (4 sayfa)

Doğrulamak İçin:http://194.27.128.66/envision.Sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BEL563L5M
Ayrıntılı bilgi için irtibat : Osman Nuri DİNÇ Dahili : 10141
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü 34452 Beyazıt/İstanbul
Tel : 0212 440 00 00 Fax : 0212 440 00 48
e-posta : oidb@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : http://ogrenci.istanbul.edu.tr

EK – 2: KURUM İZNİ –KAMU HASTANELER BİRLİĞİ

Tarih ve Sayı: 03/05/2017-54839

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu
İstanbul İli Fatih Bölgesi Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

Sayı : 70794255-663.08
Konu : Araştırma İzni (Burcu ALAÇAM)

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 06/04/2017 tarihli ve 70764255-62201 sayılı yazı

İlgi sayı yazı ile Üniversitesiniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı Yüksek lisans programı öğrencisi Burcu ALAÇAM'ın, Prof.Dr.Ülkü BAYKAL danışmanlığında yapacağı **"Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddeti Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı"** başlıklı Doktora tez çalışmasını yapabilme talebi Genel Sekreterliğimize bildirilmişti.

Söz konusu araştırma çalışmasının Üniversiteniz ile Genel Sekreterliğimiz arasında imzalanan protokol doğrultusunda birliğimize bağlı "S.B.Ü. Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesinde" yapılması uygun görülmüş olup;

Gereğini arz ederim.

Op.Dr. A.İbrahim ULUSOY
Genel Sekreter a.
İdari Hizmetler Başkanı

İST. Ü. REKTÖRLÜĞÜ
Yazı İşleri ve
Genel Evrak Müd.
Gelen Evrak
Sayı:

Seyitnizam Mh. Mevlana Cd. No:85 Zeytinburnu / İstanbul
Faks No:0(212)5229811
e-Posta:saeyon.gokis@saglik.gov.tr İnt.Adresi: Eğitim ve Arge Birimi

Bilgi için:Süreyya GÖK
Unvanı:FİKMA

EK – 3: KURUM İZNİ- ÖZEL HASTANE(1)

Tarih ve Sayı: 15/08/2017-97417

MEDICANA

Sayı : 970/2017 11.08.2017
Konu: Burcu Alaçam Hk.

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'na

İlgi; 20.07.2017 tarih 53891476-302.08.01-143488 (BEACBL758) sayılı yazınız.

İlgi sayılı yazınızda belirtilmiş olan Burcu ALAÇAM'ın "Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddeti Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı" başlıklı tez çalışmasının hastanemizde yapılması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Dr. Büşra Şişman
Mesul Müdür

İST. Ü. REKTÖRLÜĞÜ
Yazı İşleri ve Genel Evrak Md.
Gelen Evrak
15-08-2017
Sayı: 720

Beylikdüzü Cad. No: 3, 34520 Beylikdüzü / İstanbul
T: +90 212 867 75 00 F: +90 212 867 76 72
www.medicana.com.tr

EK – 4: KURUM İZNİ- ÖZEL HASTANE(2)

ANADOLU
In Affiliation with
JOHNS HOPKINS MEDICINE

Anadolu Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı Sağlık Tesisleri İktisadi İşletmesi
Kazım İsmail Mah. Fatih Sultan Mehmet Mahallesi, Balkan Caddesi,
No:56 Büyükçekmece Tepecikköy, Güneşli / İstanbul
Büyük Mükellefler V.D. 0650026108
Mersis No Merkez: 0-6503-6350-3900011
Mersis No Şube: 0-1472-2357-6891456

T.C.
ÖZEL ANADOLU SAĞLIK MERKEZİ
ETİK KURULU

Sayı : ASM-EK-17 / 62 **18.10.2017**
Konu : Çalışma İzni Hk.

İLGİLİ MAKAMA,

Yürütücülüğünü Burcu Alaçam'ın yaptığı "Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı" konulu çalışma Etik Kurulumuz tarafından değerlendirilmiştir.

Çalışmanın Anadolu Sağlık Merkezi'nde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan bir sakınca görülmemesine rağmen bunun kararının idare tarafından verilmesinin uygun olduğu düşünülmüştür

Bilgilerinize arz ederiz.
ASM Hastane Etik Kurulu

Başkan
Prof Dr Salih Türkoğlu

Üyeler

Prof Dr Ayşen Yücel

Prof Dr Hüseyin Baloğlu

Uzm Dr Resmiye Beşikçi

Prof Dr Cemil Uygur

EK –5: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Araştırmanın Adı: Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı

Bu çalışma; Prof. Dr. Ülkü BAYKAL danışmanlığında ve Arş. Gör. Bil. Uzm. Burcu ALAÇAM sorumluluğunda, farklı statülerde görev yapan hemşire yöneticilerin aile içi şiddet gören kadın çalışanlarına yaklaşımları, şiddet gören kadınların iş yaşamında yaşadıkları sorunlar, sorunların işine yansıması ve bu sorunların çözümüne ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yürütülmektedir.

Araştırma, İstanbul ilinde yer alan bir kamu üniversitesinin tıp fakültesi hastanesinde farklı statülerde görev yapmakta olan hemşire yöneticilerle ile yapılacaktır. Araştırma verileri, derinlemesine görüşme yöntemiyle toplanacak ve görüşme, 60-90 dakika sürecektir. Derinlemesine görüşmesinde esas olarak, araştırmacı tarafından sorulan sorulara yönetici hemşirelerin çalıştığı birimler ve kurumdan edindiği deneyimler doğrultusunda cevaplar vermesi istenecektir. Derinlemesine görüşme, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyup, çalışmaya katılmaya gönüllü olan yönetici hemşirelerle yapılacaktır. Bu çalışmaya **katılmayı kabul ettiğiniz takdirde**, çalışmadan istediğiniz zaman çekilebilme hakkına sahipsiniz ya da isteğinize bakılmaksızın araştırmacı tarafından da araştırma dışında bırakılabilirsiniz. Görüşme boyunca verdiğiniz yanıtların eksiksiz ve doğru olarak elde edebilmesi için **ses kayıt cihazı** kullanılacaktır. Çalışmadan elde edilen bilgiler araştırma amacı dışında kullanılmayacak, gerek araştırma yürütülürken, gerekse yayımlandığında takma isimler kullanılarak ya da isimler şifrelenerek **kimliğiniz gizli tutulacaktır.** Çalışmada yer aldığınız için size herhangi bir ücret ödenmeyecektir.

Lütfen Aşağıdaki Metni Dikkatle Okuyup İmzalayınız

…….. tarafından yürütülecek olan araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Araştırmanın herhangi bir aşamasında gerekli gördüğüm takdirde; herhangi bir saatte, araştırmacılardan **Burcu ALAÇAM' a 531 20 04 43** nolu telefondan ulaşabileceğimi biliyorum.

Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya "katılımcı" olarak davet edildim. Eğer bu araştırmaya katılırsam bana ait bilgilerin gizliliğinin sağlanacağına inanıyorum. Verdiğim yanıtların eksiksiz ve doğru olarak elde edilebilmesi için **ses kayıt cihazı kullanımına izin veriyorum**. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde "katılımcı" olarak yer alma kararını aldım.

Katılımcının adı / soyadı / imzası / tarih

Araştırma ekibi adına: Arş. Gör. Burcu ALAÇAM, e-posta: burcualacam1@gmail.com, GSM:0531 201 04 43 Adres: İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Abide-i Hürriyet Cad. 34381 Şişli İst.

EK – 6: YÖNETİCİLERLE YAPILACAK DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU

1. Kendinizi mesleki açıdan kısaca tanıtırmısınız (Yaş, eğitim durumu, memuriyet yılı, mesleki/kurumsal deneyim, yöneticilik deneyim gibi)?
2. Aile içi şiddet kavramı size neyi ifade ediyor?
3. Aile içi şiddetin olası nedenleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
    - Biyolojik nedenler (Hormonal, kromozomal yatkınlık, cinsel sorunlar gibi).
    - Psikolojik nedenler (Psikolojik bozukluk, antisosyal kişilik sorunları gibi).
    - Sosyal nedenler (Ailede şiddetin olması, kültürel – geleneksel etkiler gibi).
    - Ekonomik nedenler (Ekonomik krizler, işsizlik gibi).

4.Çalışanlarınız arasında aile içi şiddetin görülme nedenleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

5. Aile içi şiddet kişileri nasıl etkilemektedir?

    - Psikolojik açıdan (Depresyon, güvensizlik, dikkat eksikliği, uyku bozukluğu, madde bağımlılığı gibi).
    - Sosyolojik açıdan (Kendini izole etme, iletişim kuramama, ekip çalışmasında sorunlar gibi).
    - Sağlık açısından (Fiziksel yaralanma, organ hasarları, abortus, kronik hastalık gibi).
    - Ekonomik açıdan (Ekonomik yetersizlik, maddi kayıplar, iş kaybına bağlı maddi sorunlar gibi).

6. Aile içi şiddetin iş yaşamına yansıması nasıl olmaktadır (Çalışma düzeni, işin kalitesi, sorumluluk alma durumu, uygulama hataları gibi)?

7. Şiddet gören kadınlar aile içi şiddete karşı nasıl mücadele etmektedir?

    - Kişisel (Aile ve arkadaş gruplarından destek alma, psikolojik destek alma, kendini güçlendirme, yasal haklarını bilme ve kullanma gibi).
    - Kurum ve kuruluşlar (Kadın örgütleri, belediyeler, devlet politikaları ve uygulamaları gibi

8. Şiddete karşı mücadelede kurumunuzda ne tür çalışmalar yürütülmektedir?

9. Kurum çalışanlarının şiddet gören kadına karşı tutumu nasıldır?

10. Yönetici olarak aile içi şiddete maruz kalan çalışanlarınıza nasıl yaklaşıyorsunuz?

11. Kendinizi şiddet gören kadınların konumundan değerlendirdiğinizde konuya nasıl yaklaşırdınız? Şiddet görmeniz halinde tutumunuz ne olurdu?

ETİK KURUL KARARI

Tarih ve Sayı: 20/03/2017-108444

BENDOYUDZ

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanlığı

Sayı :59491012-604.01.02-
Konu :Dokt.Öğr.Burcu Alaçam'ın etik kurul kararı A-35

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 20.02.2017 tarih, 99984023-302.08.01-69616 sayılı yazı

Enstitünüz Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı öğretim üyesi **Prof.Dr.Ülkü BAYKAL'ın** danışmanlığında **Doktora Öğrencisi Araş.Gör.Burcu ALAÇAM'ın** yürütücülüğünde **"Yönetici Hemşirelerin Aile Içi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı"** başlıklı Doktora Tezi hakkında ilgi yazınız ve ekleri **07 Mart 2017** tarihinde toplanan Fakültemiz Klinik Araştırmalar Etik Kurulunca müzakere edilmiş olup, etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. Özgür KASAPÇOPUR
Başkan

e-İmzalı
Prof. Dr. Feray SAVRUN
Dekan a.
Dekan Yardımcısı

EK :
1 dosya elden teslim edilecektir.

Doğrulamak İçin:http://194.27.128.66/servlet/on.Sorgula/belgedogrulama.aspx?V=BENDSYUD2

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Oğlar SOYDANER Dahili : 22300
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 34303 Cerrahpaşa/ İSTANBUL
Tel : 0 (212) 414 30 00 21107- 21108 Fax : 0 (212) 632 00 33
e-posta : ctfpersonel@istanbul.edu.tr Elektronik Ağ : www.istanbul.edu.tr

KARAR BİLGİLERİ	Karar No: A-35	Tarih: 07 Mart 2017
	Prof.Dr.Ülkü BAYKAL'ın danışmanlığında Doktora Öğrencisi Araş.GSr.Burcu ALAÇAM'ın yapılması tasarlanan ve yukarıda başvuru bilgileri verilen klinik araştırma başvuru dosyası ve ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üyelerinin oy birliği ile karar verilmiştir.	

ÇALIŞMA ESASI	İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu
ETİK KURUL BAŞKANI UNVANI/ADI/SOYADI: Prof. Dr. Özgür KASAPÇOPUR	

ETİK KURUL ÜYELERİ						
Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet	İlişki *	Katılım **	İmza
Prof. Dr. Özgür KASAPÇOPUR (Başkan)	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Mehmet Faik ÖZÇELİK (Başkan Yard.)	Genel Cerrahi	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Doç. Dr. Muhlis Cem AR (Raportör)	İç Hastalıkları Hematoloji	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Zeki ÖNGEN	Kardiyoloji	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof.Dr.Öner SÜZER	Farmakoloji	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Nurten Uzun ADATEPE	Nöroloji	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	K	E ☐ H ☒	E ☐ H ☒	Yıllık İzinli
Prof. Dr. Hakkı Oktay SEYMEN	Fizyoloji	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof.Dr.Ayşe Pervin Sutaş BOZKURT	Anesteziyoloji ve Reanimasyon	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	K	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Gülten DİNÇ	Deontoloji	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	K	E ☐ H ☒	E ☐ H ☒	Doçentlik Sınavında
Doç. Dr. Suphi VEHİD	Halk Sağlığı	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Doç.Dr.Zeynep Hande TURNA	İç Hastalıkları Medikal Onkoloji	İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	K	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Doç. Dr. Mutlu NİYAZOĞLU	İç Hastalıkları	İst. Eğitim ve Araştırma Hast.	E	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Avukat Ayfer DİKMEN	Ticaret ve Sağlık Hukuku	Serbest Hukuk Bürosu	K	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Zümrüt GAMLI	Emekli Öğretmen	Sivil Üye	K	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	

* :Araştırma ile İlişki ** :Toplantıda Bulunma

GİRİŞİMSEL OLMAYAN İLAÇ DIŞI KLİNİK ARAŞTIRMA BAŞVURUSU ETİK KURUL DEĞERLENDİRME FORMU

ETİK KURULUN ADI	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
AÇIK ADRES	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanlık Binası, 34303 Kocamustafapaşa Fatih İstanbul
TELEFON	+90 (212) 414 32 52, 414 30 00/22300
FAKS	+90 (212) 632 00 40
E-POSTA	cftetik@istanbul.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı			
	SORUMLU ARAŞTIRMACI ÜNVANI/ADI/SOYADI	Arş. Gör .Burcu ALAÇAM			
	SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Hemşirelikte Yönetim			
	KOORDİNATÖRÜN ÜNVANI/ADI/SOYADI				
	KOORDİNATÖRÜN UZMANLIK ALANI				
	ARAŞTIRMA MERKEZİ	İ.Ü.Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi			
	ARAŞTIRMA MERKEZİNİN AÇIK ADRESİ	Cerrah Paşa, Kocamustafapaşa Cad. No:53, 34098 Fatih/İstanbul			
	BAŞVURULAN ETİK KURULUN ADI	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu			
	DESTEKLEYİCİ VE AÇIK ADRESİ	Yoktur			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ VE ADRESİ	Yoktur			
	UZMANLIK TEZİ/AKADEMİK AMAÇLI	UZMANLIK TEZİ ☐ DOKTORA TEZİ ☒ YÜKSEK LİSANS TEZİ ☐	AKADEMİK AMAÇLI ☐ YANDAL UZMANLIK TEZİ ☐		
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Anket çalışması ☐ Retrospektif (geriye dönük) araştırma ☒ Girişimsel (invaziv) olmayan klinik araştırma ☐ Rutin tetkik ve tedavi işlemleri sırasında elde edilmiş materyallerle (kan, idrar, gayta, doku, görüntü gibi) yapılan çalışma ☒ Hemşirelik faaliyetlerinin sınırı içerisinde yapılan araştırma ☐ Vücut fizyolojisi çalışması ☐ Antropometrik ölçümlere dayalı çalışma ☐ Yaşam alışkanlıklarının değerlendirilmesi çalışması			
		DİĞER ☐	Diğer ise belirtiniz:		
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐

	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
	DİĞER			Açıklama:

İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI

Yönetici Hemşirelerin Aile İçi Şiddet Gören Kadın Çalışanlara Yaklaşımı

ORIJINALLIK RAPORU

%8	%5	%2	%6
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	Submitted to Ataturk Universitesi Öğrenci Ödevi	%1
2	Submitted to Gazi University Öğrenci Ödevi	%1
3	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	<%1
4	Submitted to Hasan Kalyoncu Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<%1
5	gazetesu.sabanciuniv.edu İnternet Kaynağı	<%1
6	acikerisim.isikun.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
7	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	<%1
8	turkiyeaileplatformu.com İnternet Kaynağı	<%1

ÖZGEÇMİŞ

Adı	Burcu	**Soyadı**	ALAÇAM
Doğ.Yeri	Merzifon-AMASYA	**Doğ.Tar.**	13.09.1988
Uyruğu	T.C	**TC Kim No**	12310574676
Email	Burcualacam1@gmail.com	**Tel**	0531 201 04 43

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	**Mez. Yılı**
Doktora	İstanbul Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2020
Yüksek Lisans	Atatürk Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2014
Lisans	Hitit Üniversitesi/ Sağlık Yüksekokulu	2010
Lise	Karşıyaka Lisesi	2006

İş Deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

	Görevi	**Kurum**	**Süre (Yıl - Yıl)**
1.	Araştırma Görevlisi	Atatürk Üniversitesi	2012- halen

Yabancı Dilleri	**Okuduğunu Anlama***	**Konuşma***	**Yazma***	**KPDS/ÜDS Puanı**	**(Diğer)** Puanı
Ingilizce	iyi	Orta	İyi	70.	

*Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

	Sayısal	**Eşit Ağırlık**	**Sözel**
ALES Puanı	85		
(Diğer) Puanı			

Bilgisayar Bilgisi

Program	**Kullanma becerisi**
Microsoft Office Programları	Çok Iyi

Ödüller

1 . Harmanci Seren A.K., Alaçam B., Altuntaş S., Baykal Ü., "The Effect of Organizational Justice onManagement by Values Perception and Intention to Leave: A Study among Nurses by", ICMNHS 2017 : 19th International Conference on Medicine, Nursing and Health, Amsterdam, Best Presentatıon Award

Yayınlar

Uluslarası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

1. Alaçam B., Altuntaş S. (2017) Career Obstacles Faced By Female Nurse Academıcıans, Journal Of Nursıng Research, 5 (25) - 353–360

Ulusal Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler

1.Alaçam B., Altuntaş S. (2015) Kadın Akademisyenlerin Kariyer Engelleri Ölçeği'nin Geliştirilmesi, Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 2(1)- 1-11.

2. Şen H., Alaçam B., Öztürk Yıldırım T., Geçmişten Günümüze Yönetici Hemşire Eğitimi, Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 6(1) 70-78

Uluslarası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler

1.Altuntaş S., Alaçam B., Ayşegül S., İşci N.,(2014) Manager mentor nurses' level of occupational professionalism. 6th International Nursing Management Conferrence ,Oral Presentatıons, 27-29 October, Bodrum Turkey.

2.Alaçam B., Altuntaş S. (2015) Career barriers of women nurse academicians. 1st International Women and Politicsina Global World Congress, Oral Presentatıons ,16-17 April, Istanbul, Turkey.

3.Alaçam B., Altuntaş S. (2015) Development of the scale of women academicians' career barriers. 2nd Interational Eurasian Educational Researc Congress, Oral Presentatıons ,8-10 June, Ankara, Turkey.

4. Harmanci Seren A.K., Alaçam B., Altuntaş S., Baykal Ü., "The Effect of Organizational Justice onManagement by Values Perception and Intention to Leave: A Study among Nurses by", ICMNHS 2017 : 19th International Conference on Medicine, Nursing and Health, Amsterdam,

5. Ateş N., Eşkin Bacaksiz F., Alaçam B., İspir Ö., Tunçer G., Harmanci Seren A.K.,(2017) "Servis Sorumlu Hemşirelerinin Küreselleşmeye Yönelik Görüşleri: Kamu Üniversitesi Hastanesi Örneği", 5. Uluslararası 16. Ulusal Hemşirelik Kongresi, İstanbul, TÜRKIYE,

6. Alaçam B,. Şen H.(2018) Çalışanların Eğitim ve Gelişiminde Yönetici Hemşirenin Rolü, International Learning, Teaching and Education Research Congress, Oral Presentatıons, Amasya TÜRKİYE.

Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler

1.Altuntaş S., Sarıoğlu A., Alaçam B. (2013)“ Hemşirelik Öğrencilerinde Akran Zorbalığı”12.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi, Kongre Kitabı Poster Bildiri, 19-21 Nisan

2.Altuntaş S., Sarıoğlu A., Alaçam B. (2013) “Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Planları” 12.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Kongre Kitabı, Sözel Bildiri, 19-21 Nisan, Konya.

3.Altuntaş S., Sarıoğlu A., Alaçam B. (2013) “Öğrenci Hemşire Gözüyle Akademisyen Hemşirelerin Liderlik Tarzları” 12.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Kongre Kitabı, Sözel Bildiri, 19-21 Nisan, Konya

4.Altuntaş S., Alaçam B.,İşci N., Sarıoğlu A.,(2013)” Hemşirelerin Hastanelerdeki İş sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları İle ilgili Değerlendirmeleri” 14.Ulusal Hemşirelik Kongresi (Uluslararası Katılımlı) Kongresi Kitabı, Poster Bildiri, 25-27 Ekim, Muğla.

5.Altuntaş S., İşci N., Alaçam B., Sarıoğlu A., (2013) “ Hemşirelerin Mobinge Maruz Kalma Durumlarının Örgütsel Bağlılıkları Üzerine Etkisi” I. Ulusal Hemşirelikte Yönetim Sempozyumu, , Sözel Bildiri, 5-6 Aralık, İstanbul.

6.Tuna R., Eşkin Bacaksız, F., Alaçam, B. (2015): Eğitim faktörünün hemşirelerin örgütsel davranışlarına etkisi: Yüksek lisans ve doktora tezleri üzerinden bir analiz. 7. Uluslararası Katılımlı Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi, Poster Bildiri, İstanbul Üniversitesi Kongre Kültür Merkezi, 8-10 Nisan, istanbul.

7. N. İşci., B. Alaçam. (2015): Geçmişten Günümüze Türkiye'de Hemşirelik Mesleğinin Erkek Hemşire Boyutu: 15. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Poster Bildiri 10-12 Eylül Erzurum.

8. B. Alaçam., N. İşci. (2015): Türkiye’deki Erkek Hemşire Algısındaki Değişim, 15. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Poster Bildiri 10-12 Eylül 2015 Erzurum.

9. Çalişkan R., Külekçi E., Alaçam B., Altiner Yaş M., Eşkin Bacaksiz F., (2017) "Hemşirelik Fakültesi Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeyleri ile Zaman Yönetimi Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", 16. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi, , Sözlü Bildiri 26-28 Nisan İstanbul.

Düzenleme kurulu

1. II. Ulusal (Uluslararası Katılımlı) Hemşirelikte Yönetim Kongresi, Düzenleme Kurulu Üyesi, , TÜRKIYE, Aralık 2016